TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

HAYVANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI DAİRESİ BAŞKANLIĞI

BÜYÜKBAŞ, KÜÇÜKBAŞ VE HAYVAN GENETİK KAYNAKLARI ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

28 Şubat – 4 Mart

2022
ANKARA

YENİ TEKLİF PROJELER

28.02.2022 PAZARTESİ 13:00 – 14:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Kâtip Üyeler: Yunus ARZIK; Mehmet KIZILASLAN
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

1.Gün - I. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje ADI	*Koyunlarda Serum Anti-Müllerian Hormon (AMH) Seviyeleri ile AMH ve AMHR2 Gen Varyantlarının Reprodüktif Parametreler ve Kuzularda Yaşama Gücü ile İlişkisinin Araştırılması.*
PTS No:	5877
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Bandırma / Balıkesir
Proje Yürütücüsü	Serkan Süleyman ŞENGÜL
Yardımcı Araştırmacılar	Yalçın YAMAN Mehmet Akif YÜKSEL Ebru ŞENGÜL, Cemal DAYANIKLI Murat KELEŞ Yiğit Emir KİŞİ, Prof. Dr. Hakan SAĞIRKAYA
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2024
Proje Bütçesi (TL)	473.000,00

Somut Öneriler:

- ✓ Özellikle reproduktif parametreler iyi tanımlanmalı
- ✓ Projedeki deneme deseninin alt gruplara gruplanması şeklinde yeniden dizayn edilmesi (genç-yaşlı, tekiz-ikiz)
- ✓ Primer dizaynındaki SNPlerin net şekilde açıklanması ve metoda yazılması.
- ✓ Senkronizasyon yapılmayacağı net şekilde yazılmalı ve doğal aşımın zamanları belirtilmeli.

Oylama: %84 Evet, %16 Hayır

Karar: Proje **oy çokluğu** ile **kabul** edilmiştir.

Öneriler:

Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN:
Projede yapacağı işlemler ile bazı uygulamaları ilişkilendiremedim. Gen, korelasyonlar vs. örtüşmeyen durumlar var. Küçükbaşlarda ne kadar sağlıklı sonuçlar elde edilir teyide ihtiyaç duyacak sonuçlar. Sahaya aktarımda farklı çıkmazlar var problemler AMH vs. değil. Sahada uygulamaları böyle beklendiği gibi olmaz. İkinci hakemin çok güzel tespitleri var göz önünde bulundurulmalı. Başarılar.

Prof. Dr. Sıddık KESKİN:
İstatistikle ilgili düzeltme önerilerim var. 3 grup varsa mann Whitney U yerine Kruskal Wallis testi olmalı. Ancak iki grup var ve eğer veriler arasında bağlılık varsa parametrik olarak eşleşmiş t testi non-parametric olarak ise wilcoxon olmalı. Eğer eşli değilse tekrarlı ANOVA veya Friedman's ANOVA kullanılabilir. Temel bileşenler analizleri ön test olarak yapılıp o skor değerler kullanılmayacaksa bu kısmın çıkarılması gerek. Y bağımlı değişkeni sürekli ise lineer model ancak kategorize edilmiş halde kullanılacaksa logistic regresyon kullanılır. Eğer veri sürekli ise lineer değilse logistik regresyon kullanılmalı.

Prof. Dr. Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU:
AMH'ın yaşama gücü ile ilgisini anlamlandıramadım. Bu ilişkiye örnek bir çalışma da göremedim verdiklerinizden. Küçükbaş demişsiniz ama küçükbaş da olsa yerli ırkta bu çalışmaların yapılıyor olması önemli. İrfan beyin sahada karşılığı yok açıklaması ile birlikte bu durumlar proje açısından tedirgin edici. 'Biyobelirteç' adıyla bir arama yapılıyor olması durumu bir miktar iddialı olabilir.

Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU:
Alt grupların oluşturacağı da düşünülürse sayı oldukça az bir kez daha düşünülmelidir. Ergenlikteki miktarlarına da bakmak çalışmanızı zenginleştirilecektir. Koçtan kaynaklı problemleri aşmak için nasıl bir yol izlenecektir? Eşik değer oluşturmak açısından koyunlarda önemli ancak 3 basamaklı halde yapılması projenizi zenginleştirecektir.

Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL:
Şu nokta çok açık kalıyor gibi geliyor: elde etmiş olduğunuz sonuçla yapacağınız moleküler çalışma arasında nasıl bir ilişkilendirme yapacaksınız bunun açıklamasını göremedim. İkna edici düzeyde anlatılabilir, sahadaki uygulamalarımızla nasıl bağdaştırabileceğimizi de anlatabilirsiniz. İki farklı disiplin çalışmasını kullanmışsınız ayrı duruyor ikisi. Bağdaştırılamamış gibi.

Prof. Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK:
Sahaya katkısının olacağını düşünmüyorum. Çalışmalar var bu konuyla ilgili koyunlarda. Akkaraman ve Pırlakta yapılmış bir tez çalışması var. Örnek seçimi hakkında konuşursak, 150 başlık bir örnekleme ile bir durum tespiti yapılabilir. Sakız kıvırcık zaten hep yüksek döl verimine sahip. Dolayısıyla biyobelirteç tespitinden ziyade sadece bir durum tespiti olacağını düşünüyorum. Projede bir özgünlük göremedim. Varsa siz söyleyin.

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ:
Kaç SNP bakmayı planlıyorlar. Sekansta bulunan kaç SNP'i kullanacaklar. Çalışılacak bu SNP'leri nasıl belirleyecekler daha detaylı açıklanmasında fayda var. Sütten kesim ağırlığı gibi özelliklerle bağlantı aranabilir tabi ancak bir batındaki yavru sayısı güzel bir ilişki noktası. Genotipler ayrılarak da ilişkilendirme yapılabilir daha yararlı olduğunu düşünüyorum.

Doç. Dr. Yalçın YAMAN:
Sahada karşılığı yok konusunda konuşursak, biz hastalık direncini testlere çevirdik kendi damızlıklarımıza uyguluyoruz. Temel bileşenler analizlerinde tabakalaşmadan kaynaklanan yanıltıcı sonuçları ortadan kaldırmaya çalışıyoruz. Biyobelirteç bulunmalı neden olmasın. Yaşama gücüyle ilgili bir bağlantı biz de

beklemiyoruz ama nasıl olsa elimizde olacağı için bu veriler yine de bakmak istedik. Ekstra bir maliyeti olmayacak. Senkronizasyon yapılmayacak doğal aşım uygulanacak. Exon bölgesinin tamamını dizilemeyi düşünüyoruz. Parçalayıp eksonu her grupta 10'ar hayvanda dizilemeye başlayıp varyasyon bulamazsak diğer bölgelere geçeriz bulursak dizilemeye devam ederiz. Projenin iki ana fikri var; 1) Serum AMH ile reprodüktif parametreler arasında ilişki var mı? 2) Var ise bu genler ile AMH seviyeleri arasında bir ilişki var mı? ve sayılan reprodüktif parametreler arasında ilişki var mı?

Prof. Dr. Orhan KARACA:

Fizyolojik ölçütlerin (hormon) seleksiyonda kullanımı sıkıntılı olabilir. Ancak genetik ilişkilerin olması durumu bir miktar kurtarıyor. Bu konuda yapılan çalışmalar var ancak ilişki açısından somut bir kanıt yok. Bu çalışmanın kapsamlı bir ilişkilendirme arayışında olması çalışmanın güzel yanı. 3 farklı popülasyonda az sayıda hayvanla çalışılması seleksiyon anlamında sonuç çıkarımı yapılması açısından temkinli olmayı gerektirmektedir.

Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN:

Saha koyunculuk araştırma enstitüsü değil o yüzden sahada uyguluyoruz demeyin enstitüde yaptığınız işler için. Yetiştiricilere bu verilerle gidildiğinde karşılığı olmayacak. Saha derken enstitülerinizi değil halk elini düşününüz. Sadece seleksiyon konusunda çıkarım yaparken temkinli olun dedim. Daha iyiye evirilsin diye uğraşıyoruz.

Prof. Dr. Dursun Ali DİNÇ:

AMH'ın belirteç olarak kullanımı insanda da yaygın. AMH ilişkilerini ben de araştırıyorum çok tutarsız sonuçlar çıkıyor. Yaşam gücü ile ilişkilendirme nasıl olur diyenlere katılmıyorum. Ayrıca Hormonların tek bir QTL 'inin olmasını konuşmak afaki oluyor. Ama bir cut-off değeri bulunabilirse bu çalışma ile faydalı olur. Genç ve yaşlılar için olacak şekilde iki grupta çalışılmasını tavsiye ediyorum. Sonuçları ben de çok merak ediyorum. Bütçe arttırıp diğer hormon (progesteron vs.) ölçümlerini de katarak arttırabilirsiniz.

KATİPLER

Yunus ARZIK	Mehmet KIZILASLAN
İmza	İmza

28.02.2022 PAZARTESİ 13:00 – 14:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Kâtip Üyeler: Yunus ARZIK; Mehmet KIZILASLAN
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

1.Gün - II. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje ADI	*Koyunlarda Suni Tohumlama Biyoteknolojisinin Sahada Yaygınlaştırma Olanaklarının Araştırılması*
PTS No:	6060
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Bandırma / Balıkesir
Proje Yürütücüsü	Cemal DAYANIKLI
Yardımcı Araştırmacılar	Ebru Şengül, Yunus Ali KAYA, AydınTURAN, Bilge ALPCAN, KÜNYELİ, Muhammet AKSOYSerkan Süleyman ŞENGÜL Kerim KILINÇ, Koray POYRAZ Mehmet Akif YÜKSEL, Dr.Bülent BÜLBÜL Prof. Dr. Zekariya NUR, Prof. Dr. Türker SAVAŞ
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2025
Proje Bütçesi (TL)	3.732.646,50

Somut Öneriler:

- ✓ Yazımında sıkıntılar var projenin, özellikle antioksidan varlığı anlaşılmamıştır, dizaynın tekrar düzenlenerek sulandırıcı ve antioksidan kullanılarak gidilmeli.
- ✓ Koçların damızlık değerleri hesaplanarak gidilsin.
- ✓ Hipotezle amaç uyulmamakta. Amaca yönelik hipotezin tekrar kurgulanması gerek
- ✓ İşletmelerin seviyelerine göre ekonomik analizler yapılmalı.
- ✓ Sıddık hocamın istatistik önerisi dikkate alınmalı.

Oylama: %56 Evet, %44 Hayır

Karar: Proje **oy çokluğu** ile **kabul** edilmiştir.

Öneriler:

Prof. Dr. Mehmet Bozkurt ATAMAN:
İkinci raportöre ben de kısmen katılıyorum biraz özensiz hazırlanmış. Antioksidan sunuda ya da metinde olmamasına rağmen çalışılacağı söylenmiş mesela. Çok fazla soru cevapsız kalmış handikapları var. Hangi sulandırıcı ve antioksidanla çalışılacak belirsiz. Mesela neden > %55 motilite, neye göre belirlediniz bunu. Koç sperması başarılı bir şekilde dondurulamıyor. %50-60 motilite elde etmeniz başarı anlamına gelmez. Spermatolojik parametreler belirlenince çalışmada nasıl kullanılacak. Bir bakarsınız akrozom membran bütünlüğü çoğunlukla bozulmuş. Laparoskopik intrauterin tohumlama ile ilgili olarak, vatandaş düzeyinde bunun karşılığı olmayabilir çokça zahmetli bir süreç ve yan etkisi (peritonitis vb.) fazla bir uygulama. Trans-servikal tohumlama üzerine eğilirsek çok daha başarılı verimli olacağını düşünüyorum. Sanki herkese bir çalışma çıkaralım mantığı ile hazırlanmış.

Cemal DAYANIKLI:
Teşekkür ederim değerli katkılarınız için Hocam. Bu proje bir çatı proje olarak dizayn edildi. Dolayısıyla çok sayıda iş paketi var ve dağınık gibi görünmesinin sebebi bu. Değerlendirilirken bir çatı proje olarak görülürse daha doğru olacağını düşünüyorum.

Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN:
Suni tohumlamanın sahaya aktarımı açısından önemli bir proje. İyi bir organizasyon çalışması yapılarak yola çıkılmasını tavsiye etmekteyim o konuda ciddi bir revizyon lazım.

Prof. Dr. Ömür KOÇAK:
Bazı çelişkiler var metin içerisinde. Öncelikle suni tohumlama en yaygın olarak süt sığırlarında kullanılmakta. Süt koyunlarında ise Fransa'da %40 civarında. Tabi bunlar bu çalışmaların yapılmasına engel değil. Ancak Önce enstitülerimizde başarılı bir model geliştirmeden sahada doğrudan bir uygulama yapamayız. İşletmeler elit görünüyor halk elinde tabirine uymuyor gibi. Suni tohumlamanın sahada çokça yaygınlaşmasını istiyoruz ancak bunu yaparken verimli projeler üretmek gerekir. Yani belirli çelişkiler varken büyük bütçeli bu projenin fayda-maliyet açısından tekrar düşünülmesi gerek.

Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU:
Laparoskopik kısmının halk elinde yapılma fikri yeniden düşünülmesi gerek. Hayvanlar kaç işletmeden, bir işletmede yarısını yapıp yarısını yapmamak garip olabilir. Dönen koyunlar eninde sonunda arama koçuna verilecek bu durum suni tohumlama başarısından nasıl ayırt edilecek?

Prof. Dr. Orhan KARACA:
2005-2010 yılları arasında sahada suni tohumlama uygulamamız var gayet başarılı bir çalışma oldu. Dolayısıyla destekliyoruz. Ancak bu çalışmada amaç ile yöntem birbirine uymuyor gibi. Biyoteknolojiyi sahaya uygulamaya çalışırken bir yetiştirme döngüsünü de hesaba katmak orayı optimize etmek amaçlı olmalı. Uygulanabilirliği iyi düşünülmeli. Güzel bir öngörüsü olan proje ancak dizaynı da ona göre yapılmalı. İşletme koşullarını, çiftçi koşullarını, halk elinde ıslah koşullarını iyi analiz etmiş hesaba katmış ve optimize edilmiş olması gerek. Düzeltilebilir görüyorum bu projeyi.

Prof. Dr. İhsan SOYSAL:
Genel müdürlüğün istediği bir proje ise, üniversitedeki altyapı projelerine benzemekte. Onların değerlendirme süreçleri farklı ilerlemekte. Dolayısıyla bu tarz projelerin değerlendirilmesi için farklı bir başlık olması, program olması tavsiye edilir. Eğitim vermek amaçlanıyorsa eğer eğitim projesi tasarlanarak verilebilir.

Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL:
Suni tohumlamanın tarihinden ve eğitim verileceği vurgusundan uzun uzun bahsetmek yerine kullanılacak biyoteknolojik yöntemler üzerine ağırlık verilse daha iyi olur. Böyle bir çalışmada önce bir

anket çalışması yapılarak yetiştirici düşünceleri alınabilirdi.

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ:

Bence bu proje bir cesaret örneği. Ancak, özel işletmelerde bu süreçlerin işletme işleyişini aksatabileceği anlaşılmış da aslında. Oluşabilecek aksaklıklar ve problemler yetiştiriciyi yönteme karşı soğutabilir. Dolayısıyla sorunlar yaşamamak açısından daha küçük bir ölçekli hale getirilerek projenin çalışılması ve başarılı görüldükçe büyütülmesi tavsiye edilmektedir.

Prof. Dr. Sıddık KESKİN:

İstatistiksel analizler kısmında binomial dağılım temelinde genelleştirilmiş analiz modeli kullanılacaktır yazılması tavsiye edilmektedir.

Prof. Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK:

Uygulanması sahada zor ve hayvan refahı açısından da problemli bir çalışma. Saha şartlarında laparoskopik uygulamaları tavsiye etmiyorum. Üreticinin tepkisi büyük olabilir.

Prof. Dr. Dursun Ali DİNÇ:

Kendi tecrübemle sabit olmak üzere özel sektörde bu tarz uygulamalarda büyük problemler ve dirençle karşılaşılmakta. Dolayısıyla bu konuda enstitüde başlanması ve sonra özel işletmelere yayılması tavsiye edilmektedir.

Dr. Süleyman ASLAN:

Proje önemlidir revize edilmelidir. Halk elinde bir sürünün kullanılması daha uygun olacaktır. Hayvan sayıları ve bütçe revize edilmelidir sayılar azaltılmalıdır. Bu proje özel sektörde denendi başarılı olmadı, öncelikle plot uygulama şeklinde sayılar azaltılarak yapılmalı.

Cemal DAYANIKLI:

Çanakkale'deki işletme Halk Elinde ıslah sürüsüdür.

KATİPLER

Yunus ARZIK	Mehmet KIZILASLAN
İmza	İmza

28.02.2022 PAZARTESİ 13:00 – 14:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Kâtip Üyeler: Yunus ARZIK; Mehmet KIZILASLAN
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

1.Gün - III. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje ADI	*CRISPR/Cas9 gen düzenleme tekniği kullanılarak nakavt ve nokta mutasyonu oluşturulmuş koyun hücre hatlarının oluşturulması (Doktora)*
PTS No:	6099
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Bandırma / Balıkesir
Proje Yürütücüsü	Murat KELEŞ
Yardımcı Araştırmacılar	Doç. Dr. Yalçın YAMAN, Ramazan AYMAZ, Prof. Dr. Cemal ÜN
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2024
Proje Bütçesi (TL)	300.000,00

Somut Öneriler:

- ✓ Metot kısmı detaylandırılmalı.
- ✓ Bütçe detaylandırılarak yazılmalı
- ✓ PSUP kısmında sektöre aktarımı netleştirilmeli.

Oylama: %87 Evet, %13 Hayır

Karar: Proje **oy çokluğu** ile **kabul** edilmiştir.

Öneriler:

Prof. Dr. İhsan SOYSAL: Bilgi birikimini arttırma ve yayın anlamında güzel bir çalışma. Miyostatin nakavt olarak hücre hattı elde edilmesinin ıslah açısından önemi ne kadar olur nereye kadar olur?

Prof. Dr. Metin ERDOĞAN: Başarılar diliyorum. Ancak teknik kendi anlattığı kadar kolay değil zorlu. Başarı şansı hücre kültürü dâhil çok düşük. Başarı şansı düşüyor hücre kültürü olunca ekstra düşüyor. Metod yüzeysel verilmiş. Dolayısıyla çok bir yorum yapılamıyor. Ayrıca hayvancılığa ne kadar katkısı olacak. Bir de guide RNA'yı neye göre nasıl belirliyorsunuz. Bu konularda bilgi verilmesi gerekmektedir.

Murat KELEŞ:

İn-vivo ortamda çift kaslı beceriye sahip hücreler oluşturulacak. Bir sonraki aşamalarda embriyo uygulamalarına ön ayak oluşturacaktır. Hücre kültürü laboratuvarımız yok bu proje sayesinde laboratuvar oluşturulacak. Yine projede myostatin geni rehber gen olarak seçildi. Konu ile ilgili olarak hâlihazırda Türkiye'de çalışan hocalar ile iletişim halindeyim. Her bir gen modifikasyonu tek tek yapılacak her bir hatta bir gen olacak şekilde ilerlenecek.

Prof. Dr. Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU:

Murat bey yurtdışında da bu konuda çalışmış konuya hâkim. Fikir güzel ancak altyapı oluşturmak için doktora tezi vermek biraz sakıncalı gibi projeyi kısıtlayabilir.

Dr. Mehmet Ali YILMAZ: Canlı hayvan oluşturacağını da söyledi. Bu etik açıdan mümkün değil. Bu argüman kullanılmamalı.

Prof. Dr. Metin ERDOĞAN: iki gene odaklanıp iki genle çalışılmasını (bir nakavt, bir editing) tavsiye ediyorum.

Doç. Dr. Yalçın YAMAN:

Böyle bir projede hayvancılığa doğrudan katkı beklenemez. Hastalık direnç çalışmaları hayvan ya da hücre kültürlerinde yapılabilir özellikle aşı ve tedavisi olmayan hastalılarda. Canlı hayvanda yapılacağına dair metinde yer alan bir ifade yok. Murat bey sadece geleceğe dönük temennisini belirtti. Halihazırda bazı hastalıklar yönünden kontrol yapılıyor enstitümüzde.

Prof. Dr. Seyrani KONCAGÜL:

Yurtdışında aldığı bilgileri ülkemizde uygulaması açısından önemli. Önünü kesmemek gerek.

Prof. Dr. İhsan SOYSAL:

Mahalle baskısı oluşturmuyoruz önünü kimse kesmeye çalışmıyor çalışmaların. Akademik bir zeminde tartışıyoruz.

KATİPLER

Yunus ARZIK	Mehmet KIZILASLAN
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Cemal DAYANIKLI ; Vasfiye KADER ESEN
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adi	*Miyostatin Mutasyonunun Marker Aracılıklı İntrogresyon Yöntemiyle Yerli Kara Sığır Irkına Aktarımı*
Pts No:	6122
Program Adi:	Hayvan Genetik Kaynakları
Projeyi Yöneten Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd. / Ankara
Proje Yürütücüsü	İlker ÜNAL
Yardımcı Araştırmacılar	Çağrı Melikşah SAKAR, Yasin ERGİDEN, Burak ARTUT, Adil Akın AYDIN Özkan ARSLAN, Aylin UÇAR SAVCI, Ahmet AKÇAY Gökce ÜNAL, Nurgül ERDAL, Ramazan SEVGİ
Balama - Biti Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2027
Proje Bütçesi (TL)	100.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Raportörün Yerli sığırk ırkı yerine kültür hayvanı kullanılması önerisi hariç diğer görüşleri proje yürütücüsü tarafından kabul edildi.
2. Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ: Başlığın "MSTN mutasyonunun introgresyon yöntemiyle yerli kara sığır ırkına aktarılması" olarak değiştirilmesi, elde edilecek % 87,5 oranının % 93'e ilerletilmesi ikinci 5 yılın planlanması ve B planının olması
3. Proje yürütücüsünün önerisiyle, Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ'nin projeye danışman olarak eklenmesi

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

- Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN: Yerli ırklara melezleme kapılarının açılacak olması endişesi ile yerli ırk yerine melez ırklarda çalışmanın yapılmasının yaygınlaşması ve piedmentose'ya yaklaştıkça doğum güçlüğünün olabileceğinin göz önünde bulundurulması

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ: Tek başına MSTN' e bakılmaması.

Prof. Dr. M. İhsan SOYSAL: Belirteç yardımlı seleksiyon kullanımına dikkat edilmesi

KATİPLER

Vasfiye KADER ESEN	Cemal DAYANIKLI
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Vasfiye KADER ESEN; Cemal DAYANIKLI
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

1.Gün - III. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adi	*Gen Bankası Materyalinde dondurma ve saklama koşullarının DNA temelli değerlendirilmesi ve Yeni Materyal eklenmesi*
Pts No:	5928
Program Adi:	Hayvan Genetik Kaynakları
Projeyi Yöneten Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd. / Ankara
Proje Yürütücüsü	Aylin DEMİRAY
Yardımcı Araştırmacılar	Ahmet AKÇAY İlker, Ünal Yasin Ergiden, M.Yenal AKKURT, Doç. Dr. Bengi ÇINAR KUL
Balama - Biti Tarihleri:	01.05.2023 - 15.12.2024
Proje Bütçesi (TL)	99.500,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Prof. Dr. Özgecan Korkmaz AĞAOĞLU: TÜRKHAYGEN projesi devamı olarak proje ülke tarımına katkı sağlayacaktır. Ancak gen bankasında tüm materyal çeşitleri kontrol edilmelidir. Bu açıdan 3 sığır ırkının tercih edilmesi yeterli değildir. Ayrıca embriyo materyallerinde eklenmesi elzemdir.10 yıl boyunca saklanan materyaller ile taze elde edilen materyallerin karşılaştırılması kurgu olarak sıkıntı bulunmaktadır. FAO yöntemleri göz önüne alındığında elde edilecek yeni materyallerin moleküler karakterizasyon yapılmadan gen bankasına eklenmesi mümkün değildir. Bu açıdan moleküler karakterizasyon projeye eklenmelidir. Proje materyali için seçilen materyal sayıları istenilen amaca hizmet etmesi açışından yeterli bulunmamaktadır. Materyal, metot ve kurgudaki eksikliklerin düzeltilmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Aylin DEMİRAY: Materyal sayılarının, 3 sığır ırkının ve moleküler karakterizasyon çalışmasının eklenmemesi bütçe açısından değerlendirilerek projeye dahil edilmemiştir.
3. Özgecan Korkmaz AĞAOĞLU: Proje genel müdürlük olarak çatı proje hazırlanarak bu ve bu tip projelerin hazırlanacak çatı proje altında değerlendirilmesi uygun olacaktır.
4. Doç. Dr. Seyrani KONCAGÜL: Saklanan materyallerin periyodik olarak kontrol edilmesi bir gerekliliktir. Bütçenin revize edilerek istenilen analizlerin ve diğer ırkların eklemesi koşuluyla projenin desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Prof. Dr. M.İhsan SOYSAL: Uygulanacak olan yeni saklama metotları eski tekniklere göre daha farklı mıdır? Saklanan materyaller ile ilgili sıkıntı mevcut mudur?

Aylin DEMİRAY: Yapılan kontrollerde saklanan materyallerde bozulma olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum daha ayrıntılı olarak bu proje kapsamında araştırılması istenmektedir.

KATİPLER

Yunus ARZIK	Mehmet KIZILASLAN
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Vasfiye KADER ESEN; Cemal DAYANIKLI
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adi:	Bazı Sığır Irklarında Tüm Genomda Yeni Nesil Sekans Analizi ile Bağışıklık Yolaklarının Kıyaslanması
Pts No:	6072
Program Adi:	Hayvan Genetik Kaynakları
Projeyi Yöneten Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd. / Ankara
Proje Yürütücüsü	Aylin DEMİRAY
Yardımcı Araştırmacılar	Fatma Gül MIZRAK, Çağrı Melikşah SAKAR, Aylin UÇAR SAVCI, Kemal ZENGİN, Adem TUFAN, Doç. Dr. Bengi ÇINAR KUL
Balama - Biti Tarihleri:	01.05.2023 - 15.12.2025
Proje Bütçesi (TL)	485.250,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Ikinci raportörün belirtiği düzeltmelerin yapılacağı,
2. Prof. Dr. Metin ERDOĞAN: Western Blot yöntemi ile istenen sonuç alınamayacağından, metoda m rna ekspresyon seviyesine bakılması.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Prof. Dr. Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU: Protein seviyesi çalışılmak isteniyorsa doku çalışılmalı.

Prof. Dr. İbrahim CEMAL: Tüm genomla çalışıp sağlıklı sonuçalr elde etmek isteniyorsa, ekspresyon seviyeleri ve fenotipik veriler gerekmektedir.

Doç. Dr. Yalçın YAMAN: Flash yazılımının gerekliliği (Etlik'te var olduğu söylendi.)

KATİPLER

Vasfiye KADER ESEN	Cemal DAYANIKLI
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Cemal DAYANIKLI ; Vasfiye KADER ESEN
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

2.Gün - II. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi (Karacabey Merinosu)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/13/A-07/P-01/03
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Mehmet Akif YÜKSEL**, İlkay ÇETİN, Doç. Dr. Yalçın YAMAN, Semih SEVİM, Cemal DAYANIKLI, Doç. Dr. Seyrani KONCAGÜL, Yrd. Doç. Dr. Selahaddin KİRAZ, , Ebru ŞENGÜL, Mustafa AYDIN, Osman ÖÇALAN, Serkan Süleyman Şengül, Yiğit Emir Kişi, Yunus Gültekin, Muhammet Aksoy, Yasin Yıldırım, Yunus Ali Kaya, Dilek Öğdüm ve İshak Daşkaya
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2018 - 31.12.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 İle 31/12/2021 Arası
Proje Bütçesi	4.925.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Proje Değişikliği Önerisi;

1. Biyolog Elif Çetinkaya'nın Projeye dahil edilmesi
2. Ziraat Yüksek Mühendisi Uğur Trabzon'un Proje yürütücüsü olması

Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Cemal DAYANIKLI	Vasfiye KADER ESEN
İmza	İmza

01.03.2022 **SALI** **11:30-13:00**	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Cemal DAYANIKLI ; Vasfiye KADER ESEN
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adi	*Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi (Karacabey Merinosu)*
Pts No:	5847
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Bandırma /Balıkesir
Proje Yürütücüsü	Uğur TRABZON
Yardımcı Araştırmacılar	Uğur TRABZON İlkay ÇETİN, Serkan Süleyman ŞENGÜL, Cemal DAYANIKLI, Yalçın YAMAN, Mustafa AYDIN, Ebru ŞENGÜL, Yiğit Emir KİŞİ, Yunus Ali KAYA, Yunus GÜLTEKİN, İshak DAŞKAYA, Dilek ÖĞDÜM, Yasin YILDIRIM, Murat KELEŞ, Muhammet AKSOY, Koray POYRAZ, Vasfiye Kader ESEN, Ergenekon OĞUZ, Doç.Dr.Seyrani KONCAGÜL
Başlama - Bitiş Tarihleri	01.01.2023 - 31.12.2027
Proje Bütçesi (TL)	7.465.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Prof. Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK: Proje metni hazırlanırken ve sunum yaparken proje amaç ve hedefler daha net ifade edilmelidir.
2. Dr. Serdar YAĞCI: Projeye yazımında ve hedeflerin belirtilmesinde akademik bakışa dikkat edilerek geliştirilmesi konusuna dikkat edilecektir.
3. Prof. Dr. Orhan KARACA: Proje yürütülmesinde proje yönetime yönelik yetiştirme ve ıslah planı oluşturularak daha planlı hedefler belirlenmeli ve takip edilmelidir. Halk elinde bulunan sürülerle üretim planlaması yapılarak saha ile daha sıkı entegrasyon sağlanmalıdır. Proje içerisine ıslah planı ve yapağıya yönelik çalışmalar dahil edilmelidir. İş paketleri yeni oluşturulacak yetiştirme (proje yönetim sistemi – Islah planı) sistemine entegre edilerek yeniden kurgulanmalıdır.
4. Prof. Dr. M. İhsan SOYSAL: Projeye yapağı analizleri dahil edilmelidir.
5. Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ: Sağlık koşulları ve işletme biyogüvenlik kuralları göz önüne alınarak halk elindeki sürülerden gen transferi yapılması adına sahada üstün koçlardan transfer gerçekleştirilmelidir.
6. Prof. Dr. İbrahim CEMAL: Islah hedefi olarak ergin (1 yaş) canlı ağırlık yerine 90. Gün canlı ağırlığa daha fazla önem verilmelidir. Veriler incelendiğinde projedeki ağırlıkların 30-32 kg aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Saha da ki diğer hayvan ırklarında daha yüksek rakamlar elde edilmektedir. Bu nedenle projeye bu açıdan ıslah hedefi koyulması önemli olacaktır.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Cemal DAYANIKLI	Vasfiye KADER ESEN
İmza	İmza

01.03.2022 **SALI** **11:30-13:00**	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Cemal DAYANIKLI ; Vasfiye KADER ESEN
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başliği	*Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi (Orta Anadolu Merinosu Geliştirme Alt Projesi)*
Proje Numarasi	TAGEM/HAYSÜD/13/A-07/P-02
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Mesut KIRBAŞ**, Şükrü DOĞAN, Necdet AKAY, Dr. Bülent BÜLBÜL, İbrahim HALICI, Kürşat AKBULUT, Yavuz KAL, Harun GÜLCAN, A. Taner ÖNALDI, Ali ATİK
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş UTAEM
Proje Başlangiç Yili	01.01.2018 - 31.12.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	3.295.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Somut öneri yoktur.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Cemal DAYANIKLI	Vasfiye KADER ESEN
İmza	İmza

01.03.2022 **SALI** **11:30-13:00**	**Oturum Başkanı: Erdinç VESKE**
	Katip Üyeler: Cemal DAYANIKLI ; Vasfiye KADER ESEN
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

YENİ TEKLİF PROJE

Proje ADI	*Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi (Orta Anadolu Merinosu)*
PTS No:	5849
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müd./Konya
Proje Yürütücüsü	Mesut KIRBAŞ
Yardımcı Araştırmacılar	Şükrü DOĞAN, Yavuz KAL, İbrahim Halıcı, Tülay CANATAN, Abdullah Taner ÖNALDIN. Kürşat AKBULUT, Fatih PALA, Harun GÜLCAN, Halil KAYAR, Ali ATİK
Başlama - Bitiş Tarihleri	01.01.2023 - 31.12.2027
Proje Bütçesi (TL)	5.640.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Raportör yorumları kabul edildi.
2. Prof. Dr. Mehmet Bozkurt ATAMAN: Damızlık sertifikalarında hangi krieterleri kullanılacak netleştirilmeli. Koç seçiminde aşım sayısı yeterli bir kriter olmadığı ayrıntılı yazılmasının gerektiği.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

1. Doç Dr. Yalçın YAMAN: GWAS projeme Bahri Dağdaş'taki koyunları da dahil etmeyi öneriyorum. Damzılık kriter olarak koçlara scrapie, maedi visna eklenebilir. Proje yürütücü kabul edildi.

KATİPLER

Cemal DAYANIKLI	Vasfiye KADER ESEN
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 13:00-14:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ömer ALKANOĞLU ; Mevlüt ÇELİK
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü /ERZURUM

2.Gün - I. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Akkaraman ve Orta Anadolu Merinosu Koyunlarında Kuzu Verimi Özelliğinin Genom Boyu İlişkilendirme Analizleri Tekniği ile İncelenmesi*
PTS No	5689
Program Adi	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müd./ Konya
Proje Yürütücüsü	Şükrü Doğan
Yardımcı Araştırmacılar	Doç. Dr. Yalçın Yaman Yunus Arzık, Halil Kayar Mesut Kırbaş, Prof. Dr. İsmail Keskin
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.06.2023 - 31.12.2024
Proje Bütçesi (TL)	261.000,00

Somut Öneri:

- Sürüdeki hayvan sayısı artırılmalı.
- Materyal –Metod ve Modellemede düzeltmeler yapılmalı.
- Düşük ve yüksek verimli sürülerin karşılaştırlması yapılabilir.

Öneri: **Prof.Dr. İbrahim CEMAL :**

- Genom boyu etkisi daha fazla sayıda hayvan ile tespit edilmeli. Eğer major gen yoksa hayvan sayısı artılmalı.

Prof.Dr. Mustafa TEKERLİ :

- Seçilen sürüde hemozigot genler olabilir. Bunun yerine düşük ve yüksek verimli iki sürü karşılaştırılabilir.
- İkiz,tekiz ve doğum sayısı düşünülürse regrasyon katsayısı yerine en küçük kareler ortalaması alınabilir. Tüm projenin pedigrili olması daha iyi sonuç getirir.
- Strafikasyon göz önüne alınmalı. Meteryal Metodda eşik değeerler olmalı/düzeltilmeli.
- Hoplotipleme yapılıp sayı yükseltilmeli.
- İstenilen farklılıkları bulmak adına sürü seçimi tekrar gözden geçirilebilir.

Prof.Dr. Seyrani KONCAGÜL :

- Model net bir şekilde açıklanmalı.

Prof.Dr. Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU :

- Kalıtım derecesi düşük. Yüksek-düşük verimli sürülerin değerlendirilmesi yapılabilir.
- Sayının az olması projeyi başarısız yapabilir.

Prof.Dr. Sıddık KESKİN :

- Modelde genelleştirilmi tahmin eşikleri ile ikiz doğuma etkili faktörler belirlenmeye çalışılırsa daha iyi olur. Çarpraz kontroller değiştirilmeli, ifadelerde düzeltilme yapılmalı.

== Projenin AYK'ya sunulmasına oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KATİPLER

Ömer ALKANOĞLU	Mevlüt ÇELİK
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 14:00-15:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ömer ALKANOĞLU ; Mevlüt ÇELİK
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü /ERZURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Aşım sezonunda senkronize edilmiş Orta Anadolu Merinosu Koyunlarda COX-2 Selektif ve Non-Selektif Nonsteroid İlaçların Aşım Sonrası Farklı Gün ve Dozda Uygulanmasının Döl Verimine Etkisi*
PTS No:	5874
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müd./Konya
Proje Yürütücüsü	Mesut KIRBAŞ
Yardımcı Araştırmacılar	Dr. N. Kürşat AKBULUT Yavuz KAL, Prof. Dr. Tevfik TEKELİ, Prof. Dr. Hüseyin ERDEM
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2024
Proje Bütçesi (TL)	60.500,00

SOMUT ÖNERİLER:

- Progesteron ölçümü daha uygun olur.
- Kurgu eksikliği düzeltilmeli.
- Modelde iyileştirmeler yapılmalı.
- Bütçe artırılmalı.

Öneri:

Prof.Dr. Dursun Ali DİNÇ :

- % 40 Embriyonik ölüm çok fazla. Bu sorunlu bir sürüdür.
- Erken embriyonel ölümlerin tespiti çok zordur. Nasıl olacak?
- Meteryal Metod yanlış kurgulanmış. Bahsedilen iki ilaç aynı etkidedir. Sadece süre olarak farklıdır.
- İstatiksel olarak önemli bir sonuç yok.
- Prostoglandin ölçümü daha mantıklı ve kolay olur.
- Kurguda yetersizlik var.

Prof.Dr. Sıddık KESKİN :

- Modelde iyileştirme yapılmalı. (Tekrarlamalı varyasyon yapılacak).

Dr. Mehmet Ali YILMAZ:

- Bütçe yetersizdir. Yükseltilmelidir.
- Progesterona odaklanmak daha iyi olur.

Prof.Dr. Mehmet Bozkurt ATAMAN:

- Progesterona farklı saatlerde bakılmalı.

== Projenin AYK'ya sunulmasına oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KATİPLER

Ömer ALKANOĞLU	Mevlüt ÇELİK
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 16:00-17:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ömer ALKANOĞLU; Mevlüt ÇELİK
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

2.Gün - III. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adi	*Suruç Koyununun Besi Performansı ve Karkas Özelliklerinin Belirlenmesi*
Pts No:	5897
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü/Şanlıurfa
Proje Yürütücüsü	Zeliha SAVRUNLU
Yardımcı Araştırmacılar	Reşit DEMİR, Esma PAYDAŞ, F.Serka KAPUCUK, Burhan ATALAR Mustafa APAYDIN, Seyrani KONCAGÜL
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 30.06.2024
Proje Bütçesi (TL)	78.000,00

Öneri:

Serdar YAĞCI:

- Bölgedeki popülasyonu ve yetiştirici tercihlerini belirtmekte fayda var.

Prof.Dr. Mehmet KOYUNCU:

- Bölge entansif besi yapar mı?
- Kontrol grubu kurulabilir.
- Bölge insanın eğilimine göre proje yaklaşımı değiştirilebilir.

Prof.Dr. Orhan KARACA:

- Tek tip Suruç koyunu mu var? Kuzu eti üretimi nasıl şekilleniyor? Bu iki refaransa göre çalışmalar yapılmalı.
- Alternatif genotiplerle birlikte deneme yapılmalı. Bölgedeki birkaç ırkı alıp ortalama bir performansı ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.

Prof.Dr. Sıddık KESKİN :

- Kesime gönderilecek hayvan sayısı artırılmalı.
- Kesim öncesi vücut ölçüleri ile kargas özellikleri değerlendirilmeli.
- Çok değişkenli analiz yöntemiyle değerlendirilmeli.
- 3 basamak için analizler çeşitlendirilmeli.

Doç.Dr. Seyrani KONCAGÜL:

- Bu bir tanımlama projesidir.
- Diğer ırklarla yapılacak olan karşılaştırmanın başka bir proje konusu olarak, ileride yapılabileceğini ifade etti.

Doç.Dr. İrfan DAŞKIRAN:

- Et ve et kalitesi ile ilgili analizler de eklenebilir.

Prof.Dr. Ömür KOÇAK:

- Karkas özellikleri belirlenecekse ek bir ödeme yapılmasına gerek yok. Mezbahanede kesim sırasında yapılabilir.

= Projenin AYK ‘ya sunulmasına oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KATİPLER

Ömer ALKANOĞLU	Mevlüt ÇELİK
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 15:00-16:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ömer ALKANOĞLU; Mevlüt ÇELİK
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Zom Koyunlarında Yapağı Verimi ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi*
Pts No:	5805
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merk. Müd. - Diyarbakır
Proje Yürütücüsü	Nalan AKÇA
Yardımcı Araştırmacılar	Hacı Murat KIZILOĞLU Mehmet Emin VURAL Seyhan YAŞAR
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.01.2023 - 31.12.2023
Proje Bütçesi (TL)	45.000,00

Prof.Dr.Gülcihan ŞİMŞEK:

- Yaş aralığı daraltılmalı ya da ergin/genç olarak uygulanmalı. Ergin çağ daha uygun olur.
- Erkek/dişi gruplar belirtilmemiş.Belirtilmeli.

Prof.Dr. Sıddık KESKİN:

- Korelasyon ve kovaryans analizi olarak düzeltilmeli.
- Varyasyon kaynağı olarak işletme ve cinsiyet unsurları dikkate alınmalı.
- Farklı alt gruplar belirlemede varyans analizini takiben, ana grupları belirlemede dunken vb.yöntemler kullanılacaktır denmesi daha uygun.
- Fenotipik korelasyon için 12 hayvan az olabilir.

Prof.Dr. Mustafa TEKERLİ:

- Ölçümler hauter ve barbe ile yapılırsa dah global veriler elde edilir.

Doç. Dr. Seyrani KONCAGÜL :

- Genelde yapağı kalitesi ilk kırkıma göre zamanla azalmaktadır. Bu yüzden ilk kırkım tercih edilmelidir.

Mesut YILDIRIR:

- İsim değişikliği yapılmalı. Hatalı isim olmuş.

Prof.Dr. M.İhsan SOYSAL:

- Damızlık dışı hayvanlar ırkı temsil edemeyebilir.
- Irk tesciline yönelik daha teknolojik cihazlar kullanılabilir.
- Verilere yapağının vücudun farklı bölgelerinde nasıl değiştiği bilgisi de katılabilir.

Dr.Mehmet Ali YILMAZ :

- Bütçede hizmet alımı talebi yok.
- Analiz ücretleri belirtilmelidir.

==Projenin oy çokluğu ile AYK'ye sunulmasına karar verilmiştir.

KATİPLER

Ömer ALKANOĞLU	Mevlüt ÇELİK
İmza	İmza

01.03.2022 SALI 17:00-18:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ömer ALKANOĞLU; Mevlüt ÇELİK
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

2.Gün - IV. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Simental Irkı Sığırlarda Ülkesel Genomik Seleksiyon Projesi*
Pts No	5836
Proje Türü	Ülkesel
Araştırma Programı	Büyükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Proje Teklif Eden Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merk.Müd/Ankara
Proje Lideri	Dr. Mesut Yıldırır
Proje Yürütücüleri	Engin Ünay, Aylin Demiray, Arzu Özdemir, Fatma Gül Mızrak, Gülşah Yaran, Ecem Hatipoğlu, Çağrı Melikşah Sakar, Yasin Ergiden, M. Ali YILMAZ, Ramazan SEVGİ, Kürşat ALKOYAK, Seyrani Koncagül, Anıl Kasakolu, Hakan Ülgey, Oğuz Büyükkayaer, Onur Yiğit, Saadet Ocaklı Öztürk
Proje Toplam Bütçesi (TL)	3.500.000
Proje Başlama Bitiş Tarihi	30/12/2021 - 30/12/2024

Somut Öneri:

Prof.Dr.Mustafa TEKERLİ:

- Daha fazla SNP ile çalışmak daha faydalı olabilir.
- 770 K'nın kullanımı daha uygun olur.
- Hayvan sayısı fazla olduğu için daha geniş veri taban proğramları kullanılmalıdır.
- Yeni doğan bir buzağının genomik değeri belirlenmelidir.
- Refarans popülasyonu tesbiti mi yapılacak? Yoksa gelecek popülasyonların tespiti mi? Gelecekteki popülasyonlar ise buna yönelik SNP'ler belirlenmeli.

Prof.Dr.Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU:

- Dataların toplanması için bir network oluşturulmalı. Bu network sağlam bir ana merkeze bağlanmalı. Diğer türlü sadece proje bazında kalır.
- 10 bin hayvanda ne kadar erkekle çalışılacağı belli değil.
- Diğer Enstitüler de dahil edilebilir.
- Küçük çaplı işletmelerde hayvanlara yönelik verilerin tutulması aksayabilir.

Prof. Dr.Orhan KARACA:

- Genop bilgisi popülasyon tarihi ile kıyaslanmalıdır.
- Daha önce ülkeye giren hayvanlar mı? Yoksa yakın tarihte ülkeye giren hayvanlar mı? Bu fark ortaya konulmalı ki; çevre ile etkileşimleri belirlenebilsin.

== Projenin AYK'ya sunulmasına oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KATİPLER

Ömer ALKANOĞLU	Mevlüt ÇELİK
İmza	İmza

02.03.2022 ÇARŞAMBA 09:30 -11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Halk Elinde Anadolu Mandası Islah Sürülerinden Oluşturulacak Elit Sürüden Damızlık Boğa ve Anaç Manda Elde Edilmesi*
Pts No	5997
Proje Türü	Ülkesel
Araştırma Programı	Büyükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Proje Teklif Eden Kuruluşun	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi/DİYARBAKIR
Proje Lideri	Yavuz HAN
Proje Yürütücüleri	Bırusk KESKİN, M.Emin VURAL, Yezdan UZUNOĞLU, Rıdvan YAKİŞAN, Mehmet ÇATALKAYA, Yasemin KAPLAN BİLMEZ, Kürşat ALKOYAK, Mehmet Ali YILMAZ, Yusuf KAPLAN, İhsan SOYSAL, Prof.Dr. Mustafa TEKERLİ, Nihat ÖZYURTLU, Mehmet Ferit ÖZMEN
Proje Toplam Bütçesi (TL)	**7.377.392**
Proje Başlama Bitiş Tarihi	01.01.2023 - 31.12.2027

Raportörlerin uygulanamaz, görüşünü belirtmesi üzerine yönergeye uygun olarak projenin görüşülüp görüşülmeyeceği onaylandı. Oylama sonucu %56 evet %44 hayır sonucuna göre görüşmeye devam edilmesi kararı alındı.

Hüseyin ERDEM: Öncelikle şunu belirtmek isterim ki Ülkenin böyle bir projeye ihtiyacı vardır fakat mevcut haliyle değil. Böyle bir projenin sürdürülebilir olması önemlidir, sunumda sürdürülebilirliğe dair çok önemli eksiklikler mevcuttur. Her yıl halk elinde manda ıslahı projesi bünyesi kesintilerinin %10 unu alarak böyle bir devamlılığın sağlanacağı söylenmekle birlikte geldiğimiz son noktada bu projelerin kendi çalıştırdıkları teknik personelin giderlerini bile karşılamakta zorlandıklarını hepimiz bilmekteyiz. Bu kesintinin de ciddi bir sorun olacağı açıktadır.

50 baş dişi 5 baş erkek seçilerek elit sürü oluşturulması belirtilmekte ama bunun seçim yöntemi ile ilgili yeterli bilgi proje içerisinde verilmemiştir. Tanı kiti (test kiti) hakkında hangi testler hangi şartlarda kullanılacağı hakkında yeterince bilgilendirme yapılmadı. İller bazında 18 ilde ara elit sürüler oluşturulacağı söylendi, bu ara elit sürüler nasıl oluşturulacak kontrolü nasıl sağlanacak. Ara elit sürülerde her boğaya tahsis edilecek dişi sayısında aydınlatıcı bilgi yok, bu dişi sayısı seçilecek erkek hayvanın sağlıklı seçiminde çok önemli bir faktördür. Her seçilen dişiden yavru elde edilemeyeceği düşünülebilir zaten sonuçta en son kısmında 2 tane boğanın seçileceği belirtildi. 2 tane boğanın seçimi için bu yatırımın yapılması çok büyük bir risk yani 2 tane boğanın herhangi bir nedenden dolayı elden çıkması durumunda proje bitmiş olacak bunun için herhangi bir B planı var mı? Elit sürülerin tohumlanmasında şu an enstitüde bulunan 2 adet suni tohumlama boğası ve seçilecek 5 adet boğa kullanılacak olduğu ifade edilmiştir. Enstitüde bulunan boğaların seçilecek boğalardan daha güvenilir olduğu, daha iyi sonuç alınacağını düşünmekteyim. Sahada suni tohumlama mandalarda zor bir iştir, suni tohumlama ekiplerinin nasıl oluşturulacağı hakkında bilgi verilmemiştir. Entansif ve ekstansif besilerde kızgınlık zamanının tespiti, tohumlamanın zamanını belirlenmesi önemlidir, mera ağırlıklı yerler de bunların tespiti ve uygulaması zordur, bunlar göz önüne alınmalıdır. Hedeflerde günlük ortalama süt veriminin 4,58 kg dan 6 kg Laktasyon süt veriminin 1048 den 1370 kg, Laktasyon süresinin 233 den 250 güne çıkarılması hedeflenmiş bu neye göre planlanmıştır.

Dr. Engin GÜNAY: İlk olarak bizim bu projeye onayımız olmadı. Proje teklif formunda destekleyen kuruluşların imzası gerekiyor, bu şekilde bir proje bize ne geldi ne de görüştük. İkinci husus projede anlatılan her şeyi biz zaten yapıyoruz, ticari olarak piyasaya sunuyoruz. Hatta genomik seleksiyonlu boğa sperması satışı aşamasındayız. Böyle bir projenin gerekliliğine katılmıyorum. Kurum olarak ta herhangi bir desteğimizin olmadığını belirtmek isterim.

Prof. Dr. İhsan SOYSAL: Danışman ve diğer paydaşların iştirak bildirimi olması gerekmektedir. Başlığa bakıldığında suni tohumlama odağı bu Anadolu Manda' ların da suni tohumlama gerçek bir ihtiyaç mı bunu sormak isterim. Türkiye' de 4 ilde HAYGEM tarafından mandalarda suni tohumlamayı yaygınlaştırma çabası var. Sahadan gelen verilere bakılırsa suni tohumlamanın yaygınlaştırılması yönünde istekler var çünkü yeterli erkek materyal transferi yapılamıyor Sahadan erkek materyal bulmak zor ve ticari bir duruma dönüşebiliyor. Bunu aşmanın yolu suni tohumlamadır. Elde bulunan suni tohumlamada kullanılan spermalara yeni materyal eklenmesi gerekmektedir. Erkek materyal ve genetik materyali sağlamanın en önemli yolu suni tohumlamadır. Bunun üzerine çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Prof. Dr. İbrahim CEMAL: Suni tohumlama büyük bir gereklilik bunun yaygınlaştırılması lazımdır. Anadolu Mandası tüm Türkiye'ye yayılmış durumda, bunların arasında büyük farklılıklar var, şu an düşünüldüğü zaman 2 tane boğa var aslında her bölgenin kendine göre boğasını üretmesi ve bunların tohumlarının kullanılması gerekmektedir. Bir bölgede üretilen sperma başka bir bölge için ne kadar uygundur şu anda bilinmiyor. Yarın belli sıkıntılarla karşılaşılabilir, o bölgedeki popülasyonun yapısını da bozabilir. Dolayısıyla bu konunun daha geniş kapsamlı düşünülmesi gerekmektedir. Bölgeler bazında boğalar yetiştirilip bunlardan elde edilen sperme ile yine o bölge hayvanlarının tohumlanması gerekmektedir. Bu projenin bu amaçla yola çıktığı düşünülebilir, ileriki yıllarda diğer kuruluşlarla işbirliği yapılarak daha sağlıklı formda yenilenerek başarılı bir şekilde yürütülebileceğini düşünüyorum. Gen havuzunun genişletilmesini ve bölgesel farklılıkların göz önüne alınmasını düşünüyorum.

Dr. Kürşat ALKOYAK: Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde 18 ilimizde yürütülen halk elinde Anadolu mandası ıslahı projemiz mevcuttur. 18 ilde yürüyen 28.000 ne yakın hayvanın verim kayıtların alındığı bir proje ve 2010 yılından beri devam etmektedir. Yavuz Han arkadaşımıza sunumundan dolayı teşekkür ediyorum. Ancak böyle bir proje çatı projesi olmasından dolayı genel müdürlük tarafından yapılmalıdır. Nihai hedeflerimizden bir tanesi bu hayvanlardan elit sürü oluşturmak, Lalahan Enstitü'müzün de yaptığı gibi yaygınlık etkisini artırmak için suni tohumlama faaliyetlerini ve sperma üretimini artırarak da üstün vasıflı hayvanlar elde etmektir. Mustafa TEKERLİ hocamızın yürüttüğü bir ARGE projesi vardır. Buradan da bir kit oluşturup bu proje ile ilgili entegre edilerek nihai sonucunda daha üstün verimli hayvanları, seleksiyon kriterlerini hızlandırarak yayılım etkisini artırmaktır. Kurumsal olarak TAGEM'in bu proje ile ilgili herhangi bir izni yoktur. Bu şekilde bir çatı proje için mutlaka genel müdürlükten izin alınması gerekmektedir. Bu projeyi sonradan duyduk ancak projenin olgunlaşma aşamasında projeyi sisteme yükleyeceğini kendisi tarafımıza bildirdi. Enstitülerimizin proje fikirlerinin önüne geçmek için projeleri yürütmeyin veya göndermeyin demiyoruz çünkü enstitülerimizin yaptığı çalışmalar çok değerli ve herkesin görmesi gerekiyor. Bu da projede bu şekilde önümüze gelmiş bir projedir. %10 bir kesinti var projede onunla ilgili bilgi vermek isterim bu projenin bir mevzuatı var ve çok zor bir mevzuattır. Bunda kesinti yapmak mümkün değildir zaten projelerimiz desteklerin azlığı durumundan sıkıntıya girmiş durumdadır, bu kesinti yapıldığı zaman projenin akıbeti sıkıntıya düşmektedir. Etik kurul kararı ve bütçenin çok yüksek olması, bu kitin kullanılabilir durumda olmaması gibi sıkıntılar vardır. 7 milyonluk bir proje için öncelikle sağlam bir altyapıya ihtiyaç vardır.

Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL: Mevcut konu üzerinde fazlaca çalışılması gereken bir konudur. Bölgeler bazında ele alındığında bir ok varyete ve farklılıklarla karşılaşılmaktadır. Her ilde her yörede, her ne kadar materyal aynı olsa da yetiştiricilik ve pazarlama açısından farklılıklar vardır.

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ: Damızlık erkek materyalin tüm projelerde kullanılması için bir metot geliştirilmesinde büyük yarar vardır. Geliştirmekte olduğumuz seleksiyon kiti böyle bir amaç için geliştirildi. Çok daha kapsamlı bir proje ile özellikle erkek iyi materyalin bütün illerden seçilerek proje içerisinde kullanılmasında yarar vardır. Çok fazla hareketliliğin olduğu, kendine özgü bir piyasanın olduğu bir ortamda bölgesel farklılıkları bertaraf etmek oldukça zordur.

Yavuz HAN: Biz bu projeyi 2021 yılında danışma kuruluna getirerek orada görüşülmesini hedeflemiştik, danışma kurulunda alınacak kararlar neticesinde, uygulama tebliği de ona göre değiştirilecekti. Genel olarak

şunu söyleyebilirim ben 2008 den beri kurumdayım ve 2008 den beri kurumda hayvan yok, bundan dolayı hayvancılıkla ilgili büyük ölçekli sürdürülebilir çalışmalar yapamıyoruz. Bu proje ile küçük bir çekirdek sürü oluşturmak istemiştik. Diyarbakır manda sayısında ikinci sırada yer alması bu projenin hazırlanmasında etkili oldu. Danışma kurulu kararı olmadığından proje tam oturtulamadı. Lalahan Araştırma Enstitüsüne bakış açımız bizden boğa temini edip sperma üretimi şeklindeydi.
Oylama sonucunda %74 oylama ile %59 hayır oyuna karşı %41 oy ile proje reddedilmiştir.

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

02.03.2022 ÇARŞAMBA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

3.Gün - I. OTURUM

YENİ TEKLİF PROJE

Proje Adı	*Ankara Keçilerinde Tiftik Miktar ve Kalite Özelliklerine Etki Eden Çevresel, Fizyolojik ve Genetik Faktörlerin Belirlenerek Damızlık İndeksi Oluşturulması*
PTS No:	5867
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Program Önceliği	Yüksek
Projeyi Yöneten Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merk. Müd. - Lalahan / Ankara
Proje Yürütücüsü	Dr. Engin ÜNAY
Yardımcı Araştırmacılar	Dr. Hasan Hüseyin ŞENYÜZ Onur PARILDAR, Feridun Işın CONER Nurgül ERDAL Abdulkadir ERİŞEK Adil Akın AYDIN Fatmagül MIZRAK
Başlama - Bitiş Tarihleri:	01.06.2022 - 31.12.2023
Proje Bütçesi (TL)	350.000,00

Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN: Ankara Lalahan Araştırma Enstitüsünün bu konuda çok ciddi çalışmaları mevcuttur. Eskişehir ve Lalahan hatları dediğimiz kökeninde Türkiye'den Amerika'ya gidip oradan tekrar geri geldikten sonra bu tekelerin kullanılması ile farklı bir fenotip, özellikle morfolojik özellikleri ve tiftiğin dağılımı açısından ayırt edici özelliktedir. Eskişehir hatları yüz örtülü ve tiftik miktarı yerli hatlara göre daha fazladır. Bu özelliklerin dikkate alınması yapılacak çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmasına sebep olabilir. Verim kayıtları alınırken bir işletmede bulunana hayvanlardan bir de koruma sürüsü kayıtlarından yararlanılacağı söylendi. Kırıkkale'de bulunan sürü Ankara' dan gitme olduğunu söyledi. Üzerinde durulacak bir sürü olmadığını söyledi. Projenin daha çok sahaya yönlendirilmesi gerektiğini söyledi. Ankara keçisi Kızılcahamam, Beypazarı, Güdül ve Ayaş' ta yetiştirildiğini, en fazla yoğunluğun Güdül ve Ayaş' ta bulunduğunu ve bunların yetiştirme şartlarının bulundukları bölgeye göre farklılıklar gösterdiğini belirtti. Sahaya dönük veriler daha net sonuçlar verecektir. İklim değişikliğinden dolayı kırkımlar öne çekildi bu durum yapılan kırkımlarda önemli kayıplara sebep olduğunu belirtti. Stresle ilgili saat 16:00 da alınan veriler işletmede alınan veriler ile mera da alınan veriler arasında önemli değişiklikler olacağını ifade etti. Genomik seleksiyonda halk elinde 5.000 başlık sürülerden yararlanacaksınız halk elindeki sürülerde sahada alınan veriler çok sağlıklı değildir, değişiklikler gösterebilir, bunun göz önüne alınması gerekir.

Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL: Ankara ve Eskişehir dışında diğer bölgelerde yetiştirilmektedir ve bu bölgede yetiştirilen hayvanlarda Ankara keçisi olarak nitelendirilmektedir. Farklı coğrafyalarda bulunan çiftliklerden de hayvan materyali alınmasını önerdi.

Prof. Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK: Çok fazla fizyolojik parametre olduğunu ve bu parametrelerin amacı saptırdığını, bu parametrelerin bir kısmının çıkarılmasını öneriyorum. **Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU:** Bölgesel farklılıklar var, yetiştirme koşulları net bir şekilde ortaya konulmalı, hayvanların ne yediği nerede yattığı, nerede zaman geçirdiğinin araştırma içinde belirtilmesi gerekir. Özellikle kırkım stresi ile zamanlamada kırkımdan 3-4 gün önce, kırkım zamanında ve kırkımdan3-4 gün sonra alınarak net bir şekilde ortaya konulmalıdır. Yaşama gücü ile ilgili 12ay çok uzun bir zaman dilimi yanıltıcı sonuçlar çıkabilir. Bu hususların göz önüne alınmasını öneriyorum. **Dr.Serdar YAĞCI:** Benim değineceğim konulara hocalarım değindi, teşekkür ediyorum.
Proje metninin yeniden başlıca ve beklenen hedeflere uygun olarak yazılması, Proje de kullanılacak iş gücü ve takip istyen uygulamalar ayrıntılı şekilde anlatılması ve gerekli öneriler ve uyarılar dikkate alınarak düzeltmelerin yapılması şartıyla proje oylanmıştır. Oylama sonucunda %67 oylama ile % 22 hayır oyuna karşı % 78 evet oyu ile proje kabul edilmiştir.

KATİPLER

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

SONUÇLANAN PROJELER

02.03.2022 ÇARŞAMBA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA ; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Adi	*Ankara Keçilerinde Bisphenol A (BFA)' in Başlıca Androlojik Parametreler Üzerine Etkisi*
Pts No:	1198
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Projeyi Yöneten Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Seher ŞİMŞEK**, Dr. İlktan BAŞTAN, Dr. Derya ŞAHİN, Dr. Fırat KORKMAZ, Dr. Hasan H. ŞENYÜZ, Dr. Öğr. Üyesi Muharrem SATILMIŞ, Prof. Dr. Alev Gürol BAYRAKTAROĞLU, Dr. Araş. Gör. Bülent BAŞ, Prof. Dr. Calogero STELLETTA, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih BOZKURT
Başlama - Bitiş Tarihleri:	1.03.2019 - 31.12.2020
Proje Bütçesi (TL)	30.000

Doç. Dr. Sıddık KESKİN: Çizelgelere bakıldığında özelikle çizelgelerin ilk yarısından sonraki bölümünde harflendirmelerde tek örneklilik yok, ilk iki sutunda büyük ortalamayla başlanmış a ve b sütununda sonraki iki sütunda tam tersi yapılmıştır temayül olarak bu raporlamalarda büyük ortlalamalardan başlanarak a,b harfleri küçüğe doğru verilir.Mesela çizelge 4-2 de ilk iki sutunda büyüklere a demişiz sonrakilerinde küçüklere a denmiş dolayısıyla bi örneklilik yok aynı şekilde tablolar arasındada bi örneklilik mevcut değil. Hakemin dediği gibi ortalama ve standart sapma altta verilmiştir şeklinde dipnot düşülmesi gerekir. Dipnotlarda kısaltmalara yer verilmelidir. Çizelge 4-2 B de bulunan yoğunluk buradaki harflrndirmeler hatalı olmuş bu tablonun düzeltilmesi lazım. Korelasyon analiz yapıldığına dair tablolarda bir bulguya rastlanmadı. Korelasyon analizi yapılmamışsa bunun metinden çıkarılması gerekmektedir. Tablolarda parametreler ifadesi yerine değişkenler ifadesi kullanılması bütünlük açısından daha uygun olur.

Seher ŞİMŞEK: Hocamızın yapmış olduğu uyarılar doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılacaktır. Teşekkür ederim

Gerekli öneriler ve uyarılar dikkate alınarak projenin yeniden düzenlenmesi koşuluyla sonuç raporu oylanmıştır. Oylama sonucunda %67 oylama ile % 22 hayır oyuna karşı % 78 evet oyu ile proje sonuç raporu kabul edilmiştir.

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

02.03.2022 ÇARŞAMBA 11:00 -13:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA ; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	*Ankara Keçisi Tekesi Spermalarının Trehaloz ve Karnosik Asit İçeren Sulandırıcı Gruplarla Dondurulması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/17/A07/P-01/04
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd/ANKARA
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Ramazan SEVGİ**, Mehmet Ali YILMAZ, Alaeddin OKUROĞLU, Ömer Onur PARILDAR, Fırat KORKMAZ, Talha Burak ERTEM, Ali Erdem ÖZTÜRK, Muharrem SATILMIŞ, Prof. Dr. Mustafa Numan BUCAK, Çağatay YILDIRIM
Proje Başlangıç Yılı	01.06.2017 - 31.12.2018
Proje Bütçesi	17.000 TL

Prof. Dr. Sıddık Keskin: Metinin analiz kısmında gelecek zaman değil de yapılmıştır, incelenmiştir şeklinde ifadeler kullanılmalıdır. Sütün boşlukları altına ortalama(ort), artı(+), eksi(-), standart sapma (SS), standart hatası (SH) kısaltmalar şeklinde yazılmalıdır.
Ramazan Sevgi: Prof. Dr. Sıddık Keskin'in bahsettiği düzeltmeleri yapacağım.
Doç. Dr. Damla ACARÖZ: Projede Örneklere mikroskopla değil de kasa ile bakılamazmıydı? Spermaları Mix yapmak zorunda mıydınız?
Ramazan Sevgi: Keçi Spermalarının volümü düşük olduğundan dolayı mecburen Mix yaptık kitle analizi kasada yapılmıyor ondan dolayı mikroskopla yaptık.
Dr. Fırat KORKMAZ: Projede yapılan boyama yöntemlerinin literature uygun olduğu şeklinde haziruna bilgi verdi.

Önerilen düzeltmelerin yapılarak projenin yayınlanmasına, kullanılan oyların %98 alarak oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

02.03.2022 ÇARŞAMBA 11:00 -13:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA ; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

3.Gün - II. OTURUM

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	*Hasak ve Hasmer Genotiplerinde Akrabalı Yetiştirme Depresyonuna Karşı Erkek Gamet Hücrelerinin Dondurularak Muhafazası*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A4/P2/1790
Program Adi:	Küçükbaş Hayvancılık
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Şükrü DOĞAN**, Dr. Bülent BÜLBÜL, Cemal DAYANIKLI, Mesut KIRBAŞ, Ebru ŞENGÜL, Yavuz KAL
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enst.Müd/Konya
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2020 - 31.12.2021
Proje Bütçesi	110.000 TL
Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL: Tabloda verilen ırkların sperma hacimleri temmuz ağustos değerleri verilmeseydi olabilirmiydi? Bu şekilde bir anlam ifade etmiyor. **Şükrü DOĞAN:** Aralarında bağlantı olabilir diye paylaşımda bulundum.	
Öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılarak yayınlanmasına, kullanılan oyların %100 nü alarak oy birliği ile karar verilmiştir.	

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

02.03.2022 ÇARŞAMBA 11:00 -13:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Fatih PALA; Harun GÜLCAN
	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / KONYA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	*Farklı Yörelerde Yetiştirilen Kıl Keçisi Populasyonlarının Moleküler Genetik Karakterizasyonu*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/17/A05/P03/01
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Aylin DEMİRAY,** Prof. Dr.İbrahim CEMAL, Doç. Dr. Onur YILMAZ, Prof. Dr. Aynur KONYALI, Ali ATİK, Hüseyin BAŞ, Dr. Zeynep SEMEN, Prof. Dr. Arif ALTUNTAŞ, Ahmet AKÇAY, Fatma Gül MIZRAK,Dr. Hasan Hüseyin ŞENYÜZ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2017 - 01.03.2019
Proje Bütçesi (TL)	89.500
Aylin DEMİRAY: Projede İsim listesindeki sıra değişikliğini talebini bildirmiştir.	
Prof. Dr. Özgecan Korkmaz AĞAOĞLU: Dendogram da Hatay İlinde yetiştirilen Kıl Keçisinin ayrılmaları nasıl açıklarsınız? **Prof. Dr. İbrahim CEMAL:** Dendrogramda Hatay'ın ayrılması popülasyon saflığı ile ilgili kuşku uyandırmaktadır. Allel Sayısının fazla olması nedeniyle ırkta karışım olma ihtimali var.	
Öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılarak ve proje liderinin belirtmiş olduğu yeni isim sırasıyla yayınlanmasına, kullanılan oyların %100'nü alarak oy birliği ile karar verilmiştir.	

KATİPLER

Fatih PALA	Harun GÜLCAN
İmza	İmza

Mesut KIRBAŞ
Oturum Başkanı

02.03.2022 ÇARŞAMBA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Kâtip Üyeler: Senem Esin SELÇUK; Seher ŞİMŞEK
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	Bazı Yerli Koyun Irklarında Gastrointestinal Helminthlere ile Maedi-Visna ve Paratüberküloz'a Karşı Genetik Direncin Araştırılması ve Monogenik Kalıtsal Hastalıklar, Hipotermi ve Fekunditeyle İlgili Genlerin Moleküler Karakterizasyonu
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/15/A01/P02/02-02
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Doç. Dr. Yalçın YAMAN** Dr. Semih SEVİM, Doç. Dr. Seyrani KONCAGÜL, Prof. Dr. Bayram ŞENLİK, Dr. Mehmet ÖZÜİÇLİ, Prof. Dr. Cemal ÜN, Doç. Dr. Onur YILMAZ, Prof. Dr. Yasemin ÖNER, Biyomühendis Murat KELEŞ, Zir. Müh. Ramazan AYMAZ, Biyolog Ecem HATİPOĞLU GÜRSOY, Dr. Veysel BAY
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü-Bandırma
Proje Başlangıç Yılı	01.03.2016 - 01.03.2021
Proje Bütçesi (TL)	158.500

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Proje adının 'Bazı yerli koyun ırklarında Visna/maedi, Paratüberkülozis, Gastrointestinal nematodlar ve Koksidiyozise karşı direnç/duyarlılıkla ilişkili konakçı genetik faktörlerinin araştırılması ve bazı monogenik kalıtsal hastalıklar, hipotermiye tölerans ve Scrapie ile ilişkili genlerin karakterizasyonu' şeklinde değiştirilmesi proje lideri tarafından talep edilmiş.
Sonuç raporunun kabulü ve proje isminin değişikliği **oy birliği (%100) ile kabul** edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)
Prof.Dr.M. İhsan SOYSAL: Hayvan Genetik Kaynaklarının nükleotit düzeyinde incelenmesi güzel. Bandırma'daki hayvanların hastalıktan ari olması güzel, ülkesel düzeyde ufuk açması bakımından PSUP neler olmalıdır?
Prof.Dr. Sıddık KESKİN: İstatistiksel bazı yazım hatalarının düzeltilmesi önerilmiştir.
Reşit DEMİR: Şanlıurfa'da 131 köyde yaptığımız çalışmada Maedi-Visna hastalığı yüksek oranda çıktı, ciddi ekonomik kayıplar verdi, diğer bölgeleri bilemiyorum, bu durumu nasıl önleyebiliriz?
Dr. İrfan GÜNGÖR: Maedi-Visna çok büyük kayba sebep oluyor, erken yaşta bu hastalık ortaya çıkmıyor, 1.5-2 yaşında ortaya çıkıyor. Tanı kitinin geliştirilmesi çok güzel olur.
Prof.Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK: Maedi-Visna'nın aşısı yok mu? Bilmediğim için soruyorum. Neden aşı programına dahil edilmiyor?
Dr. Engin ÜNAY: Arşivlemede sıkıntı olmayacaksa proje adı değiştirilebilir.
Dr. İrfan GÜNGÖR: Bizim takibimiz açısından değişmese daha iyi olur, ancak yayın konusunda sıkıntı yaşanmaması için değiştirilebilir.

KATİPLER

Senem Esin SELÇUK	Seher ŞİMŞEK
İmza	İmza

02.03.2022 ÇARŞAMBA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Senem Esin SELÇUK; Seher ŞİMŞEK
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

3.Gün - III. OTURUM

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	Herek Koyunlarının Bazı Verimleri ve Morfolojik Özelliklerinin Belirlenmesi
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/19/A4/P3/1847
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**A.Taner ÖNALDI**, Şükrü DOĞAN, Uğur TRABZON, Harun GÜLCAN, Ali ATİK, Dr. Bumin EMRE TEKE, Dr. Bülent BÜLBÜL, Dr. Emre ALARSLAN
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	01.03.2019- 31.10.2021
Proje Bütçesi	85.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Irk tanımlanmasında ve işletmeler yapısı hakkında daha detaylı bilgilerin verilmesi.
Yazım yanlışlarının yeniden gözden geçirilmesi
Sonuç raporunun kabulü **oy çokluğu ile (%98) KABUL** edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)
Prof. Dr. M. İhsan SOYSAL: Irkın tarifinde paylaşılan resimlerde varyasyon olduğu görülmekte olup bunun için bu ırkın ne yönde gideceği düşünüdüğü ve yapağı rengi ile kulak gibi uzuv farklılıklarının ırkın karakterizasyonu adına nasıl bir yapıya sahip olacağı öngürülmekte ve sonuç olarak çalışma sonuçları ışığında Heterojenitenin genel gecer bir durum olduğu ve hangi ırkın alt grubu olarak nitelendirilebileceği sorulmuştur.
Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU: Sütten kesim ağırlıklarına bakıldığında kuzu canlı ağırlık verilerinin yüksek olduğu görülmüş bu durumu farklı işletmelerdeki bakım besleme farklılıklarının neden olup olmadığı konusunda araştırmacının fikri istenmiş ve işletmelerdeki kuzu bakım besleme ve işletme koşulları hakkında bilginin de verilmesi önerilmiştir.
Ayrıca fenotipik özelliklerde ırkın tanımlanması adına daha acıklayıcı olunması tavsiye edilmiştir.
Doç Dr. Sadrettin YÜKSEL: Herek tipinin karakterizasyonunu ortaya koyan özellikleri ele almak istiyoruz. Marjinal farklılıklar yok, işletme şartlarını ve olanaklarını tamamen çıkartmamız lazım. Bizim bulunduğumuz yörede Hemşin koyunu da var, yetiştirici hangi rengin pazar değeri yüksek ise ona yöneldiğini ifade etmiştir.
Erdoğan SEZGİN: 0-36 ay yaş aralığında hayvanlardan alınan verilerin aynı hayvanlar mı kullanıldığının belirtilmesi önerilmiştir. Diğer bir merak konusu da hayvanların doğum ağırlıklarının yüksek olmasının sebebinin tam olarak ne olduğu görüşü sorulmuştur. Verilere bakıldığında bazı verilerde tezatlık oluşturan değerler olduğu ifadesi kullanılmış ve araştırmacıya bunları gözden gecirmesi önerilmiştir.

Doç Dr. İrfan DAŞKIRAN: Kulak uzunluğunun Hamdani'den uzun olduğunu belirttiniz, diliniz mi sürştü, daha kısadır (Proje lideri tarafından kulak uzunluğunun yanlışlıkla Hamdani'den uzun olduğu belirtildi). **Prof. Dr. İbrahim CEMAL**: Hayvanlarda gelişme hızının veriler ışığında yüksek olduğu durumunun güzel bir sonuç olduğu ifade edilmiştir. Irk hakkında daha fazla bilginin özellikle tecrübeli yetiştiricilere sorulması önerilmiştir. Renk sadece kendi başına belirleyici değildir. Irk olarak tanımlanmasının yüksek olduğu düşünülmektedir. Ayrıca işletme durumları ve beslenme hakkında daha fazla bilgi verilmesi tavsiye edilmiştir. **Sıddık KESKİN**; Bazı p değerlerinde yazım hatalarının olduğu bunların dikkatli şekilde incelenerek düzeltilmesi önerilmiştir Yine tablolardaki gözden kaçan benzer hataların da düzeltilmesi tavsiye edilmiştir.

KATİPLER

Senem Esin SELÇUK	Seher ŞİMŞEK
İmza	İmza

02.03.2022 ÇARŞAMBA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Senem Esin SELÇUK; Seher ŞİMŞEK
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	Enstitü Şartlarında Yetiştirilen Hasmer ve Hasak Koyunlarının Bazı Verim ve Morfolojik Özelliklerinin Araştırılması
Proje Numarası	TAGEM / HAYSÜD / / / /
Proje Lideri	**Tülay CANATAN,** Mesut KIRBAŞ, Kürşat AKBULUT, Uğur TRABZON, Prof. Dr. İbrahim CEMAL, Şükrü DOĞAN, Abdullah Taner ÖNALDI, Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL, İbrahim HALICI
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2016- 31.12.2021
Proje Bütçesi	286.500 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Elde edilen verilerin tablolarda ırklar için ayrı ayrı olarak verilmesi
Yazım hatalarının yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesi
Sonuç raporunun kabulü **oy çokluğu ile (%98) KABUL** edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)
Erdoğan SEZGİN: Çalışma özverili ancak çalışmada standart hatanın çok yüksek olduğu görülmekte. Hayvan varlığı bilgisi verilmesi önerilmiştir.
Prof Dr. Mustafa TEKERLİ: Tablolar ırklar bakımından birleştirilmesi yerine ayrı olarak sunulmasının verilerin değerlendirmesinde kolaylık sağlayacağı belirtilmiştir. Böylece ırkın etkisi ortaya konmak adına yararlı olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca artık ırkın geliştirilmesi konusuna ağırlık verilmesi gerektiği ve bu yönde projelere başlanması önerilmiştir.
Prof Dr. Mehmet KOYUNCU: Sütten kesim yaşı ve ağırlıkları verilerindeki farklılıkların açıklanması tavsiye edilmiştir.
Prof.Dr. Ülkü Gülcihan ŞİMŞEK: Tabloların ırklar açısından ayrı ayrı verilmesinin değerlendirmede kolaylık sağlayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca tablolarda yapılan bazı harflendirmelerin yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.
Doç Dr. Sadrettin YÜKSEL: Bu ırkların halk elinde geliştilmesi ile ırkın özelliklerinin daha iyi anlaşılacağının düşünüldüğü ifade edilmiştir. Enstitü şartlarında istediğimiz her şeyi sağlanamadıgı, yem, işçi, mesai sıkıntısının olduğu belırtılmıstır. Yetiştiriciler arasında yetiştiricilıgın yaygınlaştırıldığı takdırde performans ve verim konusunda artış olacağını belirtmiştir.

KATİPLER

Senem Esin SELÇUK	Seher ŞİMŞEK
İmza	İmza

02.03.2022 ÇARŞAMBA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Senem Esin SELÇUK; Seher ŞİMŞEK
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başliği	Renkli Ankara Ve Mahalli Keçilerinin Bazi Fiziksel Lif Özelliklerinin Belirlenmesi
Proje Numarasi	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A4/P2/1581
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Bırusk KESKİN**, Ahmet KARATAŞ, Mehmet Emin VURAL, Rıdvan YAKIŞAN, Seyhan YAŞAR, Dr. Sedat BEHREM, Doç.Dr. Ferda KARAKUŞ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Gap Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merk.Müd./Diyarbakır
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01.01.2021 - 31/12/2021
Proje Bütçesi	58.730 ₺

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Proje genelindeki özellikle istatistik değerlerde bulunan yazım hatalarının düzeltilmesi Sonuç raporunun kabulü **oy birliği ile (%100) KABUL** edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)
Prof.Dr. Sıddık KESKİN; İstatistiksel veride kullanılan testlerde ve bazı yazım hataları düzeltilmesi önerilmiştir (Raportörün belirttiği gibi varyans analizinin yapıldığı belirtilmesi ayrıca bir veride standart hata diğer veride standart sapma şeklinde verilmiş bu farklılıkların düzenlenmesi). Yine P değeri için yazım hatalarının düzeltilmesi ve tablolardaki p değerini küçük harfle ifadelendirilmesi tavsiye edilmiştir. Özellikle korelasyon tablolarında düzenlenmesi (tüm veriler başına 0 ifadesinin yazımı yapılması) önerilmiştir. Rakamların yazımında küsurat kısmında virgül veya nokta konmasının bir örnek olması gerektiği ifade edimiştir.
Prof.Dr. Mehmet KOYUNCU: Çalışmada kullanılan hayvanların liflerinin çok değerli olduğu ve bu konuda yetiştirilerin bilgilendirilmesi tavsiye edilmiştir. Bu yönde de yeni projenin yapılabileceği ifade edilmiştir.

KATİPLER

Senem Esin SELÇUK	Seher ŞİMŞEK
İmza	İmza

02.03.2022 ÇARŞAMBA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Senem Esin SELÇUK; Seher ŞİMŞEK
	Uluslararası Hayvancılık Araştırma Ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / ANKARA

3.Gün - IV. OTURUM

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	Güney Anadolu Kırmızısı İneklerde Süperovulasyon Performans ve Embriyo Dondurulması
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A4/P1/1639
Yürütücü Kuruluş	Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Dr. Erkan SAY**, İsmail YILMAZ, Enver Gökhan, ALTUN, Recep KARAMAN, Mehdi Ahmet COŞKUN, Dr. Uğur KARA, Hüseyin Erdem ERTEN, Orhan Gazi DÜNDAR, Mustafa Çağrı UÇUK
Proje Bütçesi (TL)	50.000
Başlama-Bitiş Tarihi	01.01.2020-31.12.2021

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Terminolojik bazı ifadelerin gözden geçirilerek yeniden ifade edilmesi gerektiği
Sonuç raporunun kabulü **oy çokluğu ile (%94) KABUL** edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)
Doç.Dr. Numan AKYOL: Süperovulasyon protokolünün yapılmasında (Özellikle GAK ırkı hayvanlarda) cevap alınırken değerlerin düşük olduğu ancak bu duruma karşın alternatif OPU uygulamasının yapılmasının önerilmediği ifade edilmiştir. Holding medyumunun kültür olarak kullanılmasının doğru olmadığı ve bu durumun sonuçları etkileyeceği bildirilmiştir. Extra besleme yapılması sayesinde belki daha iyi sonuçlar alınabileceği ifade edilmiştir. 'Transfer edilemez embriyoloji' teriminin yanlış olduğu ve yerine alternatif terimler kullanılması önerilmiştir.
Prof.Dr. Ömür KOÇAK: 'Fetal calf serum' ifadesinin çevirisinde 'ölü buzağı serumu' olarak adlandırılmasının hata teşkil edeceği bunun terminolojik olarak gözden geçirilmesi önerilmiştir. Her yıl GAK projeleri geldiği ancak halen bu hayvanlardan süt verimi elde edilememesi dile getirilmiş ve bu hayvanlar koruma sürüsü olsa da sağımı ve bakımı konusunda daha iyi şartların bu projeler ile artık gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
Prof.Dr. Dursun Ali DİNÇ: Süperovulasyon cevapları iyi ancak elde edilen oositler kalitesiz olduğu bu konuda tecrübelerin artırılarak daha iyi sonuçlar alınması gerektiği ifade edilmiştir.

KATİPLER

Senem Esin SELÇUK	Seher ŞİMŞEK
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	*Sığırlarda İn Vivo Embriyo Üretimi İçin Alternatif Teknikler Geliştirilmesi; Özel Bir Adjuvan ile Yeni Bir Süperovulasyon Metodu*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/19/A4/P1/1171
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Dr. Mehmet Ali YILMAZ** Tuncay ÇÖKÜLGEN, Ramazan SEVGİ, Yasin ERGİDEN, İlker ÜNAL, Barış KILIÇ, Muharrem SATILMIŞ, Sedat Hamdi KIZIL,Burak ARTUT,Bariş KILIÇ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü
Proje başlangıç yılı	2017
Bütçesi (TL)	60.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- İstatistik analizlerinin tekrar gözden geçirilmesi
- Mevcut tabloların tekrar değerlendirilmesi

Mevcut değerlendirilmeler sonrası istatistik analizlerin düzenlenmesi şartıyla projenin oylaması yapıldı.Oyçokluğuyla projenin kabulu yapılmıştır.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

SONUÇ RAPORU FORMU

Proje Başlığı	*Anadolu Mandasının In Vitro Koşullarda Embriyo Üretim Potansiyeli ve Bazı Embriyo Gelişim Parametrelerinin Belirlenmesi*
PTS NO	260
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/H/01/001
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Mehmet Ali YILMAZ** Prof. Dr. Yaşar ERGÜN, Prof. Dr. Mustafa KAYMAZ (Danışman)
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	2017
Bütçesi (TL)	28.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Projenin değerlendirilmesi hususunda oylama yapılmış olup,proje sonucu oy çokluğu ile Kabul edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

- Yabancı kelimeler Türkçe'ye çevrilerek kullanılırsa daha anlaşılır olacaktır.(Prof.Dr. Mustafa TEKERLİ)
- Tablolardaki fazla ifadelerin çıkartılarak sadeleştirilmesi tabloyu daha anlaşılır hale getirecektir. (Doç.Dr. Numan AKYOL)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

GELİŞME RAPORLARI

03.03.2022 PERŞEMBE 11.30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

4.Gün - II. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD /13 /02 /01 /04
Proje Lideri	Dr. Serdar YAĞCI
Proje Yürütücüsü Kuruluş	TAGEM
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

- Projelerin çoğalmasından ziyade derinleşmesi uygun olacaktır.(Prof.Dr.Orhan KARACA)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsünde Yetiştirilen Bazı Etçi Irklarda Büyüme, Et Verimi ve Et Kalitesine Etki Eden Genlerdeki Varyasyonun Araştırılması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/A4/P2/308
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Vasfiye KADER ESEN**, Dr. Öğr. Üyesi Orhan KARADAĞ, Selim ESEN, Dr. Mustafa KÜÇÜKKEBABÇI, Prof. Dr. Cengiz ELMACI, Prof. Dr. Alper ÖNENÇ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2018 - 01.01.2021
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	180.573 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- Sonuç raporunun hazırlanması için
- 1(bir) yıl ek süre talep edilmektedir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

- Analiz sonuçları ırk bazında ayrı ayrı verilirse daha anlaşılır olur.(Prof.Dr. Mustafa TEKERLİ)
- İstenilen bir yıl ek sürede sadece sonuç raporunun yazılması değil de analiz yapılamayan bölgeler için tekrar çalışılması ile daha etkin olur.(Prof.Dr.Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Güney Karaman Koyun Irkında Çiftleşme, Doğum, Ana ve Kuzu Davranışlarının Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM / HAYSÜD / / / /
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Necdet AKAY**, Tülay CANATAN, Mesut KIRBAŞ, Prof. Dr. Türker SAVAŞ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2016 - 31.12.2018
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01 / 01 / 2021 ile 31 / 12 / 2021 arası
Proje Bütçesi	51.500 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- Projede Yardımcı Araştırmacı olarak görev alan Ziraat Yüksek Mühendisi Tülay CANATAN'ın Proje Lideri olarak değiştirilmesi
- Veteriner Hekim Yavuz KAL'ın projeye dahil edilmesi
- 1(bir) yıl ek süre talep edilmektedir.

Proje Gelişme Raporu talep edilen değişikliklerle oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Akkaraman ve Orta Anadolu Merinosu Kuzularında Gen Polimorfizmleri ile Bazı Büyüme Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM-HAYSÜD-Ü-19-A4-P2-958
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Şükrü DOĞAN**, A. Taner ÖNALDI, Dr. Bülent BÜLBÜL, Mesut KIRBAŞ, Uğur DEMİRCİ, Dr. Fatma İLHAN, Dr.Öğt.Üyesi İbrahim AYTEKİN, Ramazan AYMAZ, Murat KELEŞ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2019 - 31.12.2020
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	118.600 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- 1(bir) yıl ek süre talep edilmektedir.

Projenin devamı için yapılan oylama sonucunda oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Farklı Çevre Koşullarındaki Akkaraman Irkı Koyunlarda Ham Lanolin Miktarının Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A4/P2/2148
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Nurgül ERDAL**, Prof. Dr. Gürsel DELLAL, Prof. Dr. Metin GÜRÜ, Ali ATİK, İbrahim HALICI, Dr. Engin ÜNAY,Muhammed İkbal COŞKUN, Dr. Sedat BEHREM, Dr. Çağrı Melikşah SAKAR,Barış Kılıç,Gülşen YILDIRIM ŞENYER, Dr. Levent NURALIN, Esra MERİH HİMMETOĞLU
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2020 - 31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	40.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- 1(bir) yıl uzatma talep edilmektedir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 11:30-13:00	**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sadrettin YÜKSEL**
	Katip Üyeler: Ebru ŞENGÜL ; Murat KELEŞ
	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / BALIKESİR

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Akkaraman Irkı Koyun Popülasyonlarında Büyüme ve Konformasyon Özellikleri ile İlişkili QTL Tespiti ve Çeşitli Genomik Karakterizasyon Parametrelerinin Hesaplanması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P2/2789
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Mehmet KIZILASLAN**, Prof. Dr. Mehmet Ulaş ÇINAR
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021 - 01.01.2023
Raporun İlgili Olduğudönem	2021-2021
Proje Bütçesi	105.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

- Projenin geri çekilmesi talep edilmiştir.
  Projenin geri çekilmesi oylandı ve oy çokluğu ile projenin geri çekilmesi kabul edilmiştir.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Ebru ŞENGÜL	Murat KELEŞ
İmza	İmza

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

4.Gün - II. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Koyun oositlerinin seçim kriterleri ve kültür ortamına göre in vitro gelişim düzeylerinin araştırılması (Doktora)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A4/P2/2130
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Ramazan SEVGİ,** Prof. Dr. Tevfik TEKELİ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2020 - 31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021
Proje Bütçesi	29.000,00 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin 1 yıllık ek süre talebi,

2. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

KATİPLER

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Gen Bankası Oosit Saklama Modeli Oluşturulması-1: Prepubertal Ankara Keçilerinden Laparoskopik Ovum Toplama (LOPU) Yöntemiyle Elde Edilen Oositlerin Dondurulması ve Çözüm Sonu Kalitelerinin Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A4/P2/2112
Proje Lideri ve Araştırmacılar	Dr. Fırat KORKMAZ, Dr.İlktan Baştan, Derya Şahin, Seher Yırtıcı, Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Satılmış, Çağatay Yıldırım, Ramazan Sevgi, Cemal Dayanıklı, Ebru Şengül
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yili	01.01.2020 - 31.12.2024
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	40.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin, Çağatay YILDIRIM'ın projeden çıkartılması ve daha sonra ismi bildirilecek bir araştırmacının projeye dahil edilmesi önerisi,
2. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ: Arkadaşlarımızın, özellikle bu Türkhaygen Projesi ile elde edilen şeylerin üzerine birşeyler koyması iyi bir şey. Özellikle, enstitünün bu daldaki çalışmalarını artırmasını kendilerinden rica ediyorum. Yani dondurma ve yeniden açma ve bu sırada başarılı olunduğu takdirde bu bize daha ileri ki teknolojileri de beraberinde getirecektir.

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Lalahan (Kıvırcık x Akkaraman G_1) koyununda süt verimi, kalitesi ve meme özellikleri ile kuzularda sütten kesim dönemi performansının araştırılması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P2/2744
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Dr. Hasan Hüseyin ŞENYÜZ**, Çağatay YILDIRIM, Ömer Onur PARILDAR, Feridun Işın CONER, Sinem FIRDOLAŞ, Muhammed İkbal COŞKUN, Ezgi ODABAŞ, Fatmagül MIZRAK, Yusuf ZENGİN, Dr. Halil EROL, Prof. Dr. Necmettin ÜNAL
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	15.02.2021 - 30.12.2023
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	24.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje lideri tarafından önerilen değişikliklerle ilgili Enstitü Araştırma Komitesi kararının TAGEM'e ulaştırılması koşuluyla, proje ile ilgili değişiklik taleplerinin düzenlenerek kabulü önerisi Divan tarafından,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Bandırma Koyunlarında Büyüme, Yaşama Gücü ve Döl Verimi Özelliklerinin Islahı*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P2/2672
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Arzu ÖZDEMİR**, Doç. Dr. Seyrani KONCAGÜL, Dr. Yalçın YAMAN, Dilek ÖĞDÜM, Mustafa AYDIN, Yasin YILDIRIM, Serkan Süleyman ŞENGÜL, Muhammet AKSOY, Yiğit Emir KİŞİ, Ecem HATİPOĞLU, Ramazan AYMAZ, Murat KELEŞ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü
Proje Başlangıç Yılı	2020
Proje Bütçesi	1.822.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje lideri tarafından önerilen değişikliklerle ilgili Enstitü Araştırma Komitesi kararının TAGEM'e ulaştırılması koşulyla, proje ile ilgili değişiklik taleplerinin düzenlenerek kabulü önerisi divan tarafından,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başliği	*Zom Erkek Kuzularının Besi Performansı, Karkas ve Et Kalitesinin Belirlenmesi (Doktora Projesi)*
Proje Türü	Doktora
Proje Numarasi	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P2/2583
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Nalan AKÇA**, Prof. Dr. Mehmet BİNGÖL , Dr. Öğr. Üyesi H. Deniz ŞİRELİ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi /DİYARBAKIR
Proje Başlangiç Yili	01.01.2021 - 31.12.2021
Proje Bütçesi	88.650 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin 1 yıllık ek süre talebi,

2. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerinin kabulune karar

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Adı	*Karacabey Merinosu Koçlarında Sperm Mitokondriyal Membran Potansiyeli Ve Diğer Spermatolojik Özelliklerin Dondurulabilirlik ve Viabilite Üzerine Etkisi (Doktora Projesi)*
Proje Türü	Doktora
Bağlı Olduğu Proje Adı	Ülkesel Merinos Geliştirme Projesi (Karacabey Merinosu)
Araştırma Programı	Küçükbaş Hayvancılık
Proje Teklif Eden Kuruluşun	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Ebru ŞENGÜL**, Prof. Dr. Zekariya NUR (Danışman)
Toplam Bütçesi	127.500
Başlama Bitiş Tarihi	01/01/2022 - 31/12/2023

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

4.Gün - III. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

PROJE BAŞLIĞI	*Halk Elinde Anadolu Mandası Islahı Ülkesel Projesi*
PROJE NUMARASI	**TAGEM/HAYSÜD/13/0201**
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ KURULUŞ	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü/ANKARA
PROJE LİDERİ	Özden SARIKAYA
Raporun İlgili Olduğu dönem	01 /01/2021 ile 31/12/2021 arası
BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	2011- Sürekli
PROJE BÜTÇESİ	

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Divan tarafından, projenin devamı önerisi,
Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ:

1. Bu yetiştiricilerin ayrılması veya yaşlanması gibi sebeplerle yetiştirici sayılarında azalma oluyor. Bu durumlar için aday yetiştirici ya da aday manda gibi yedekte tutulabilecek ve hemen replase edilebilecek bir düzene geçilmesinde projenin sürüdürülebilirliği açısından yarar görüyorum. Aksi takdirde sayıların düşmesi projeleri sürdürülemez hale getirebilir. Bu sadece mandalar için değil koyunlar için de geçerli olan bir halk elinde ıslah projelerinin genel bir eksikliği diyeyim. Dolayısıyla nasıl biz Avrupa Birliğinde aday ülkeysek bu şekilde aday yetiştiricler de olabilir. Ve projeyi bu şekilde yönlendirmekte yarar var. Alttan desteklemediğiniz takdirde zaman içerisinde yetiştiricilerimizin yaşlanması ve çeşitli sebeplerle projelerden ayrılmasıyla problemler artabilir.

2. Bir de desteklemeler ile ilgili olarak zaten hepimiz artırılması gerektiğini söylüyoruz ama özellikle bir yaştan seçilmiş olan bireylere artık normal erişkin mandalara verilmiş olan desteklerin verilerek bu bireylerin hemen projeye dâhil edilmesi gerekiyor. İki yaşına kadar beklediğimiz zaman aradaki sürede seçilmiş olan bireyler satılabiliyor. Ve her ne kadar ufak destekler yapılıyor olsa da yeterli gelmiyor. Bunlara normal damızlık manda muamelesi yapılmak suretiyle proje içerisinde kalmaları sağlanmalı aksi takdirde yenileyemiyoruz. Sürü yenileme oranlarımız çok düşük oluyor.

Prof. Dr. İhsan SOYSAL:

1. Sürü yenilemede bir ivme kazanmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu da ancak erkekleri dâhil etmemizle ya da erkeklere bir özel prim verme sistemiyle olabilir.

2. Projeye çok girmek isteyenler var. Belki bir kategori oluşturarak ister adına aday diyelim. Proje materyalinden doğmayan ancak fenotipik olarak uygun olduğunu gördüğümüz ikinci bir alt sürü oluşturularak bu azalmayı bununla düzeltebiliriz.

Hüseyin ERDEM:
1. Bir iki yaş aralığındaki hayvanların, bir yaştan itibaren damızlık seçimine kapının açılması ya da ek bir destekleme yetiştiricilere sebep olduğu külfete önemli bir çözüm ya da ek bir destekleme çözüm olabilir.
2. İşletme koşullarda arzu ettiğimiz ama yakalanamamış değişimin sağlanabilmesi için, yetiştiricelere ödenen paranın belli bir yüzdesi nakti yerine ayni ödeme olarak düşünlebilirse, işletme koşullarının (yetiştirme, besleme) değişiminde kısmen bir çözüm sağalayabilir.
3. Damızlık transferi konusu, yapılabilecek bir mevzuat değişikliği ile zorunlu hale getirlmesi gerekir.
Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN:
1. Halk Elinde Islah projelerinde yeni bir ivmeye ihtiyaç var. Bir durağınlık oluştu. Yeniden bir ivme kazandırılması gerekir.
2. Projelere yeniden girmek isteyen ve projede yer alan işletmeler için yeniden bir takım değerlendirmeler yapılmalı.
Yavuz HAN:
1. Pazarlama ayağında oturtamadığımız sürece biz ıslah projelerinde istediğimiz noktaya gidemeyeceğimiz gibi görünüyor. Pazarlama ayağı olduğu sürece diğer hepsi arkasından gelecekmiş gibi gözüküyor. Hem damızlık hayvan ihtiyacı, hem boğa değişimi. İstediğiniz her şey yapabilirsiniz gibi gözüküyor.
2. Ben bir ara elit ve elit üzerine yoğunlaşmamız gerektiğini düşünüyorum. Ben eğer yapabilirsem bunu yapmaya çalışacağım.

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Holstein Irkı Sığırlarda FSH ile Birlikte İntra-Venöz Glikoz Uygulamasının Süperovulasyon ve Embriyo Üretimi Üzerine Etkisi (Doktora Projesi)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A4/P1/2136
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**Alaeddin OKUROĞLU,** Dr. Engin ÜNAY, Ramazan SEVGİ, Dr. Mehmet Ali YILMAZ, İlker ÜNAl, Abdulkadir ERİŞEK, Dr. Muharrem SATILMIŞ, Muhammed İkbal COŞKUN, Dr. Halil Ozancan ARSLAN, Doç. Mehmet Borga TIRPAN
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merk.Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	31.01.2020-31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01./2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi (TL)	33.000

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin 1 yıllık ek süre talebi,

2. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Yerli Kara Irkı Sığırlarda Seksüel Siklusun Folliküler Dinamiğinin İncelenmesi ve Farklı Hormonal Protokoller ile Uygulanan Ovum Pick-Up Başarısının Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P1/5018
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**Alaeddin OKUROĞLU** Ramazan SEVGİ, Mehmet Ali YILMAZ, Talha Burak ERTEM, İlker ÜNAL, Muhammed İkbal COŞKUN Çağrı Melikşah SAKAR, Doç. Dr. Mehmet Borga TIRPAN, Doç. Dr. Tahir KARAŞAHİN, Prof. Calogero STELLATTA
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021 - 31.12.2023
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31./12/2021 arası
Proje Bütçesi (TL)	60.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Dişi Mandalarda Farklı Senkronizasyon Yöntemlerinin Döl Verimi Üzerine Etkisi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P1/3926
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**Yavuz HAN,** M.Emin Vural, Mehmet ÇATALKAYA, Yasemin KAPLAN BİLMEZ, Bırusk KESKİN, Rıdvan YAKİŞAN, Prof.Dr. Ümüt CİRİT, Prof.Dr. Nihat ÖZYURTLU, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ferit ÖZMEN, Yezdan UZUNOĞLU
Proje Yürütücüsü Kuruluş	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi/DİYARBAKIR
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021-31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi (TL)	50.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin, projede 50 ovsynch protokolü, 50 doublesynch protokolü ile sunu tohumlama önerilmiştir. Projenin 100 ovsynch protokolü ve 100 doublesynch protokolü ile suni tohumlama şeklinde değiştirilmesi önerisi,

2. Proje Liderinin, materyal ve metotda yapılacak değişikliklere göre 1 yıl ek süre talebi,

3. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Doğal Aşım ve Suni Tohumlamaya Tabi Tutulan İneklerin Serviko-Vajinal Mukus (CVM)'unda Gebelikle İlişkili miRNA'ların Araştırılması (Doktora Projesi)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A4/P1/2481
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**Ahmet AKÇAY**, Doç.Dr.Bengi ÇINAR KUL
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.03.2021 - 01.06.2022
Raporun İlgili Olduğudönem	2021
Proje Bütçesi (TL)	150.000

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Proje Liderinin 120.000 TL. ek bütçe talebi,
2. Divan tarafından projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Fatma YÜKSEL ; Alpay KARAÇUHALILAR
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Yerli Kara Boğalarda Seminal Plazmadaki Bazı Protein Ve Antioksidanların Sperma Kalitesi Üzerine Etkilerinin İncelenmesi (Doktora Projesi)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/A/21/A4/P1/2791
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**İlker ÜNAL**, Prof. Dr. Hamdi UYSAL (Danışman)
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.06.2021-31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01.01.2021 ile 31.12.2021 arası
Proje Bütçesi (TL)	65.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Proje Lideri tarafından,

1. Sperma sulandırıcı olarak Andromed yerine Optixell kullanılması (Daha iyi sonuçlar),

2. Vit. E analizinin ELISA ile katalaz, GPX, SOD, TAS, MDA analizlerinin kolorimetrik olarak yapılması (Daha ekonomik),

3. TOS (Total Oksidan Status) Analizinin eklenmesi (Oksidatif stresin hesaplanabilmesi için),

4. Analizlerin üç tekrar yerine, iki tekrar yapması (Bütçe),

5. Toplam 25.000 TL. ek bütçe talebi

6. Projeye Alaeddin OKUROĞLU, Ramazan SEVGİ, Fırat KORKMAZ, Halil Ozancan ARSLAN, Esin KELEŞ ARSLAN ve Gökçe ÜNAL'ın dâhil edilmesi talep ve önerileri,

Divan tarafından;

7. Projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Mehmet Bozkurt ATAMAN:

Projenin ismi biraz sakıncalı. Şöyle sakıncalı; siz dışarıdan antioksidan katmamışınız mevcut seminal plazmadakileri incelemişsiniz. Bize burada ya da tezinizde sunacağız tezat görüş bizim Lalahan'da ürettiğimiz ve satığımız spermaların kalitesi kötü demektir. O nedenle bunu şöyle

diyebilirsiniz; Yerli Kara Boğalarda Seminal Plazmadaki Bazı Protein ve Antioksidanların Seviyelerinin Belirlenmesi gibi.

Serdar YAĞCI: Doktora projesinde kişinin kendisi birde danışmanı olur. Bu hususlara dikkat edilmeli. Etik yönüyle de uygun değildir.

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	Dr. Fatma YÜKSEL

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: ; Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

4.Gün - IV. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

PROJE BAŞLIĞI	*Anadolu Alacası Geliştirme Projesi*
PROJE NUMARASI	TAGEM / HAYSÜD / 01-09-02-03
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ KURULUŞ	Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü/ ADANA
PROJE LİDERİ	Dr. Serdar ÇOBAN
Raporun İlgili Olduğu dönem	01 /01/2021 ile 31/12/2021 arası
BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	09.07.2001- Sürekli
PROJE BÜTÇESİ	11.648.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Proje Lideri tarafından;

1. Projeye Veteriner Hekim Hasan MUTLU'nun dahil edilmesi,
2. Tayin sebebiyle Vet. Hek. Aylin UÇAR SAVCI İLE Zir. Müh. Hüseyin Erdem ERTEN ve görev değişikliği sebebiyle de Vet. Hek. Mustafa Çağrı UÇUK'un projeden çıkarılması,
3. Projeye Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesinden Prof. Dr. Yavuz NAK ve Prof. Dr. Hakan SAĞIRKAYA'nın danışman olarak dahil edilmesi önerilmektedir.

Divan tarafından;

1. Projenin, büyük proje olması sebebiyle, oylamaya gerek olmadığı belirtilerek projenin görüşülmesi tamamlandı.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Ömür KOÇAK: Şimdi burada sadece 9 tane kızın laktasyon kaydını paylaştınız. Bu spermaların TİGEM'ler gibi büyük çiftliklerde kullanılıp oradan daha sağlıklı kız verimlerinin alınması gibi bu tarz şeyler olursa bunların yaygınlaşması daha kolay olur.

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Anadolu Mandalarında Reprovizyon Cihazı ile Suni Tohumlamanın Yaygınlaştırılması ve Farklı Laktasyon Gruplarındaki Mandaların Ovysnch Protokolüne Cevabı*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A4/P1/2741
Proje Lideri ve Yürütücüleri	**Dr. Fırat KORKMAZ,** Dr. İlktan BAŞTAN, Derya ŞAHİN, Seher ŞİMŞEK
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.06.2021-31.12.2021
Raporun İlgili Olduğudönem	17/02/2021 ile 17/12/2021 arası
Proje Bütçesi (TL)	15.000,00

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Proje Lideri tarafından,

1. Manda işletmelerinin genelinde düve bulunmadığı veya çok az sayıda bulunduğu için Düve grubunun projeden çıkarılması veya varsa yeni işletmelerin proje eklenmesi teklif edilmektedir.
2. Genel olarak yeterli bakım besleme yapılamadığı için hayvanların senkronizasyon protokolüne cevabının değişkenlik gösterdiğidüşünülmektedir. Bu bakımdan hayvanların uygun görülmesi halinde projeye dahil edilmesi.
3. Elmadağ Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Mera Islah Projelerindeki işletmelerle istişare halinde olarak uygulama yapılacak işletme sayılarının arttırılması talep edilmektedir.
4. Eksojen uyarımlara karşı hassas olduğu bilinen Anadolu Mandalarının olumsuz aile tipi işletmelerde Suni Tohumlama uygulamasının yapılması iş güvenliği açısından ciddi komplikasyonlar çıkarmaktadır. Bu nedenler ile tercihen bilinçli entansif işletmelerde projenin devam ettirilmesi proje ekibinin iş güvenliği açısından lehine olacağı düşünülmektedir.
5. 1 yıllık ek süre talebi

6. Projenin, Proje Takip Sistemi (PTS) üzerinde Fırat KORKMAZ üzerinde görülmediği, bu sistem üzerinde de Fırat KORKMAZ üzerine devredilmesi talep edilmektedir. **Divan tarafından;** **7.** Projenin devamı önerisi, Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerilerin kabulune karar verildi.
Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Puberta Öncesi Yerli Kara ve Holştayn Buzağılardan Laparoskopik Ovum Pick Up (LOPU) Yöntemi ile Elde Edilen Oositlerden In Vitro Embriyo Üretimi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P1/2784
Proje Lideri ve Yürütücüleri	**Ramazan SEVGİ,** Mehmet Ali YILMAZ, Alaeddin OKUROĞLU, Talha Burak ERTEM İlker ÜNAL, Yasin ERGİDEN
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.04.2021-31.12.2023
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021
Proje Bütçesi (TL)	70.000 TL

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

Proje Lideri tarafından,

1. Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsünden Cemal DAYANIKLI'nın projeye dâhil edilmesi önerisi,

Divan tarafından;

2. Projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda talep ve önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

Dursun Ali KOÇ: Mezbahanede ovaryumu tespit etme ve zaptı rapt altına alma konusunda becerinizi geliştirmenizi öneriyorum. Yanı sıra ovaryumu iyi bir şekilde tespit etmeyi deneyin.

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Anadolu Mandasının Islahı*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/21/A4/P1/2720
Proje Lideri ve Yürtücüleri	**İlkay ÇETİN,** Mehmet Akif YÜKSEL, Atilla BAŞKURT, Ebru ŞENGÜL, Cüneyt KAPTAN, Ramazan AYMAZ, Cemal DAYANIKLI, Dr. Mustafa KÜÇÜKKEBABÇI,Kerim KILINÇ, Prof. Dr. Mustafa TEKERLİ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü
Proje Başlangıç Yılı	2020-2025
Raporun İlgili Olduğudönem	2021
Proje Bütçesi (TL)	4.246.000

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Divan tarafından, projenin devamı önerisi,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerinin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

03.03.2022 PERŞEMBE 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Dr. Engin ÜNAY**
	Katip Üyeler: Alpay KARAÇUHALILAR; Dr. Fatma YÜKSEL
	Doğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü / ERZURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Sığırlarda Farklı Sperma Hazırlama Yöntemlerinin In Vitro Fertilizasyon Tekniğinde Embriyo Kalitesi Üzerine Etkileri*
Proje Numarası	5405
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Lideri ve Yürütücüleri	**Zülal TAVLI YILDIRIR**, Prof. Dr. Serhat PABUCCUOĞLU, Ramazan SEVGİ, Mehmet Ali YILMAZ, Alaeddin OKUROĞLU
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2022 - 31.12.2023
Raporun İlgili Olduğudönem	**2021**
Proje Bütçesi (TL)	35.000

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)

1. Projenin, Proje Yütücülerinden Mehmet Ali YILMAZ'a devredilmesi,
2. Projenin devamı önerileri,

Hazirunun oylarına sunuldu. Oylama sonucunda önerilerin kabulune karar verildi.

Öneri: (Tavsiye niteliğindeki görüşler yazılacaktır)

KATİPLER

Alpay KARAÇUHALILAR	**Dr. Fatma YÜKSEL**

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

5.Gün - I. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

PROJE BAŞLIĞI	*Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı Entegre Projesi*
PROJE NUMARASI	TAGEM/HAYSÜD/95/01/02
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ KURULUŞ	TAGEM
PROJE LİDERİ	Dr. Sezer ÖZ
RAPORUN İLGİLİ OLDUĞU DÖNEM	01/01/2020 ile 31/12/2020

Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.)
Prof. Dr. İhsan SOYSAL: Pedigrili korumada veriler aktif olarak alınabiliyormu?
Sezer Öz(TAGEM): Yetiştiricilerimizden henüz bu konuda veri alamıyoruz
Prof. Dr. İhsan SOYSAL: Tescil bilgilerini güncellemek amacıyla veri tabanının oluşumundan sözedebilir miyiz?
Sezer Öz(TAGEM):Bu konuyla ilgili çalışmalarımız devam ediyor
Prof. Dr. Hüseyin Erdem: Ülkemizin yerli gen kaynaklarının koruma altına alınmış olması sevindirici ama bunlardan daha fazla yararlanma anlamında yeni projeler olması gelecek açısından çok daha önemli olacağını düşünüyorum

Projenin öneriler doğrultusunda kabulüne ve devamına, kullanılan oyların %95 ile oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Karacabey merinoslarında büyüme ve gelişme özelliklerinin genom boyu ilişkilendirme analizleri(GWAS) ile araştırılması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/E/20/A4/P2/2141
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Dr. Yalçın YAMAN,** Murat KELEŞ, Ramazan AYMAZ, Elif ÇETİNKAYA, Serkan Süleyman ŞENGÜL, Yiğit Emre KİŞİ, Muhammet AKSOY, Yasin YILDIRIM, Dr. Veysel BAY, Ecem HATİPOĞLU, Arzu ÖZDEMİR, Şükrü DOĞAN, Mesut KIRBAŞ, A. Taner ÖNALDI, Yavuz KAL, Semih SEVİM, Aylin DEMİRAY, Fatma Gül MIZRAK, Sedat BEHREM
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2020 - 01.01.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2020-2021
Proje Bütçesi	385.765 TL

Somut Öneri:
Orta Anadolu merinoslarına ait örneklerin 50K microarray genotiplendirilme çalışmaları henüz tamamlandığından ve genetik analizler halen devam ettiğinden proje için 1 yıl ek süre ve projede görevli Aylin DEMİRAY, Fatma Gül MIZRAK projeden çıkartılması talep edilmektedir.

Projenin öneriler doğrultusunda 1 yıl uzatılması ve projede görevli Aylin DEMİRAY, Fatma Gül MIZRAK projeden çıkartılması ile projenin devamına kullanılan oyların %97 alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Herek Genotipi ve Bazi Yerli Koyun Irklarında Genetik Çeşitliliğin Mikrosatellitlerle Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/19/A4/P3/1419
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Abdullah Taner ÖNALDI**, Şükrü DOĞAN, Mesut KIRBAŞ, Ali ATİK, Bumin Emre TEKE, Semih SEVİM, Mehmet Emin VURAL, Dr. Onur YILMAZ, Nezih ATA
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Başlangıç Yılı	01.03.2019 - 31.10.2020
Raporun İlgili Olduğu Dönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	85.000 TL

Somut Öneri:

Genetik analizlerin, kurum bütçesi kullanılmadan dış kaynaklı TÜBİTAK projesi kapsamında imzalanan protocol ile ücretsiz karşılanması hedeflenmiş ancak ilgili firmanın projeden çekilmesi dolayısıyla hedeflenen faaliyetler yapılamamıştır. Bu kapsamda proje için mali kaynağın sağlanması ve sonuç raporunun yazımı için 1 yıl ek süre talep edilmektedir

Öneri:

Projenin bütçenin sağlanılarak 1 yıl içinde bitirilmesi ile projenin devamına yapılan oylamada kullanılan oyların %98' ni alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Akkaraman, Şavak-Akkaraman, Kangal-Akkaraman, Morkaraman, Güney Karaman, Zom ve Karakaş Koyunlarında SNP Panel İle Karşılaştırmalı Genomik Karakterizasyon*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P3/2834
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Yunus ARZIK** Sedat BEHREM, Mehmet KIZILASLAN, İlke ÜNLÜSOY, Esin Senem SELÇUK, Ahmet AKÇAY, Yavuz KAL, Prof. Dr. Ahmet YILDIZ, Hüseyin Erdem ERTEN, Prof. Dr. Ömer Orkun DEMİRAL, Bırusk KESKİN, Rıdvan YAKIŞAN
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021 - 31.12.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2021
Proje Bütçesi	120.000

Somut Öneri:

Projede belirtilen hayvan sayısı için ihtiyaç duyulan bütçenin 270.000TL'ye çıkartılmasına ve Projede yer alan araştırmacılardan Hüseyin Erdem ve Ahmet Akçay'ın kurumlarından ayrılması sebebiyle projeden çıkartılmasına ve BDUTAEM'den Hüseyin Baş'ın projeye eklenmesi talep edilmektedir.

Projenin bütçesini 270.000 tl çıkartılması, projede görevli Hüseyin Erdem ve Ahmet Akçay'ın projeden çıkartılması, Hüseyin Baş'ın projeye eklenmesi ile projenin devamına yapılan oylamada kullanılan oyların %88' ni alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Akkaraman Irkı Koyunlarda Parazit Direnci ile İlişkili QTL Bölgelerinin Tespiti*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A5/P1/2708
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Yunus ARZIK**, Prof. Dr. Mehmet Ulaş ÇINAR
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021- 31.12.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2021
Proje Bütçesi	165.000 TL

Somut Öneri:

2021 yılı içerisinde projeye bütçe sağlanamadığı için çalışmalara başlanamamış ve herhangi bir gelişme kaydedilememiştir. Projenin doktora projesi olması itibariyle planlanan takvim süresi içerisinde bitirilme imkanı kalmadığı, Proje lideri olan Yunus Arzık'ın danışman hocasının sunmuş olduğu BAP projesi ile yürütülmesi nedeniyle Projenin geri çekilmesi talep edilmektedir.

Proje lideri talebi üzerine projenin geri çekilmesinin yapılan oylamada kullanılan oyların %89' nu alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Yerli Kara Sığır Irkının Farklı Kültür Irkları ile Karşılaştırmalı Genomik Karakterizasyonu*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P3/2835
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Mehmet KIZILASLAN,** Yunus ARZIK Dr. İlke ÜNLÜSOY Sedat BEHREM Ahmet AKÇAY Senem Esin SELÇUK Aylin DEMİRAY Fatma Gül MIZRAK Yusuf ZENGİN İlker ÜNAL Çağrı Melikşah SAKAR Prof. Dr. İbrahim CEMAL Prof. Dr. Orhan KARACA Doç. Dr. Onur YILMAZ Dr. Nezih ATA
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021- 01.01.2023
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2021-2021
Proje Bütçesi	105.000 TL

Somut Öneri:

Proje bütçesi aktarılmamıştır. Herhangi bir harcama yapılmamıştır. Mevcut durumda projenin belirtilen hayvan sayıları ile tamamlanabilmesi için yaklaşık 280.000TL bütçe gerekmektedir. Dolayısıyla projenin geliştirilerek yeniden fon aranması için geri çekilmesi talep edilmektedir.

Proje lideri talebi üzerine projenin geri çekilmesinin yapılan oylamada kullanılan oyların %90' nı alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

5.Gün - II. OTURUM

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Türkiye Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Genetik ve Fenotipik Olarak Tanımlanması*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P3/3888
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Dr. Engin ÜNAY**, Dr. Hasan H. ŞENYÜZ, Dr. Sezer ÖZ
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	2021
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021 ile 31/12/2021 arası
Proje Bütçesi	500.000 TL

Somut Öneri:

Dr. Engin ÜNAY(UHAEMM Müdür): Genetik ve Fenotipik Olarak Tanımlama projelerini çatı proje altına alınmasını talep ediyorum. Genetik gen bankalarının korunmasına hem de tanımlamalara yönelik projeler var. Böylece Genel müdürlüğümüzün tek kalemde takip edilmesine imkan sağlayacaktır.

Prof. Dr. İbrahim Cemal: Çatı projelerin belli bir öngörüyle yapılması hepsini kapsaması lazım, çatı proje altında nelerin yer alacağı planlanmalı daha sonra alt projeler buna göre planlanırsa daha sağlıklı olacağını düşünüyorum.

Abdullah Taner ÖNALDI(BDUTAEM):Fenotipik tanımlamalar genotipik tanımlamalarda belli standartların oluşturulup ülke genelinde TAGEM özelinde hep aynı standartların kabul edilmesi ileride literatür karşılaştırmalarında yada performans değerlendirmelerde daha anlamlı sonuçlar vereceğini ve bu konuda Genel Müdürlüğümüz olarak bir standardımızın bir talimatımızın olmasının daha sağlıklı olacağını düşünüyorum

Dr. Engin ÜNAY(UHAEMM Müdür): Genel Müdürlüğümüzün talimatıyla bunu herkes için aynı standartta eşitlemeyi düşünüyoruz.

Öneri:

Bu tür projelerin çatı proje altında toplanması talebini ve diğer öneriler doğrultusunda projenin devamına, yapılan oylamada kullanılan oyların %94' nı alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Ankara Keçilerinde Tiftik Gelişimini Etkileyen Genlerin RNA Dizileme (RNA-Seq) Metodu ile Belirlenmesi (Doktora Projesi)*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/A/20/A4/P2/2195
Proje Lideri Ve Araştırmacılar	**Senem Esin SELÇUK**, Prof.Dr. Reyhan ÇOLAK, Doç.Dr. Özge ÖZMEN, Birusk KESKİN
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2020- 31.12.2021
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2021
Proje Bütçesi	167.000 TL
Somut Öneri: Projenin devamı için 1 (bir) yıl ek süre talep edilmektedir.	
Projenin öneriler doğrultusunda 1 yıl uzatılması ile projenin devamına kullanılan oyların %91 alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.	

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Farklı Genotipteki Ankara Keçilerinin Genomik Karakterizasyonu*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P3/2844
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Senem Esin SELÇUK,** Doç.Dr. Özge ÖZMEN, Mehmet KIZILASLAN, Yunus ARZIK, Sedat BEHREM, Dr.İlke ÜNLÜSOY, Ö. Onur PARILDAR, Bırusk KESKİN, Ahmet AKÇAY
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021- 31.12.2022
Raporun İlgili Olduğu Dönem	2021
Proje Bütçesi	90.000

Somut Öneri:

Projede yer alan Ahmet Akçay'ın UHAEMM'den ayrılması sebebiyle projeden çıkarılması ve Proje bütçesine 110.000TL ek bütçe talep edilmektedir.

Proje bütçesini 110.000 TL artırılması ve projede görevli Ahmet Akçay'ın projeden çıkartılması ile projenin devamına, kullanılan oyların %85'ni alarak oy çokluğuyla karar verilmiştir.

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 09:30-11:00	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA

PROJE GELİŞME RAPORU

Proje Başlığı	*Kozabirlik Bünyesinde Bulunan Saf ve Hibrit İpekböceği Hatlarında Genetik Çeşitliliğin Mikrosatelit DNA Markörleri ile Belirlenmesi*
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/21/A4/P6/2760
Proje Lideri ve Araştırmacılar	**Ezgi ODABAŞ**, Yusuf ZENGİN, Prof. Dr. İbrahim CEMAL, Doç. Dr. Onur YILMAZ, Arş. Gör. Nezih ATA,
Proje Yürütücüsü Kuruluş	Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müd./Ankara
Proje Başlangıç Yılı	01.01.2021- 01.01.2024
Raporun İlgili Olduğudönem	01/01/2021-01/01/2022
Proje Bütçesi	150.000 TL
Somut Öneri: (tek tek belirtilecek ve tek tek oylanacaktır.) Öneri, katkı ve görüş bildirilmemiştir.	
Projenin devamına oy birliğiyle karar verilmiştir.	

KATİPLER

Nalan AKÇA	Zeliha SAVRUNLU

04.03.2022 CUMA 14:00-15:30	**Oturum Başkanı: Mesut KIRBAŞ**
	Katip Üyeler: Nalan AKÇA ; Zeliha SAVRUNLU
	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü / DİYARBAKIR GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü / ŞANLIURFA
	DİLEK VE TEMENNİLER- KAPANIŞ

Dilek ve Temenniler

Prof.Dr. İbrahim CEMAL: Projelerin daha iyi bir değerlendirilebilmesi için raportörlerin eline tam metin olarak ulaştırılması gerekmektedir. Taahhüt edilen proje bütçeleri TAGEM tarafından garanti altına alınmalı ve öngörülen bütçeler projelere sağlanmalıdır. Yerli gen kaynaklarımızın tanıtılacağı bir web ortamı geliştirilmelidir. Genetik Kaynaklar Kataloğu güncellenmelidir. Sürdürülebilir bir yetiştiricilik sistemi için öncelikle konvansiyonel seleksiyonun düzgün yapılması, daha sonra genomik seleksiyona geçilmesi ve bakanlığın bu noktada planlayıcı olması gereklidir.

Prof.Dr. Orhan KARACA: Projelerde teknolojik imkanların daha verimli kullanılması ve geri dönüşün alınması bakımından, hayvanlarımızın yetiştirme döngüsünü (üretim süreci) ekosistemlere göre (ülkemizin değişik coğrafyalarına göre) optimize etmek gereklidir. Türkiye optimum süt sığırcılığında çok farklı sistemler mevcuttur ve bu sistemler üzerinde çalışılması önerilmektedir.

Dr. Süleyman ASLAN: Hayvan ıslahı ve genetik kaynakların korunması ile ilgili görünür olmak için web tabanlı ortamlarda hepimizin paylaşım yapması ve takip etmesi gereklidir. Kurumsallık çok önemli ancak bir marka değerine ulaşmak için de bunun hep birlikte yapılması önemlidir. Genetik kaynaklar kataloğunda güncelleme işlemlerine başlanmıştır.

Prof.Dr. Özgecan KORKMAZ AĞAOĞLU: Halk elinde ıslah projelerinin uygulama sürecinde bir dönüşüm aşamasına gelinmiştir. Bu aşamada bu dönüşüme katılabilecek ve yapılabilecek uygulamalar üzerinde durulmalıdır. Bu projelerde genomik seleksiyon uygulamalarının ülkesel çapta yetiştiriciye ulaştırılabilecek tarzda yapılması önerilmektedir.

Doç.Dr. Seyrani KONCAGÜL: Yeni teklif projeler, sahada uygulamaya aktarımı doğrudan olmasa da, sonuçlarının uygulamaya aktarımı tetikleyebileceği de göz önünde bulundurularak değerlendirilebilir. Halk elinde ıslah projelerinde genomik seleksiyon ülke bazında uygulanabilir seviyededir.

Prof.Dr. Mehmet KOYUNCU: Halk elinde ıslah ve genetik kaynakların korunması kapsamında yapılan çalışmalarda sürdürülebilir yetiştiricilik için gen kaynaklarımızın yetiştiği ekosistemleri ve yetiştirici faktörünü de ele alan sosyolojik çalışmaların yapılması önerilmektedir. Hayvan popülasyonunun ırk bazında TÜİK, TÜRKVET gibi veri portallarında bulunması gereklidir ve Tarım Bakanlığı'nın bunu ortaya çıkarması önerilmektedir.

Prof.Dr. İhsan SOYSAL: Islah projeleri kapsamında Koyun Keçi Damızlık Yetiştiricileri Birliği ve Sığır Damızlık Yetiştirici Birliklerinin de aktif iştirakleri gereklidir. Yerli gen kaynaklarının tanımlanmasıyla ilgili projeler, kaynakların daha etkin kulanılması bakımından çatı projeler altında uygulanmalıdır. Türkvet sisteminde gen kaynaklarımız güncel olarak yer almalıdır. Projelerde yer alan danışman ve personellerin söz konusu projeye resmi olarak katıldığına dair bir belge düzenlenmesi önerilmektedir.

Sezer ÖZ: Genetik kaynaklar veri tabanı oluşturularak, veriler sisteme işlenmeye başlanmış olup en yakın zamanda erişime açılacağı belirtilmektedir. Genetik kaynaklar kataloğu ise kapsamlı olarak hazırlanmakta ve yıl sonuna kadar tamamlanması öngörülmektedir. Ayrıca genetik kaynaklarımızın morfolojik ve genetik tanımlanmasına yönelik tüm projelerin çatı proje altında toplanmasına yönelik hazırlıklar yapılmaktadır.

Kürşat ALKOYAK: İyi bir proje yönetim sistemine ulaşmak için bir mevzuat bulunmakta ve uygulama ona göre yapılmaktadır. Mevcut çalışma grubunun insan kaynakları, mesleki disiplin, etik disiplin ve bilgi paylaşımı bakımından iyi seviyede olduğu ve hayvancılıkla ilgili daha iyi projelerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Dr.Serdar YAĞCI: Türkvet sisteminde Halk Elinde Islah Projelerinde üzerinde çalışılan saf olarak sayıları 31.5 milyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkvet veri tabanında küçükbaş hayvanlar ırklar bazında yer almaktadır.

Özden SARIKAYA: Projeler, Tarımsal Araştırma Yönergesine göre değerlendirilmekte ve raportörlere de bu yönergeye uyularak gönderilmektedir. Ancak sonuçlanan projelerde yaşanan aksaklıkların giderilmesi için bu husus dikkate alınacaktır. Araştırmacıların PTS'nin aktif olduğu dönemlerde projeyle ilgili bilgileri güncelleme açısından daha titiz davranması önerilmektedir.

Serap ULAŞAN (TKK Merkez Birliği): Canlı hayvan satışında KDV mevzuatıyla ilgili düzenleme yapılmalıdır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR ve POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KANATLI VE DİĞER KÜÇÜK EVCİL HAYVANLAR ARAŞTIRMALARI ÇALIŞMA GRUBU PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

TUTANAKLAR

28 Şubat-3 Mart 2022

KANATLI VE DİĞER KÜÇÜK EVCİL HAYVANLAR ARAŞTIRMALARI ÇALIŞMA GRUBU PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI TUTANAĞI
28 Şubat-3 Mart 2022

28 Şubat 2022

Oturum Başkanı: Erdinç VESKE

1 Mart 2022

Oturum Başkanı: Mustafa KÖSOĞLU

Oturum Başkanı: Dr. Yusuf KAPLAN

2 Mart 2022

Oturum Başkanı: Şeref CINBIRTOĞLU

Oturum Başkanı: Mustafa KÖSOĞLU

3 Mart 2022

Oturum Başkanı: Şeref CINBIRTOĞLU

Oturum Başkanı: Dr. Yusuf KAPLAN

Raportörler

Dr. Belgin GÜNBEY

Selda NALBANTOĞLU

Günseli ÜNSAL

Muzaffer DUMAN

Nazlı Pınar CANVERDİ

KANATLI VE DİĞER KÜÇÜK EVCİL HAYVANLAR ARAŞTIRMALARI ÇALIŞMA GRUBU PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI TUTANAĞI (28 Şubat-3 Mart 2022)

Koordinatör Dr. Belgin GÜNBEY'in Kanatlı ve Diğer Küçük Evcil Hayvanlar Araştırmaları Çalışma Grubuna ait bilgilendirme sunusu ve konuşmasının ardından divan oluşumu için yaptığı teklif onaylanarak kabulünden sonra toplantıya geçilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER

Projenin Adı : Efe Arısının (*Apis mellifera anatoliaca*) Islahı ve Korunması

Proje Lideri : Mustafa KÖSOĞLU

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Uygulanacak olan Tercih denemesi (Choice test) hakkında daha geniş bilgi verilmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Projenin uygulama alanı olan Bozcaada ilçesinde proje materyali haricinde arı kolonileri var ise proje faaliyetlerini sekteye uğratma riskine karşı çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Anadolu-T Ebeveyn Performansı ve Test Çalışmaları

Proje Lideri : Sinan ÇAĞLAK

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projenin farklı lokasyonlarda da çalışılmasının uygun olacağı,
- Anadolu-T ve Ticari ebeveynlerin yumurtalarının aynı yerde kuluçka yapılması,
- Yemleme miktarı ve formunun düzenlenmesi ve açıklanması gerektiği,
- Hayvan refahı, iç organ ağırlıkları ölçümü ve kan parametrelerinin ölçümünün projeye eklenmesi,

- Ebeveynlerde kısıtlı yemleme yapılacaksa miktar ve süresi vurgulanması (Haftada 1-2 günlük açlık iyi olabilir),
- Kısıtlı yemleme de yemlik sayısı arttırılması,
- Projeye Prof.Dr. Ahmet ŞEKEROĞLU'nun eklenmesi,
- Projenin bir denemesinin de Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi Ziraat Fakültesi bünyesinde de yapılması, dolayısıyla bütçenin yaklaşık bir kat daha artırılarak revize edilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Proje yürütücü listesinin düzenlenmesi,
- Proje literatür özetinin genişletilmesi,
- Yerleşim sıklığının gözden geçirilmesi,
- Deneysel bölmelerdeki folluk dizaynı, yumurta depolama kabinine ait detayların projeye eklenmesi,
- Canlı ağırlık tartımları sırasında ayak taban skoru ve dişilerde tüy skoru yapılması Denemede kullanılacak olan yemlerin besin madde içeriklerinin ortaya konulması,
- Deneme alanının (barınak) yeniden değerlendirilmesi,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Bal Arısı Kolonilerinde Sonbaharda Yapılan Protein Takviyeli Beslemenin Vitellogen Seviyelerine ve İlkbahar Gelişimine Olan Etkisinin Araştırılması

Proje Lideri : Gülden AYVAZ BAYKAL

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projenin deneme deseninin yeniden değerlendirilmesi,
- Deneme gruplarında yer alan arılı kovanların bal ve polen içeriğinin sıfırlanması,
- Denemede kullanılacak olan polenin içeriği, verilecek miktarı ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmesi,
- Deneme gruplarında yer alan arı kolonilerinin besleme takvimini belirlenmesi,
- Vitellogenin nereden ölçüleceği belirtilmesi (kandan mı, yağdan mı),
- Total yada bireysel Vitellogene bakılması konusu iyi araştırılmalı ve proje içinde belirtilmesi,
- Spirulinanın nasıl kullanılacağının belirtilmesi,
- Nosema ve varroa sayımı işlemlerinin nasıl yapılacağının belirtilmesi,

- İstatistiki değerlendirme daha ayrıntılı ifade edilmelidir. 4 muamele grubu şeklinde tesadüf parselleri deneme tertibi faktöriyel düzende yapılması,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Proje verilerinin istatistiki değerlendirmesinin daha açıklayıcı olması,
- Projede kullanılacak olan protein analizlerinin nasıl yapılacağı belirtilmesi,
- Projenin metot kısmında yer alan gruplarda kullanılacak olan arı kolonisi sayısının artırılması,
- Deneme gruplarında yer alan arı kolonilerinin beslenmesinde kullanılacak şerbet ve arı kekinin yeterli olmayabileceği gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Anadolu-T Hattına Ait Ebeveynlerin Özel Sektör Koşullarındaki Damızlık ve Ticari Etlik Piliç Performanslarının İzlenmesi

Proje Lideri : Sinan ÇAĞLAK

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje amacı dışa bağımlılığı azaltmak ve kendi yerli ve milli damızlıklarımızı geliştirmek olsada her ne kadar yabancı firmalar ile rekabet etme amacında olmasada çalışmaların sonuçlarının anlamlandırılması ile ulusal ve uluslararası platformda karşılık bulması için hedef konması,
- Projede fiziki koşullara (hayvan başına düşen yemlik, suluk, kümes içi gaz miktarı vs) dikkat edilmesi gerektiği ve örnekleme zamanına dikkat edilmesi,
- Kesimhane örnekleri alınması, yetiştirme ve besleme verilerinin alınması,
- Karkas kusurlarının takip edilmesi,
- Firmaların kullanacağı yemlerin standart olması,
- Katoloğ değerleri için danışman hocalarımızdan yardım alınması,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

--

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Ana Arıların Fiziksel Kalite ve Çiftleşme Kalitesi Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi

Proje Lideri : Ümit KAYABOYNU

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projenin metot kısmında yer alan dönemlerde kullanılacak olan ana arıların sayısının yeterli olmayabileceği, doğal sürecinde ana arı yetiştirmenin daha uygun olacağı,
- Projenin yürütüleceği bölgede ve dönemlerde, erkek arı populasyonunun yeterliliğinin proje faaliyetleri bakımından sorun oluşturabileceği,
- Projeye, ana arıların çiftleşmesinden sonra sperm kesesinde bulunan spermlerin yeterince karışması ve homojenize olabilmesi için öngörülen 3 ay süre ile ilgili olarak literatür eklenmesi,
- Projede yapılması planlanan geometrik morfometrik ölçümlerin gerekliliği proje ekibi tarafından iş yükünün artması nedeniyle gözden geçirilmesi,
- Projede çiftleşeme frekansının belirlenmesinde kullanılacak olan primerler yapılmış olan diğer çalışmalarda kullanılan primerlerden seçilmesi,
- Çiftleşeme frekansının belirlenmesinde kullanılması planlanan 100 adet işçi arı döl sayısı 50 taneye düşürülmesi,
- Proje formunda bitiş tarihinin düzeltilmesi,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Projenin materyal ve metot kısmında çalışmanın nerede yürütüleceği,
- Projeye oğul dönemi gözetilerek bir dönem daha ilave edilebileceği,
- Projenin metot kısmında yer alan dönemlerde kullanılacak olan ana arıların nasıl seçileceği konularının açıklanması gerekliliği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Yerli Genotip Kazlarda Büyüme, Konformasyon, Morfometrik, Tüy, Kesim ve Et Kalite Özelliklerine Ait Genetik Parametrelerin Tahmini

Proje Lideri : Osman ÖÇALAN

Yürütücü Kuruluş : Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projede kullanılacak materyalin hangi kriterlere göre seçileceği,
- Tescil edilen yerli genotipin olmadığı ifade edilmiştir. Var olan varyetelerin hangilerinden örnek alınacağı,

- Kafes zemin materyalinin ne olacağı ve yerleşim sıklığının ne kadar olacağının belirtilmesi,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Projede kullanılacak materyalin orijinleri ve temin edildiği coğrafyadaki yöresel bölgelerin belirtilmesi,
- Yerli kaz varyetelerini sadece tüy rengine indirgemenin yeterli olmadığı,
- Hayvan materyalinin nereden temin edileceği ve seçim kriterlerinin belirtilmesi,
- Başlangıç sürüsünün oluşumu tek bir işletmeden mi elde edileceğinin proje metninde yazılması,
- Hayvan materyallerinin olası sağlık sorunlarının göz önünde bulundurulması ve bütçede bu giderlere yer verilmesi,
- Projede civciv ölümlerine karşı önlem amaçlı yedek civciv ayrılması,
- Projede yem bütçesinin artırılması,
- Proje metninde civciv ve palaz kavramının anlam kargaşası oluşturduğu ve fenotip kavramının daha doğru şekilde ifade edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde Yetiştirilen Karabaş (Kangal) ve Akbaş Çoban Köpeklerinin Morfolojik Büyümelerinin Karşılaştırılmalı İncelenmesi

Proje Lideri : Dilek ÖĞDÜM

Yürütücü Kuruluş : Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje başlığının "Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde Yetiştirilen Karabaş (Kangal) ve Akbaş Çoban Köpeklerinin Morfolojik Büyüme ve Döl Verimi Özelliklerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi" olabileceği,
- Projede kangalların burun uzunluğu, kalça çıkıklığı ve agresiflik davranışı, arka bacak duruş açılarının ölçümlerinin eklenmesi,
- Projede hayvan materyalinin hangi dönemde hangi rasyonla besleneceğinin tablo ile belirtilmesi,
- Hayvan materyalinin TİGEM yerine ırk özellikleri bilinen halk elinden tedarik edilmesi,
- Barınma yerlerinin tabanının beton ve eğimli zemin olması, yönlerinin iyi tespit edilmesi,
- Proje için, Köpek Irkları ve Kinoloji Federasyonu ile ortak çalışılması,
- Yavru köpeklerin sürü ile birlikte geçireceği zamanın fazla olması,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Projenin kontrollü Enstitü şartlarında yürütülmesinin hayvan davranışlarına yansımasının farklı olabileceği,
- Hayvan materyalinin bakım ve besleme koşullarının detaylandırılması,
- Projede hayvan davranışlarının nasıl gözlemleneceğinin açıklanmasının,
- Yavru köpeklerin aşılı olup olmadığı ve hangi rasyonla besleneceğinin açıklanması,
- Yavru köpeklerin barındırılacağı barınakla ilgili detayların verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde Yetiştirilen Etlik Piliç Ebeveyn Saf Hatlarının Islahı ve Ebeveyn Üretme Çalışmaları

Proje Lideri : Emrah OĞUZHAN

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projede stres faktörlerine bakılması,
- İmmün sistemin daha açıklayıcı olması,
- Geliştirilen hibrit materyalin olumsuz özelliklerinin olup olmadığı sorulmuştur. Buna bağlı olarak bu olumsuzlukların saf hatlarla düzeltilebilme olasığının,
- Geliştirilen hibrit materyalin yabancı genotiplerle rakabet edip edemediği,
- Hastalıklara dayanıklılık kriterinin projeye eklenmesi,
- Proje formunda geçen bazı terimlerin (kuş,ırk) değiştirilmesi,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Yazım hatalarının düzeltilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oybirliği ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Etlik Piliç Saf Hatlar ve Anadolu-T Hattının Büyüme ve Karkas Özelliklerinin Belirlenmesi

Proje Lideri : İsmail ÖZKAN

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projenin istatistiki değerlendirmeleri açısından örnek sayısının-tekerrür sayısının dikkatle tespit edilmesi,
- Denemede örneklerin sektör koşulları dikkate alınarak tespit edilmesi,
- Kuluçka işlemlerinin aynı yerde yapılması,
- Projede kan parametrelerinin de incelenmesi,
- Denemenin farklı lokasyonlarda denenmesi,
- Damızlık yumurtaların homojen ağırlıkta olması,
- Üzerinde durulan özelliklere yumurta ağırlığı da eklenmesi,
- Hayvanlar için hangi alttlığın kullanılacağının belirtilmesi,
- Proje'nin Samsun dışında Niğde İlinde de yürütülebileceği,
- Aynı yaş, aynı yerde kuluçka işlemlerinin yapılması,
- Projeye başlamadan önce "Güç Analiz Testini" yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Projenin materyal metot kısmında kullanılacak hayvan miktarının ve deneme deseninin belirtilmesi,
- Projenin materyal metot kısmında tablolar kullanılması ve açıklayıcı olması,
- Yerleşim sıklığının ve suluk sayısının (nipel sayısının 8'den 3'e indirilmesi) yeniden değerlendirilmesi,
- Farklı lokasyonlarda deneme koşullarının eşitlenmesine önem verilmesi,
- Projenin literatür olarak desteklenmesi,
- Proje bütçesinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Projenin, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Organik Tavukçulukta Yumurta Kan Lekesi Giderme Projesi

Proje Lideri : Esra KARADUMAN

Yürütücü Kuruluş : Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje metot bölümünün, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde bulunan Organik Tavuk Yetiştiriciliği kümeslerinde yürütülecek şekilde yeniden hazırlanıp Proje Takip Sistemi (PTS) 'ne yüklenmesi önerilmiştir.

Karar: Projenin, grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması kabul edilmiştir.

SONUÇLANAN PROJELER

Projenin Adı : Anadolu Bal Arısı (*Apis mellifera anatoliaca*) Muğla Ekotipi Populasyonunda Tımarlama Davranışından Sorumlu Aday Genlerin Ekspresyon Düzeylerinin Belirlenmesi

Proje Lideri : Ümit KARATAŞ

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

--

Raportör Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımının daha özenli yapılması ve yazım hatalarının düzeltilmesi,
- Proje sonuçlarının literatür ile sınırlı düzeyde ilişkilendirilmiş ve tartışılmış olduğu, literatür taramasının artırılması ve proje ile ilişkilendirilmesi,
- Kontrol grubu arılar ıslah çalışmasının başından beri ıslah edilmeyen ya da geriye doğru selekte edilmiş koloniler mi olduğunun açıklanması,
- Kontrol ve ıslah grubunda varroa bulaşıklık düzeylerine ilişkin sonuçların sonuç raporunda verilmesi,
- Çalışmada iki housekeeping gen bölgesi kullanılacağı bahsedilmiş olmasına rağmen bir kontrol gen bölgesi kullanılmış olmasından dolayı kullanılmayan gen bölgelerinin metot kısmından çıkarılması,

- Kantitatif bir yöntem olan RT-PCR'nun sonuçlarının istatistik analiz yapılası gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oybirliği ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Farklı Saf Hatlardaki Yumurta Tavuklarında Yumurtlama Zamanının Yumurta Kalite Özellikleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi

Proje Lideri : Dr. Bülent TARIM

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projede denemeler arasına süre konulması,
- Yumurtlama işleminin genellikle aydınlatmanın başladığı saatten sonra 4-5 saatte tamamlandığı bilgisi ile ilişkilendirilmesi,
- Tartışma ve sonuç bölümünde, araştırmacının özgün yorumlarınında eklenmesi,
- Elde edilen sonuçların değerlendirilmesinin daha ayrıntılı olarak neden kaynaklandığı belirtilmesi önerilmiş ve proje verileri sonucunda öneriler yapılması,
- Tablo 4.1 ve 4.1.1 birleştirilmeli, tablolara ortalama değer yerine P değeri konulması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımının daha özenli yapılması ve yazım hatalarının düzeltilmesi,
- Literatür taramasının artırılması ve proje ile ilişkilendirilmesi,
- Materyal ve metot kısmında tüm hesaplamaların nasıl formülize edildiğinin (kabuk oranı, haugh birimi gibi) belirtilmesi,
- Kullanılan istatistik yöntemin, materyal ve metot kısmında belirtilmesi,
- Kafeslerdeki tavuk başına düşen alanın belirtilmesi,
- Aydınlatma ile ilgili bilgi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Rhode Island Red-I Horozlarında Bazı Faktörlerin Sperma Parametreleri Üzerine Etkileri

Proje Lideri : Murat DOĞU

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

--

Raportör Görüşleri:

--

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsünde Bulunan Kahverengi Yumurtacı Hatlarda Yumurta Kabuğu Mikroskobik Özelliklerinin, Kuluçka Sonuçları ve Hibrit Performansına Etkileri

Proje Lideri : Şahnur E. DEMİRTAŞ

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımında deneme düzeni ve interaksiyonların değerlendirilmesinde etkileşimlerin daha dikkatli yorumlanması,
- Sonuçların daha anlaşılabilir olması için indeks değerlerinin açıklanması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımının daha özenli yapılması ve yazım hatalarının düzeltilmesi,
- Kullanılan deney hayvanları için "Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurul Onayı" alınması gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Bal Arılarının Polen Tercihleri ve Kışlatmada Polen Kullanımının Koloni Dinamiği Üzerine Etkileri

Proje Lideri : Erkan TOPAL

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Projenin yürütüldüğü bölgenin coğrafi konumu, iklim bilgileri ve florası hakkında bilgilerin sonuç raporunda belirtilmesi,
- Arılarda Vitellogen Seviyesi ölçümünün nereden yapıldığının belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
- Proje, Proje Lideri Erkan TOPAL'ın enstitüden tayin çolması nedeniyle, Mustafa KÖSOĞLU tarafından sunulmuştur.

Raportör Görüşleri:

- Projede yer alan polen materyallerinin kimyasal içeriklerinin proje sonuç raporunda belirtilmesi,
- Kafes çalışmasında kullanılan arıların seçim işleminin nasıl yapıldığı ve yaşlarının ne olduğunun proje sonuç raporunda belirtilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Eskişehir Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nde Yetiştirilen Etlik Piliç Ebeveyn Saf Hatlarının Islahı ve Ebeveyn Üretme Çalışmaları

Proje Lideri : Emrah OĞUZHAN

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımında yazım hatalarının düzeltilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Literatür taramasının artırılması ve proje ile ilişkilendirilmesi,
- Proje sonuçlarında genetik parametrelere dair bilgi olmadığı ve eklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oybirliği ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Etlik Piliç Ebeveyn Hatlarının Büyüme ve Karkas Özelliklerinin Belirlenmesi

Proje Lideri : İsmail ÖZKAN

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

--

Raportör Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımının daha özenli yapılması ve yazım hatalarının düzeltilmesi,
- Literatür taramasının artırılması ve proje ile ilişkilendirilmesi,
- Projenin materyal metot kısmının açıklayıcı olması (Örnek: Yemden yararlanma oranının hesaplanması) gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oybirliği ile kabul edilmiştir.

Projenin Adı : Adıyaman Yerli Bal Arılarının (*Apis mellifera* L.) Morfolojik, Fizyolojik ve Davranış Özellikleri Bakımından Tanımlanması

Proje Lideri : Atilla ÖZTOKMAK

Yürütücü Kuruluş : Sert Kabuklu Meyveler Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Grup Görüşleri:

- Proje sonucunda elde edilen verilerin Türkiye'de bulunan arı ırk ve ekotiplerle de karşılaştırılmış olması,
- Proje sonucunda elde edilen verilerin tablolar halinde sunulmasının daha anlaşılır olması,
- Hijyenik davranış ölçümlerinin nasıl yapıldığı,
- Proje sonucunda oluşturulan sürünün damızlık vasfının olup olmadığı sorulmuş ve varsa nasıl korunacağı açıklanması gerektiği ifade edilmiştir.

Raportör Görüşleri:

- Proje sonuç raporu yazımının daha özenli yapılması ve yazım hatalarının düzeltilmesi,
- Hijyenik davranış ölçümlerinin istatistiki değerlendirme için yeterli olmadığı,
- Çalışmanın materyal ve metot kısmının (ana arı üretim mevsimi, ana arı çıkış ağırlığının alınma zamanı-şekli vb.) daha açıklayıcı yazılması,
- Literatür taramasının artırılması ve proje ile ilişkilendirilmesi, gerektiği belirtilmiştir.

Karar: Proje Sonuç Raporu'nun, raportör ve grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla, AYK'ya sunulması oybirliği ile kabul edilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER

Projenin Adı : Anadolu-T Ebeveynlerinde Büyüme, Yumurtlama ve Kuluçka Performansına Göre Optimum Canlı Ağırlık ve Yem Tüketiminin Belirlenmesi

Proje Lideri : Fatih KOÇAK

Yürütücü Kuruluş : Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Projenin yürütüleceği kümeslerde Genel Müdürlüğümüzün talimatı ile ticari işletmelere damızlık verilmesi amacı ile GP sürüleri oluşturulmuştur.
- Enstitü Araştırma Komitesi'nde projenin sonlandırılması kararı alınmıştır.
- Projenin yürütülmesi durumunda bütçenin 500.000 TL olarak güncellenmesi talep edilmiştir.

- Projenin yürütülmesi durumunda tayin olanların projeden çıkarılması, Prof Dr. Ahmet ŞEKEROĞLU'nun projeye dahil edilmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Projeyi deviralan Proje Lideri Oğuzhan ULUCAN tarafından, Enstitü Araştırma Komitesi'nde projenin sonlandırılması kararı alındığı, fakat o kararın Genel Müdürlüğe Proje Değerlendirme Toplantısı öncesi gelmediği, sözlü ifade edilmediği ve projenin önemine binaen projenin devamına karar verilmiştir. Bunun dışında ki proje liderinin teklifleri kabul edilmiştir.
- Projenin Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde bulunan kümeslerde yürütülüp yürütülemeyeceğinin değerlendirilmesi önerilmiştir.
- Proje lideri Fatih KOÇAK'ın kurumdan ayrılması nedeni ile proje liderinin Oğuzhan ULUCAN'nın olması önerilmiştir.

Karar: Proje gelişme raporunda belirtilen ve PDG' ye teklif edilen ilgili projenin sonlandırılmasına dair değişiklik talebi daha önce Genel Müdürlüğümüze bilgi verilmediğinden ve ulaştırılmadığından bu talebin reddine, diğer talep edilen değişikliklerin ise grup görüşleri doğrultusunda düzenlenerek kabul edilmesine ve projenin devamına karar verilmiştir.

Projenin Adı : Batı ve Orta Karadeniz Bölgesi Bal Arıları (*Apis mellifera* L.)'nın Islahı

Proje Lideri : Feyzullah KONAK

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Ana arı üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere alınması planlanan arı kolonileri ve digger girdiler için 50.000 TL ek bütçe talep edilmiştir.
- Proje araştırmacılar listesinden, Ziraat Yüksek Mühendisi Feyzullah KONAK, Ziraat Yüksek Mühendisi Salim AKTÜRK, Ziraat Yüksek Mühendisi Ümit KARATAŞ, Ziraat Yüksek Mühendisi Samet OKUYAN ve Ziraat Yüksek Mühendisi Ahmet Emir ŞAHİN'in çıkartılması talep edilmiştir.
- Projeye araştırmacı olarak, Ziraat Yüksek Mühendisi Gökhan AKDENİZ, Ziraat Yüksek Mühendisi Dr. Belgin GÜNBEY, Ziraat Mühendisi Tunay KILIÇİN ve Ziraat Mühendisi Alper DURGUT'un eklenmesi talep edilmiştir.
- Proje Araştırmacılar listesinin; Ziraat Mühendisi Hasan ESE, Ziraat Yüksek Mühendisi Gökhan AKDENİZ, Ziraat Yüksek Mühendisi Ahmet KUVANCI, Veteriner Hekim Fatih

YILMAZ, Dr. Belgin GÜNBEY, Ziraat Yüksek Mühendisi Ümit KAYABOYNU, Ziraat Mühendisi Tunay KILIÇİN ve Ziraat Mühendisi Alper DURGUT olarak güncellenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje lideri Feyzullah KONAK'ın kurumdan ayrılması nedeniyle proje liderinin Enstitü Müdürü Şeref CINBIRTOĞLU olması önerilmiştir.
- Proje Liderinin talepleri kabul edilmiştir.
- Proje, Proje Lideri Feyzullah KONAK'ın enstitüden tayin olması nedeniyle, Ahmet KUVANCI tarafından sunulmuştur.
- Proje Liderinin önerileri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin, grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Efe Bal Arısında (*Apis mellifera anatoliaca*) Farklı Besin Maddesi Desteğinin Bazı Davranış ve Hormon Yanıtları Üzerine Etkileri

Proje Lideri : Dr. Miray DAYIOĞLU

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Projeden, Ziraat Yüksek Mühendisi Neslihan ÖZSOY'un çıkartılması talep edilmiştir.
- Projeye, Ziraat Yüksek Mühendisi Ali KANTAR'ın eklenmesi talep edilmiştir.
- Projenin, projede adı geçen 'Stres proteini, Juvenil Hormon, Vitellogenin Protein düzeylerinin' laboratuvar ölçümlerinin tamamlanması, istatistiksel analizlerinin yapılıp projenin yorumlanması için 1 (bir) yıl uzatılması talep edilmiştir.
- Projeden, morfolojik ölçümlerin personel değişikliğinden dolayı çıkartılması talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Projede, morfolojik ölçümlerin tamamlanmasına karar verilmiştir. Bunun dışında proje liderinin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin, grup görüşleri doğrultusunda düzenlenmesi koşuluyla kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Efe Arısının (*Apis mellifera anatoliaca*) Islahı ve Korunması

Proje Lideri : Mustafa KÖSOĞLU

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Proje çalışma takviminin belirtilen şekilde yeniden düzenlenmesi talep edilmiştir.

Yapılacak Faaliyetler	Aylar (2022)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kışlama yeteneği ölçümü			x									
Koloni indeksine göre %80 koloninin seçimi			x									
Ana arı üretimi				x	x	x						
Ana arılarda döl kontrolü ve kolonilere verilmesi					x	x						
Kolonilerin bakım işleri	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Gözlemler ve ölçümler	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Varroa karşı mücadele	x			x						x	x	

Grup Görüşleri:

- Proje liderinin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Efe Arısı'nda (*Apis mellifera anatoliaca*) Oktopamin ve Tyramine Reseptör Genlerindeki SNP'lerin Belirlenmesi ve Hijyenik Davranış Islahında Kullanılma Olanaklarının Araştırılması (Akademik/Doktora)

Proje Lideri : Neslihan ÖZSOY

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

--

Grup Görüşleri:

--

Karar: Projenin çalışma takvimine göre devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Ana Arı Yetiştiriciliğinde Kullanılan Farklı Üretim Uygulamalarının ve Dönemlerinin Ana Arı Verim Kalitesine Etkilerinin Belirlenmesi

Proje Lideri : Hamza BAŞARAN

Yürütücü Kuruluş : Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Projeye araştırmacı olarak, Ziraat Yüksek Mühendisi Emrah ÇULHA ve Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nden Ziraat Yüksek Mühendisi Samet OKUYAN'ın eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Türkiye'de Satışı Yapılan Ana Arıların (*Apis mellifera* L.) Farklı Mevsimlerdeki Kalite Özelliklerinin İncelenmesi

Proje Lideri : Salim AKTÜRK

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Ana arı fiyatları ve diğer giderlerin artışından dolayı 20 işletme olarak kabul edilen işletme sayısının 15'e düşürülmesi talep edilmiştir.
- Sperm canlılığı ve sperm uzunluğu özeliklerinin gerekli teknik alt yapının kurulamaması ve ön çalışmaların yapılamamasından dolayı projeden çıkarılması talep edilmiştir.
- Yapılan ön çalışmalarda; Sternum indeksi hesaplaması için gereken 6. sternumun uzunluğu ve genişliğinin disseksiyon sırasındaki tahribattan ötürü sağlıklı bir şekilde alınamadığından projeden çıkarılması talep edilmiştir.
- Projeye, Fluctuating asymmetry (FA) özelliğinin eklenmesi talep edilmiştir.
- Projeye araştırmacı olarak, Dr. Neslihan ÇAKICI, Ziraat Yüksek Mühendisi Süleyman ALPARSLAN, Ziraat Mühendisi Serhat SOLMAZ ve Ziraat Teknikeri İsmail EREN'in eklenmesi talep edilmiştir.
- Projeye araştırmacı olarak, Ordu Üniversitesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Histoloji ve Embriyoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığında görevli Dr. Öğretim Üyesi Hatice HANCI'nın projeye eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Projeni amacı ticari işletmelerde yetiştirilen ana arıların niteliklerini belirlemeye yönelik bir çalışmadır. Proje ile ana arı kalitesini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen faktörler, incelenecekti. Vaadilen birçok özelliğe bakılmış fakat sperm canlılığı ve sperm uzunluğu özeliklerinin araştırıcının zamanında müdahale etmemsinden dolayı sekteye uğraması olumsuz karşılanmıştır. Sperm keseleri eğer saklanıyorsa; sperm canlılğını ölçmek objektif olmaya bilir (bekletilen solisyon bozmuş olma ihtimali var) ama uzunluklarına bakılabilinir. Bu konuda da Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden yardım alınması gerekliliği vurulanmıştır. Bunun dışında proje liderinin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : İpek Üretim Tesislerinde Atık Sularından ve Koza Çepezlerinden İpek Proteini Serisinin Elde Edilmesi ve Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi

Proje Lideri : Mehmet ÇATALKAYA

Yürütücü Kuruluş : GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nün işbirliği yapılacak kuruluş olarak projeye eklenmesi talep edilmiştir.
- Projeye araştırmacı olarak, Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü personeli Nurten ÖZBEY'in eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Ticari Hibrid (M×N) İpekböceği Yetiştiriciliğinde Besleme Sayısındaki Farklılığın Koza Kalitesi, Verimi ve Yaşama Gücü Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi

Proje Lideri : Yusuf ZENGİN

Yürütücü Kuruluş : Uluslararası Hayvancılık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

--

Grup Görüşleri:

--

Karar: Projenin çalışma takvimine göre devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Barred Rock-1 Ebeveyn Hattında Seleksiyon İndeksine Kemik Direnç Özelliklerinin İlave Edilebilme İmkânlarının Araştırılması

Proje Lideri : Ahmet Nuri TAŞDEMİR

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

--

Grup Görüşleri:

--

Karar: Projenin çalışma takvimine göre devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Tarafından Geliştirilen Ticari Yumurtacı Hibritlerin Verim Özelliklerinin Güncellenmesi

Proje Lideri : Birhan BOYALI

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Proje faaliyetlerinin 81. hafta itibariyle sonlandırılması ve projenin bu haliyle sonuçlandırılması talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Katalog çalışmalarında 72. hafta verilerinin alınmasının yeterli olması nedeniyle proje liderinin, proje faaliyetlerinin 81. hafta itibariyle sonlandırılması ve projenin bu haliyle sonuçlandırılmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerin kabul edilmesine ve projenin sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.

Projenin Adı : ATAK-S ve AKBAY Hibritlerine Uygulanan Sıcak Stresinin Performans, Biyokimyasal ve Patolojik Parametrelere Etkisi

Proje Lideri : Sunay DEMİR

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

--

Grup Görüşleri:

--

Karar: Projenin çalışma takvimine göre devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Tünek Materyali ile Yem Formunun Yumurtacı Tavukların Davranım Özellikleri, Performans ve Besin Madde Sindirilebilirliği Üzerine Etkileri

Proje Lideri : Dr. Bülent TARIM

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Proje çalışmaları ile elde edilen veriler ile ara yayın yapılması talep edilmiştir.
- Projeye araştırmacı olarak, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nden Prof. Dr. Rıfkı HAZIROĞLU, Araştırma Gör. Dr. Ozan AHLAT, Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nden Doç. Dr. Hasan AKŞİT ve Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü'nden Veteriner Hekim Engin TÜLEK'in eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerinin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Yerli Krem Rengi Hibritlerin Üretilmesi

Proje Lideri : Dr. Hüseyin GÖGER

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

--

Grup Görüşleri:

- Projeyi, proje lideri Dr. Hüseyin GÖĞER'in yeni araştırıcılar tecrübe kazansın diye Divan Başkanından izin alarak kuruma yeni gelen araştırıcı Mustafa Kemal ÖZER'in sunmasını istemiştir.

Karar: Projenin çalışma takvimine göre devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Yumurtacı Saf Hatlarda Islah Çalışmaları

Proje Lideri : Dr. Hüseyin GÖGER

Yürütücü Kuruluş : Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Projeyi, proje lideri Dr. Hüseyin GÖĞER'in yeni araştırıcılar tecrübe kazansın diye Divan Başkanından izin alarak kuruma yeni gelen araştırıcı Hasan Çal'ın sunmasını istemiştir.

- Projeye araştırmacı olarak, Dr. İbrahim AKINCI'nın eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerinin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : Bal Arısı Spermasının Kriyoprezervasyon Yöntemiyle Depolanmasında Yumurta Sarısı ve Soya Lesitinin Kullanım Olanaklarının Araştırılması

Proje Lideri : Salim AKTÜRK

Yürütücü Kuruluş : Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Projeye sarf malzemelerdeki fiyat artışından dolayı 150.000 TL ek bütçe talep edilmiştir.
- Projeyi Saffet SANSAR sunmuştur.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerinin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

Projenin Adı : İzmir ve Çevresinde *Bombus terrestris* L.Populasyonunun Kontrollü Koşullarda Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma

Proje Lideri : Engin ÜÇEŞ

Yürütücü Kuruluş : Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Proje Lideri Talepleri:

- Proje bütçesinin 45.000 TL olarak güncellenmesi talep edilmiştir.

- Projeye araştırmacı olarak, Dr. Belgin GÜNBEY'in eklenmesi talep edilmiştir.

Grup Görüşleri:

- Proje liderin talepleri kabul edilmiştir.

Karar: Proje, takvime uygun ilerlediği ve gelişme raporunda teklif edilen değişiklik önerileri ile grup toplantısında talep edilen değişikliklerinin kabul edilmesine ve projenin devam etmesine karar verilmiştir.

DİLEK VE TEMENNİLER

Bu oturumda, katılımcı araştırmacılarımızın, üniversite hocalarımızın, özel sektör temsilcilerimizin dilek ve temennileri ve teşekkürleri alınmıştır.

Çalışma grubu koordinatörümüz tarafından Proje Değerlendirme Grup Toplantılarında yer alan ve katkıda bulunan üniversite hocalarımıza, özel sektör temsilcilerimize, TAGEM personellerine ve araştırmacılarımıza teşekkür edilmiş ve başarılar dilenmiştir.

TAGEM enstitüleri tarafından yayınlanan bilimsel dergilerin yer aldığı Türkiye'nin en büyük bilimsel dergi platformu olan TAGEM JOURNALS'ın https://www.tarimorman.gov.tr/TAGEM/Link/12/Tagem-Dergi-Platformu linkinden ulaşabilir olduğu ifade edilmiştir.

TAGEM ve Enstitü çalışanlarının özlük haklarının iyileştirilmesinin yapılacak olan AR-GE çalışmalarına olumlu etki yapacağı görüşü ifade edilmiştir.

Araştırmacılar tarafından yapılan AR-GE çalışmalarının, yayınlar sayesinde ulusal ve uluslararası camiaya iletilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

TAGEM veya Enstitülerin yapılan AR-GE çalışmalarını, konu bazında çalıştay ve kongre gibi etkinliklerle sektörlere iletilmesi önerilmiştir.

2022 yılı çalışmalarının ülkemize, tarım sektörüne ve arıcılık camiasına başarı dolu olması temennisiyle Genel Müdürlüğümüzün Zoom üzerinden düzenlemiş olduğu, 2022 yılı Proje Değerlendirme Grup Toplantısı kapatılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

28 Subat - 4 Mart 2022
ANKARA

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Tarih: 28.02.2022

I. GÜN: YENİ TEKLİF PROJELER
14:00-15:30 – SU ÜRÜNLERİ ISLAH VE YETİŞTİRİCİLİĞİ PROGRAMI

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 1

Proje Adı	**Deniz Tarağı (*Flexopecten glaber*)'nın Biyokimyasal Kompozisyonu, Beslenme Ekolojisi, Üreme Özellikleri ve Uygun Döl Alım Tekniklerinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	ÇOMÜ, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi ÇOMÜ, Çanakkale Uygulamalı Bilimler Fakültesi
Proje lideri	Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL
Projede görevli araştırmacılar	Alpaslan KARA, Haşim İNCEOĞLU, Engin KOCABAŞ, Abdulkadir YAĞCI, Doç.Dr. Meral APAYDIN YAĞCI, Seher ÇAKMAK SADIK, Cemal DAYANIKLI, Prof.Dr. Umur ÖNAL, Prof.Dr.Nermin BERİK, Dr.Güzin GÜL, Prof.Dr.İlknur AK, Doç.Dr.Gülen TÜRKER
Başlama- Bitiş Tarihleri	01/01/2023- 01/12/2024
Projenin Toplam Bütçesi	395.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Projenin neden yapıldığının net olarak ortaya koyulması gerekmektedir. Sadece biyoekolojik konular üzerinde mi çalışılacağı yoksa üretim mi yapılacağı konusunda projenin metodu ve amacı net olmalıdır. Proje incelendiğinde beş farklı istasyondan örnek alınacağı için projenin üretimden ziyade biyoekolojik özellikleri takip etmek için yapıldığını görülmektedir. Eğer üretim yapılacaksa anaç olarak kullanılacak büyük bireylerin üretimin yapılacak noktalardan alınması gerekmektedir. Projenin üretim kısmı eksik kalmış ve kontrollü şartlarda üretim sağlanamayacağı anlaşılmaktadır. Projede alınması öngörülen mikrotom için yeniden bütçe ayırmaya gerek yok. Ankara Üniversitesi'nde halen iki adet mikrotom var. Bunları israfı önlemek için proje ekibi kullanabilir. Deniz tarağı sperminin hareketli olup olmadığı tam olarak biliniyorsa farklı teknik uygulanabilir. Eğer hareketli değilse bazı parametrelere cevap alınamayacaktır. Ayrıca proje ekibi çok kalabalık görev tanımı net değil ve her elemanın yeterli derecede efor sarf edemeyeceğini görebiliyoreuz, ekibin tekrar revize edilmesi gerekmektedir.

Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL (Proje Lideri-Cevap): Öncelikle tüm hakem yorumları ve yapılan katkılara teşekkür ederim. Hocam haklısınız projemiz ağırlıklı olarak ileride yapılacak yetiştiricilik çalışmaları için temel verileri elde etmeye yönelik bir proje. Mevcut haliyle enstitü bünyesinde; hakemler tarafından önerilen tanklarda, kafeslerde, halatlarda yetiştirme gibi, ya da tuzluluk, sıcaklık, besleme denemeleri gibi çalışmaları yürütebileceğimiz bir tesisimiz yok. Ancak bir çift kabuklu yumuşakça kuluçkahanesi projemiz var. Şu anda değerlendirme aşamasında. Altyapının da kurulması ile birlikte ileriki yıllarda enstitümüzde bu çalışmalar sıklıkla yapılacak. Bu sebeple, projemizde tesisimiz kurulana kadar eldeki imkanlar ile gerçekleştirebileceğimiz çalışmaları yapmayı taahhüt ettik. Yetiştiricilik denemeleri içeren çalışmaları ise bu proje bittikten sonraki altyapı durumuna göre kurgulamayı planladık. O sebeple bizim ortak görüşümüz projenin bu haliyle sunulup kalan detaylı çalışmaların sonraki projelerde gerçekleştirilmesi yönünde.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Projede bu yeni tür kapsamında daha fazla akuakültür çalışması olmalı. Bu nedenle bu tip projeler sektöre katkısı yönünden öncelikle desteklenmeli. Antioksidant enzimlerden CAT, SOD, MDA, GPx gibi bazı biyo belirteçlerin büyüme desenine eklenmesi gerekmektedir. Seston, klorofil-a, fitoplankton yoğunlukları gibi fitoplankton derecelerin çalışılması dağılım, üreme ve gamotegenik döngü açısından değerlidir.

Prof. Dr. Deniz ÇOBAN (Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi): Bölgede daha ekonomik bir deniz tarağı türü olan *Pecten jacobaeus* varken, neden projede bu tür ele alınmadı, *Pecten jacobaeus* pazar problemi olmayan ve ticari işletmeler tarafından daha kolay benimsenecek bir tür.

Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL (Proje Lideri-Cevap): *Pecten jacobaeus* türü daha çok Ege ve Akdeniz'in derin sularında görülen ve son yıllarda stokları azalan bir tarak türü. *Flexopecten glaber* ise özellikle Marmara ve Ege Denizi'nin sığ sularında yayılım gösteren ve tüketimi yaygın olan bir tür. Yapılan son çalışmalar, özellikle azalan *P. jacobaeus* stoklarının yerini *F. glaber*'in aldığını söylüyor. Bu tür yüksek adaptasyon kapasitesine sahip

ve olgunluk dönemine erken ulaşıyor. Bu sebeplerle son çalışmalar kültür potansiyeli oldukça yüksek bir tarak türü olduğunıu belirtiyor.

Dr. Süleyman ASLAN (Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları Daire Başkanı): Kamu kaynaklarının korunması için bütçenin büyük kısmını oluşturan mikrotom alımı için Ankara Üniversitesi'yle yapılan işbirliği protokolü kapsamında üniversiteye yazı resmi yazı ile müracaat yapılabilir. Mikrotomun proje boyunca Bandırma KAE'ye kazandırılması sağlanabilir. Bu yolla kamu kaynaklarının daha verimli kullanılmasına katkı sağlanması mümkün. Mikrotoma harcanacak bütçenin raportörlerin tavsiyesi göz önüne alınarak E. coli incelemesi metoda eklenmeli, bütçe kullanımı düzenlenerek projenin işbirlileri ile daha kapsamlı yürütülmesi mümkün.

Dr. Ercan KÜÇÜK (SUMAE-Oturum Başkanı): Yeni kültüre alınacak türlerin projelerinin kısa olmaması gerekmektedir. Öngörülen çalışmalar bazen daha uzun süre almakta, bu nedenle 3-5 yıl olması gerekiyor. Cem bey hakem yorumlarına da cevap vermek isterseniz buyurun.

Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL (Proje Lideri-Cevap): Projenin metodolojisi ile ilgili önerileri proje ekibiyle de görüşüp, gerekli düzeltmeleri yaptıktan sonra projeye son halini vereceğiz. Bunun yanında iki adet ek çalışma önerisi var. İlki sediman ve suda toksik metal, bakteri, mümkünse pah gibi kimyasalların takibinin yapılması. Ancak, Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü'nün Marmara Denizi'ni de kapsayan çift kabuklu yetiştiricilik alanlarının kalitelerinin belirlenmesi ile ilgili bir projesi var. Bu çalışmalar o proje kapsamında TAGEM bünyesinde yapılıyor. O sebeple biz bunları eklemeyip sadece türdeki riskleri belirlemek istedik. İkinci ise, fitoplankton bolluğu ile ilgili çalışma eklenebilir önerisi var. Benzer şekilde, enstitümüz bünyesinde yürütülen Müsilaj projesi kapsamında daha fazla istasyonda bu çalışmalar yürütülüyor. Duplikasyon olmaması adına bunları dışarda tuttuk ancak o proje verileri de dikkate alınacaktır. Son olarak, amino asit kompozisyonunun belirlenmesi önerisi mevcut. Aslında projenin ilk taslağında aminoasit analizi vardı. Ancak, bu yıl Çanakkale boğazı taraklarının yıllık aminoasit değişimini içeren bir yayın basıldı. Amino asit iş paketinin sarf malzemeleri de yaklaşık 80 bin lira tutuyor. Bu sebeple aynı şeyi iki kez yapmaya gerek yok diye çıkardık. Ancak, yapılması uygun görülürse, metot ve bütçe ekleyerek daha kapsamlı şekilde amino asit analizlerini de yapabiliriz.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü veya Balıkesir İl Müdürlüğü ile iletişime geçilerek fitotoksinlerin analizleri metoda eklenebilir. Hali hazırda devam eden bir izleme programı dahilinde fitotoksin analizleri maliyetsiz yapılabilecektir. Proje kapsamında toksin analizleri ile çift kabuklu yumuşakça bölgeleri için değerlendirme yapılabilir.

Dr. Erdal ÜSTÜNDAĞ (Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü): Son yıllarda deniz tarağı avcılığının miktarının giderek düşmektedir. Bu nedenle yetiştiricilik konusu daha önemli. Sektörün üretime başlaması stoklara baskıyı azaltacaktır.

Doç. Dr. Ahsen YÜKSEK (Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü): Marmara denizinde bu tür projelerin yaygınlaştırılması doğal kaynakların korunması için önemli olduğunu değerlendiriyorum.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 2

Proje Adı	**Kalkan Balığı (*Scophthalmus maximus*) Yetiştiricilik Tekniklerinin Geliştirilmesi**
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Trabzon
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	
Proje Lideri	Dr. Atife Tuba BEKEN
Projede Görevli Araştırmacılar	Hamza POLAT, Recep PARLAK, Dr. Ercan KÜÇÜK, Ayça ALTUNTAŞ, Atila HAŞİMOĞLU, Esen KULAÇ POLAT, Sinem GÜLEN, İrfan Selçuk YAZICI, Esin BATIR, Asiye Nur SALTAN, Şahin KARAPAÇA, Zehra Duygu DÜZGÜNEŞ, İlyas KUTLU, Sebahattin KUTLU, Buket Büşra DAĞTEKİN
Proje Başlama Ve Bitiş Tarihi	01/01/2023 - 01/12/2027
Toplam Proje Bütçesi (TL)	2.975.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ferit RAD (Mersin Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Zaman kazanmak için proje sunumlarında literatür bölümünden kısılarak tartışma bölümüne daha fazla zaman ayrılması uygun olacaktır. Kalkan balığı pazar açısından çeşitliliği arttırmak adına önemli bir tür. SUMAE'de Kalkan balığı üzerine bir süredir devam eden farklı alanlardaki çalışmaların kurumda iyi bir bilgi birikimi oluştu. Ayrıca bu türün ticarileştirilmesinde ülkemizde birtakım sıkıntılar bulunmaktadır. SUMAE'nin özel işletmelere yavru temini, anaç temini ve teknik personel

eğitimleri bile yaptığı; ancak türün ticarileştirilemediğini belirtmiştir. Yürütülen bu çalışmalardan bir katma değer oluşturabilmek için kalkanın ticarileştirilmesi gerekmektedir. Daha önceki tecrübeler dikkate alırsak, sunulan bu proje kapsamında sosyo-ekonomik bir iş paketinin bulunuyor olmasının sevindirici, bu çalışmanın daha da geliştirilmesini ve özellikle neden ticarileştirilemediğinin sebeplerinin araştırılmasını, sonuçlarının ise bu alanda politikalar oluşturulmasında kullanılması gerektiğine inanıyorum. Global ve bölgesel pazar durumunun ortaya konulması ve yine bu iş paketi aracılığıyla paydaşlar (üretici, perakendeci, işlemeci, akademi gibi) ile grup toplantıları düzenlenmesi ve ihtiyaçların belirlenmesi gerekmektedir. Böylelikle özel sektörün kalkan üretimindeki sıkıntıların belirlenerek yol haritasının oluşturulmasını kolaylaştıracaktır.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Prof. Dr. Ferit RAD tarafından sunulan öneriye katılıyorum. Proje sunumunda, literatür bilgileri vermek yerine hipotezi, amaç ve hedeflerinin öne çıkarılması önemlidir. Canlı yem zenginleştirmelerinde, zooplanktona uygulanacak yağlardan sonra besleme denemeleri sırasında sindirim kanalı mikrobiyota analizi yapılabilir. Balık büyümesi ve yaşama oranlarına katkı sağlayabilir. Ayrıca; Güzel bir doktora tezi konusu çıkabilir.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Kalkan üretimi, tıpkı kültürü yapılan çipura ve levrek larva üretiminde olduğu gibi yumurta ve larva kalitesi son derece önemli olan kriterlerdir. Bu bağlamda larva üretiminde larva besleme konusunda olduğu gibi çevresel parametreleri de içeren abiyotik faktörlerin (sıcaklık, tuzluluk, aydınlatma gibi) larva üretimine ve kalitesine olan etkilerinin incelendiği bir deneme tasarımının eklenmesi de yararlı olacaktır.

Dr. Ercan KÜÇÜK (SUMAE-Oturum Başkanı): Daha önce düzenlenen 1. Balıkçılık Çalıştayında yapılan değerlendirmede 15 yıldır kalkan balığı üretiminin enstitü tarafından gerçekleştirildiği, özel sektör paydaşlarına yavru kalkan balığı temin edilmesine rağmen, yetiştiricilik girişimleri yeterli düzeyde olmadı. Bir özel sektör temsilcisi günde 200 ton satışını yapamadığımız balığın üretimine giremeyeceklerini belirttiler. Bu nedenle kalkan üretimi özel sektörde geri planda kaldı. Oysa aynı dönemde üretime başlayan Çin şuanda 50 bin ton kalkan üretimi yapıyor. Üretim sorumlusu olarak görev yaptığı dönemde gerçekleştirdiğim ziyaretlerde özel sektö kuluçkahanelerinde ve tesislerde üretim protokollerinin doğru uygulanmadığını gördük. SUMAE'nin tüm Türkiye'ye yavru yetiştirip temin etmesi mümkün değil. Çipura, levrek yavru üretimi yapabilen tüm tesislerin kalkan yetiştiriciliği için de uygun olduğun alt yapıya sahipler. Bu üretimin özel işletmelerce gerçekleştirilmesi gerekmekte.

Prof. Dr. Orhan Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Bu türün ar-ge çalışmaları çok önemli, teknik personel arkadaşları tebrik ediyorum. Alternatif türler ile ilgili yapılan çalışmaların zor olduğunu ilk elden tecrübe ettik. SUMAE altyapısı bu işin üstesinden gelinebileceğinin bir göstergesi. Bitkisel ekstraktların dozları nasıl belirleniyor? Yavru balık ve larvalarda uygulanırken dikkat edilmesi gerekmekte, çünkü bazı ekstraktların toksik etkileri olabileceğini biliyoruz. Canlı yemlerde zenginleştirme uygulamasında yetiştiricilere faydalı olunması için standart protokol dışı uygulamaların da denenmesini öneriyorum. Ön besleme aşamasında uygulanacak challenge testlerde vitamin D yanında organik veya inorganik iz elementlerin (selenyum, demir, magnezyum gibi) çalışılmasını, sitokinlere bakılabileceğini, özellikle challenge öncesi ve sonrası bağışıklık sistemi değişikliklerinin gözlemlenmesi uygun olacaktır. Çukurova Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi olarak bu çalışmalar kapsamında sitokinlerin analizi için böyle bir pakette yer alabiliriz. Ayrıca "Odak Grup Toplantısı" ve "anket uygulamaları"nın sosyo-ekonomik paket için doğru çalışmalar. proje süresi makul, oldukça kapsamlı bir çalışma başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Üniversitesi, Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi): Ferit hocanın kalkan üretimi konusunda söylediklerine katılıyorum. SUMAE'de kalkan üretimi başarı ile devam ediyor ancak özel sektörde halen gerçekleşememesinin nedenleri iyi analiz edilmeli. Kalkan için satış büyüklüğü 1,5-2 kg. Ticari boy üretimin gerçekleştirilmesi önemli, uluslararası arenada İspanya, Çin gibi rakipler bulunuyor. Ülkemizin bu anlamda geri kaldığını görüyoruz. Avcılık yolu ile elde edilen Kalkan balığı büyüklüğüne göre 1.000 TL dan satılıyor. Özel sektör yetiştiriciliğe başlarsa kalkan ucuzlayacak, satınalınabilir rakamlara çekilebilir. Proje içerisinde balıklandırma faaliyetlerine devam edilmeli, GFCM kapsamında izlenen bir tür için doğal stokların desteklenmesi önemli. Bu nedenle bu çalışmalar ağırlık verilmeli. Üretim yolu ile kalkan balığının ticarileştirilememesi büyük bir handikap. Karadeniz'in balıklandırma faaliyetleri ile avcılık için desteklenerek yavru tedariki sağlanması halkın kalkan balığına ulaşması noktasında çözüm olabileceğini düğşünüyorum.

Dr. Ercan KÜÇÜK (SUMAE-Oturum Başkanı): Balıklandırma faaliyetlerinin kontrollü yapılması gerekiyor. 97 yılından itibaren SUMAE bünyesinde kalkan balığı üretimi gerçekleştirildi ve her yıl 10.000 adet ile balıklandırma faaliyetleri sürekli olarak yürütülüyor. Bu çalışma bir proğram olarak yürütülmeli. Balıklandırma faaliyetlerinin bir kazanımı da Karadeniz avcılık kotasında büyük payın (%50) ülkemize verilmesini sağlamış olması.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Üretim noktasında özel sektör Pazar boyuna kadar geçen iki yıllık büyütme süresini uzun buluyor. Kalkan balığında uzun yetiştiricilik süreci nedeniyle üretime girilmiyor. Bir çözüm önerisi olarak bu türün yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması için çeşitli yetiştiricilik desteklemeleri verilmesinin faydalı olabileceğini sanıyorum. Kalkan balığının diğer türlerinin de örneğin Marmara'ya sıkışmış nesli tehlikede bir tür olan *S. rhombus,* farklı projeler ile ele alınması ve stoklarının desteklenmesi önemli. Ayrıca projede bulunan fitoplankton filogenetiği çalışması hakkında detaylı bilgi verebilirseniz sevinirim.

Dr. Atife Tuba BEKEN (Proje Lideri-Cevap): Karadeniz'den temin edilecek filoplanktonların tür tayinlerinin yapılması noktasında filogenetik çalışmaları yürütülecek. Bu noktada projenin küçük bir bölümünde gerçekleştirileceği için, bu konuda karşılıklı daha detaylı bir görüşme ile, katkılarınızı alabiliriz. Çalışmalarda işbirliğine açığız.

Hamza POLAT (SUMAE_Mühendis-Cevap): Uzun yıllardır farklı projeler ile kalkan balığı yetiştiriciliğinde görev aldım, JICA ile birlikte yürütülen projelerde bir yayın ekibinin oluşturuldu, bu ekip içerisinde Bakanlığımız farklı birimlerinden de katkıları oldu. Bu kapsamda çalışma ekibi ülkemiz yetiştiricilik teknik personellerini enstitüye davet ederek, toplantı ve sunular ile kalkan balığı yetiştiriciliği konusunda bilgilendirmeler yapıldı. İlerleyen süreçlerde özel sektör üretim sorumluları davet edildi ve benzer süreçler yönetilerek bilginin aktarılması ve yetiştiriciliğin yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmıştır. İşbirliği noktasında, işletmelere ziyaretler düzenlenerek her türlü teknik desteğin SUMAE tarafından sağlanacağı sözü yetiştiricilere verildi. Deniz balıkları üretimi gerçekleştiren işletmelerin ağırlıklı olarak Akdeniz ve Ege bölgesinde yayılım gösteriyor. Kalkan balığının daha soğuk sulara ihtiyaç duymasından kaynaklı olarak bu işletmeler, Kalkan balığına uygun şekilde altyapı dönüşümü yada yeni yatırımlara sıcak bakmadığını tecrübe ettik. Bu yeni projenin oluşturulmasında belirlenen konu başlıkları elbette dikkate alınmış ve yeni işbirliklerinin farklı desteklerden faydalanılarak oluşturulmasında çaba harcanmaya devam edilecektir. Pazar boyuna kadar büyütme noktasında bugüne kadar yapılan çalışmalarda, triploit ve diploid bireyleri de dahil olmak üzere bu bilgiler mevcut, büyüme performansı ve süreleri hakkında bilginin tüm paydaşlar ile paylaşıldı eğitimlerde ve uygulamalarda anlatıldı. Aynı zamanda 4 doktora ve 6 yüksek lisans çalışması yine bu süreçte tamamlandı. Yine bu süreçte doğal popülasyonlar hakkında da çok önemli bilgiler elde edildi. Markalama çalışmalarında beslenme ve göç davranışları, dağılım alanları takip edildi ve raporlandı, bu konuların dikkate alınması gerekiyor.

Dr. Atife Tuba BEKEN (Proje Lideri-Cevap): Prof. Dr. Ercüment Genç tarafından önerilen sindirim kanalı mikrobiyota analizinin proje içerisinde bulunduğunu bildirmiştir.

Doç. Dr. İlhan AYDIN (TAGEM-Genel Müdür Yrd.): Kalkan balığı, benim de yüksek lisans, doktora ve diğer akademik çalışmalarının bir kısmını oluşturduğu için birkaç konuda açıklama yapmak istiyorum. Proje SUMAE bünyesinde kalkan balığı yetiştiriciliğinin sürdürülmesi için önemli, aynı zamanda katkı ve önerilere göre metot oluşturulmasında dikkat edilmeli. Prof. Dr. Mehmet AYDIN'ın bahsettiklerinin ülkemiz için bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bu konularda eleştiri oluşturmanın ve sorunları dillendirmenin gerekliliğine inanıyorum. Ancak bazı noktalarda arka planı bilmek kimi açmazların ve dar boğazların değerlendirilmesinde önemli.

Türkiye'nin bulunduğu konum itibari ile su sıcaklığına bağlı olarak bir takım sınırlayıcı etmenlerin olduğunu biliyoruz. Buna rağmen ülkemiz sularında 1500-2000 ton kadar üretimin yapılabileceği tespit edilmiştir. Karadeniz ve Marmara kıyılarında bir takım fiziksel koşullar nedeniyle sektörün Kalkan balığı yetiştiriciliği açısından problem yaşayabildiği görülüyor. Bu yüzden enstitüde görev yaptığım dönemde pilot bir üretim tesisi kuruldu ve hem örnek teşkil etmesi hem de bölge ihtiyacının karşılanması açısından bunun önemli bir girişim oldu.

JICA ile başlayan sürecin devamında enstitünün kalkan balığı yetiştiriciliğinin devamlılığını sağlayabilmiş olması oldukça önemli bir husus. Teknik olarak birçok zorluklar bulunmasına rağmen enstitü kendi imkanlarıyla bilgi birikimiyle bu çalışmaları sürdürüyor. Yetiştiricilikte Türkiye'nin know-how açısından bakıldığında iyi bir noktada olduğunu görüyoruz. Özellikle kalkan balığı yetiştiriciliğinde birçok konu en ince ayrıntısına kadar

bilinmektedir. Kapalı devre gibi teknolojik sistemlerin daha ekonomik hale gelmesi ile bu zorlukların kolaylıkla aşılabilecek. Balıklandırma konusunda yıllık 10 bin adetlik bir planlama yapıldığını müdür bey söyledi, Bu çalışmalar devam etmesi gerekiyor ve önemli. Bu noktada taşıma kapasitesi, ekosistem ve genetik çeşitliliğin de dikkate alınarak doğal stokların desteklenmesi için yavru salımının sürdürülmesi gerekiyor. Sadece Türkiye için değil, tüm Karadeniz ülkelerinin faydasına olan bir çalışma. Balıklandırma konusu elzem olduğundan, bu konuyla ilişkili bir projenin FAO bünyesinde gerçekleştirileceğinin de belirtmek istiyorum. Enstitünün kalkan balığı yetiştiriciliğinde oynadığı rolün altını çizmek gerek. Ülkemizde kalkan balığı yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması yada yapılması / yapılmaması durumunun enstitünün elinde değil. Projelerin bu açıdan değerlendirilmesi doğru olmadığını vurgulamak gerek. Ancak tabii ki ticarileşme süreçlerinin hızlandırılması için de gerekli çabanın gösterilmeye devam etmesi gerekmektedir. Marmara bölgesinin bir kapalı devre tesisi için uygun olduğunu düşünüyoruz. Talep gelmesi durumunda her zaman olduğu gibi Bakanlığımızın destekleri devam edecektir.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 3

Proje Adı	**Avrupa Yılan Balığının (*Anguilla anguilla* L., 1758) Kontrollü Şartlarda Üretimi ve Erken Dönem Larval Yetiştiricilik Olanaklarının Araştırılması**
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Balıkçılık ve Su ürünleri Genel Müdürlüğü Isparta Uygulamalı Bilimler Ü., Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi; Aksaray Üniversitesi, Eskil MYO
Proje lideri	Süleyman ÖZTÜRK
Projede görevli araştırmacılar	Salih KOCAKAYA, Adem KURTOĞLU, Soner SEZEN, Ahmet MEFUT, İsa AYDIN, Dr. Murat YEŞİLTAŞ, Dr. Burak Evren İNANAN Doç. Dr.Hüseyin SEVGİLİ, Doç. Dr. Mahir KANYILMAZ
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023- 31/12/2027
Toplam proje bütçesi (TL)	309.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr. Nuran ÇAVDAR (BSGM-Mühendis): Yeni türlerin yetiştiriciliğe alınmasının önemli olduğunu ancak şuana kadar yılan balığı ile ilgili Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'ne herhangi bir yetiştiricilik başvurusunun olmadığını bildirmiştir. Bazı ülkelerde elver toplama yöntemiyle yetiştiricilik faliyetlerinin yürütüldüğünü ve bizimde bu tarz bir üretim modelini benimseme ihtimalimizin olup olmadığını sormuştur.

Prof. Dr. Mevlüt AKTAŞ (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bil. Fak.): Projede bütün sorunun larval besleme ile ilgili olduğunun belirtildiğini ancak çevresel parametrelerinde önemli olduğu bildirmiştir. Çevresel parametrelerde eklenerek yeni bir deneme dizaynı kurulmasının daha etkili olabileceğini bildirmiştir.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Bu çalışmada besleme rejiminden ziyade su kalite parametrelerinin (tuzluluk, ışık ve sıcaklık) incelenmesi gerektiğini bildirmiştir. Cebelitarık'a kadar uzanan Atlantik Okyanusu su kalite kriterlerine benzer su kalite kriterleri incelenerek çalışmadaki ortamın buna benzer şekilde ayarlanması gerektiğini bildirmiştir. Aksi durumda antibiyotik gibi katkı maddeleriyle sürecin uzatılmasının üretimi kurtarmayacağını bildirmiştir.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Üretim protokolü oluşturarak üretici için kısa bir üretim metni hazırlanması gerektiğini ve su kalite parametrelerine de bakılması gerektiğini bildirmiştir. Larvalarda histolojik kesit almanın, enzimatik bir profil çıkartmanın larvaların beslenmesi hakkında önemli bilgiler verdiğini bunlarında incelenmesini önermiş ve 12A-12K fotoperiyod rejimi yerine aydınlık sürelerin daha uzun olduğu rejimler uygulanmasının daha etkili olabileceğini bildirmiştir.

Prof. Dr. Mehmet KIR (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Su kalite parametrelerinin önemli olduğunu ancak asıl bakılması gereken parametrelerin beslemede kullanılacak besinlerin içerikleri olduğunu bildirmiştir. Özellikle kullanılacak bioflocların içeriklerinin önceden bilinmesi gerektiğini bildirmiştir. Su kalite parametreleride eklenerek anadrom bir tür olan yılan balığının deneme dizaynının genişletişmesinin daha iyi olacağını su kalite parametrelerinden ise tuzluluğun sıcaklığa göre daha önemli olduğunu ve farklı tuzluluk kombinasyonlarında bu türün gelişiminin incelenmesi gerektiğini bildirmiştir.

Prof. Dr. Deniz ÇOBAN (Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi): Literatüre bakılarak kurulan denemelerde sonuç alınamadığını, çalışmada b planının olması gerektiğini ve eğer b planı olmazsa besleme çalışmasında sorunların yaşanabileceğini bildirmiştir.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Proje daha önce yapılan projenin devam niteliğinde olduğundan, bu projenin yürütülmesi için düşünülen 5 yıllık sürenin uzun olduğunu bildirmiştir.

Doç. Dr. Ahsen YÜKSEK (İstanbul Ü., Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü): Çin'de bulunan yetiştiricilik merkezinde sterilizasyon konularına çok önem verildiğini ve özellikle mikrobiyolojik kontaminasyon konularında çok hassas bir yol izlenildiğini belirtmiştir.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 4

Proje Adı	**Antalya Sarıbalığı (Capoeta antalyensis (Battalgil, 1943)'nın Yetiştiricilik Kriterlerinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	-
Proje lideri	Süleyman SARIGÖZ
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Soner ÇETİNKAYA, Soner SEZEN, Süleyman ÖZTÜRK, Ahmet MEFUT, Ramazan UYSAL
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023- 31/12/2025
Toplam proje bütçesi (TL)	156.500 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Teşekkür ederek söz olan Prof. Dr. Cüneyt SÜZER panelist yorumlarına katıldığını belirtmiş, "çok amaçlı yetiştiricilik tekniği" teriminin kullanıldığı durumlarda birçok faktörün (abiyotik ve biyotik) konuya dahil olduğunu, bu nedenle kapsama dikkat edilmesi gerektiğini hatırlattı.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Projenin güzel bir proje olduğunu belirterek sözlerine başlamış ve özellikle yerli türlerin yetiştiriciliğe katılımının önemli olduğunu belirtmiştir. Ancak bazı çıkmazların, problemlerin özellikle besleme kısmında yaşanabileceğini bu anlamda Elazığ'da gerçekleştirilen *Capoeta umbla* türü ile elde edilen tecrübenin faydalı olacağını hatırlatmıştır. Kendisinin önceki çalışmalarında mide mühteviyatında hem zooplankton hem de fitoplanktona rastlanıldığını, bulgularının bu türün zeminden beslendiğine işaret ettiğini bu sebeple beslenme ile ilişkin problemlerin önüne geçilebilmesi için Elazığ ile bir koordinasyon içerisine girilmesini önermiştir.

Dr. Soner ÇETİNKAYA (AKSAM-Mühendis): Projenin hazırlık aşamasında Elazığ personeli ile temas halinde bulunduklarını ve katkı aldıklarını belirtti. Raportör yorumlarında bahsedilen "türün biyolojisi konusunda çalışılması" önerisi hakkında proje aşamasında değerlendirme yaptıklarını, ancak öneriler doğrultusunda projeye dahil edilmediğini bildirmiştir.

Abdülselam GÜN (ELSAM-Mühendis): Projelendirme aşamasında AKSAM personeli görüşüldüğünü, türün adaptasyonu ve beslenmesi konularında bilgi alışverişinin gerçekleştiğini, ihtiyaç halinde her zaman bilgi, tecrübe ve deneyimlerini paylaşmaya hazır olduklarını belirterek başarı dileklerini iletmiştir.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Tekrar söz alan Prof. Dr. Cüneyt SÜZER, hem yılan balığı hem de Antalya sarıbalığının yeni türler olduğunu, bu nedenle bir deneme deseni tasarlanırken özellikle bilmediğimiz türlerde doğal koşullarının taklit edilebileceğinin deneme yanılma yönteminin bilimde geçerli bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Ayrıca her ne kadar üretim protokolü bulunsa da bazen Türkiye koşullarında bu protokollerin çalışmayabildiği, küçük revizyonlara ve modifikasyonlara ihtiyaç duyulabileceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla bir deneme deseni oluştururken abiotik ve biotik faktörlerin dikkate alınması, sıcaklık, tuzluluk, ışık gibi faktörlerin birden fazla koşulda, azlık-çokluk, varlık-yokluk gibi varyasyonlarda denenmesi biyolojik gereksinimlerin tanımlamasında çok önemli olduğunu belirtmiştir. Yetiştiricilikte de en verimli, en ekonomik koşulların tespiti için bu deneme yanılma yönteminin kullanılmasını önermiştir.

Prof. Dr. Fitnat Güler EKMEKÇİ (Hacettepe Üniversitesi, Fen Fakültesi): Yeni türlerin hele ki endemik türlerin yetiştiriciliğinin büyük önem taşıdığını belirtmiş, bu noktada deneyim kazanabilmek için deneme-yanılma dahi olsa gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu nedenle hep birlikte böyle projelerinin varsa eksikliklerinin tamamlanarak gerçekleştirilmesi için çaba sarf edilmesinin önemli olduğunu düşündüğünü aktarmıştır.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

16:00-18:00 II. OTURUM
YENİ TEKLİF PROJELER
BALIKÇILIK YÖNETİMİ PROGRAMI

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 5

Proje Adı	**Seyrantepe Baraj Gölü (Elazığ) Ekonomik Balık Türlerinin Stok Tahmini ve Balık Faunasının Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü., Ziraat Fakültesi Fırat Üniversitesi, Keban Meslek Yüksek Okulu Munzur Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi
Proje lideri	Fatih GÜNDÜZ
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Songül YÜCE, Abdulselam GÜN, Doç. Dr. M. Zülfü ÇOBAN, Prof. Dr. Fahrettin YÜKSEL, Prof. Dr. Ahmet ALP
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023- 31/12/2024
Toplam proje bütçesi (TL)	120.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr. Vedat YEĞEN (Su Ürünleri Araştrma Enstitüsü Müdürlüğü – Eğirdir): Örneklemede uzatma ağı ve kepçe kullanılacağının yazıldığını ancak kıyı bölgelerde kendi yaptıkları çalışmayıda örnek vererek tül ığrıp'ın kullanılmasını önermiştir. Tül ığrıpın özellikle zemine gömülü ve zemin üzerinde yaşayan türleri elde etmede çok önemli bir av aracı olduğunu bu konuda ekipmanın oluşturulmasında kendi temasta oldukları ığrıp üreticileri vasıtasıyla yardımcı olabileceklerini bildirmiştir.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 6

Proje Adı	**Göller Bölgesi Kurbağa Stoklarının Araştırılması**
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	ISUBÜ Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi
Proje lideri	Kadir ÇAPKIN
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Cafer BULUT, S.Oğuz KORKUT, Mehmet PAZAR, Mustafa ERGÜN, Ali ÖZCÜ, M. Mustafa SEZGİNER, Cihan ALTINOK
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023- 31/12/2024
Toplam proje bütçesi (TL)	105.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Kurbağaların kişisel olarak ilgisini çektiğini söyleyerek sözlerine başlamış ve parazit problemleri olduğunu hatırlatarak, aynı zamanda da birçok parazitin de geçiş için kurbağalardan faydalandığı yani vektör görevi gördüğünü belirtmiştir. Bu noktada bu proje ile yetiştiriciliğin amaçlanıp/amaçlanmadığını sormuştur. Eğer durumu ortaya koymak istiyorsak bir sürüngen bilimciden yardım alınması gerektiğini belirtmiş ve önermiştir. Aksi halde yetiştiricilik yapılmak isteniyorsa o durumda da projeye en azından kurbağa yetiştiriciliği hakkında tecrübesi olan bir yetiştiricinin dahil edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

İrfan Selçuk YAZICI (SUMAE-Mühendis): Bir Çanakkaleli olarak kurbağaların Çanakkale halkı için bir geçim kaynağı olduğunu belirtmiş, bazı dönemler de fiyatlarının 60-70 tl civarına yükselebildiğini, bilinçsiz avlanma sebebiyle stoklarda büyük problemler oluştuğunu bildirmiştir. Çanakkale Üniversitesinde Teknokent aracılığı ile bu problemler göz önüne alınarak bir kurbağa çiftliği kurulduğu bilgisini vermiş ve sözlerini bu durumlara şahsen şahit olduğu hasebiyle bu projeyi oldukça önemli bulduğunu belirterek sözlerini tamamlamıştır.

Dr. Ahmet Faruk YEŞİLSU (SUMAE-Teknik Müdür Yrd.): Kendisinin de bu proje sunumunu dinlerken yetiştiriciliğinin yapılıp/yapılamayacağı, enstitü imkanlarının bu noktada yeterli gelip/gelmeyeceğini düşünmeden edemediğini belirtmiştir.

Kadir ÇAPKIN (SAREM, Proje Lideri-Cevap): Bu projeyi sadece yetiştiricilik için değil stok tespiti amacı ile planladıklarını, bu noktada il müdürlüklerine kurbağa avcılığı için taleplerin olduğunu ancak bu taleplerin

karşılanıp karşılanmaması noktasında böyle bir proje gerekliliğinin oluştuğunu belirtmiştir. Bölgedeki stoklar hakkındaki verilerin 10 yıl önceki bir çalışmaya dayandığını ve bu noktada hem habitat, hem de popülasyonlarda yaşanan değişikliklerin tespit edilmesi gerekliliğini hatırlatarak, katkı sağlayabilecek sürüngen bilimi ile ilgilenen uzmanların bu projeye dahil olmasının bir artı değer kazandıracağını belirtmiştir. Yetiştiricilik noktasında enstitü arazisinin kısıtlı olduğunu ancak ilerleyen dönemlerde bir özel sektör ortaklığı ile böyle bir projeyi hayata geçirmeyi düşündüklerini ve istediklerini söylemiştir.

Dr. Ahmet Faruk YEŞİLSU (SUMAE-Teknik Müdür Yrd.): Proje kapsamında stok çalışması yürütülürken biyo-ekolojik özelliklerinin araştırılması ve raportör yorumlarında belirtildiği gibi avcılık verilerinin takip edilmesi ve metodolojiye eklenmesi önerisi gibi konularda Proje liderinin fikrini sormuştur.

Kadir ÇAPKIN (SAREM, Proje Lideri-Cevap): Avcılık verileri kullanılacak olan Peterson metodolojisi içerisinde bulunmadığını belirterek, birim çaba, av verimliliği gibi konulara ait verileri çalışma süresince elde edilebileceğini ve bunları dahil edebileceklerini belirtip, hakem görüşlerine göre projenin tekrar revize edileceğini söylemiştir.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 7

Proje Adı	**Gediz Havzası Tıbbi Sülük (*Hirudo verbana*) Popülasyon Durumlarının Ekonomik Açıdan Araştırılması**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi
Proje lideri	Mehmet PAZAR
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Cafer BULUT, Mustafa ERGÜN, İsmail ERBATUR, İsmail Hakkı ÖZTUNA, Gürkan KOÇER, Muhammed Mustafa SEZGİNER, Ali ÖZCÜ, Prof. Dr. Naim SAĞLAM
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023- 30/06/2025
Toplam proje bütçesi (TL)	230.320 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi): Sülükler üzerinde aşırı av baskısının olduğunu ve bazı sülük türlerinin avcılığının ve ticaretinin kontrol altına alınması için uluslararası sözleşmenin olduğunu, bu sözleşme gereği avcılık ve ticaretine kota konulduğunun bildirmiştir. Bizim ülkemizdeki sülük populasyonunun bu kota üzerinde olup olmadığını öğrenmek için ve sürdürülebilir ticaretinin yapılabilmesi için sülük populasyonunun bilinmesi gerektiğini ve bu tarz çalışmaların bu bağlamda çok önemli olduğunu bildirmiştir.

Herhangi bir katkı ve görüş bildirilmemiştir.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

Başkan	Başkan Yardımcısı	Raportör	Raportör
Dr. Ercan KÜÇÜK Enstitü Müdürü	Dr. Ahmet Faruk Yeşilsu Teknik Koordinatör	Muhammed Doğan Özdemir Mühendis	İrfan Selçuk YAZICI Mühendis

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Tarih: 01.03.2022
II. GÜN: YENİ TEKLİF PROJELER
09:30-11:00 - KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 8

Projenin Adı	**Beyşehir Gölü'nün Trofik Durumunun Limnolojik Olarak Belirlenmesi**
Yürütücü kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Hacettepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Abant İzzet Baysal Ü., Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Mehmet Akif Ersoy Ü., Fen-Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü Dumlupınar Ü., Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Süleyman Demirel Ü., Mühendislik Fak., Jeoloji Mühendisliği Böl.
Proje lideri	Dr. Vedat YEGEN
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Cafer BULUT, Prof. Dr. Sedat YERLİ, Belgin YOLDAŞ, Doç. Dr. Nurhayat DALKIRAN, Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI, Dr. Öğr. Üyesi Didem KARACAOĞLU, Prof. Dr. Okan KÜLKÖYLÜOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞENER, Doç. Dr. Şehnaz ŞENER, Prof. Dr. Mehmet Zeki YILDIRIM, Prof. Dr. Cüneyt Nadir SOLAK, Ali ÖZCÜ, İbrahim ÖZDAL
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023 - 31/12/2027
Toplam proje bütçesi (TL)	283.045 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr. Süleyman ASLAN (TAGEM – Daire Başkanı): Analizleriniz de hizmet alımı yapacağını belirttiniz. Proje ekibi içerisinde 6 Üniversite ve 1 Enstitü mevcut, bu analizler Enstitülerimiz de yapılamıyor mu? Hangi analizler için hizmet alımı yapacaksınız?

Dr. Vedat YEĞEN (Proje Lideri-Cevap): İşbirliği yapılan kuruluşlarda yapılamayacak analizler için hizmet alımı planlanmıştır. Ağır metal analizlerini hizmet alımı yapacağız.

Dr. Süleyman ASLAN (TAGEM – Daire Başkanı): Bu analizleri Trabzon yapıyor diye biliyorum. Akdeniz yapabiliyor mu? Trabzon bu analizleri yapabiliyor bu iş paketini Enstitülerimizde yapalım. Enstitülerimizde yapılabilecek tüm çalışmaları ortaklaşa yapalım.

Dr. Cafer BULUT (Eğirdir SUAE-Cevap): Biz bu çalışmada geniş bir parametre seçtik (sudan 70 metal ve sedimentten 50 metal olarak) Trabzon hangi parametrelere bakıyor bilmiyorum. Trabzon ile tekrar iletişime geçip konuşuruz ama görüşme yaptığımız yer bize çok uygun bir fiyat teklifi verdi günümüz artan maliyetler göz önüne alındığında 70 bin TL'nin tüm örnekler için uygun olduğuna karar verdik. Çok geniş bir parametremiz var biz çalışmamızda artan maliyetleri göz önüne alarak bütçeyi değerlendirerek yaptık. Trabzon ile konuşup hangi cihazları kullanıyor hangi aralıkta çalışıyorlar belirlememiz gerekiyor. Eğer cihazın aralıkları bizim çalışmamızın metodu için uygun olursa tabi ki Enstitümüz ile birlikte çalışırız.

Dr. Süleyman ASLAN (TAGEM – Daire Başkanı): Enstitülerimiz bu analizleri yapabiliyorsa önceliğimiz Enstitüler ile işbirliği olmalıdır. Trabzon SUMAE ile görüşme yapılarak eğer metotta öngörülen kriterleri sağlıyorsa hizmet alımına gerek yok. İşbirliği yapılan kurum olarak bu enstitümüz çalışmaya katılabilir.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): Hakemlere teşekkür ederiz oldukça detaylı açıklanmış ve değerlendirilmiş bu yorumların Vedat beye de çalışmalarında yardımcı olacağını düşünüyorum.

Dr. Soner ÇETİNKAYA (AKSAM-Mühendis): Vedat beyi bu önemli ve güzel çalışması için tebrik ederim. Biz şimdiye kadar bu gölle ilgili birçok çalışma yaptık ancak bentik canlılar ve makrofitlerin takibi eksik kaldı. Bu konuların çalışılması takibi mümkün olabilir mi? Bu alanlar da eklenirse güzel sonuçlar çıkacaktır.

Dr. Vedat YEĞEN (Proje Lideri-Cevap): Soner beyin söyledikleri önemli toplantıdan sonra bu konuyu görüşeceğiz önereceğiniz kişiler varsa projeye ekleyebiliriz çok iyi olur projenin kalitesini arttırmış oluruz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): Başka katkı sunan yok projeyi oylamaya açalım. Yapılan oylama sonrasında % 99 evet oyu ile projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)'ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 9

Projenin Adı	**Kovada Göl'ünün Trofik Yapısı ve Su Kalitesi Bakımından İzlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Bandırma Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Abant İzzet Baysal Ü., Fen-Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü Mehmet Akif Ersoy Ü., Fen-Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü Süleyman Demirel Ü., Mühendislik Fak., Jeoloji Müh. Bölümü Dumlupınar Ü., Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü
Proje Lideri	Belgin YOLDAŞ
Projede görevli araştırmacılar	Dr. Cafer BULUT, Prof. Dr. Sedat YERLİ, Dr. Vedat YEĞEN, Doç. Dr. Nurhayat DALKIRAN, Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI, Dr. Öğr. Üyesi Didem KARACAOĞLU, Prof. Dr. Okan KÜLKÖYLÜOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞENER, Doç. Dr. Şehnaz ŞENER, Prof. Dr. Mehmet Zeki YILDIRIM, Prof. Dr. Cüneyt Nadir SOLAK, Ali ÖZCÜ, İbrahim ÖZDAL
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023 - 31/12/2027
Toplam proje bütçesi (TL)	68.950 ₺

Sağlık sorunu nedeniyle Belgin YOLDAŞ yerine Dr. Vedat YEĞEN sunum yaptı.

KATKI VE GÖRÜŞLER

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : TAGEM Araştırma yönergesi 24/3 ç bendine göre proje sunumundan sonra raportör görüşleri okunur. İki raportör görüşü de olumsuz olduğu için yönerge kuralları gereği projenin kabulünü onayınıza sunacağım olumlu sonuç olması halinde AYK'ya gönderilmesini tekrar onayınıza sunacağım.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Normalde iki olumsuz raportör görüşü olduğunda daha önceden grup toplantısında görüşülmüyordu, reddediliyordu. Ama şuan durum sizin söylediğiniz gibi. Vedat Bey'in sunduğu iki proje limnolojik izleme kapsamında ve TAGEM'in önceliği arasında yer alıyor. Sonraki projede aynı kapsamda bu projelerin sürekli izleme şeklinde yürütülmesi gerekiyor. Haritalamalar ve modellemelerin yapılması gerekiyor. Bu projerin ortak şekilde değerlendirilmesi ve bölgesel şekilde yürütülmesi AYK gündeminde tartışılacaktır. Fakat şuan, görüşülüp görüşülmemesi ile ilgili bir oylamanın yapılması gerekmektedir.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Oylama sonucu %61 Evet, görüşmeye geçilebilir.

Doç.Dr.Ahsen YÜKSEK (İstanbul Ü., Deniz Bilimleri ve İşl. Enst.): Bu ve benzeri projeleri önemsiyorum. Ülkemiz ilkim değişikliği kuşağında yer alıyor. Bu projeler bizim için çok değerli bu nedenle bu projelerin TAGEM kapsamında devam etmesi gerekiyor. Vedat beyin projesindeki raportör yorumları çok değerli katılıyorum lütfen değerlendirelim. Ben bildiğiniz üzere bu konuda uzman değilim ancak deniz çalışmalarımızda 1 L üzerinden tür tayini ve diğer kanditatif özellikler için yaparız. Üç yılda bir sedimente bakılması yeterlidir. Nimet konunun uzmanı bentos çok zor bir konu uzmanlara ulaşmak zor. Nimet bölgedeki tek bir tür için izlenmesi ve korunması konusunda size yardımcı olabilir. Hocalarımız desteklerse bende memnun olurum iklimsel değişim çok önemli iklim bilimci çok önemli çalışma fiziksel parametreler ile birlikte değerlendirilmeli özellikle pH çok önemli göllerin yapısı çok dinamik olduğu için bu projeler ile sürekli izlenmesi gerekiyor önemli projeler bunlar başarılar diliyorum.

Fuat BİLGİN (Eğirdir SUAE-Enstitü Müdürü): Bu projelerin metodu ortak eleştiriler yapılırken 3 proje de değerlendirildikten sonra yapılırsa daha faydalı olacağını düşünüyorum. İzleme çalışmalarında amaç veri teminidir biz bazı parametreleri toplamaya başladık bunu da belirtmek istedim.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Sunulan üç projede benzer içerikle yürütülecek gibi görülüyor. İzleme çalışmasında dikkat edeceğimiz şey başka kurumlar tarafından yapılıyor mu? Havza çapında yürütülen projeler var ancak kesitli çalışmalar devamlılığı olması gerekiyor. Yürütülen projeler ihale usulü yapılıyor belli bir dönem sonra bırakılıyor. Arkadaşların diğer gölleri de ekleyerek izleme çalışması yapması oldukça yararlı bilgiler üretecektir. Raportör yorumları olumsuz olsa da önemli bir çalışma olduğunu düşünüyorum.

Dr. Soner ÇETİNKAYA (AKSAM-Mühendis):3 proje de benzer 5 yıl oldukça uzun bir süre 3 projenin tek proje olarak çatı proje altında izlenmesi daha iyi olacaktık. Kovada gölünde değişkenliğe etki edecek bir unsur yok kovada kanalı çevresinde tarımsal yapı ve deşarj sistemleri gölün yapısında değişikliklere neden oluyor bu çalışmalar bizim için oldukça önemli kolaylıklar diliyorum.

Prof.Dr.V.Sedat YERLİ (Hacettepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Göller Bölgesi, Güney Marmara Gölleri, Karakaya, Atatürk Barajı bir zincir halinde, Doğu Anadolu'daki Çıldır, Aktaş ve çevresindeki sulak alanların sürekli olarak ve bir duplikasyon korkusu olmadan izlenmesi gerekir. Ağır metal çok değişmediği için çalışmanın suların yüksek ve düşük olduğu zamanlarda yapılması yeterli olacaktır. TAGEM' in bu konuda

çok geniş bir arşivi var arşiv bilgisi paylaşılmadığı için bazı hakemler farkına varamıyor. Bu 3 projenin yazımı da boşlukları var ama telafi edilebilir şemsiye proje altında yapılması gerekir kararlı durumları belirlememiz lazım yük hesaplamalarından bu yükün ne karar olması gerektiğini belirlememiz ve buna göre önlemlerin alınması gerekiyor. makrobentoz uzmanı maalesef ülkemizde az sayıda bulunuyor. Bu nedenle çalışmalarda seçilmiş türler kullanılabilir. Uzman açığımızı elaman yetiştirerek kapatabiliriz.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Su Ürünleri Bölümü): Bu projelerin ARGE projesi kapsamında değerlendirilmesi doğru değil hakemler de bunu arıyor bu projeler çok önemli ve izleme projeleri kapsamında ayrı bir şekilde değerlendirilmelidir. Çalışmada bazı farmakolojik ajanları arayabiliriz belki bir indikatör organizmadan da aranabilir tarım ilaçlarının izlenmesi yapılabilir. Seyhan barajında doğum kontol haplarının atıkları bulundu. Biz doğayı ne kadar kirletiyoruz bunlara da bakmamız gerekiyor en azından bir indikatöre bakılmalıdır. Farmokolojik ajanlar ve pestisitlere bakılması gerektiğini düşünüyorum.

Prof.Dr.Güler EKMEKÇİ (Hacettepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): 3 projenin birlikte değerlendirilmesinden yanayım. İzleme çalışmaları çok önemli kovada çok önemli bu konu kapsamında. Makrobentoz için tür seviyesine inmeye gerek yok su indikatörü olacak böcek larvalarının izlenmesinde yarar olduğunu düşünüyorum.

Dr. Vedat YEGEN (Cevap): 3 projeyi tek proje olarak vermeyi düşündük yönetim açısından sorun olacaktı. Doktora tezim endemik türdü ve çalıştığım gölü kaybettik. Kovada gölünde balık çalışmıyoruz sonra ekleyebiliriz bu projeler farklı iş paketlerine entegre edilecek şekilde tasarlandı. Materyal metod kısmındaki eksiklerimizi hocalarımızla görüşerek düzeltmelerimizi yapmalıyız. Bu kaynaklar hepimizin elimizden gidiyor eksiklikleri süreç içinde tamamlayacağız. Bu konuda uzman arkadaşlar yetiştirmeyi düşünüyoruz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Genel kanı projelerin birleştirmesi şeklinde belki de 3 iş paketi şeklinde yürütülebilir. % **88** evet oyu ile projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 10

Projenin Adı	**Eğirdir Gölü'nün Limnolojik Olarak İzlenmesi (2023-2027)**
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü - Eğirdir
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Hacettepe Ü., Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Böl. Uludağ Ü., Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Böl. Bandırma KAEM, Bolu Abant İzzet Baysal Ü., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl. Burdur Mehmet Akif Ersoy Ü., Bucak Sağlık Yüksekokulu Kütahya Dumlupınar Ü., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl. Süleyman Demirel Ü., Mühendislik Fak., Jeoloji Müh. Bölümü
Proje Lideri	Dr. Cafer BULUT
Projede görevli araştırmacılar	Prof. Dr. Sedat YERLİ, Dr. Vedat YEĞEN, Belgin YOLDAŞ, Doç. Dr. Nurhayat DALKIRAN, Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI, Dr. Öğr. Üyesi Didem KARACAOĞLU, Prof. Dr. Okan KÜLKÖYLÜOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞENER, Doç. Dr. Şehnaz ŞENER, Prof. Dr. Mehmet Zeki YILDIRIM, Prof. Dr. Cüneyt Nadir SOLAK, Ali ÖZCÜ, İbrahim ÖZDAL
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023 - 31/12/2027
Toplam proje bütçesi (TL)	215.400 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Özkan ÖZBAY (Elazığ SUAE-Enstitü Müdürü): Makrobentos konusunda İbrahim Bey bu konuda çalışma yapmıştır ve kendisinin doktora konusu bu alanda yapılmıştır. Bu alanda talep olursa yardımcı olacaktır. Su kalitesi izleme alanına girer kirleticiler bitmez bundan dolayı sürekli çalışmak gerekir. Bir önerim olacak su kalitesi çalışıyoruz ARGE projeleri olmayan projeler Enstitülerin normal iş planı içinde yürütülmelidir. Bu projeler ile ilgili metod birlikteliği oluşturulup kirletici unsurlar belirlenmeli ve sürekli takip edilmeli. Stok çalışmaları da buna dahil olmalı.

Doç.Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (Bandırma KAEM-Mühendis): 2016-2018 yılları arasında Eğirdir Gölü izleme çalışmasında proje lideri bendim. Aslında Eğirdir Gölü'nde çeşitli konularda yapılmış geçmiş dönemde 249 konu var. 2016 yılında yapılmış bir makaleden size bu bilgiyi verdim. Bunlar mevsimsel aylık kısa dönemde yapılan çalışmalar uzun dönemde bir çalışma yok. Bu nedenle bu çalışmaların önemli olduğunu düşünüyorum. Data eksikliği yıllar bazında olmadan göllerin izlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Proje olarak izleme çalışmaları değerlendirilmeli. Ben kurum değişikliği yaptım şu anda Bandırmadayım. Örneğin; Marmara bölgesi için müsilaj Türkiye de gündem oldu. İlerde göllerde alg patlamaları olacak şimdiden çalışmalar yapıp önlemler almalıyız. Bentik omurgasızlar da teşhis konusunda uzman ekikliğimiz var. Eğirdir Gölü'nde 2016-2018 yılında yapılan

izleme çalışmasında Cumhuriyet Üniversitesi'nden Oligochaeta, Trakya Üniversitesi'nden Chrinomidae, Mehmet Akif Üniversitesi'nden Gastrapoda ve Bivalvia, Isparta Uyugulamalı Bilimler Üniversitesi'nden Acaridae gruplarında tür teşhislerinde destek alındı. Yurt dışı çalışmalarında izleme çalışmaları önemli. Bentik organizmaların tür düzeyinde verildiği çalışmalar mevcut. Çünkü grupdan ziyade tür vermek ortamın trofik yapısını göstermekte etkili. Örneğin Bivalvia'dan *Anadonta* cinsi organizmanın Eğirdir Gölü'nde bundan 50 yıl önce varlığı mevcut iken, 2018 yılında Gastrapoda ve Bivalvia uzmanları Prof.Dr. Mehmet Z. Yıldırım ve Doç.Dr. Mustafa Emre Gürlek hocamla Gölü'n tüm kıyı şeridini gezdiğimizde bu türü bulamadık. O nedenle tür bazında teşhisler önemli çünkü direk türler bazında gösterge türler gölü'n trofik durumunu göstermede çok anlamlı. Evet, bakanlıkta bentik canlılar konusunda uzman yetersiz, ama Üniversiteler ile iş birliği yapabiliriz. Teklif edilen bu projede zooplankton iş paketini konu uzmanlık alanım olduğu için ben çalışacağım. Projenin hakem görüşlerinde plankton örneklemesi üzerine yapılan eleştiriler fitoplankton üzerine. Çünkü 2019 yılında biyolojik izleme tebliği yayınlandı. Bu tebliğe göre örnekleme yapılması gerekli. Bu kapsamda tebliğde tatlı sularda zooplankton örneklemesi ile ilgili bir açıklama yok. Çünkü tebliğ fitoplankton ve balık örneklemeleri üzerine. Biz göllerde zooplankton örneklemelerini yatay ve dikey şekilde alıyoruz. Dikey örneklemelerde süzülen su hacminden zooplankton sayım hesabını yani kantitatif verileri sunuyoruz. Bu konuda Ahsen Hoca beni destekleyecektir. Sayım ve tür teşhisi için ayrı örneklemeler yapıyoruz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : %98 evet oyuyla projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)'ne sunulmasına karar verilmiştir.

11:30-13:00 II. OTURUM
YENİ TEKLİF PROJELER- KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

YENİ TEKLİF PROJELER / No: 11

Projenin Adı	**Keban Baraj Gölü'nde Mikroplastik Kirliliğinin Araştırılması**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	-
Proje Lideri	Gülden ARISOY
Projede görevli araştırmacılar	Gökhan KARAKAYA, Burcu ÇELİK, Nurten ÖZBEY
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2023 - 30/06/2024
Toplam proje bütçesi (TL)	70.500 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Bölümü): mide içeriğinde bakmak yeterli değil. Mikroplastiğin farmokolojik olarak diğer organlar ve kas dokusuna etkisi var. Çalışma alanı önemli bir su kaynağımız. Biz burayı ne kadar kirletiyoruz bilmek lazım. Sadece farmakolojik ajanlar yönünden ya da ağır metal yönünden değil, mikroplastik açısından da kirliliğinin belirlenmesi ve izlenmesi gerekir. Kas dokusunda ne ölçüde elde edilir bilmiyorum ama net olarak bildiğim plasentada bile bulunduğuna göre insanlara kadar geçtiğidir. Mikroplastik kirliliğinin belirlenmesi, gelecek planlamaları açısından önemlidir.

Prof. Dr. Muhammet ATAMANALP (Atatürk Ü., Su Ürünleri Fak.):: Ercüment hocanın endişesini gidermek adına, son 2 yıldır bu metotla iç sularda gayet güzel tespitler yaptık, mikroplastiklerin kas dokusuna hatta beyin ve solungaça geçtiğini gördük. FTIR metodu doğru, aynı yönteme devam etsinler. Sevindirici olan, ilk defa yurdışını bu kadar yakından takip edebiliyoruz ki son zamanlarda bu konuda çalışanlar arttı. Dikkat edilmesi gereken yayın aşaması. Sonuçları yayınlarken, balıkları tüketmeyelim mesajı olmamalı. Diyelim ki mikroplastik çıktı, bu da illaki siz o balığı yediğinizde size geçecek diye bir şey yok. Zaten son iki yılda taktığımız maskeler yüzünden akciğerlerimiz de çok fazla mikroplastik mevcut.

Doç.Dr.Sinan MAVRUK (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.):Çok güzel bir çalışma güzel sunumları için teşekkür ediyoruz. Türlerin mide içerikleri ve beslenme yoğunluğu ile ilgili bilgiler çalışmaya eklenirse çok verimli olacağını düşünüyorum. Türlerin mide içerikleri ve beslenme yoğunlukları verileri de toplanırsa, hangi türlerin daha çok mikroplastik kirliliğine maruz kaldığı ortaya çıkar. Ayrıca tür seviyesinde değerlendirme yaparken familya bazında da değerlendirme yapılması daha doğru olacağını düşünüyorum.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak): Zooplankton içerinsin de mikro plastik var mı? Bu konuda incelenirse çok iyi olacağını düşünüyorum.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Fiziki koşulları ve planlamayı bilmiyoruz ama örneklem göl sayısını arttırarak başlıca göllere ait topluca veri üretmenin daha iyi olacağını düşünüyorum.

Prof. Dr. İlhan ALTINOK (Karadeniz Teknik Ü., Deniz Bil. Fak.): Bir öneri de bulunmak istiyorum çalışma kapsamında fitoplankton ve zooplanktonları incelemek gerekiyor. Mikroplastik her yerde balık kasında dokusunda

var. Bu balıkları yemeyelim demeleri yanlış mikroplastikler havada da olduğu için örnekleme çalışmaları yaparken dikkatli olmalıyız elinizden bile kontamine olabilir.

Gülden ARISOY (Proje Lideri-Cevap): Daha önce aynı konuda TUBİTAK projesi yaptık. Mikroplastik metot çalışmalarında tecrübe kazandık. Hazar Gölünde 0,5 mm altına kadar bakma fırsatımız oldu. Benzer aralıkla çalıştık. zooplantkton ve fitoplankton çalışılabilir, şimdi daha yaygın bir alanda kirlilik olan farklı göllerde çalışmak istiyoruz. Laboratuvar çalışmaları çok uzun ve yorucu oluyor daha sonra ki çalışmalar da alanı büyütebiliriz. Mikroplastiklerin kasa geçmesi konusunda daha küçük parçacıklara bakamayacağız için bu konuyu hakkında bilgi edinemeyeceğiz. Bu projede sadece mikroplastik kirliliğini belirleyeceğiz, yetiştiriciliğe olan etkisi ile ilgili bir çalışma yapılmayacak. Daha sonraki çalışmalarda yapılan önerileri değerlendireceğiz. Daha sonra ki çalışmalar için önerileri değerlendirebiliriz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Yapılan oylamada %97 evet oyuyla projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİ PROJE / NO: 12

Proje Başlığı	**Su Ürünleri Genetik Veri Tabanı Oluşturulması**
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Akdeniz SUAE, Eğirdir SUAE, Elazığ SUAE, Bandırma KAEM Su Ürünleri Böl.
Proje Lideri	Şirin FİRİDİN
Araştırmacılar	44 Kişi
Proje süresi (ay)	48
Başlama-Bitiş Tarihi	01/01/2023 - 31/12/2027
Proje Bütçesi	4.530.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr.Sinan MAVRUK (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Su ürünleri biyolojik çeşitliliğinin belirlenmesi ülkemiz için önemli bir proje. Peki yeni türler için katalog numarası verme yetkimiz mevcut mu, değil ise TAGEM bu yetkiyi sağlamalı ve yurtdışı kayıt almak yerine ülkemizde kendi tür kayıt sistemi kurulmalı diye düşünüyorum.

Özkan ÖZBAY (Elazığ SUAE-Enstitü Müdürü): Daha önce 5 Enstitünün katıldığı bir proje yürüttünüz. Bütçeyi isterken kendi adınıza mı yoksa diğer enstitüler içinde istediniz mi? Çünkü biz artık araç çıkartırken benzini düşünüyoruz. Bize bir bütçe gelecek mi? Bütçe konusunda çok sıkıntı çekiyoruz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Bende Özkan bey ile aynı fikirdeyim. Kaynaklarımız sınırlı arazi büyük arazi çalışmaları var ve büyük bir bütçe gerektiriyor.

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bil. Fak.): Çift kabuklular için de bu çalışma yapılıyor mu? Eğer mümkünse bende destek vermek isterim.

Prof. Dr. Türker BODUR (Akdeniz Ü., Su Ürünleri Fak.): Mikrosatallit ile ilgili çalışmalarda her örnek için 30-40 örnek gerekiyor hangi mikrosatallit marker ile çalışılacaksınız? Projede belirtmemişsiniz. Materyal metodta eksiklikler var tam olarak ne yapacağınız nasıl yapacağınız anlaşılmıyor. Çalışmalarda genellikle mitokodriyal gen bölgesi kullanılıyor bu gen bölgesi kolay çalışıldığı için tercih ediliyor ancak bu bölge sadece anneden gelen genetik bilgiyi bize verir bu nedenle mikrosatallit marker çalışmaları önemli. Siz hangi bölgeleri çalışacaksınız? Sonuçlarınız hakkında hiç bilgi vermediniz.

Şirin FİRİDİN (Proje Lideri-Cevap): Sonuç kısmını burada veremedik devam eden projeler kısmında görebilirsiniz. Enstitülerden gelen önemli türleri belirleyip onlar üzerinde çalışıyoruz. Alan çok geniş tür sayısı çok fazla tüm türleri çalışmamız mümkün genetik çalışmaların maliyeti çok fazla hepsini çalışmamız mümkün değil. Bu projede doku ve DNA saklamayı planlıyoruz. Çift kabuklular için yeterli tecrübemiz yok hocalarımız yardımcı olursa tabi ki çalışırız.

Tüm enstitüler kendi bütçelerini talep etmeli ben bu konuyu bilmiyorum Muharrem bey daha iyi açıklar genel prosedür ne ise o yapılır. Katılımcıları ben eklemedim enstitüler kendileri eklediler. Projenin izleme projesine dönüştürülmesi gerekiyor.

Dr.Ercan KÜÇÜK (Trabzon SUMAE-Enstitü Müdürü): Bu proje devam eden güdümlü bir proje personel azlığı önemli bir sıkıntı tam da bu sebeple projenin enstitülere bölünmesini her enstitünün kendi ekibini oluşturup kendi alanını çalışmasını talep ediyorum.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Proje şekli değişiyor. Parçalara ayrılacak 6 iş paketine ayrılacak kendi bütçesi kendi personeli olacak yönerge yayınlanınca düzenleme yapılacaktır.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : **%95** evet oyu ile projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

YENİ TEKLİ PROJE / NO: 13

Projenin Adı	**İklim Değişikliğinin Su Ürünleri Stoklarına Etkisi ve İstilacı Türlerin Denizlerimizde Yayılım Alanlarının Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Trabzon SUMAE, Bandırma KAEM, İstanbul Ü., Su Bilimleri Fak., Dokuz Eylül Ü., Deniz bilimleri Enst., Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak., ODTÜ Deniz Bilimleri Enst., BSGM, DKMPGM, Su Ürünleri Kooperatifleri, STK'lar.
Proje Lideri	Merve KARAKUŞ
Proje Koordinatörü	Dr.Banu YALIM
Projede görevli araştırmacı sayısı	12
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2022 - 31.12.2026
Toplam proje bütçesi (TL)	1.400.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr.Ahsen YÜKSEK (İstanbul Ü., Deniz Bilimleri ve İşl. Enst.): Çok kapsamlı bir proje doğal kaynakların benimsenmesi açısından çok önemli bir proje iklim bilimci ve fiziksel oşinografi uzmanı olması gerekiyor. İnsan baskısı da önemli mikroplastik ötrifikasyon bunlarda su sıcaklığını arttıkça özellikle Marmara daki yüksek baskı su sıcaklığını arttırmaya neden oldu. Fiziksel ve iklim bilimci tarafından bu konuların ortaya koyulması gerekiyor bu konu canlıların beslenme habitatı için önemli projede seni daha iyi yönlendirecektir.

Dr. Soner ÇETİNKAYA (AKSAM-Mühendis): Tartışmaları grup toplantısına bırakmıştık sanki iki farklı proje var gibi bir başlık var. Başlık ile ilgili bir tartışma konusu açmak istiyorum.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak): Başlığı okuduğumuzda gerçekten sanki 2 proje yapılacak gibi duruyor, çok emek isteyen bir çalışma olmuş. İstilacı tür derken sadece balıklar mı incelenecek yoksa makro düzeyde de çalışılacak mı?

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Projenin çıkış noktası bu şekilde değildi Bakanlığımızın Genel Müdürlüğümüz ve diğer Bakanlıklardan gelen talepler üzerine Genel Müdürlüğümüz bu konunun sürekli araştırmasına karar verdi. Bir bütçeye dayandırılmadan yapılan çalışmaları yürütmek çok zor ama elimizden geleni yapacağız ve proje ismi o yüzden bu şekilde oldu.

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bil. Fak.): Denizlerin durumu kötü balıklar kötü sistem çökmek üzere ciddi bir takip gerekiyor. Karadeniz de nasıl yapacaksınız onu bilmiyorum çalışmalarınıza katlı vermeyi isterim projeyi destekliyorum. Yapmamız gereken bir çalışma takip edilmesi gerekiyor. Karadeniz de istiridye türü çok istilacı ben bu konuda TUBİTAK projesi verdim ancak kabul edilmedi. Bu tür çok yayıldı kimsenin umurunda değil ne yapacağız bilmiyorum bu proje bu kapsamda çok iyi olacaktır. Genetik çalışmalarında yapılması gerekiyor.

Doç.Dr.Sinan MAVRUK (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Mehmet hocamla aynı fikirdeyim. Çok fazla iş gücü var hayata geçerse çok fazla açığımızı kapatacak veri eksiğimizi kapatacağız. Veri eksiklikleri ile ilgili çalışmalar yapacak Merve dalış yapıp bu bilgiler sağlanacak balıkçılığın ve av miktarlarının tespiti yardımcı olacak bu anlamda.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): 2021 yılında sonuçlanan istilacı türler konulu proje'nin AYK kararı ile alınan kararla, daha önce yürütülen balon ve aslan balığı izlemelerinin devamı niteliğinde bu proje oluşturuldu. İklim değişikliği konusunda Çevre Bakanlığı'nın hazırladığı Marmara Denizi Eylem Planında bu çalışmaların yürütülmesi talep ediliyor. Trabzon SUMAE Enstitüsünün yürüttüğü ulusal su ürünleri genetik tabanı oluşturulması projelerinde istilacı türlerin genetik çalışması da yapılacağından bu nedenle bu kapsama almadık.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : **% 89** evet oyu ile projenin AYK'ya gönderilmesine karar verildi.

Merve KARAKUŞ (Proje Lideri-Cevap): Zaman içinde oturacak proje. SUMAE' nin yaptığı çalışmalardan yararlanacağız. Yayılım alanları belirlenecek Mehmet hocama da katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Karar: Projenin görüş ve öneriler doğrultusunda düzeltilerek Araştırma Yönetim Komitesi (AYK)' ne sunulmasına karar verilmiştir.

14:00-15:30 III. OTURUM
DEVAM EDEN PROJELER – SU ÜRÜNLERİ ISLAH VE YETİŞTİRİCİLİĞİ PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 1 (GÜDÜMLÜ PROJE)

Projenin Adı	**Alabalık Islah Hatları Oluşturulmasında Moleküler Genetik ve Biyoteknolojik Yöntemlerin Kullanımı**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/19/A6/P2/2448
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü (SUMAE)
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müd., Trabzon Şube Müd., Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü, KTU. Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı, Yomra Su Ürünleri İşletmesi/Trabzon
Proje Lideri	Recayi ÇİMAGİL
Proje Koordinatörü	Şirin FİRİDİN
Proje başlama bitiş tarihi	01/10/2019 - 31/12/2024
Toplam proje bütçesi (TL)	1.480.580

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr.Nuran ÇAVDAR (BSGM-Mühendis): Genel Müdürlüğün önem verdiği bir konu ilk öncelikli konularımız arasında yer alıyor ihtiyaç duyulan yavruların üretilip ithalatın azaltılması noktasında önem arz eden bir konu sonuçları merakla bekliyoruz.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Projelerin metod değişikliği oylanacak sadece diğer değişiklik önerilerini onaya sunmuyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Enstitü personelimizden Yüksek Mühendisler Esin BATIR, İrfan Selçuk YAZICI ve Mehmet ADIGÜZEL'in projeye dahil edilmeleri, İşbirliği yapılan kurumlar arasında yer alan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 12. Bölge Müdürü Ahmet USTA'nın görevinden ayrılması nedeniyle projeden sonuç raporunda yer almaksızın çıkarılması ve 12.Bölge Müdürü olarak atanan Cüneyt ALOĞLU'nun projeye dâhil edilmesi.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 2 (GÜDÜMLÜ PROJE)

Projenin Adı	**Levrek Yetiştiriciliğinde Yerli Islah Hatlarının Oluşturulması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/21/A6/P2/2732
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Trabzon SUMAE, Lalahan UHAEM, Ankara Ü., Su Ürünleri Böl., Adnan Menderes Ü., Ziraat Fak., Ege Ü., Su Ürünleri Fak., Muğla Sıtkı Koçman Ü., Su Ürünleri Fak.
Proje Lideri	Durali ERASLAN
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2021- 01.01.2026
Toplam proje bütçesi (TL)	1.400.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bil. Fak.): Daha kaliteli ürün için balık ıslah ediyoruz ama çok pahalı nasıl yiyeceğiz. Kısa sürede hızlı büyütme maliyetleri etkileyecek ama yeterli değil. Bu çalışmalar besleme çalışmaları ile birlikte entegre şekilde yürütülmeli ve maliyetler düşürülmelidir. Daha kaliteli ürünü yüksek fiyata satıyoruz nasıl yiyeceğiz. Tüketim sorunumuz yok alamıyoruz yurt dışına gönderiyoruz olsa yiyeceğiz

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Tüm ürünler pahalı bu konuyu üstümüze almıyoruz tüketim sorunumuz var

Durali ERASLAN (Proje Lideri-Cevap): Biz burada elimizden geldiği kadar uygun fiyatlarda satıyoruz balığı sadece yem konusunda sıkıntı çekiyoruz yemi daha ucuza alabilirsek belki bu sorunları da çözebiliriz.

Prof.Dr.Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Islahta merak edilen özellikte levrekte erkek oranı çok fazla ıslahta monosex balık üretim çalışmanız var mı?

Durali ERASLAN (Proje Lideri-Cevap): Bu projenin özelinde böyle bir çalışma yok ancak TUBİTAK 1004 projesi sunduk bu projede farklı sıcaklıklar kullanılacak belki o projenin sonuçlarını değerlendirebiliriz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projeye enstitü teknik personeli Mühendis Onur BEŞTEPE ve Mühendis Emrullah ARAFATOĞLU'nun dahil edilmesi talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 3

Projenin Adı	**Mersin Balıklarında Yetiştiricilik Tekniklerinin Geliştirilmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P2/05
Yürütücü Kuruluş	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	İsina Alabalık Çiftliği, Çamlıhemşin/RİZE, Nejat Dede Alabalık Çiftliği, Ardeşen/RİZE, Alioğlu Alabalık Çiftliği, Araklı/TRABZON Gürpınar Alabalık Çiftliği, Of/TRABZON
Proje Lideri	Tuna ÖZCELEP
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2019 - 31.12.2024
Toplam proje bütçesi (TL)	544.500

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr.Nuran ÇAVDAR (BSGM-Mühendis): Damızlık stoğu için özel tesisleri kullandığını söylediniz bunu için Genel Müdürlüğümüzden gerekli izinler alındı mı? Biz balıkların hacimlerine göre alan belirliyoruz. Genel Müdürlüğümüze bilgi vermeniz iyi olacaktır. Bazı türlerin yetiştiriciliğinde özel şartlar arıyoruz kapalı devre gibi bu nedenle bize çalışma konuları ile ilgili bilgi verilmeli.

Tuna ÖZCELEP (Proje Lideri-Cevap): İlçe tarımlara bu konuyu aktarıyoruz.

Dr.Ercan KÜÇÜK (Trabzon SUMAE-Enstitü Müdürü): İşletmeler su sıkıntısı yaşadığı için bizim balıklarımızı muhafaza etmiyorlar. 20 yıldır üzerinde çalıştığımız çalışma ortamlarımızı görseniz gülersiniz. Kurumumuza bu hususta kapalı devre sistemi kurmayı planlıyorum. Arkadaşalar 130 km yolu her gün gidip geldiler bu özverili çalışmaları içinde arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Prof.Dr.Mevlüt Aktaş (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bil. Fak.): Mersin balığı çok kıymetli tebrik ederim çalışma için bazı türlerde sıkıntı yaşanmış projede bazı balıkları hedef olarak seçseydik bu sıkıntılarda yaşamazdık hedeflerimizi belirleyerek bir yol çizersek daha başarılı oluruz.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Halen üç enstitümüzde de Mersin balığı ile ilgili çalışmalar yapılıyor farklı sularda farklı türlerde çalışılıyor optimumu bulunacaktır en ekonomik tür bu tür olarak biliyorum.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör) : Biyofloc uygulaması projeye yeni metot olarak eklenmiş. Bu konuda oylama yapmamız gerekiyor.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): İrfan Selçuk YAZICI'nın doktora konusu olan bioflok teknolojisinin mersin balığı projesinden projeye iş paketi olarak dahil edilmesini oylamaya sunuyorum.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: İşbirliği yapılan kuruluşlardan Çamlıhemşin/RİZE adresinde bulunan İsina Alabalık, Erenler Mah. Araklı/TRABZON adresinde bulunan Alioğlu Alabalık Çiftliğinin projeden çıkarılması ve Çardaklı Mah Arsin/TRABZON adresinde bulunan Yıldız Alabalık Çiftliğinin projeye dâhil edilmesi. Enstitü personelimiz Su Ürünleri Yüksek Mühendisi İrfan Selçuk YAZICI 'nın projeye dâhil edilmesi, İrfan Selçuk YAZICI'nın doktora konusu olan Biofloc Teknolojisinin Mersin Balığı Yetiştiriciliğinde Kullanımının Araştırılması isimli çalışmasının projeye iş paketi olarak dâhil edilmesi.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): Yapılan oylamada %95 evet oyu ile projenin metod değişikliği önerisinin AYK'ya sunulmasına karar verildi.

PDT Grup Kararı: Yapılan oylamada sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 4

Projenin Adı	**Sibirya Mersin Balığının (*Acipenser baerii*) Farklı Sistemlerde Yetiştiricilik Potansiyelinin Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P2/03
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Çukurova Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi
Proje Lideri	Gürel Nedim ÖRNEKCİ
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2019 - 31.12.2022
Toplam proje bütçesi (TL)	105.260 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr.Nuran Çavdar (BSGM-Mühendis): Projeniz için teşekkür ederiz bizim için çok önemli bir çalışmadır. Özel sektör iş paketini tam olarak anlayamadım, nasıl olacak kafesleri mi kullanacaksınız?

Gürel Nedim ÖRNEKCİ (Proje Lideri-Cevap): Hayır, özel işletme bize balık verecekler bizde balıkların bakım ve beslemelerini yapacağız, boy kilo ölçümlerini takip edeceğiz. Denemeler sonunda kullandığımız materyalleri ve balıkları onlara geri vereceğiz. Kıyaslama açısından kullanacağız.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Enstitü sorumluluk sahasında özel müteşebbis tarafından kafeslerde Mersin Balığı (*Acipenser ruthenus*) yetiştiriciliği yapılmaktadır. İlgili firma ile yapılan görüşmeler neticesinde, Ar-Ge Üretim Biriminde devam eden Sibirya Mersin Balığının (*Acipenser baerii*, Brandt 1869) yanı sıra, Çuka Mersin Balığı (*Acipenser ruthenus*) ile ilgili büyüme çalışmaları yapılması önerilmiştir. Projenin bu türlerden sağlanan materyal ile yürütülmesine Enstitü Araştırma Komitesine karar verilmiştir. Sağlanacak bu türlerin büyütülmesi konusunda metot uygulaması önerilmektedir.

PDT Grup Kararı: Yapılan oylamada sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

16:00-18:00 IV. OTURUM
DEVAM EDEN PROJELER – SU ÜRÜNLERİ ISLAH VE YETİŞTİRİCİLİĞİ PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 5

Projenin Adı	**Kapalı Devre Kültür Koşullarında Kerevit (*Pontastacus leptodactylus* Esch, 1823) Yumurtalarının Kuluçka Performansı**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P2/2453
Proje Liderleri	Dr. Oğuz Yaşar UZUNMEHMETOĞLU
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	-
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2021 - 31.12.2023
Toplam Proje Bütçesi (TL)	96.932 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı) : Metot değişikliği talebi var. Oylamak gerekecek sanırım.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Deneme deseni ile ilgili bir değişiklik var, bu metot değişikliği kapsamına girmeyeceği için oylamaya gerek yok.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projenin 2. yıl (01.01.2022-31.12.2022) çalışmaları için deneme deseninde konsantrasyon oranlarında değişiklik oluşturulması sıcaklık uygulamalarının değiştirilmesi öngörülmüştür. İnkübasyon süresince haftada 3 kez 3000 ppm konsantrasyonda formaldehit kullanılarak yumurtaların dezenfeksiyonu banyo yöntemi ile gerçekleştirilecektir. İlk yumurta açıldığında yumurtaların dezenfeksiyon işlemi sonlandırılacaktır. Ayrıca her örnekleme dönemini temsilen dezenfeksiyon uygulaması yapılmayacak bir kontrol grubu oluşturulacaktır. Deneme süresince inkübatörlerde gözlenen ölü yumurtalar günlük olarak ayıklanacaktır. Kerevitler ilk kabuk değişimlerini tamamlayarak II. Dönem juvenil evresine geçtiklerinde deneme sonlandırılacaktır. Yumurta aşamasından II. Döneme ulaşan juvenil oranı başarı kıstası olarak kabul edilecektir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 6

Projenin Adı	**Avrupa Yayın Balığı (*Silurus glanis*) Üretim ve Yetiştiricilik Tekniklerinin Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P2/2567
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Aksaray Ü., Eskil meslek Yüksek Okulu, Mustafa Kemal Üniversitesi, BSGM, Kaynak Yönetimi Daire Başkanlığı
Proje Lideri	Adil YILAYAZ
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2021 - 31.12.2023
Toplam proje bütçesi (TL)	258.000 ₺

Sağlık sorunu nedeniyle Adil YILAYAZ yerine Filiz KİŞTİN sunum yapmıştır.

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Bölümü): Tebrik ederim kolaylıklar dilerim. Ben de katkı sağlamak istiyorum kara balıkla ilgili ben de çalıştım. Sorun yaşadık sperm kroyoprezervasyunu ile çözülecek sorun değil burada sorun yumurta vermemesi yumurta vitellüsü yetersiz olduğu için çıkış az olacaktık. Kısıtlı yemleme yapmışsınız bu durum kanibalizmi teşvik eder. Kuru yemin yanında yaş yem takviye edilmelidir

bu konuda size yardım edeceğim elimden geleni yapmak isterim.

Abdulselam GÜN (Elazığ SUAE-Mühendis): İndüksiyon ajanı olarak sazan hipofizi kullanılmış ve düşük verim alınmış. Bunun dışında farklı hormon kullandınız mı?

Filiz KİŞTİN (AKSAM-Cevap): Doğal hormon olması için denedik Avrupa yayını için kullanmadık denenebilir bunu doğal olmadığı için göze alamadık. Su sıcaklığı çok düştü yemi bu nedenle kısmak zorunda kaldık. Sıcaklık arttıkça yem oranını arttıracağız balığın yem alma oranına göre takip ediyoruz.

Abdulselam GÜN (Elazığ SUAE-Mühendis): Hocalarımız da söyledi deneme yanılma yöntemlerini kullanmalıyız sentetik hormonlarda çok verim aldık tavsiye ederiz. Biz de çalışmalarımızda çok fazla deneme yaptık.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Bölümü): Karabalık, *Silurus glanis* hipofizi kullanabilirsiniz. Kendi hipofiz bezi de çalışıyor bu türlerde. Karnivor ve kanibalist olduğu için yaş yemle beslenmesini öneririm. Anaç stoku iyi beslenirse bu sorun çözülür. Beslemede sıcaklıktan ziyade su kalitesi sorunu olabilir.

Filiz KİŞTİN (AKSAM-Cevap): Yumurta veriminin düşük olması anaçtan anaca değişti. Anaç kalitesi ile ilgili balık yaşıyor sadece su sıcaklığı düşünce yem almıyor.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Bölümü): Anaçlar doğadan alındı ise sorun olur iyi beslemesi yumurta verimi için daha iyi olacaktır. Bu konuya dikkat edelim.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 7

Projenin Adı	**Panga Balığı (*Pangasionodon hypophtalmus* Sauvage, 1878)'nın Kontrollü Şartlarda Üretim İmkanlarının Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P2/2660
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	-
Proje Lideri	Soner SEZEN
Projede görevli araştırmacı sayısı	6
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2021 - 31.12.2023
Toplam proje bütçesi (TL)	60.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Dr.Nuran Çavdar (BSGM-Mühendis): Panga balığı gibi yabacı türlerin istilacı özellikte olması nedeniyle kapalı sistemlere yetiştiriciliğe izin veriyoruz. Bu türle ilgili yetiştiricilik ve deneme çalışmalarının tamamının kapalı devre sistemlerinde olması gerekiyor. Açık sistemde yetiştiricilik uygulaması yapılmamalıdır.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Bölümü): Nuran hanıma istilacı türlerin yetiştiriciliğinde hassasiyetinden dolayı teşekkür ederim. Ben bir ziraatçı gözüyle bakıyorum. Sadece sakıncaları dikkate alınarak hareket etmek doğru değil. Domates yemeyin salatalık biber patlıcan hiç bir şey yemememiz lazım bu şekilde düşündüğümüz zaman. Hepsi daha sonra ülkemize gelmiş ürünler. Gökkuşağı alabalığının bile ana vatanı Türkiye değil. Bu kadar güçlü karşı gelmeyelim. Tüm dünyada ticari olarak bu türler üretiliyor. Gerekli önlemler tabi ki alınmalıdır. Özellikle Çin de fazla yetiştiriliyor. Bizim karabalık var, sıcak bölge türleri olduğu için doğal yayılması sınırlı zaten. Kapalı devre yetiştiricilik sistemlerinde çevresel duyarlılık dikkate alınarak izin vermeliyiz.

Dr.Nuran ÇAVDAR (BSGM-Mühendis): Teşekkür ederim. Bakanlık olarak şuan ki uygulamamız bu. Kontrollü şartlarda üretim yapılabilir. Alabalık ülkemiz şartlarında üreme göstermediği için doğal ekosistemde olumsuz bir etki göstermedi. Genel çerçeve bu genel bir bilgilendirme yapmak istedim.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): Enstitümüz alabalık üretimi içinde yol göstermiştir bakanlığımızın temkinli yaklaşmasını hoşgörü ile karşılıyoruz. Uzak Doğuda bu tür çok üretiliyor. Otellerde hatta dışarıda ekmek arası olarak tüketiliyor ilerleyen dönemde protein ihtiyacımız karşılamak adına iyi bir tür olduğunu düşünüyorum. Millet olarak balık tüketim miktarımız az bu anlamda bu tür ile daha ucuz balık yiyebileceğiz.

Prof.Dr.Mehmet KIR (Muğla Sıtkı Koçman Ü., Su Ürünleri Fak.): Endemik olmayan türlerin kontrollü

şartlarda yapılmalı kapalı devrenin çevre dostu tasarruflu üretim modelidir keşke pek çok tür yetiştirilse. Çevreyi koruma adıma tam kontrollü üretim adına kapalı devre de yetiştirilmelidir.

Prof.Dr.V.Sedat YERLİ (Hacettepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Hocama katılmıyorum yerli ırklar kayboldu bazı türler sonradan problem oldu kontrollü şartlarda üretime katkı sağlamalı temkini elden bırakmamak lazım.

Soner SEZEN (Proje Lideri-Cevap): Teşekkür ederiz BSGM ve TAGEM ile görüşmeler yaptık sadece deneme olduğu için kapalı sistem ve açık akışlı tesislerde deneme çalışması şeklinde olacak herhangi bir satışta gerekli görüşmeleri ve uyarıları yapıyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projede kullanılacak rotifer ve biyoyumak çalışmaları için Dr. Murat YEŞİLTAŞ'ın, projede yapılması istenen ekonomik analizler için de Filiz KİŞTİN' in projeye dahil edilmesini talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 8 (GÜDÜMLÜ PROJE)

Projenin Adı	**Siraz Balığı (*Capoeta umbla*)'nın Balıklandırma Amacıyla Üretim Olanaklarının Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/G/17/SU/P-01/6
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Munzur Üniversitesi, Su Ürünleri Fak., Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretim ve Eğitim Enstitüsü
Proje Lideri	Abdulselam GÜN
Proje başlamave bitiş tarihi	01/07/2017 - 31/12/2022
Toplam proje bütçesi (TL)	358.500 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Hamza POLAT (Trabzon SUMAE-Mühendis): Teşekkürler hormon kullanımı konusunda öneride bulunmak isterim hipofiz hormonu kullanılıyor ama sentetik hormonlar çok güzel sonuçlar alınıyor. Özellikle luteal (*luteazın*) hormonun kullanılmasını tavsiye ederim. Hormonun dozu ile ilgili veya balığı etkileyen diğer hormonlar devreye girdiğinde yumurta verimini etkiliyor. Balığın oosit çapı uygunsa olumlu sonuçlar alabiliriz. Oosit çapına dikkat etmelisiniz. Hormon seçiminde bunu dikkat edelim en az yarıçapın da sentetik hormonlar kullanabilirsiniz.

Dr.Soner ÇETİNKAYA (AKSAM-Mühendis): Tebrikler, yeni bir türün yetiştiriciliği uzun soluklu çalışma gerektiriyor. Siraz gibi omnivor türlerin üretim prosedürü oluşturulması bize de yol gösterecek. Hormon uygulamalarında tek doz mu yoksa iki doz mu verdiniz? Bu uygulama sırasında su sıcaklığı neydi?

Abdulselam GÜN (Proje Lideri-Cevap): Tek doz uyguladık ve üç gün çok tekrar yaparak üç günlük periyot süresini bulduk. Zuger şişelerin de 6 günlük 17-18°C su sıcaklığında çalıştık. Proje süresince su parametrelerini takip ettik ama sunu uzayacağı için tüm verileri sunuda veremedim.

İsa AYDIN (AKSAM-Mühendis) Yetiştiricilik çok zor tebrik ederim. Şartlar zor biliyorum çok özveri gerektiriyor ekibi tebrik ederim heyecanla çalışmışsınız.

Aslıhan OKUMUŞ (BSGM-Mühendis): Nuran hanımı yalnız bırakmıyacağım alternatif tür çalışmaları takibi önemli herkesin görüşünü alarak buna karar veriyoruz Enstitüler üniversitelerimizin değerli hocaları birlikte karar veriyoruz. Kapalı devre sistemi ile üretim yapılması teklifi verip bunu önerirken açık sistemde çalışmanızı doğru bulmuyorum.

Doç.Dr.Mahir KANYILMAZ (BSGM-Daire Başkanı): Hepinize saygı ve selamlarını sunarım Abdulselam bey uzun zamandır çalışıyor. Bu türe ilişkin üretim sonuçlarını yakın zamanda doğal balıklandırma olarak kullanmaya başlayacağız. Balık geçidi ile komisyonlar kuruyoruz. Abdulselam beyin balıkları kullanılarak bu balık geçitlerini test edeceğiz. Bu çalışmanın sonucunda üretimin devamlılığı için ücreti ilgili firma tarafından karşılanmak üzere yıllık siraz yavrusu talebi olacak. Enstitülerin diğer yerel balık üretimi için de destek bekliyoruz. İlgili firmalardan bu kapsamda destek sağlayacağız.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: 2020 Yılı nisan ayı içerisinde örneklenen ve anaç adayı olarak büyütme çalışmalarına devam edilen bireylerin üreme olgunluğuna gelebilmesi ve bunlardan F2 dölünün

alınabilmesi için projenin en az iki yıl uzatılması talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

Serkan ERKAN (AKSAM-Oturum Başkanı): Değerli katılımcılar ikinci gün oturumunu kapatmak istiyorum Genel müdürümüz, Daire Başkanımız bizi dinlediler teşekkür ederiz. Katkıda bulunan arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Başkan	Raportör	Raportör
Serkan ERKAN	M.Cansu YEŞİLTAŞ	Seçil TÜZÜN DUĞAN
Müdür	Mühendis	Mühendis

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Tarih: 02.03.2022
3. GÜN: DEVAM EDEN PROJELER
09:30-11:00 - SU ÜRÜNLERİ ISLAH VE YETİŞTİRİCİLİĞİ PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 9

Projenin Adı	**Sarıağız (*Argyrosomus regius*) larvalarının bazı yetiştiricilik koşullarının belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P2/01
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
Proje Lideri	Adem KURTOĞLU
Proje Başlama ve bitiş tarihi	01/05/2019 - 01/05/2022
Toplam Proje Bütçesi	251.900 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Ekibe çok teşekkür ediyorum. Projenin talihsizliği pandeminin ortasına denk gelmiş olmasıdır. Hormon ve enzimin geç tedarik edilmesi, iş paketinin birinde yaşanan sıkıntılar projeyi aksatmıştır. Proje kapsamında çok güzel veriler elde ettik. Sağıağız potansiyel bir tür haline geldi. Özel sektör için çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Sarıağız yani granyöz yavrusunda levrek-çipura yemleri kullanılmasında aminoasit profilinde ve de yağ asidi profilinde ciddi sıkıntılar yaşanıyor. Bunlara özgü bir yem oluşturmak gerekiyor. Çünkü yağ oranı çok düşük bir balık. %2 yağ içeriğine sahip. Her türlü çipura levrek yemini kolayca değerlendiremiyor. Bence gelecek çalışmalarda juvenilden itibaren iyi bir aminoasit değere sahip yemle beslenmesi ve sektörün buna yem yapar hale gelmesini sağlayacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Sizleri tebrik ederim.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Granyöz türüne özgü henüz bir yem geliştirilmedi. Sektör ise standart levrek yemi ile besliyor. Kültür granyözlerinin, doğadan yakalanan granyözlere kıyasla daha yağlı ve lezzetli olduğundan dolayı uygulanıyor. Bu türe özgü yağ asit ve aminoasit değerlerini karşılayacak bir yemin geliştirilmesiyle bu türün hem kültürünün daha yüksek miktarlarda hem de ihracat pazarında çok iddialı bir haline geleceğine şüphem hiç yok.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Humik asit denemelerinde, 400 mg/L gibi yüksek humik asit konsantrasyonlarına maruz bırakılan 1 gram ağırlığındaki yavrularda (oldukça duyarlı grup) dahi 96 saatlik akut toksisite denemelerinde herhangi bir ölüm gözlenmedi. Çözünürlük, maliyet, renk gibi nedenlerden dolayı da daha yüksek konsantrasyonlara çıkılması mümkün görünmemektedir. Ayrıca humik asit, FDA tarafından kullanımı genellikle güvenli olan bir kimyasal olarak tanımlanmıştır. Bu nedenlerden dolayı diğer humik asit toksisite denemelerinin yapılmasına gerek kalmamış ve bu haliyle tamamlanmıştır. Projenin bir yıl uzatılması talep edilmiştir. Projede görevli bazı personelin Enstitüden ayrılması nedeniyle Onur BEŞTEPE'nin projeye araştırmacı olarak eklenmesi talep edilmektedir.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Değişiklik önerisinde metot değişikliği öngörülmektedir. İş paketinin tamamen çıkarılması açısından oylama gerektirmektedir.

PDT Grup Kararı: Metot değişikliği için oylama yapılmış, %96 oran ile kabul edilmiştir. Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 10

Projenin Adı	**Kültür Koşullarındaki Çipura (*Sparus aurata*) ve Avrupa Deniz Levreği (*Dicentrarchus labrax*) Larvalarında Gözlenen Deformasyonların Resim Analiz Yöntemi ile Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P2/1973
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Adnan Menderes Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi.
Proje Lideri	İsa AYDIN
Proje Başlama ve bitiş tarihi	01/01/2020 - 31/12/2022
Toplam Proje Bütçesi	217.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Deniz ÇOBAN (Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fak.): Herkesi selamlıyorum. Zor bir süreci İsa bey atlatmaya çalışıyor. Materyal metod kısmında ikili boyamayla uğraşan arkadaşlar bilir erken dönemde birilerinin göstermesiyle yapmanız gerekiyor ki hangi kimyasaldan ne kadar koyacaksınız ya da balığın büyüklüğüne göre bekleme süresi değişiyor. Normalde gidip göstermem gerekiyordu fakat İsa bey pandemi süreci nedeniyle gerek telefonda gerek görüntülü iyi bir şekilde kotardığını düşünüyorum.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Herkese coşkulu ve özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Tamamlandığında bir önceki çalışmalarda olduğu gibi özel sektörün çok ilgiyle kullanacağı sonuçlar çıkacağına hiç şüphem yok. Başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Çok güzel bir çalışma 2020'de MDP' de bir yayında bu boyama yöntemi ile zebra balıklarında fosforun birikimine bile bakılmış. Ben bu çalışma tipinin çok daha ileri bir boyuta taşınabileceğini düşünüyorum. Gluteraldehit tabanlı bir boyama çalışması merak ediyorum.

Prof. Dr. Deniz ÇOBAN (Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fak.): Ercüment hocam histolojik preparatlardaki gibi değil formol-alkol seviyesinden geçirildikten ve farklı kimyasallarla beraber ayrı ayrı ikili boyama yapıyoruz. Et dokuyu uzaklaştırmak içinde tripsin kullanıyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 11

Projenin Adı	**Ege ve Güney Marmara Kıyılarında Potansiyel Çift Kabuklu Yetiştiricilik Alanlarında Sediment Kalitesinin Değerlendirilmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P4/1950
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Eğirdir/ISPARTA
Proje Lideri	Dr. Özgür AKTAŞ
Proje Başlama ve bitiş tarihi	01/01/2020 - 31/12/2021
Toplam Proje Bütçesi	284.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): Tebriklerimi sunmak istiyorum. Son zamanlarda midye tüketiminin ciddi anlamda sorgulandığı bir sürece denk geldik. Midye tüketiminin güveni bir şekilde desteklenmesi açısından bu projeyi çok önemli bir çalışma olarak görüyorum.

Doç.Dr Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz bilimleri ve İşletmeleri Enst.): Çevre Bakanlığının izleme projesini takip ediyorsunuz herhalde değil mi?

Dr. Özgür AKTAŞ (AKSAM-Mühendis.): Evet hocam takip ediyoruz.

Doç.Dr Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz bilimleri ve İşletmeleri Enst.): Buna göre istasyonlarınızı belirleseniz, hangi bölgelerdeki risklerin ne olduğunu bilebilirsiniz. Daha önce Namık ÇAĞATAY'ın bir TÜBİTAK projesi yapmıştı Marmara Denizinde tüm sedimantasyonunu ve biyokimyasını da çalışmıştı. Size yol gösterir diye düşünüyorum. Kolaylıklar dilerim.

Prof.Dr.Vahdet ÜNAL(Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Küçük bir katkı sunmak istiyorum. Mevcut ve benzeri projelerin özellikle midye için çok önemli olduğunu düşünüyorum. İspanya'da bulunduğum süreçte 200 bin tonun üzerinde üretim yaptıklarını hatırlıyorum. Türkiye'de konu oldukça geç gündeme geldi. Midye çalışmalarını çok önemsiyorum.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projeye Balıkçılık Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından Kuzey Marmara kıyılarının da eklenmesi talep edilmiştir. Projeye Kuzey Marmara kıyıları da dahil edilmiştir. Bundan dolayı, "Ege ve Güney Marmara Kıyılarında Çift Kabuklu Yetiştiricilik Potansiyel Alanlarında Sediment Kalitesinin Değerlendirilmesi" olan proje isminin "*Ege ve Marmara Kıyılarında Çift Kabuklu Yetiştiricilik Potansiyel Alanlarında Sediment Kalitesinin Değerlendirilmesi*" olarak değiştirilmesi talep edilmektedir. Metot değişikliği: Ege ve Marmara Denizinde 5, 10 ve 20 m derinliklerde yapılacağı belirtilen örnekleme metodunun uygulama riskleri/güçlükleri nedeniyle 20 m derinlik olarak alandaki 3 noktadan alınması şeklinde değiştirilmesi talep edilmektedir. Proje süresinin bir yıl uzatılması talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Metot değişikliği için oylama yapılmış, %95 oran ile kabul edilmiştir. Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 12

Projenin Adı	**Tatlı Su Kefalinin (*Squalius cephalus* Linnaeus, 1758) Kültüre Alınabilirliğinin Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P2/04
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
Proje Lideri	Dr. Seda İMERT AYDOĞDU
Proje Başlama ve bitiş tarihi	01/01/2019 - 31/12/2023
Toplam Proje Bütçesi	304.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof.Dr. Deniz İNNAL (Mehmet Akif Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Hidrobiyoloji Bölümü): Ülkemizde tatlısu kefalinde çok fazla tür çeşitliliği var. Projede tür ismi ile ilgili düzeltmeye gerek olabilir. Bölgede 20 üzerinde squalis cinsi var ülkemizde. Sistematik uzmanına danışma imkanınız olursa sevinirim.

Dr. Seda İMERT AYDOĞDU (Proje Lideri-Cevap): Tescil için çalışma yapıyoruz ilgileneceğiz hocam.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Ü., Su Ürünleri Fak.): Güzel çalışma Elazığ güzel şeyler yapıyor. Tür çeşidi açısından güzel bir çalışma. Doğadan yakalanan balıkların anaç kullanılması kültür adaptasyonu zor ama sık sık tekrarlanması konusunda siz olası nedenlere ilişkin çalışma veya değerlendirme yaptınız mı? Farklı farklı liste halinde olabilecek nedenleri ortadan kaldırmak için çalışma yapmak için projeniz var mı? Larvaların keseyi çektikten sonra yumurta sarısı kullanımı çok iyi bir şey 11 gr'a kadar ulaştırmışsınız. 11 gramdan sonra hangi yemi kullandınız kesif olarak nasıl bir yem kullandınız? Sizi ve Enstitünüzü tebrik ederim.

Dr. Seda İMERT AYDOĞDU (Proje Lideri-Cevap): Ferit hocama teşekkürler. Doğadan yakalanan balıkların anaç kısmında bununla ilgili çalışmalar yaptık. Tanklara bıraktık toprak beton havuzlara bıraktık. Hepsinde farklı adaptasyon çeşitlerini denedik bu balık üreme döneminde kendini kasıyor. İşlem yaptığımızda kendini kasıyor. Bu konuyla alakalı çalışma da yapabiliriz. Üreme döneminde mart ayından itibaren avcılığa çıkacağız. Alabalık yemi verdik. Ve alabalık yemi ile besliyoruz 65 grama ulaştı ve beslemeye devam ediyoruz.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Ü., Su Ürünleri Fak.): Araştırma amaçlı alabalık yemi kullanımı olabilir. Ama bu türün yetiştiriciliği konusunda özel sektör üretimi düşünüldüğünde alabalık yemi kullanmak pahalı bir seçenek. Daha ucuz ve proteini düşük bir yem ile beslemek daha iyi bir opsiyon olabilir.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Zor şartlarda son 4 yılda dışarıya 7 havuz yaptık fiziksel altyapıya çok hız verdik anaçları ilk sene bırakmak zorunda kaldık. Kurum bahçesine kapalı devre sistem kuruyoruz. DSİ' den havuz aldık. Proje sayımız arttı yetmiyor tesisleşmeye devam ediyoruz. Dışta stoklayacak havuzumuz hiç yoktu şu an 7 adet var.

Prof.Dr.Mevlüt AKTAŞ (İskenderunTeknik Ü.,-Deniz Bilimleri Fak.): Amaç doğal stokları desteklemek için mi yoksa yetiştiricilik amacıyla mı yaptınız ? Bu ticari üretim için uygun bir büyüklük mü?

Dr. Seda İMERT AYDOĞDU (Proje Lideri-Cevap): Daha önce hiç kültür koşullarında herhangi bir çalışma yok biz yetiştirme amacıyla bu işe başladık şimdi biz de doğal ortamda 20 aylık balıklarımız var ortalama 65 gram ve 17 santimetre boyutlarında. Doğadaki balıklara göre büyüme daha yavaş. Önümüzdeki yıl yemleme prosedürü oluşturacağız.

Ferhat DEMİROL (ELSAM-Mühendis): Deniz hocam tür ismi ile ilgili uyarı yaptı. Başka bir tür olabileceği ile ilgili çalışma yapıyoruz. *S. cephalus* olmadığından eminiz ama hangi tür olduğu konusunda çalışmalarımız sürüyor. Moleküler genetik tanımlamalar yapıldı, bu konudaki çalışma devam ediyor.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projede araştırmacı olarak görev yapan Su Ürünleri Mühendisi Fırat AYDIN'ın enstitüden tayin olması nedeniyle projeden çıkarılması talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 13 (GÜDÜMLÜ PROJE)

Projenin adı	**Denizlerde Potansiyel Su Ürünleri Yetiştiricilik Alanlarının Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/ÜG/17/SU/P2/05
Yürütücü kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (Karadeniz) Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü (Akdeniz-Ege)
İşbirliği yapılan kuruluşlar	---
Proje Liderleri	Dr. Mehmet Ali T. KOÇER- Akdeniz SUAE Recep PARLAK Trabzon SUMAE
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01/07/2017- 01/05/2022 (Uzatma alındı)
Toplam proje bütçesi (TL)	139.000(AKSAM) + 234.000(SUMAE) ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Projeler işleyiş yönünden yeni dönemde birden fazla enstitünün çalıştığı ülkesel projelerin işleyişi ve bütçe kullanımı yönünden örnek teşkil ediyor.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Ü., Su Ürünleri Fak.): Bu proje çok önemli bir proje. Çevre yönü ile ilgili hiç bir şey söyleyemem. Alan planlaması çok önemli. Bakanlığımız Akdeniz'deki ülkelere göre daha iyi bir noktada. Artık yetiştiriciliğin önündeki en büyük engeller sadece teknik engeller değil. Yetiştiricilik ve o ürünlerin kabul edilebilirliğidir. Toplumsal veya sosyal lisans konusunu tartışmaktalar. Tahsis edilmiş alanlar var kiralamaları yapılmış alanlar var. Belirli kişi veya sektörler sektörün gelişimini engellemek için çaba harcıyorlar dezenformasyon yapıyorlar karalayarak sektörün gelişmesini engelliyorlar. Bu işin teknik yönüne kafa yorup finansman yaratıyoruz ama bu alanların hepsi tahsis edilse bile kaç tanesi devreye girecek? Toplumsal muhalefet bu işte yanlış yapıyor hukuka götürüyor. Çevresel izleme yöntemlerine bir bakmamız gerekiyor. Toplumsal kabul edilebilirliğini arttırmak amacıyla toplumca sosyal açıdan insanları bilinçlendirmemiz de gerekiyor.

Prof.Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Ben konuya farklı bir açıdan bakmak istiyorum.Karadeniz'de Türk somonu üretiyoruz şimdi 70-80 bin ton olduğu konuşuluyor Türk somonunu çok seviyorum. Ama bu kadar somonu üreteceğiz peki kim için üreteceğiz? Kim için üretiyoruz bunu %98'i dışarıya yolluyoruz bu balığı? Biz bunu niye tüketmiyoruz arkadaşlar? Burada büyük bir yem için hammadde ihtiyacı var. yem için. Karadeniz'in hamsi, çaça ve istavriti talan ediyoruz. 50- 100 liraya hamsi çok yüksek tutarlar. Gürcistan'da 5 fabrika kurmuşuz kibrit çöpü kadar 90-100 bin ton hamsi avlanıyor. Karadeniz'in tüm hamsisini katlettik. Türk halkı Türk somonunu yiyemiyoruz buna bir çözüm yolu üretmemiz gerekiyor. Talanla yetiştiricilik olmaz. Benim halkım yemeyecekse ben üretimden yana değilim.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Gerçekten çok önemli bir çalışma. Türk su ürünleri sektörünün kaderini belirliyorlar. Türkiye Dünya çapında ve Avrupa ülkeleri arasında çipura levrekte bir numara. Çukurova kalkınma ajansı ortak bir fizibilite çalışması yürütmüştü ben de gidip toplantı yapmıştım inanılmaz bir alan talebi var. Benzer şekilde Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı da fizibilite raporu istedi bizden. Batı Karadeniz'de akuakültür için girişim talebi çok fazla var. BSGM'den bürokratlar da atış alanı olduğunu vurguladılar. Oradaki kamu ve STK'lar çalışmalar ile burada tesis kurulmasına engel yoktur diye rapor aldılar. Özellikle Batı Karadeniz bölgesindeki kalkınma ajansları ve İl Tarım müdürlüklerinden aynı cevapları alacaklarını biliyorum. Adana yumurtalık bölgesinden çok daha fazla alan talebi var. Batı Karadeniz'de var. Sinop, Samsun bölgesinde daha fazla alan talebi olduğunu biliyorum. Yerel STK'lar ile ve bürokratlar ile ilişkiler sonrasında daha iyi sonuç alınacaktır.

Doç.Dr. Ahsen YÜKSEK (İstanbul Ü., Deniz Bilimleri İşletmeciliği Enstitüsü.): Marmara için yetiştiriciliğin ön plana çıkarılmasını çok istiyorum burada doğal kaynakları yok ediyoruz. Bu çalışmayı çok önemsedim Ferit hocamıza katılıyorum. Herkes sıkıntı yaşıyor. Yetiştiricilikten gelen başlığın tüketilmesi ile sıkıntı yaşıyor. Şu an bizim projemiz var Batı Karadeniz'de. Doğal kaynaklar tüketileceğine bu tip alanlarda çevreye uygun tarım bakanlığı bunu ele almalı halkı bilinçlendirme projeleri yapmalı teşekkür ederim.

Prof.Dr.Vahdet ÜNAL (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Sayın Ferit hoca ve Mehmet birbiri ile çelişecek konuşmalar üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Yetiştiricilik sektörü ile ilgili çalışma yaparken olumlu veya olumsuz yetiştiriciliğin etkilerini toplumla net bir şekilde paylaşması gerekiyor. Denizler canlı vahşi stoklara dayalı yetiştiriciliğin bir sonu var etkileri de oldukça yüksek. Ülke balıkçılık politikası belirlenirken bu konuların çok dikkate alınması gerekiyor. Serbest piyasa ekonomisinde pazar için üretiyorsunuz. Eğer ülke vatandaşın kaliteli proteini desteklemez ise yapabileceğiniz hiç bir şey yok. Serbest piyasa ne diyorsa o olur. Japonya da Avrupa da hem alıcı hem satıcı. Buna pazar karar veriyor. Mehmet hocamın söylediklerini destekliyorum. Çevresel ve canlı deniz kaynaklarına olan etkileri ile ilgili net bir şekilde toplumun bilinçlendirilmesi gerekiyor.

Prof.Dr.Saadet KARAKULAK (İstanbul Ü., - Su Bilimleri Fak.): Kapalı devre sistemlerine yönelmemiz gerekiyor. Bu sektöre girecek yeni işletmelerin kapalı sistem yapması gerekiyor. Bence daha iyi olur.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Ü., Su Ürünleri Fak.): Sektör iş sahası döviz yaratıyor. Yetiştiricilik sektörünü sosyo-ekonomik anlamda tartışmak gerekiyor. Doğadaki stok seviyesi sınırlı. Ama su ürünlerine talep artıyor. Fiyatlar yüksek.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Başlığın kokusundan dolayı bile fiyattan hariç olarak balığı yiyebilme alışkanlığı kazanmak gerekiyor. Atadan gelme alışkanlığı kırmamız gerekiyor.

Prof.Dr.İlhan ALTINOK (KTÜ, Sürmene Deniz Bilimleri Fak.): Yetiştiricilikten gelen balıkların fiyatının yüksek olmasından dolayı otomatik olarak fiyatlara yansıyor. Balık unu hammaddesi yetiştiriciliğin maliyetini artırıyor. Bu bağlamda yapılması gereken soya tabanlı ve alternatif yem hammaddeleri konusunda çalışma yapması ve enstitünün öncelikli yapması gerekir. Yem kalitesiz olursa ve çevrede fazla kullanılırsa balıkların yem değerleri yükseldiğinde yemin büyük kısmı çevreye gidecek ve bu da çevre kirliliği oluşturacaktır. Bakanlığın yem yapıcılarını denetlemesi ve içerisinde ne var net olarak belirlemelidir.

Dr. Soner ÇETİNKAYA(AKSAM-Mühendis): Çevre duyarlılığı konusunda Ferit hocama kesinlikle katılıyorum. Hepimiz biliyoruz ki fiyat oluşumu arz ve talebe bağlı olarak belirlenir. Su ürünleri yetiştiriciliği de ticari bir faaliyettir. Elbette yetiştiricilerde ürettikleri üründen en yüksek kazancı elde etmek isterler. (Sohbet kısmından görüşlerini bildirdiler.)

Dr.Murat DAĞTEKİN (Trabzon SUMAE- Mühendis): Trabzon-Yomra'dan, Samsun-Yakakent bölgelerinde bir çalışma yapacağız. Yem olayında da doğal balık stoklarının hamsi ve çaça üzerindeki etkisi çok büyük. Buna alternatif olarak ülkenin çareyi daha uzak yerlerde araması gerekiyor. Moritanya gibi ülkelerin fazla miktarda avcılık yaptığını biliyoruz. Bunu desteklemeliyiz. Filoyu oraya kaydırmalıyız. Karadeniz taşıma kapasitesinin üzerine çok çıkma şansımız yok. Uzak bölgelerdeki balık yemi çıkış yolu olarak görünüyor.

Prof. Dr. Sedat YERLİ (Hacettepe Ü., Fen Edebiyat Fak. Biyoloji Böl.): Bu tartışma yetiştiricilik- turizm - avcılık tartışması hiç bitmeyecek. Denizleri turizm avcılık yetiştiricilik taşımacılık gibi konularda kullanıyoruz. Biz hangi alanlarda hangisinin düzenlenmesini tam yapmadık. Bu tartışma mekândan planlama işi. Öz kaynak gideri de var. Her 1 kilo balık için bu maliyetin avcılıktan ne pay aldığınızı bilmiyoruz. Şu an elimizde sağlam veri yok. Ölçüyü bir yerde tutturmamız lazım. Bu lobilerin savaşı ve bu devam edecek. Katılmadığım konu ise şu. Balık uygun fiyatta arz edilirse alıcı her yerde var. Bizim dönemde soğuk zincir yoktu. Şu an Hakkari'ye kadar gönderilebiliyor. Eğer uygun fiyatla arz edilirse tüketim problemi olmayacağını düşünüyorum.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Güzel bir tartışma ortamı oluşuyor. Çalıştay yapılsın deniliyor. Şu ürünleri birliği her sene çalıştay yapıyor. Bir oturum konusu tamamen bu konu olabilir. Son 3 sözü verip araya çıkmak istiyorum.

Prof. Dr. Deniz ÇOBAN (Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fak.): Konu yetiştiricilik olunca bende bazı konulara dikkat çekmek istiyorum. Çevre bakanlığı yönetmelik çıkardı. Bu yönetmelikte nereye çiftlik kurabileceğinizi detaylı bir şekilde belirtti ve 5 yıllık bir izleme yaptı. Çevre konusunda hassasiyeti olanlar bu izlemelerin yapıldığını bilmeliler. 5 yıl sonunda ekolojik raporlar yapılıyor. 2021 nisan tüm çiftliklerde alındı. Bu başka hiç bir ülkede yapılmıyor. Google earth üzerinden tüm çiftliklerin karaya olan mesafelerini çıkarttım öğrencilerime. Türkiye 1970 m ortalaması karaya olan uzaklığı, Yunanistan'ın ise 220 m bu bile uluslararası rekabet açısından önemli. Sosyal etki konusunda Aydın, Didim ve Söke'de yetiştiricilik sahası oldu. Turizm bahane gösterilerek bu alanlar sürekli mahkemeler ile öteleniyor. Bu sahaların haritalara işlenmemiş olması büyük bir sorun. Haritalara işlense eğer böyle bir sorun ile karşılaşılmayacak diye düşünüyorum. 1984 yılında Bafa bölgesi istihsali sahası olarak kabul edilmiş. Sonra vazgeçilmiş. Şimdi Milli Park Doğa Koruma işin içine giriyor. Ve sorun gittikçe büyüyor. Baştan kanun koyucular haritaları işlese daha iyi olacak.

Balık stokları azalıyor. Karadeniz üzerinde çok büyük etken. Karadeniz'den elde edilen hamsi miktarı yıllık %10 15 civarında. %85-90'ı yurtdışından ve rendering ürünlerinden geliyor. Fiyat dengesizliği çok fazla. Balık unu ve balık yağının yemlerde kullanılmasının azalması doğaya azot ve fosfor yükü olarak etki ediyor.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM): Çok güzel bir tartışma oluyor. Görüş bildiren tüm hocalarımıza teşekkür ediyorum.

Salih KOCAKAYA (Antalya AKSAM- Mühendis): Yurtdışında sunum pişime hazır bunların daha da artıracağını düşünüyorum. Fiyatların üretimle çatışmayacak şekilde artırılması ve fiyatların düşmesi bu da bir şey. Diğer bir alanlarla ilgili. Recep beye sormak istiyorum kalkan balığı da dahil midir acaba?

Recep PARLAK ((Trabzon SUMAE- Mühendis): Kalkan olarak değil şu an levrek ve alabalık üretimi yönünden kafes alanı belirlendi. Kalkanın kafeste üretimi bildiğim kadarıyla yok belki farklı bir kafes sistemi lazım. Kalkan zemin isteyen bir balık karadaki havuzlarda denenebilir. Bölgede kalkan henüz kafeslerde üretilmiyor. Mevcut türler için kullanılan çiftlikleri değerlendirdik.

Dr.Nuran ÇAVDAR (BSGM-Mühendis): Günlerce konuşsak bitmeyecek konu ve sonuca varamayacağız. Katkı sağlayan hocalarıma teşekkür ederim gerekli notları aldım Genel Müdürlüğümüze ileteceğim doğayı, insan sağlığı ve türleri korumak hepsini bir arada yürütmek zor bir konu. Yetiştiriciliğin önemine vurgu yapmış oluyoruz. Biz yem hammaddelerini pahalılığı dışında enerji giderlerimiz çok yüksek. Alabalık yetiştiriciliğini toprak havuzlarda yapanlar için maliyetler çok fazla arttı balık fiyatları arttı. İthalat maliyetli olduğu için dışa bağımlılığın azaltılması ile fiyatlarda güncelleme olur diye düşünüyorum. Kapalı devre sistemi ile ilgili deniz balıkları kuluçkahanelerimizin birçoğu kapalı devre sistemi kullanıyoruz. Akuaponik sistemler de mevcut sektörün güzel yönde ilerlemesinin de bir tezahürü.

Selçuk Tayyip KÖSOĞLU(BSGM-Mühendis): 2007 yılında Çevre Kanunu değişikliğinden beri süren bir süreç denizdeki ağ kafeslere bakış açısını önce kamudaki diğer bakanlık çalışanlarının bakış açısını değiştirerek başlamak lazım diye düşünüyorum. (Sohbet kısmından görüşlerini bildirdiler.)

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Muğla'da GES'i mecbur tutmalı diye düşünüyorum hem ülke hem işletme ekonomisi açısından iyi olacağını düşünüyorum.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): 2050 projeksiyonuna göre dünya nüfusu

10 milyarı geçecek ve beslemek için tarımsal aktivite karada yeterli biçimde yürütülemeyecek. Peki tarım nerede yapılacak tarımın deniz ve okyanuslarda yapılacağı ön görülüyor. Deniz ve sucul organizmalardan beslenilecek. FAO ve dünya bankasının ortaya koyduğu gerçek üzerinden lisans öğrencilerine ekstra burslar veriliyor. Şu ürünlerinin geliştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yapılıyor. Yetiştiricilik uygulamalarının nitelikli olması için çalışılıyor. Kaynaklarımız önemli ölçüde azalıyor. Ahlaki yetiştiricilik uygulamalarını devreye sokmamız gerekiyor. Bir yandan doğal stoklara en az zararı verecek uygulamaları gerçekleştirmek durumundayız. Beslenme alışkanlıklarının değişmesi açısından katkıda bulunamayız.

Prof. Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Gürcistan'da ve Abhazya'da 100 bin ton hamsi avlanıyor. Hamsiler kibrit çöpü büyüklüğünde 10 kat büyüyecek 1 milyon ton yapacak hamsi. 1 milyon ton biyokütle çekiliyor denizden. Ama yem yapacağız diye 1 milyon ton hamsiyi çekiyorlar. Parmak kadar kıraçaları katlediyorlar. Karadeniz'in yemi olan çaçayı yok ediyorlar. Karadeniz'de ekosistem çöküyor. Müsilaj çıkabilir. Her şey olabilir çünkü sistemi bozuyoruz. Balık üreteceğiz diye ekosistemi katlediyoruz. Lütfen çaça, hamsi ve istavritin peşini bırakması lazım yemciler yetiştiriciler. 10 kilo hamsiden 1 kilo somon üretmeye çalışıyoruz. Böyle bir saçmalık olamaz. Karadeniz'i biraz rahat bıraksak herkes balık yiyecek. Türk insanın en çok yediği balık hamsidir. Bırakalım hamsiyi vatandaş hamsi yesin. Karadeniz bitti arkadaşlar. Balığı bulamıyorlar. Bulsak yiyecek herkes. Bir somon 300 tl. Türk somonunu yiyemeyebilir tadımlık yiyebilirsin ama hamsi istavriti tüketmek zorundayız.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Ü., Su Ürünleri Fak.): Türk somonu değil, Norveç somonu tüketiyoruz.(Sohbet kısmından görüşlerini bildirdiler.)

Remziye ÖZKÖK (SAREM-Mühendis): Halkımızın yıllık balık tüketimi yıllar itibari ile 6-7 kg geçmiyor. (Sohbet kısmından görüşlerini bildirdiler.)

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Mehmet hoca ve Ercüment hocama katılıyorum. Türkiye'deki üretim alanlarını geliştirme noktasında aynı fikirdeyim. Lütfen 3 milyon 2 milyon tl para harcıyoruz ama lütfen alternatif hammadde kaynağı bulmak zorundasınız. Hep alanları genişletelim diyoruz. Endüstri bakış açısı sonuna kadar sömürü üzerine kurulu. Fas, Cezayir buralarda sömürü yapıyoruz. Ar-ge yapalım dediğimizde kimse yanaşmıyor. Eğer var olacaksak bu gurupta alternatif kaynaklar tartışılsın. Bir an önce güdümlü proje çıksın. Algler bakteriler kullanılıyor. Hep hala aynı çağrılar ekosistemi koruyalım perspektifli balıkçılık var. Hammadde çalışan insanlara destek olunsun. Yem hammadde kaynakları önemli. Alternatif kaynaklar tartışılsın. Balıkçılıkta çok önemli fakat hammadde kaynakları da en az bu konu kadar önemlidir.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): TAGEM projelerinde alternatif yem ile ilgili 3 projemiz var. Ayrıca TAGEM'in destek projeleri var eğer özel müteşebbis ve enstitüler bir araya gelirse TAGEM bunlara destek veren bir kuruluş. Ama talep çok fazla yok.

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Kimlerle çalıştığınızı biliyorum ama aklıselim yöntemler geliştirmek gerekiyor. 3 milyon tl hiç bir şekilde başlamadı hiç bir özel şirket %24'ini vermeye yanaşmıyor. Norveç endüstrisinin tamamı ar-ge çalışmasını destekliyor. Fakat bizde bu yok.

Prof.Dr.Güler EKMEKÇİ (Hacettepe Ü., Biyoloji Böl.): Sizlerle paylaşmak istediğim bir şey var. İstilacı iç sulardaki küçük balıkların örneğin *Pseudorasbora parva ve Atherina boyeri* gibi türler özellikle bu türler başka alanlarda yeterince kullanılmıyor, yemlik balık olarak kullanılabileceğini düşünüyorum. Hem artış kontrolünü sağlamak ve yem olarak değerlendirilmesi açısından tavsiye ederim. Beslemeci değilim fakat bir öneride bulunmak istedim.

Prof. Dr. Muhammet ATAMANALP (Atatürk Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Çok sayıda gençlerin olduğu bilimsel ortamda eleştirirken üsluba özen göstermemiz gerekiyor. Bu şekilde genç araştırmacılara örnek oluruz. Selamlar.

Dursun ÖZDAĞAN (BSGM- Mühendis): Üretime yönelik yeni alanların belirlenmesi ve açılması son derece önemli. Ancak Mehmet AYDIN hocama katılıyorum. Üretilen Türk somonunun öncelikle Türk halkına sunulması veya dağılımın iç pazar- dış pazar olarak dengeli hale getirilmesi gerekmektedir. (Sohbet kısmından görüşlerini bildirdiler.)

Prof.Dr.Vahdet ÜNAL(Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Talep tek başına belirleyici olmamalıdır. Elektrik enerjisine talep çok yüksek ama siz bunu hammaddesi kömür olan termik santrallerle karşılamaya kalkarsanız çevreye büyük zararlar vermiş olursunuz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus:
Karadeniz Çalışmaları: Proje çalışmaları takvimde belirtilen sürede tamamlanamayacağı için proje süresinin 1 (bir) yıl uzatılması, Akdeniz-Ege Denizi Çalışmaları: Değişiklik önerisi bulunmamaktadır.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

Tarih: 02.03.2022
3. GÜN: DEVAM EDEN PROJELER
09:30-11:00 - KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 14

Projenin adı	**Kapalı Devre Sistemde Sudak Balığı (*Sander lucioperca*) Yavru Üretimi ve Yavruların Yapay Yeme Adaptasyonu**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P2/2547
Yürütücü kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	
Proje Liderleri	Abdullah DEMİR
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2021 – 01.01.2023
Toplam proje bütçesi (TL)	89.000₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Tatlı su tür açısından karnivor bir türdür. Anaç besleme protokoldeki yetersiz beslemeden kaynaklanıyor olabilir mi ?

Abdullah DEMİR (SAREM- Mühendis): Canlıları pelet yeme alıştırmadım. Canlı yem istiyor balık. Sazan yavrusu yedirebildik bu yıl. Biraz daha doğal şartları sağladık. Kısıtlama şokunu yaşattık.

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Gonad gelişimi açısından tank rengi önemli bu konuda. sunumda gördüğümüz tanklar ise ondan etkinemiş olabilirler. sudak kolay bir tür değil uğraştırıcı fakat faydalı bir çalışma olacaktır teşekkürler.

Fuat BİLGİN (SAREM- Enstitü Müdürü): Abdullah Bey ve ekibine bu pandemi sürecinde özel çalışmalarını sürdürdüler özel izinli bu çalışmada başarılar dilerim.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Ü., Su Ürünleri Fak.): Naçizane birkaç önerim var Bir nevi akuakültür çalışması karşımızdaki Bir persoformes 800 Mikron civarında düğünde harman yapmanızı tavsiye ederim doğalın dışına çıktığımızda yumurta çapı düşer toz yapay yeme adaptasyon dediğimiz olay mühendisliğin olayıdır. Yapay yemde sindirememezlikten kaynaklı sorunlar olabilir seve seve yardımcı olabiliriz. Bu iş uzun soluklu bir süreç. zevkli bir tür ve konu size ve ekibinize başarılar dilerim. Yayınlarda - proje toplantılarında know-how beklemeyin jeo-coğrafi özelliğe uygun tür olması deneme yanılmayla ve simülasyon yapılmalıdır.

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.):: Polonya'dan Daniel Zanski bu konuda çalışıyor bu araştırıcı ile bağlantı sağlayabilirim.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Proje çalışmalarına katkı sağlayacak olan İsmail ERBATUR' un ve İbrahim ÖZDAL'ın projeye eklenmesi, Kurumdan tayin nedeniyle ayrılan Rahmi UYSAL'ın projeden çıkarılması talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 15

Projenin adı	**Karadeniz Kalkan Balığı (Psetta maxima) Sperminin Dondurulmasında Antioksidan Kullanımı ve DNA Hasarı Üzerine Etkileri**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P2/2452
Yürütücü kuruluş	SÜMAE
Proje Liderleri	Hamza POLAT
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2021 – 31.12.2023
Toplam proje bütçesi (TL)	60.000

KATKI VE GÖRÜŞLER

Süleyman ÖZTÜRK (AKSAM - Mühendis) : Sunum için hamza beye teşekkür ederim. Sperm için hormon kullandınız mı ? Sperma için düşük dediniz Biz başka balıkta kullanıyoruz o yüzden sordum?

Hamza POLAT (SÜMAE – Mühendis) : Yumurta teşvik için hormon kullanıyoruz. Kalkan balığının morfolojik özelliği kaynaklı düşüklük var. Biz başka balıkta kullanıyoruz.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Güzel bir çalışma elinize sağlık. Aynı enstitüde çalışıyorsunuz merak ediyorum. Psetta maxima yazmışsınız yeni adı scattamus maximus olarak geçiyor. Psetta maxima olarak geçmesi gerekiyor. Rusya, ukrayna kıyılarında incelenmiş. Scaltamus maximus olarak geçmeli. Diğer iki tür ile de çalışırsanız nesilleri tükenmek üzere. Alternatif yem kaynakları ilgili

görüşümü bildirmek istiyorum. Alternatif yem kaynakları olşumu konusunda kısmen katılmıyorum. Dünyada da protein kaynağı kıtlığı var. Dünyada da mevcut protein stoğunu korumak üzerine yoğunlaşmamız gerekiyor.

Dr. Ahmet Faruk YEŞİLSU (SÜMAE – Teknik Koordinatör): Bir başka projede farklı, bu projede farklı geçiyor. Aynı şekilde geçerse daha mantıklı olacaktır.

Prof.Dr.Tufan EROLDOĞAN (Çukurova Ü., Su Ürünleri Fak.): Hamza beye soracağım. Bu tip çalışmalarda diğer çalışmalarında 6-7 doz verilmelidir. Bir alt ve üst dozlarda çalışılabilir. Bir ekstrakta odaklanıp 6 doz çalışılabilir.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 16 (GÜDÜMLÜ)

Projenin adı	**Karadeniz'de Ticari Öneme Sahip Pelajik Balık Stoklarının İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A6/P1/5136
Yürütücü kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
Proje Liderleri	Dr. Yaşar GENÇ
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2024
Toplam proje bütçesi (TL)	1.573.400 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Teşekkür ederim nehir bariyerleri ile ilgili duruma değindiğin için teşekkürler. Baraj yapılması dezavantaj oldu. Balık unu/yağı balık büyüdükten sonra gitmeli söyleminize katılıyorum. Sorum olacak, fabrikaya giren balık miktarı ne kadar ve ne kadar örnekleme alıyorsunuz?

Dr. Yaşar Genç (SÜMAE – Mühendis): Av dönemi sonunda popülasyon küçüldükten sonra kasım ayında fabrikaya giden balık piyasaya giden balık civarında oluyor.

Prof. Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.):Kıraça da da yapılıyor. Bu kaçak gitme. Bunun ötesinde gürcistan'a bizden 28 tekne gitmiş. 0 yaş grubunu bir şekilde korumalıyız.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Bir sorum olacak. Referans noktası gösteren grafikleri verseydiniz. Ekipte sağlam zaten. oysa pellet diyagramı yok. Hangi düzeyde aşırı sömürme var anlayamadım.

Dr. Yaşar Genç (SÜMAE – Mühendis): Sonuç raporunda teferruatlı yazacağız bunları.

Doç.Dr Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz bilimleri ve İşletmeleri Enst.): Gerçekten önemli çalışmalar. Datayı daha iyi almakla ilgili söyleyeceklerim var. 1. Projenin çıktısına ulaşamıyoruz. Yıllardır güzel bir şekilde data tutuluyor ama biz ulaşamıyoruz. Marmara ve Karadeniz balıkçılığını ayırmamız lazım. Pelajik balık üzerindeki balıkçılık son derece önemli. Ekosisteme büyük bir yük biniyor ve sistem bunu gideremiyor. Besin zincirinde önemli kayıplarımız oluyor. Karadeniz ege ve marmaranın datalarının ayrı ayrı tutulması gerekiyor. Gürcistanda aşırı avcılık yapılıyor ama onu yapan da bizim balıkçılığımız. Datayı çok iyi şekilde okumak lazım. sonuçları okuyabilmek için çok güzel girdimiz olması lazım ve bunu tarım bakanlığının yapması gerekiyor.

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): fitoplankton surveyleri ile ilgili önerilerim olacak. daha önceki NATO projeleri ve erdemlinin yaptığı survey e baktığımızda, hamsinin bizim kıyılardaki üreme alanının, kıta sahanlığının ötesinde ekonomik bölgemize ve geniş bir alana yayıldığını görüyoruz. hedef üreme alanlarının haritalanması olunca acaba kıyıya yakın dar bir alanda kıta sahanlığı içerisnde sınırlı kalan bir örnekleme yeterli olacak mı? tek survey'de daha geniş bir alan örneklenebilir mi?

Dr. Yaşar Genç (SÜMAE – Mühendis): bunu tüm muasır ekonomik sahada yapmamız gerekiyor. biz hiç yapmasak lokal olarak alabiliyoruz ama bu çalışma tüm karadenizde yapılıyor ve deniz çalışmaları kolay değil, ekip para gibi konuların sağlanması gerekiyor. bizim doğu karadeniz batı karadeniz diye ayıramayız. biz bunu aramızda da tartışıyoruz. biz zaten doğu karadenizde 3-4 proje yürütüyoruz. Çaça ve hamsi bölgesinin en yoğun döneminde akustik çalışmasını yapabiliriz. istavrit kıyıya yakın ve büyük çoğunluk orada. Bu çalışmanın bu şekilde devam ettiriyoruz. ne kadar parametre koparabilirsek kar. Türkiyenin her tarafına gırgır gidebiliyor fakat bunun işgücünüz ile yapabilirsiniz bunun için personel gerekiyor. Biz ancak doğu karadenizi yürütebiliyoruz batı karadeniz ayağının eksikliğinin farkındayız. Marmara ve Kuzey ege ile yapılabilir.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Boy yasağı hamsiyi tehdit ettiği gibi iç su avcılığında da tehdit oluşturuyor bu konuya dikkat etmeliyiz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 17 (GÜDÜMLÜ)

Projenin adı	**Karadeniz'deki Demersal Balık Stoklarının İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/21 /A6/P2/5394
Yürütücü kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Sinop Üniversitesi, ODTÜ Erdemli DBE, Rize Üniversitesi, Adana İl Tarım ve Orman Müd., Sakarya İl Tarım ve Orman Müd., Samsun Tarım ve Orman İl Müd., İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesi
Proje Liderleri	Dr. Murat DAĞTEKİN
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.06.2021 – 31.12.2021
Toplam proje bütçesi (TL)	1.273.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Mezgitin boy ortalaması nedir? Bakanlık olarak bir düzenleme yapılması düşünülüyor mu ?

Dr. Murat Dağtekin(SÜMAE-Mühendis-Cevap): Deneysel surveylerde 11 cm olarak belirlendi. Bakanlık noktasında temsilciler daha iyi cevap verebilirler sanırım.

Prof. Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Ortalama boyumuz 11 cm konuştuğumuz balık mezgit. Ben Hopa'lıyım her biri 1 kiloydu ve ben yakalıyordum. Yüksek lisansımı seçicilik üzerine yaptım. Balık boyu ortalama 24-25 cm idi. 22 mm göz açıklığı ideal diye belirlemiştim. şu an karadenizde 13 mm göz açıklığı kullanılıyor her sene düşürülüyor. Hamsi kadar kalmayan bir mezgitten bahsediyoruz. ve şu anda mezgit ile ilgili düzenleme yok. mezgitin acilen karadenizde yasaklanması lazım yaşar beyin görüşünü merak ediyorum. 2 yıl mezgit yasaklanmalıdır. Göz açıklığında bir sınırlama getirilmesi gerekiyor. Bakanlık tedbir almalıdır.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Neden bu thomson and bell modeli ve referans noktaları, kohort analizi, avcılık miktarı, ölüm mitarı verilmiyor? neden referans boylar verilmiyor? Bilimsel veriler olduğu takdirde hangi tedbirler alınacağı bilimsel olarak bize söyleniyor veriler neden verilmiyor bunu soruyorum?

Dr. Murat Dağtekin (SÜMAE-Mühendis-Cevap): Tüm analiz sonuçlarını burada vermedim özetini verdim. Karadenizin hepsini tek bir alan olarak kabul ediyoruz. Kalkanda kotanın %58'ini ülkeye verdiler. Tüm ülkelerin verileri hepsi birlikte analiz ediliyor. SSA analizi ve sam modeli var bu ikisi uygulanıyor bu bağlamda stoklar aşırı yıpratılmış düzeyde.

Prof.Dr.Saadet KARAKULAK (İstanbul Ü., - Su Bilimleri Fak.): Emeğin yoğun olduğu çalışmalar teşekkür ederim. Mezgit ve barbunya avcılığı da sıkıntı var trol avcılığı ile yapılıyor. Troll'e ağ göz açıklığına uygulama da yapsak. balıkçılar çift torba olarak kullandığından ağ gözleri kör oluyor ve avlanan balıklar küçük. balıkçılık yönetiminde alınan kararlarda tek torba kullanılmasına yönelik çalışma yapılması ve tebliğde detaylı olarak adlandırılması gerekiyor. 3 torba kullananı da gördük. Bunları belirtmek istedim.

Dr.Savaş KILIÇ (AKSAM-Mühendis): Çok zorlu bir çalışma yapıyorsunuz. Mehmet hocama ek yapmak istiyorum. Benzer sorun GFSM tarafından da sıkça dile getiriliyor. Akdenizdeki Mellissiuslar için. Tüm stoklar troll ile avlanıyor. Troll göz açıklığının mezgit için uygun olmaması. Yüksek göz açıklığında ağ kullanılması lazım ama bu da diğer ekonomik demersal türlerin avlanamaması demek. Bu konuda ağ göz açıklığı konusunda bir çalışma yapılması gerekiyor.

Dr.Erdinç GÜNEŞ (BSGM- Müşavir): Eksikliklerimiz ve yapmamız gereken çalışmalar var ama bir başarımızı paylaşmak istiyorum. Arkadaşlarıma teşekkür etme fırsatı istiyorum. GFSM tarafından veriler ile ilgili olarak özel olarak karadenizde bu verilerin aktarılması GFSM yükümlülüklerinin yerine getirilmesi noktasında türkiye 3 ülkeden en uyumlu statüde birinci sınıfa yükselmiştir. Ben bu anlamda teşekkür ediyorum. Bu çalışmalara ve verilere ihtiyacımız var. Veri sağlama konusunda bir başarımızın olduğunu ve sertifika ile belgelendiğini aktarmak istedim. Arkadaşlar ile çalışmalarımız yakın düzeyde devam ediyor.

Projede Önerilen Değişiklikler: Muhammet EMANET, Ferhat BÜYÜKDEVECİ ve Doç. Dr. Onur GÖNÜLAL'in sonuç raporunda yer almaksızın çıkarılması, Enstitü personelinden Doç. Dr. Nazlı KASAPOĞL (mezgit, barbun ve kalkan balıklarında yaş okuma çalışmalarını yapmak üzere) ile Yüksek Mühendis Şahin KARAPAÇA 'nın projeye dahil edilmeleri önerilmektedir.

Hopa-Sürmene arasındaki bölgelerde trole uygun sahaların olmaması nedeniyle çekim yapılacak istasyon sayısını Sürmene-Sinop arasındaki bölgelerde yapılması planlanmıştır. Fakat Çayeli'nde çekim yapılacak uygun alan tespit edildi. Buna göre, örnekleme alanı Rize(Pazar)-Sinop arasındaki alanı kapsayacak şekilde yapılması önerilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 18 (GÜDÜMLÜ)

Projenin adı	**Türkiye'nin Akdeniz Kıyısındaki Demersal Balıkçılık Kaynaklarının İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P1/2706
Yürütücü kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bİlimleri Enstitüsü Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Bandırma Koyunculuk Araştırma Enst.-Su Ürünleri Bölümü
Proje Liderleri	Coşkun Menderes AYDIN
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2024
Toplam proje bütçesi (TL)	2.000.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): Çok yoğun emeğin olduğu proje, hem seni hem proje ekibini tebrik ederim 2 önerim olacak. Yoğunluğun derinliklere bağlı olarak değişimini gösterdiğin grafiklerde birçok tür için birden fazla mod görünüyor. Belirli alanlarda yoğunlaşmış sonrasında tekrardan artış söz konusu yüksek derinliklerde. Benim buradan anladığım bir çok tür için akdeniz kıyılarını alt alanlar halinde değerlendirmemiz gerektiği. Tek bir alanda dağılım pattern'i var burada mod alıyoruz. Antalya körfezinde bu türler farklı derinliklerde dağılmayı tercih ediyorlar önümüzdeki yıllar için önerim budur. Bölge alt alanlara alınıp değerlendirilebilir. Saha çalışmaları balıkçılık sezonunun sonuna doğru gerçekleştirilmiş haliyle iskenderun körfezinde yerli türlerden hiçbir şey bulamamışsınız. Önümüzdeki yıllarda bu tarihi değiştirecek olursak bu sefer elde ettiğimiz zaman serilerinde bazı kırılmalar meydana gelecek. Eylülde yapsak çalışmayı çok fazla barbun elde etmemiz mümkün olacak. Bunda bir standartizasyona gidilmesini önümüzdeki yıl önereceğim. Daha erken dönemde yapılması daha da sağlıklı olacak.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Sinan hocam'a katılıyorum. Saha çalışması yanlış zamanda yapılmış. Sezon sonu yapılan örnekleme tür dağılımını yansıtmıyor. Bakanlık bu çalışmaları üniversiteler ile alt bölgeler şeklinde yürütebilir. Bölgedeki, üniversitelerin yerli alt yapı ve donanımı var.

Coşkun Menderes AYDIN (Proje Lideri-Cevap): Projenin ilk döneminde mevsimsel deniz sörveyleri yapıldı. İkinci dönemi bütçe yetersizliği nedeniyle yılda iki kez yapılacak çalışmalar tek sefere indirildi. Bu durumda bazı sıkıntılar oluşturuyor. Gelecek dönemde öneriler dikkate alınarak sefer zamanı sezon başlamadan planlanacaktır. Barbun için verileri tekrar inceleyelim.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Projeden Dr. Savaş KILIÇ ve Yük. Müh. Gökhan BALLIKAYA'nın çıkarılmaları talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 19 (GÜDÜMLÜ)

Projenin adı	**Karadeniz'de Deniz Salyangozu (*Rapana venosa*, Valenciennes 1846) Balıkçılığının İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/20/A6/P1/5032
Yürütücü kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Sadıklar Soğuk Hava Tesisleri ve Su Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, Terme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Fatsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Proje Liderleri	Dr. Cemil ALTUNTAŞ
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2024
Toplam proje bütçesi (TL)	268.700 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Katılımcılardan katkı ve görüş gelmemiştir.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Personel değişikliği; Proje lideri Dr. Gökhan ERİK'in tayin nedeniyle enstitüden ayrılması nedeniyle Dr. Cemil ALTUNTAŞ'ın proje lideri olarak projeye dahil edilmesi, Devrim Selim MISIR ve Şahin KARAPAÇA'nın araştırmacı olarak projeye dahil edilmesi talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 20

Projenin adı	**Marmara Denizinde Algarna ile Karides Balıkçılığında Hedef Dışı Avın Azaltılmasına Yönelik Araştırmalar**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/21/A6/P1/2765
Yürütücü kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	
Proje Liderleri	Haşim İNCEOĞLU
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2022
Toplam proje bütçesi (TL)	140.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER
Katılımcılardan katkı ve görüş gelmemiştir.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Su ürünleri Yüksek Mühendisleri Abdulkadir YAĞCI ve Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL'in projeye eklenmesi talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 21

Projenin adı	**Doğu Akdeniz'de Üreyen Mavi Yüzgeçli Atlantik Ton (*Thunnus thynnus*) Balıklarının Üreme ve Göç Davranışlarının Araştırılması Projesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P1/01
Yürütücü kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Çukurova Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Deniz Bilimleri Enstitüsü İstanbul Üniversitesi, Su Bilimleri Fakültesi Doğu Akdeniz Ü.- Fen ve Edebiyat Fakültesi (KKTC) Girne Amerikan Üniversitesi- Denizcilik ve Ulaştırma Yüksekokulu (KKTC)
Proje Liderleri	Cihan TOSLAK/Dr.Banu YALIM
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2019 – 31.12.2022
Toplam proje bütçesi (TL)	510.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): Cihan'a Allah'tan rahmet diliyorum. Çok büyük bir heves ile projeyi bu noktaya getirdi. Yazın da plankton örnekleri ile ilgili çalışmayı yaptı bana gönderdi kendisine Allah'tan rahmet diliyorum. Diyecek hiçbir şey yok. Daha önceki yıllarda bu projenin ilk halinde uydu markaları kullanmayı tasarladık fakat maddi imkansızlıktan mümkün olmadı. ICAT maddi açıdan süreci finanse edebileceği gündeme geldi eğer izinler çıkarsa bu yaz itibarı ile 20 kadar markalı uzman personel ICAT tarafından sağlanacak markalama çalışmalarını yapmış olacağız ve iş paketleri tamamlanmış olacak. Banu hanım belirtti daha önceki yıllarda balıkçılıktan bağımsız bir veri kaynağı olarak ICAT hava surveyleri gerçekleştirdi. Hava surveylerinden verim alamadıklarını söylediler. Yaptığımız çalışma önemli bulgular sağlayacak ve önümüzdeki yıllarda bu çalışmaların tekrar edilmesi ciddi faydalar sağlayacaktır.

Doç.Dr Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz bilimleri ve İşletmeleri Enst.): Banuya çok teşekkür ederim. Cihan'ı gündeme getirdiği için teşekkür ediyorum. Projeler için elinden geleni yapmış bir arkadaşımız. Onun anılması çok hoşuma gitti. Proje ile ilgili denilecek pek bir şey yok. Artık açık deniz çalışmaları son derece önemli olmaya başladı çünkü açıktaki kaynaklarımızı bilip ona göre yönetim planları oluşturmak artık gündemde. Farklı ülkeler ile kullandığımız açık denizde haklarımızın korunup bilinmesi için bu araştırmaların ön planda olması gerekli diye düşünüyorum. Bunun gibi aynı yöntemlerle kılıç balığının da izlenmesi ve onunla ilgili bir proje geliştirilip olgunlaştırılıp bu ekiple yapılması gerekiyor diye düşünüyorum. Banu'ya tekrar teşekkürler.

Prof.Dr.Saadet KARAKULAK (İstanbul Ü., - Su Bilimleri Fak.): Ben de Banu hanım'a ve tüm ekibe teşekkür ederim. Bizim 2000'li yıllarda başlattığımız ama devamı gelmeyen bu projelerin AKSAM tarafından üstlenip devam ettirilmesi takdir edilesi, ülkemiz açısından çok önemli türler. Kılıç balığı biraz zor ama mutlaka bu türlerin takip edilmesi ve uluslararası arenada izlenmesi gerekiyor.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Bazı teknik ve ekonomik nedenlerle projeye proje takviminde belirtilen tarihlerde başlanamamış, AKDENİZ ARAŞTIRMA 1 gemisi ile deniz sörvey çalışmalarında gecikme yaşanmıştır. İhtiyoplankton örnekleme çalışmalarına 2021 yılı Mayıs ayında başlanarak Haziran ayı içerisinde 97 istasyonda örnekleme çalışmaları tamamlanmıştır. Laboratuvar çalışmalarının tamamlanabilmesi ve markalama çalışmalarının 2022 yılında yapılması planladığı için proje süresinin bir yıl uzatılarak proje bitiş tarihinin 31.12.2022 olarak revize edilmesi talep edilmiştir.

Proje liderinin vefat etmesinden dolayı Projede görevli Biyolog Dr. F. Banu Yalım'ın proje liderliğini yürütmesi, Enstitüde görevli Kimyager Dr. Özgür AKTAŞ ve Yüksek Mühendis Mehmet DURNA'nın projeye dahil edilmesi talep edilmiştir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 22

Projenin adı	**Ege ve Akdeniz Kıyılarındaki Ticari Balıkçılıktan Biyolojik Verilerin Toplanması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P1/1933
Yürütücü kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Liderleri	Dr. Savaş KILIÇ
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2023
Toplam proje bütçesi (TL)	200.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Muharrem bey devam eden bir proje ve materyal metotta bir çıkarmak isteniyor ne yapalım?

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM): Oylama yapılması gerekiyor. Görüş ve önerileri aldıktan sonra oylama için Anketi hazırlayalım.

Prof.Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Benim sadece bir tereddütüm var. Örnekleme sırasında mediterranus yok. Tür tespitinde bir hata yapılmış olabilir mi ?

Dr. Savaş KILIÇ(AKSAM – Mühendis): 3 farklı cins var. Örnek bölgelerde tracurus yoğun bir şekilde bulunmakta. Çok net bir şekilde ayrımı kolayca yapılacak tür. Çok istavrit türü var ama bu yaygın ve karakteristik özelliği çok belirgin. Veri toplayıcı eğitimine gittiğimizde açık bir şekilde belirttik sadece biz almıyoruz 5-6 bölgede daha veri alınıyor bunun üzerine özellikle duruyoruz tür konusunda eminiz.

Prof.Dr.Mehmet AYDIN (Ordu Ü., Fatsa Deniz Bili. Fak.): Mediterranus hakkında bir şey söyleyebilir misin?

Dr. Savaş KILIÇ (AKSAM – Mühendis): Mediterranuslar ağırlıkla karadenizde çıkıyor. Kuyruk kısmı sarı.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): Tebrik ederim güzel çalışma. Bırada bir çok tür var stok tespiti ile ilgili hiç veri görmedim. Biyo ekolojik verileri paylaştınız.

Dr. Savaş KILIÇ (AKSAM – Mühendis): 2018 eylül ayından itibaren 2021 yılının sonuna kadar FAO'nun desteklediği proje ile birinci derecede önemli türlerin verilerini topladık. FAO bu verilerimizi kabul etti. Daha yeni veri topladığımız için boya ve avcılığa dayalı yöntemler kullanıyoruz. Analizleri henüz yapmadım.

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): Buradaki türler muhtemelen CFSM direktifleri doğrultusunda belirleniyor fakat doğu akdenizde *pagellus eritselus(?)* türünün avcılığı çok çok düşmüş durumda bunun yerine lesepsiyen bir tür leviptelus yakalanıyor son birkaç yıldır yer değiştirdi. Yabancı türleri koruyacak mıyız ortadan mı kaldıracağız ayrı bir tartışma konusu ama bu değerlendirmelere dahil edilmesi gerekiyor. Başlı başına balıkçılığı olan türler bunlar.

Dr. Savaş KILIÇ(AKSAM – Mühendis): Veri toplayıcılarımız tarafından alınan bir veri. Toplam boy ve çatal boyda bir karışıklık olmuş olabilir sonraki dönemlerde biz bunu düzelttik.

Prof. Dr. Cemal TURAN (İskenderun Teknik Ü., Deniz Bilimleri ve Tekn. Fak): diğer türler ile karıştırılmış olabilir çünkü 12 ay boyunca sardunella çıkmıyor burada. Diğer türler de yanlışlıkla örneklenmiş olabilir.

Serkan ERKAN (AKSAM – Enstitü Müdürü) : projenin aynı zamanda çalışanıyım. Daha önceden olmayan bir veri seti oluşturduk çanakkaleden hataya kadar veri seti oluşturduk bunu başlangıç olarak görüyoruz. Bu FAO ve CFSM tarafından talep ediliyordu. Bu izlemenin bir sürekliliği olması gerekiyor. Bu proje kapsamında bütün kıyı bandındaki balıkçılar ile tanışma fırsatı bulduk. Biz bunu bir kazanç olarak görüyoruz. Kendilerinin başka sıkıntıları ile de ilgilenmeye ve dinlemeye çalıştık. Ege ile akdenizde aynı balığa farklı isimler verildiğini gördük bakanlık personelinin bile türleri karıştırdığını gördük. Veri konusunda balıkçıya mahkumuz ama bunu da çözmek üzere devam ediyoruz. Çalışma sonundaki veri setini size danışarak değerlendirmek istiyoruz.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM): Sinan hocamın önerisi var diğer türler ile ilgili sıkıntı var ise karara yazdırabilirsiniz. Oylamayı tür değişikliği olarak alalım siz sonra karara yazdırırsınız.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Tür değişikliği şeklinde yapalım.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Akdeniz'de berlam (*Merluccius merluccius*) balığının yeterince avlanılmaması nedeniyle örneklenecek tür listesinden çıkarılması önerilmektedir. Projede tür değişiklikleri için görüş ve öneriler doğrultusunda yeni örnekleme listesi oluşturulması hazurun oyuna sunulmuş ve %72 ile uygun görülmüştür.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJE/ No: 23 (GÜDÜMLÜ)

Projenin adı	**Musilaj Oluşumunun Marmara Ekosistemine Etkisi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/21/A6/P1/5567
Yürütücü kuruluş	Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Çanakkale18 Mart Üni., Deniz Bil. Fak., İstanbul Üni., Deniz Bil. Ve İşletm. Enst. Ankara Üni., Su Ürünleri Böl.
Proje Liderleri	Engin KOCABAŞ
Proje başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2020 – 31.12.2022
Toplam proje bütçesi (TL)	430.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak): Ekosisteme etkileri ile ilgili çok veri göremedim. Alglerin neden olduğu biyotoksinlerin canlı üzerine etkileri üzerine bir çalışma planlanıyor mu.

Engin KOCABAŞ (Proje Lideri-Cevap): Konularda çalışmalar yapılabilir.

Doç.Dr Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz bilimleri ve İşletmeleri Enst.): Araştırma yapmaya tekneler uygun değil bütçeleri kısıtlı. Verilerin aylık toplanması gerekiyor. İzleme çalışmaları yeterince yapılmıyor. Biz de bu alanda çalışma yapıyoruz. Müsilaj etkenlerini tam anlayabilmek için sürekli izlenmesi gerekiyor. Altyapıların geliştirilmesi gerekiyor.

Süleyman ÖZTÜRK: Müsilajı önlemek için ne gibi önerileriniz var. Temizlik çalışmaları yeterli mi? Şu anki durum nedir?

Engin KOCABAŞ (Proje Lideri-Cevap): Şu an müsilaj yok yapılan çalışmalar etkili oldu.

Prof. Dr. Sedat YERLİ (Hacettepe Ü., Fen Edebiyat Fak. Biyoloji Böl.): Marmaraya denizi tamamen ele alınırsa birim kurulursa müsilaj sorunu çözülür.

Haşim İNCEOĞLU (KAEM-Mühendis): Acil önlem alınması gerekmekte. Ekosistem değişmiştir.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Yeni müdürün katkılarıyla Bandırma enstitümüz daha iyi bir altyapıya kavuşacaktır.

Grup Toplantısında Alınması Gereken Husus: Sediment Analizleri, Anket çalışmaları ve Uydu tabanlı görüntüleme iş paketlerinin eklenmesiİ; Tayin nedeniyle Dr. Ahmet ÖKTENER'in projeden çıkartılması, Dr. Uğur KARADURMUŞ Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Koray POYRAZ, Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI, Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL, Abdulkadir YAĞCI, Seher ÇAKMAK SADIK projeye dahil edilmesi. 92.000 TL bütçe (Kimyasal alımı, tekne kiralama, yolluk… vb) talep edilmektedir

DEVAM EDEN PROJELER / No: 24 (GÜDÜMLÜ)

Projenin Adı	**Balıkçılık Faaliyetlerinde Stok Değerlendirme Uygulamaları: Beymelek Lagün Modeli**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/G/19/A6/P1/02
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma, Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	ODTÜ, Deniz Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Ü., Deniz BİIimleri Enstitüsü Bülent ECEVİT Ü., Mühendislik Fakültesi, Ege Ü., Su Ürünleri Fakültesi Bandırma KAE.-Su Ürünleri Bölümü, Ankara Ü., Ziraat Fakültesi Akuastrateji Enstitü Derneği
Proje Lideri	Coşkun Menderes AYDIN (Proje Lideri), Erdinç VESKE (Proje Koordinatörü)
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.06.2018 - 31.12.2021
Toplam proje bütçesi (TL)	364.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak): Balıkçılık araştırmalarında akustik sörveyler genelde stok yoğunluğu için kullanılıyor. Proje kapsamında akustikte tür düzeyinde ayrım yapmak mümkün mü

Coşkun Menderes AYDIN (Proje Lideri-Cevap): Konuyla ilgili çok fazla literatür yok. Bu konuda iş paketinde ben tam hakim değilim. İtalyanların çalışmalarında toplam enerjiyi tür dağılımına yayıyorlar. Biz de buna göre enerji yoğunluğu üzerinden tür teşhisi yapılabileceğini değerlendiriyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Yok.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 25

Projenin Adı	**İçsularda Amatör Balıkçılığın Ticari Balıkçılığa Etkileri**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P1/2010
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	
Proje Lideri	Süleyman Oğuz KORKUT
Projede görevli araştırmacı sayısı	9
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.07.2020 - 31.12.2022
Toplam proje bütçesi (TL)	160.240 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Oturum Başkanı): Olta balıkçılığının yapıldığı yerlerde ilgili şehirlerin il müdürlükleri, belediye ve ajanslarla ortak bir çalışma yapılabilir teşekkür ederim.

Ferhat DEMİROL(ELSAM – Müh): Eline emeğinize sağlık. konuya hakimsiniz. Sarem'deki kan kaybı artık dursun. Geçen projede verilerinizde av çaba verilerinizde çok değişiklik oluyor. Bunun sebebi anketle mi ilişkili yoksa iklim veya sosyal durumlar ile ilgili mi?

S. Oğuz KORKUT (SAREMProje Lideri-Cevap): Bahsettiğiniz tüm durumlar ile ilgili. Bölgemizde manisada 3 tane ticari avlak sahamız vardı. Bir önceki yıl balıkçılık faaliyetinin sonlandığı göllerimiz oldu. biz onu anlamaya çalışırken afşar barajında dsi temizleme amacıyla tamamen boşalttı orada da balıkçılık faaliyeti durdu. 2020 ve 2021 yılında meydana gelen kuraklık, karataş gölünde balıkçılık faaliyeti durmuş vaziyette. Bu anlamda verilerimizde farklılıklar var sebebi bu.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Tayin nedeni ile enstitümüzden ayrılan; Abdulkadir Yağcı, Mehmet Cesur, Mehmet Cilbiz ve Rahmi Uysal'ın proje ekibinden çıkarılması; Abdullah Demir, M. Mustafa Sezginer, Ali Özcü, Gürkan Koçer ve Cihan Altınok'un proje ekibine dahil edilmesi talep edilmektedir.

Covid 19 salgını nedeni ile projenin ana çalışması olan balıkçılık sahalarında amatör balıkçılar ile yapılacak anket çalışmaları gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle proje süresinin 1 yıl uzatılması talep edilmektedir

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 26

Projenin Adı	**İç ve Batı Anadolu Bölgelerindeki Ticari Su Ürünleri Stoklarının İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P1/2010
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Ens.
Proje Liderleri	Süleyman Oğuz KORKUT
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01/01/2018 - 31/12/2022
Toplam Proje Bütçesi (TL)	248.645 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak): Oğuz bey sizi ve ekibinizi kutluyorum. İlgi çekici bir konu. Benim de her zaman aklımda olan bir konuydu. Ben bir görüşümü aktarmak istiyorum. Projeyi bir yıl uzatacak iseniz etik kurul belge süresini de bir yıl uzatın aksi takdirde yayın yapmakta problem çekersiniz çünkü tüm dergiler bu belgeyi istiyorlar. Keban baraj gölünde amatör balıkçılık çok fazla. önceki yıllarda tüm mevsimlerde alabalık avcılığı serbestti. aslında kayıt dışı ticari balıkçılık yapılıyor. sizin bölgenizde de böyle bir durum var mıydı? bu durum ticari balıkçılığı etkiler mi diye sormak istiyorum.

S. Oğuz Korkut (SAREMProje Lideri-Cevap): Projemiz 2020 yılında başladığı için o zaman almamıştık. başlayan projeler için başvurduk ama bu belgeyi alamayacağımız söylendi. Geriye dönük alamıyoruz.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak): yeni anketler için almanızı öneririm aksi takdirde yayınlatamazsınız.

S. Oğuz Korkut (SAREMProje Lideri-Cevap): Uyarınız için teşekkür ederim bunu dikkate alacağım. Bizde de alabalık için yasak yok. Bizim bölgemizde bu anlamda ticari balıkçılık yapılmıyor yapanlar hobi amaçlı yapıyor.

Fuat Bilgin (SAREM – Enstitü Müdürü) : Oğuz bey ve ekibine fedakar çalışmaları için teşekkür ederim. Balıkçılık yönetimi şubesi kan kaybetti. Personellerimiz üniversitelere geçtiler bakanlığımızın başka kuruluşlarında sektöre hizmet ediyorlar. Kalanlar da yeni personellerimizi yetiştiriyorlar.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus:
Söz konusu projenin lideri olarak görev yapmakta olan sırasıyla; Rahmi UYSAL, Mehmet CİLBİZ ve Abdülkadir YAĞCI'nın tayinlerinin çıkması sebebiyle S.Oğuz KORKUT'a proje liderliğinin devri ve Proje arazi çalışmalarında bilgi birikim ve deneyimlerinden faydalanılmak üzere Dr. Vedat YEĞEN'in söz konusu projeye araştırmacı olarak dahil edilmesi talep edilmektedir

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

Başkan	Raportör	Raportör
Özkan ÖZBAY Müdür	Rıfat R. SANAÇ Mühendis	Buse FİDAN ÖZCAN Biyolog

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Tarih: 03.03.2022
I. OTURUM: DEVAM EDEN PROJELER : SU ÜRÜNLERİ GENETİK KAYNAKLARI PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 27

Projenin Adı	**Moleküler Markör Destekli Soğukta Hızlı Büyüyen Pullu Sazan (*Cyprinus carpio*) Islahı**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P2/02
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Akdeniz Üniversitesi, Su Ürünleri Fak. Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü, Research Enstitute for Fisheries and Aquaculture (HAKI)
Proje Liderinin Adı Soyadı	Şakire Serap YILMAZ
Projede görevli araştırmacılar	19
Proje Başlama Ve Bitiş Tarihi	01/01/2019-31/12/2022

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Prof.Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi-Ziraat Fakültesi): Bundan sonraki aşamada burda elde ettiğiniz ve soğukta belli bir ölçüde de olsa büyüme gösterenleri tekrar anaç olarak kullanıp onlardan döl mü alacaksınız yoksa burda tamamlanacak mı? Sonuç olarak bu proje çalışması sonunda ne elde ettim diyeceksiniz?Yani proje sonucunda çıktılar ne oldu?

Şakire Serap YILMAZ (Proje Lideri-Cevap): Şu an bu proje kapsamında büyüme performans testinden çıkan sonuçlarla tamamlanacak. Bahsettiğiniz aşamalar yeni bir proje kapsamında olabilir. Anaç olarak değerlendirmeyi düşünüyoruz performansı iyi olan balıkları.

Çalışma sonunda; şimdiye kadar bizim bu balıkların performansları hakkında bir fikrimiz yoktu, bir ıslah çalışmasına başlamak için nereden başlayacağımızı bilmiyorduk, bu konularda bir bilgi birikimimiz olmuş olacak ve nasıl devam edeceğimize ve AKSAM'dan Meryem Cansu YEŞİLTAŞIN projesinden çıkan bilgiler doğrultusunda çalışmalarımıza yön vereceğiz.

Prof.Dr.Sedat YERLİ (Hacettepe Üniversitesi): Bildiğimiz gibi büyümede dominant çevresel faktör sıcaklık. Seçtiğin örnek Ardahan Aktaş Gölüne ait; neden Çıldır Gölünden bakılmadı? İkinci bir sorum; yerel ırk olarak o bölgeye özelleşiyor, yani ordaki sıcaklık koşullarına göre üremeyi ileri atıyor çünkü kışın besin bulamıyor bu nedenle beklenen şey soğukta daha erken yaşta daha çok büyüme üreme faaliyetinden ötürü. Üremeye harcayacağı enerjiyi büyümeye harcamaya çalışıyor. Dolayısıyla ilerde yetiştiricilikte kullanıldığında aynı koşulları yaratamadığımızda farklı bir durum doğar mı? Bu soru da bir araştırma sorusu olarak aklımızda bulunmalı.

Şakire Serap YILMAZ (Proje Lideri-Cevap): Çıldır Gölünün seçilme nedeni orada balıklandırma çalışması yapıldı, biz bu gölleri seçerken resmi olarak balıklandırma yapılmayan gölleri seçmeye çalıştık. Diğer araştırma sorunuz içinse ilerleyen dönemlerde değerlendirmeler yapılacaktır.

Ferhat DEMİROL(ELSAM): Bazen görüyoruz ki 2000 metrenin üzerindeki soğuk göllerde kışın alt fayı buz tutan göllerde Tarım İl Müdürlükleri, DSİ gibi kuruluşlar sazan aşılması yapmaktalar. Buda çok efektif olmamakta, sahaya gidildiğinde bu sazanların ölmüş olduğunu ya da yıllar geçmesine rağmen ufacık boyda kalmaktadırlar. Bu projenin esas çıktılarından biri de soğuk göl ya da soğuk barajları balıklandırırken soğukta hızlı büyüyen hatlarımı kullanmak esas çıktınız olacak?

Şakire Serap YILMAZ (Proje Lideri-Cevap): Balıklandırma için şu an bu proje kapsamında yorum yapamıyorum. Bu konuların BSMG ile görüşülmesi daha uygun olacaktır. Biz şu an daha iyi performanslı bir hat elde etmeye çalışıyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü'nden İlbey DOĞAN ve Reşit BİLİCİ'nin eklenmesi.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 28

Projenin Adı	**Su Ürünleri Genetik Veri Tabanı Oluşturulması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/ÜG/17/SU/P-04/02
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü, Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Şirin FİRİDİN
Projede görevli araştırmacılar	50 Kişi
Başlama-Bitiş Tarihi	01/01/2023- 31/12/2027

KATKI VE GÖRÜŞLER: katkı ve görüş yoktur.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Trabzon SUMAE Enstitü personelinden Yük. Müh. Tuğba KAYA ve Yük.Müh. Esin BATIR'ın projeye eklenmesi talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 29

Projenin Adı	**Balıklandırma Yapılan kaynaklarda Sazan Popülasyonlarının Genetik Çeşitliliğin Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/18/SU/P-04/01
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Ankara Üniversitesi-Su Ürünleri Fakültesi Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi
Proje Liderinin Adı Soyadı	Meryem Cansu YEŞİLTAŞ
Projede görevli araştırmacılar	9 Kişi
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2018-30/12/2021

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Prof.Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi-Ziraat Fakültesi): Gayet güzel bir çalışma, yakından da takip etmekteyim. Doktora tezinin bir parçası niteliğini taşıdığını düşünüyorum ve çok iyi bir veri seti hazırlanmış oluyor. Gelecekte popülasyonun nasıl bir homozigotluğa doğru gittiğini ortaya koymakta, heterezigotluk içinde yapılması gerekenler konusunda bakanlığa ve bundan sonraki paydaşlara yol göstermektedir.

Prof.Dr. Sedat YERLİ (Hacettepe Üniversitesi, Biyoloji Böl.): Göletlerden alınan örneklerle doğal ortamlardan alınan örnekler arasında gözünüze bir farklılık çarptı mı? Çünkü göletlerin ontogenesisi çok daha genç, bu proses için doğal göller daha uygun görünüyor.

Meryem Cansu YEŞİLTAŞ (Proje Lideri-Cevabı): Çalışmamızı kurgularken bunları öngörerek popülasyonları belirledik. Yoğun balıklandırma yaptığımız bölgeler, sınırlı balıklandırma yaptığımız bölgeler ve hiç balıklandırma yapmadığımız bölgeler olarak kaynaklardan örnekler almaya çalıştık. Her ne kadar eldeki verilerimize bakarak hiç balıklandırma yapılmamış bölgeler desem de sahaya çıktığımda bir şekilde balıklandırma yapıldığını gördüm. Bu yüzden bu konuda değerlendirme yaparken bende zorlanacağım. Ancak popülasyon arasında bir farklılık yok, üzülerek söylüyorum ki; genetik çeşitlilik daralmış gibi görünüyor. Diğer sonuçlar çıktığında da daha net bilgiler elde etmiş olacağız.

Prof.Dr.Türker BODUR (Akdeniz Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Genel olarak bir konuya değinmek istiyorum. Proje bütçelerine baktığımız zaman çok iyi bütçeler olduğunu görmekteyim. Araştırıcıların bu bütçeleri nasıl temin ettikleri nasıl aldıklarından çok emin değilim, bu da çok büyük bir sıkıntı.

Kıt kaynakların kullanımında teknolojiyi ne kadar yakından takip edersek o kadar faydamıza olacaktır. Bu çalışmalarda mikrosatellit markırlar kullanılmakta, benim de mikro satellit markırlarla ilgili yaptığım üç araştırmam var popülasyon çalışmalarında kullandığım. Burdaki 20 mikrosatellit markır 2 set halinde 10-10 kullanılıp maliyetini ve iş yükünü %200-300 arttıracakken, maalesef mikrosatellit markırları 3 er 4 er set halinde 5-6 set kullanınca hem iş yükü 5-6 kat artmış oluyor hem maliyeti arttırmış oluyor. Bu metotları Türkiye de uygulayan hocalarımız var. 12 Multipleks kullananlar var, 12 li PCR yapmak varken, 4 lü Multipleks PCR yapıldığında hem iş yükü hem maliyeti 3 kat arttırmış oluyorsunuz. Dolayısıyla bu konulara dikkat edilmesi gerekiyor. Böyle bir katkı sunmak isterim, bence önemli bir konu.

Fuat BİLGİN (SAREM): Burda görülen proje bütçeleri reelde görüldüğü gibi değildir. Bunun içerisinde enstitülerin ihtiyaçları olan elektrik, akaryakıt, araç kiralama gibi cari harcamalarda bu bütçelerden

karşılanmaktadır. Burda yazılan rakamlarla, projede harcanan rakamlar aynı olmamaktadır. TÜBİTAK projeleriyle karıştırmamak gerektiğini belirtmek isterim.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Örnek sayısının fazla olması ve projeye dahil edilen sekans analizlerinin ve fragment analizleri çalışmalarının tamamlanması için projenin 1 yıl uzatılması; iş yoğunlukları nedeniyle projeye katkı sağlayamayan Süleyman ÖZTÜRK, Süleyman SARIGÖZ ve Adil YILAYAZ'ın proje ekibinden çıkarılmasını talep edilmektedir talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 30

Projenin Adı	**Türkiye Kıyılarındaki Lüfer Balığının (Pomatomus saltatrix) Genetik Çeşitliliğinin Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/Ü/20/A6/P3/1814
Yürütücü Kuruluş	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	-
Proje Liderinin Adı Soyadı	İlyas KUTLU
Projede görevli araştırmacılar	6
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2020- 31.12.2022

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Dr. Savaş KILIÇ(AKSAM): Antalya örneklemesi için uğraştık, kendi projelerimizden dolayısı da balıkçılıklarla sıkı bir irtibat hali içindeyim, ancak bu balığa çok sık rastlayamadım. Antalya körfezi içinde şu an balıkçılık faaliyeti çok sınırlı durumda. Bu sebeple çok sıkı takip etmek gerekiyor, belli dönemlerde çıkıyor balıkçıları da bu dönemlerde hergün sıkı bir şekilde takip etmek gerekiyor. Yine de elimizden geldiğince yardımcı olmak isteriz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Proje 2022 yıl sonunda tamamlanacak olmasına rağmen (ikinci yılda örneklemelerin çoğunu tamamladığımızdan dolayı genetik analizlere geç başladık ve halen örnek elde edemediğimiz bir istasyon bulunmaktadır) çalışmaların tamamlanabilmesi için projenin bir yıl uzatılmasını talep edilmektedir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

Tarih: 03.03.2022
II. OTURUM: DEVAM EDEN PROJELER :KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

DEVAM EDEN PROJELER / No: 31

Projenin Adı	**Eğirdir Gölünde Yetişen Bazı Makrofitlerin Hayvan Yemi Olarak Kullanılabilirliğinin Araştırılması**
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Ens.
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Cafer BULUT
Projede Görevli Araştırmacılar	13
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2022- 30/06/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Muharrem AKSUNGUR(TAGEM): Özellikle hayvancılık sektöründe yemle ilgili sıkıntılardan dolayı bir alternatif olarak sucul makrofitlerin kullanımına ilişkin güdümlü olarak başlatıldı. Makrofitlerin yem olarak kullanımına ilişkin çalışmalar ve farklı makrofit türlerinin besin içeriği yönünden denemeler yürütülecek. Proje kapsamında sadece makrofit değil, makroalgler ve mikroalgler konusunda da bir sonraki oturumda SUMAE nin yürüttüğü bir çalışma var. Bu yürütülen projelerin içeriği ve üniversitelerimizin bu konudaki yürüttüğü çalışmaları kapsayacak şekilde bir çalıştay yapılması planlanmaktadır. Muhtemelen haziran ayı içerisinde Antalya da yapılması planlanmaktadır, henüz çağrısına çıkmadık. Konuyla ilgili çalışan hocalarımız ve enstitülerdeki araştırmacı arkadaşlar hazırlık yapabilirler, gündem için SAREM 'den Cafer BULUT'a ya da doğrudan TAGEM'e maille iletebilirler. Bilgi vermek istedim.

Dr.Süleyman ASLAN (Hayvancılık Ve Su Ürünleri Araştırma Dairesi Başkanı): Mavi ekonomi olarak adlandırdığımız bu makroalgler ve mikroalgler Dünyada ve Avrupada çok büyük bir potansiyele sahip. Akdenizde 45 milyar dolarlık bir potansiyeli var. Türkiye'nin de bunu değerlendirmesini istiyoruz, BSGM ile TAGEM olarak ülkemiz için çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Hocalarımız bu konudaki fikirlerini de merak etmekteyim. Sadece hayvan yemi olarak değil, aynı zamanda kozmetik sektörünün de, biyodizel vs. alanlarda kullanımakta.

Prof.Dr.Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Özellikle bu sulak alanlardaki bitkilerin giderilmesi konusunda hem ekonomiye katkı sağlar hem de ekosistemin düzene oturması sağlar. Yalnız bu sırada biz bitkileri ortamdan çok fazla alırsak, ortamda bitkilerin olumlu etkilerini de yok etmiş oluruz dolayısıyla bunu da gözetmek zorundayız, çünkü bitkilerin hem suları temizlene yetenekleri var, hem suda yaşayan canlılar için barınak, sığınak, yumurtlama alanları oluşturmakta dolayısıyla bu dengeye çok dikkat etmek lazım. Proje kapsamında birkaç türden bahsedildi, su bitkileri konusunda ihtisasım yok ama bilgilerim dahilinde konuşmak isterim. Projede geçen Chara sp.'yi kullanırsanız yoncayla mukayese edilmiş ama Chara sp.'nin içerisindeki içerik belki yoncaya yakındır ama bitkinin kendine ait bir sarımsak kokusu var, kurbağa grubu tercih etmeyebilir, bunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

Potomogetona gelince de bu konu üzerinde arkadaşlarımın birçok çalışması mevcut. Potomogetona üzerinde epifitler çok yoğun olarak barındıran bir su bitkisidir. Bunlardan bazıları da özellikle dinoflagellatların dino toksin salgılayan dinoflagellatlardır. Kullanılırken üzerindeki epifitleri giderici birşeyler yapmak lazım ya da epifitlere bakıp ona göre bunu endüstriyel olarak kullanmak lazım.

Elodea canadansis su oranı en fazla olanıdır, yoncayla mukayese edildiği zaman içeriği yoncayla yakın bir içerik olmnasına rağmen, bitkinin kendine özgü bazı özelliklerinden dolayı belki ticari olarak tercih edilmeyecek bir türdür. Dolayısıyla burda önemli olan bir de bitkilerin ekolojilerinin bilinmesidir. Ama sularda özellikle son zamanlarda ötrifikasyondan dolayı çok artan bitki popülasyonunu ber taraf etmek ve onu ekonomiye kazandırmak amacıyla yapılmış çok kıymetli bir çalışma olduğunu düşünüyorum.

Remziye ÖZKÖK (SAREM): Sunumda gördüğüm kadarıyla hayvan beslenmesinde kullanılacak denilmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş fotoğrafları gördüm, yani su bitkisi olduğuna göre suda yaşayan canlıların beslenmesinde de kullanılamaz mı? Örneğin; Sazan yemlerinde, sonuçta sucul bitki ve zaten belki balık bunu tüketmekte, daha iyi sonuç alınabileceğini düşünmekteyim, balık yemi olarak da sonuçlara bakılmalıdır.

Prof.Dr.Sedat YERLİ(Hacettepe Üniversitesi): İki yönü var. Biri; bir kaynağı amaç için kullanmak. Çok akla yakın ve mantıklı görünmekte. Bir ihtiyaç var ana besin maddesi olarak kullanılabiliyor ve yerinde bir çabadır. Diğer taraftan ise; çevresel hassasiyetler olabilir. Şöyle ki makrofit kuşağı ılıman göllerde ekoton kuşağı yani kara ile suyun buluştuğu yerlerdir, ve birçok canlı içinde yumurtlama, üreme, larva geliştirme alanı. Peki hiç mi kullanmayalım? Kullanılmalı ancak genel söylenen rakamlar var. Ötrofik göllerde %30-40 makrofit kuşak büyükse bu artık kontrol altına alınması gereken bir hale gelmiş demektir. Yani karasallaşmaya ve dolmaya doğru gitdecek demektir. Tabiki her gölün kendi dinamiği farklıdır. Bu kaynak temini yapılırken makrofit su altı ve su üstü bitkileri temin ederken bu hassasiyetlere değinmek gerekmektedir. Ama bu dünyada yapılmakta yem amaçlı değil ama Balatonda, Macaristan'da rutin olarak makrofit kontrolü yapılmak zorunda kalıyor, çünkü diğer türlü göl aynasına kadar makrofit kuşak ilerlemekte. Özetle şunu söyleyeyim ki; bu kaynak kullanılmalı ama ekoton kuşağı da gözetecek planlamalar alana çıkmadan yapılmalıdır.

Prof.Dr. Mehmet AYDIN(Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri Fak.): Akdeniz de çok büyük potansiyel olduğunu duydum bu konuda hoca görüşü talep edildi. İç su kısmında Sedat hocama katılıyorum, ancak denizel ortam için hiç doğru bir yaklaşım değildir. Denizel ortamdan bu makrofitleri çekmek yem yapılması ya da başka bir amaç için kullanılması doğru değildir. Doğal ortamdan toplanıp değerlendirilmesiyle ilgili görüş sunmak isterim. Ben aynı zamanda dalış eğitmeniyim aynı zamanda. Suyun altında yaşam sadece taşlık bölge var ya da su bitkisi varsa ot varsa orda yaşam var demektir onun dışında hiçbir yerde yaşam yoktur. Tamamen ölü, çamur, bataklık tamamen bitmiş bir ortam. Bu yüzden biyoçeşitlilik açısından bu yaşam alanları çok öenmli yerlerdir. Akdeniz makrofit dediğiniz posidonia topluluklarıdır. Bunlara hiçbir şekilde dokunulmaması lazım, bir metrekarelik alanda bitki topluluğunun olduğu alanlarda binlerce omurgalı-omurgasız canlı var, bir sürü canlının yumurta, yuva ve en çok genç bireylerin saklanması için, döngüye katılması için tek alan orası. Denizel ortam için bu konudan uzak durmak gerekmektedir.

Dr.Süleyman ASLAN(Hayvancılık Ve Su Ürünleri Araştırma Dairesi Başkanı): Önce elimizdeki veriden bahsetmek isterim; Akdeniz'deki ekonomiye katkısı; 2015 deki kaynak 45 milyar dolar. Biz bunları sadece toplama düşüncesinde değiliz, bunun birkaç yolu var. TAGEM olarak balıkçılıkta güzel şeyler yaptık, 93 ülkeye ihracaat yapmaktayız. Devamlı katlanarak büyüyen bir sektör, sucul bitkilerde ne yapabiliriz kısmını hesaplamaya çalışıyoruz. Sadece toplamaktan değil yetiştiriciliğin ekonomik olarak değerlendirilmesine çalışılmakta. Sucul bitkiler gübre, gıda, bağışıklık arttırıcı olarak su arıtımında, biyo yakıt olarak, gıda boyası , yem, biyolojik mücadele de kullanılmakta ve dünyada büyük oranda yetiştiriciliği yapılmakta, Türkiye henüz buna hiç başlamamış durumda. Hocalarımıza katılıyorum; ortamdan tamamen çeşitliliğinde larvaların,küçük balıkların büyümesine engel olacak ,doğal yapıyı bozmamalı, bu sebepten doğru kurgu ile kurulmalıdır. Her fikre de açığız bunu da belirtmek isteriz. Hayvan yemi olarak düşünüldüğünden Bahri Dağdaş Araştırma Enstitüsü projeye dahil edilmiştir.

Prof.Dr. Türker BODUR (Akdeniz Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Sucul ortamda bitkiler çok önemli canlılar, Mehmet Ali AYDIN hocama bu noktada bir görüş sormak isterim. Lagünün içerisinde bir dalyan içerisi devasa deniz bitkileriyle dolmuş ve balıkçılar durumdan çok sikayetçi, tekneler gidememekte, bunların toplanması

gerektiğini düşünmekte, balıkçının bakış açısı bu yönde, lagünlerdeki makroalg yığınlarını toplamak gerekir mi? İşe yarar mı? bunu öğrenmek isterim.

Balık besleme grubunu hayvan yemi grubuna koyup, hayvan yemiyle ilgili bir konuya da su ürünlerine getirdiğimiz bir çalışma olduğunu düşünmekteyim. Balıklar kara hayvanlarından çok daha farklı canlılar, kara hayvanının beslenmesiyle balığın beslenmesi arasında fizyolojik farklılıklar da var. Nacizane önerim; balık besleme uzmanlarını da konu içerisinde görmek isterim.

Prof.Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri): Lagün alanları ekosistemler için çok önemli yerlerdir, evet bu iyi niyetli yapılan müdahaleler hangi kapsamda olursa olsun ekosisteme zarar veriyor, bugün olmasa da yarın mutlaka zarar verecektir. Koruma altında olan yerler, benim şahsi görüşüm; lagün alanlarından balıkçılık kesinlikle yapılmamalıdır. Buralar doğanın kuluçka merkezleri, o bitkilerin içinde canlılar yaşamakta, o yavrular yumurtadan çıktıktan sonra larval pozisyondayken, suyun göbeğinde olması durumunda diğer canlılar tarafından yenileneceklerdir. Onların tek barınabildiği hayatta kalabildiği yerler; ekosistemin içerisindeki bitkisel ortamların arası, sadece balık olarak değil, lagünlerde kesinlikle ticari balıkçılık yapılmamalı, bu işten uzak durulması taraftarıyım.

Dr.Nuran ÇAVDAR (BSGM): Politikamız gereği yetiştiricilik daire başkanlığı olarak, makro ve mikro alglerin yetiştiriciliğinin arttırılması yönünde bir ARGE faaliyetleri oluyor. Şöyle bir bilgilendirme yapmak isterim; şu an için 6 adet mikroalg tesisimiz var. Onaylı projelerde Chrollea, Tetraselmis yetiştiriciliğinin yapılacağına dair taahhütlerimiz var. Üretilen spirilunaların insan gıdası olarak, besin takviyesi olarak piyasada satıldğını biliyorum, Charayı da kerevitin çok sevdiğini bilmekteyim.

Dr.Soner ÇETİNKAYA (AKSAM): Konuyu birkaç açıdan ele almak isterim. Besin maddeleri su kaynağında artıyorsa bitkilerde miktar olarak artacaktır. Bitkilerin bir kısmını uzaklaştırılırsa sucul ortamdan su kalitesine iyileştirici bir etki olabilir.Tersine düşündüğümüzde tekrar oradaki bitkiler kendi bileşenlerine ayrışacağı içinde su kalitesi üzerindeki olumsuz etki de devam edecektir. Diğer konu ise proje üzerinden; sucul bitkilerin su ortamından hasatı nasıl yapılacak? Hasat edildikten sonra kıyıya nasıl taşınacak? Taşındıktan sonra eğer yoğun miktarlarda hasat edeceksek, ki belli dönem içinde hasat edileceği zaman bu yoğunluğu da göz önünde bulundurmak gerekir. Sonrasında bunun uzun süre depolanması için hangi koşullar gerekecek, kurutulacak mı yoksa kendi bünyesindeki suyla bunu uzun süreli depolama şansı olmayacaktır.

Bir başka yönü; Hayvan yemi olarak kullanılması düşünülmüş ama iç suların yapısını düşündüğümüz de bir yönüyle kirlilik boyutunu değerlendirmemiz gerekir. Yedireceğimiz canlının da sağlığını göz önünde bulundurmamız gerekir. Proje de bu kapsam yer almakta mıdır?

Ağır metal boyutuyla ilgili ele alınması gerekir alanın bitkilerin o yönüyle incelenmelidir. Hayvan sağlığı açısından en azından bitkiler üzerinde bir fermantasyon düşünülürse yararlı olacaktır.

Dr. Cafer BULUT (Proje Lideri-Cevap): Bitki alma konusunda hassasiyetinde ve ekosistemi bozmama hassasiyeti ve proje süresi boyunca bitkileri alırken mümkün olduğunca dikkatli olmaya özen göstereceğiz. Projemizin ilk paketi de alan büyüklüğü ve örnekleme gerçekleşireceğiz. Hem ağır metal hem pestisit analizleri hem fermantasyon analizlerinin hesabı yapılcak detaylı şekilde. Bu bitkiler hem yetiştiriciliğe hem de farklı sektörlerde kullanılmasına yönelik pek çok noktadan irdeleyerek sonuçları sunacağız. Tavsiyelerimiz ağırlıklı olarak hayvan yemlerinde kullanımı üzerine olacak, bunun yanı sıra balıkçılık ve sazan yemlerinde kullanımı konusunda değerlendireceğiz**.**

Doç.Dr. Ahsen YÜKSEK: Özellikle Çinde pont sisteminde sazan yetiştiriciliği yapılmakta ve pontlarda makroalg hatta mikroalg yetiştiriciliği yapılmakta, bunu sadece balık yemi için değil, farmakolojik özelliklerinden de faydalanılmaktadır. Bu kapsamda litaratür araştırmaları da projeye eklenebilir.

Prof.Dr. Sedat YERLİ (Hacettepe Üniversitesi): Sularda ot kontrolü ılıman kuşakta sorun teşkil etmektedir. Karasal kaynaktan gelen bitki besleyici maddeler kesilemediği için içerde bitkisel üretim aşırı hale gelmekte, tabi hasatın nasıl ve ne ölçüde yapılacağı çeşitli görüşlere bağlı %10-15 civarında makrofit kuşağının kaybolmaması gerekmekte. Mesela Akşehir-Eber gölünün aynasına ulaşmak son derece zor, büyük bir makrofit kuşağı oluştu etrafında, buralar bu açıdan değerlendirilebilir.

Mehmet Hocama katılıyorum; Lagünler tropik sularla beraber denizlerde kat kat verimli alanlar. Ancak orda da aynı sorun olacaktır. Karasal kaynaktan giren azot-fosforu kesemeyeceği için makrofit kuşak aşırı çoğalacaktır. Ancak bunun hasadı mantıklı ve yeni bir yönetim düzeniyle yapılmalıdır. Posidonyalara hiç dokunulmamalıdır. Akdenizde deniz kalitesi ve durumu posidonya çayırlarıyla ifade edilmektedir.

Dr. Canan Tüzün YAĞCI(AKSAM): Posidonyayla ilgili ciddi kaygılarımız olmalı, kaynaklarda ciddi sıkıntılar var. Tatlı su kaynaklarında da durum tespiti yapılması gerekir. Ötrifikasyon hat safhada, ancak hangisinin daha yoğun olduğu hangisinin daha problemli olduğu konusunda bir bilgimiz yok. Yapılacak çalışmalar doğal değil yapay alanlar üstünden yetiştiriciliği yapılabilir. Tabiki dolmuş alanlarda kurtarma açısından çalışmalar mantıklı ancak hasatı üst taraftan yaptığınızda bitki ordan kaybolmamakta. Çok hassas çalışmalar gerek. Su bitkilerinden

yararlanma anlamında çok mantıklı olmayabilir, sulak alanları kurtarma anlamında özel çalışmalar gerek. Eğer ekonomik anlamda bir katkı sağlayacaksa akvaryum bitkilerinin doku kültürü yöntemleri ile üretilmesinin ciddi katkı sağlayacağını düşünmekteyim. Özellikle ihracatta kaynaklarımız da mevcut değerlendirilebilir.

Prof.Dr. Ferit RAD (Mersin Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Avrupada kaynakların halkın refahına kullanmaktan yana olduğunu fakat bunun sürdürelebilir olmasına dikkat edilmelidir. Sonuçta bu kaynakları biz ülkelerin ülkemizin refahi için kullanmalıyız. Bence burada püf nokta bilim geliyor. biz bu kaynakları kullanırken bunların sürdürülebilir şekilde kullanılmasına dikkat etmeliyiz yasal alt yapı ve denetleme mekanizmalarını yerli yerinde kullanmalıyız. Bizde genelde şöyle bir fikir var, bazen buna şahid oluyoruz. Eğer birşeyi denetleyemiyorsak onu bırakalım, onu kullanmayalım. Bence bundan ziyade Biz bu kaynakları biliminin ışığında nasıl koruyabiliriz ve nasıl bunu milli ekonomiye kazandırabiliriz? Nasıl halkımızın refahı için kullanabiliriz? Ben sosyo ekonomik açıdan bakıyorum.

Şimdi birçok belgesellerde de izliyoruz. Özellikle makrofitlerin Afrika ülkeleri kıyılarındaki fakir fukara ve uzak doğudaki fakir fukara çok basit yöntemlerle çok sabit yatırım tutarı çok düşük olduğu için bu makrofitleri özellikle Japonya'da çok talep gören bu makrofitlerin çok küçük ölçeklerde üretip bundan para kazanıyorlar. Şimdi bi de şuna şahit oluyoruz kıyaya vuran makrofitleri bazı ülkeler bunu biyokütle olarak kullanılıyor ve bunların yakıt arz ediyor. Şuna dikkat çekmek istedim, gerek fakültelerin yapılanmasında gerek sektörümüzün yapılanmasında biz hep hayvansal üretime odaklanmış bulunmaktayız. Bizim su ürünleri fakültelerin de bitkisel su ürünleriyle ilgili bir veya iki tane ders var. Sektör bitkisel üretime yönelmiyor ama dünya artık bitkisel üretime de giderek fazla önem veririz. Bunun gerisinde kalamayız. Gerek fakültelerin yapılanmasında gerek araştırma altyapısının yani burada TAGEM devreye giriyor ve BSGM devreye giriyor. Birlikte ve üniversitelerle biz bu bitkisel su ürünlerinden kaynaklarını sürdürülebilir olmak koşuluyla yetiştiricilik ten bahsediyorum bunu nasıl geliştirip, nasıl ülkemizin ekonomisine katkısını sağlayabiliriz. Şimdi ona dokunma buna dokunma yaklaşımından ziyade sonuçta nüfus artıyor. Bir sürü fakir fukara insan var biz bu kaynakları, bu insanların refahı için gelir sağlamak zorundayız. Bu mantığı çok rasyonel bulmuyorum. Biz bu kaynakları kullanmak zorundayız. Fakat altını çizerek söylüyorum, vahşi bir şekilde bu kaynakları ortadan kaldırarak değil, bunları mümkün olduğu kadar sürdürebilir şekilde ben bunun çok sıkı izleme ve denetleme mekanizmalarıyla destekleyecek şekilde kullanmalıyız. Biz bu kaynakları bir şekilde ülkenin refahı için kullanmalıyız. Bu kadar istihdamda sorun yaşıyoruz, mezunlarımıza iş sahası bulamıyoruz diyebilirsiniz ki bir akademisyene yakışmıyor. Biz kaynaklarımızı kullanmak zorundayız. Ülkemizin refahı için bunları kullanmalıyız ama belirli insanlara peşkeş çekmek anlamında söylemiyorum. Sürdürülebilir olduğu sürece ve bunu sağlayacak denetleme mekanizmalarını ortaya koyup biz bunlardan yararlanmalıyız. Biz ülke olarak bitkisel su ürünleri yetiştiriciliği ile çok daha fazla önem vermeliyiz. İsrail'liler, Almanlar şu anda dünyada birinci mikroalgler konusunda, mikroalgleri kurutulmuş olarak kullanıyorlar ve bir kilosunu 2000 Euro ya satıyorlar. Bunları ilaç sanayisinde de kullanılıyor. Şimdi bu kadar Alman firmaları, kimya firmaları, İsrail'liler bu konuda yatırım yapıyor. Biz hala şu noktadayız, çupra levrek alabalık üretelim, fakültelerimizde de sadece bunları anlatalım. Niye biz geri kalalım? Benim naçizane görüşüm; gerçekten bakanlık bu konuda iyi bir adım atmıştı, mikroalg üretenleri teşvik ediyordu, prim veriyordu, bence bunu ulusal politika olarak benimsenmeli Tarım ve Orman Bakanlığı bitkisel su ürünlerini mümkün olduğu kadar ülkemizde teşvik edildi.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER(AKSAM): Sanırım şu aşamada projeye sadece burada var olan türlerin kullanılabildiği ile ilgili bilgiyi üretme hedeflenmiş. Eğirdir gölü özelinde, bir anda bütün makrofitleri talan etme, hasat etme gibi bir kurgu yok ortada. Sadece ana bilgiyi üretme hedefi var. Literatürde de bununla ilgili genişçe bilgi de var. Bunlarla birleştirildiğinde belki yarın Cafer bey işte mevcut türler içerisinde Kültürle ilgili bu şekilde kültürünü yapmalıyız gibi bir öneri getirecektir . Burayı hasat etmeliyiz gibi değil de zaten. Sualtı makrofitlerinin hasatı başlı başına bir konu, yani çok da kolay bir şey değil. Doğrudan hayvan beslemeciler de bu konuya odaklanabilir. Dünyanın her tarafında planlı ya da plansız bir şekilde helofit dediğimizde aslında kıyı su içi değil de kıyı yarı su üstü ve kıyı tabakayı oluşturan, bunların bir kısmı flak alanlarda özellikle yerel halkın ev işleriyle işte saz gibi, kamış gibi ürünleri çeşitli el sanatı ürünlerine dönüştürülerek ekonomiye dönüştürülüyor, bir kısmı hayvan yemi olarak doğrudan otlatma amacıyla. Esas olan burada biz bir sulak alanı ki bu her sulak alan özelinde farklı ayrı bir yönetim gerektirir. Biz bir sulak alanı yönetip yönetmeyeceğimize karar vermeliyiz. %10-15 lik bir alanda hasata izin vererek bunu sürdürebilecek miyiz? Sürdüremeyecek miyiz? Bunu belirledikten sonrada ülkemizin iklim kuşağı nedeniyle de sadece göllerde değil, akarsu havzaları da önemli bir helofit popülasyonu, potansiyeli var. Ama en büyük sorun yine Cafer bey'in tabloları da gösterdiği gibi kullanılan türlerin hayvan yemi potansiyelinin düşük olması. Bununla birlikte bir dönem yapay sulak alanlarda kullanımı ile ilgili birkaç çalışmayı da yürüttüğümüz için biliyorum. Bu potansiyelin iyileştirilmesi ile ilgili başarılı çalışmalar da var. Yani çeşitli fermantasyon, oksidasyon ya da eklemelerle, ya da yerine kullanmayla özellikle belirlenen türlerin gölün içerisine girmeden gölün dışarısından kolay ulaşılabilir ve kolay hasat edilebilir ürünlerin doğrudan karasal hayvan yemi için uygun hale getirildiği çalışmalar da var. Bence bunada biraz da odaklanırsak yetiştiricilik ile ilgili üreteceğimiz bilginin yanında mevcut olarak aynı gölden balığı nasıl avlıyorsak aynı gölden belirli oranda stok avlanmasına izin veriyorsak bildiğimiz oranda bir makrofitinde, özellikle de kıyı popülasyonu için hasad edilmesine olanak sağlayabileceğini, ekonomiye dönüştürülmesini olaya vereceği bir plan oluşturabilirsiniz.

Dr.Soner ÇETİNKAYA (AKSAM): Uzun yıllar SAREM de çalışmalar yürüttüm bu süre zarfında da gözlemler yaptım. Bölgelerde her rüzgârdan sonra, su içerisindeki bitkilerin dalgalarla karaya taşındığını, kıyıya taşındığını gördüm. Ne yazık ki o besin tuzları tekrar suya giriyordu. Birde şunu ifade etmek istiyorum. Eğirdir de bir enstitümüz daha bulunmakta MAREM, Meyvecilik Araştırma Enstitüsü yanlış bilmiyorsam bu su bitkilerinin tarla tarımında kullanımına yönelik olarak, gübre amaçlı kullanımına yönelik olarak bir çalışmaları vardı. Belki bu proje içerisinde düşünülebilir. Bu bitkilerin hayvan yeminin dışında farklı bir kullanım alanı olarak tarla ziraatinde besleyici bir element olarak değerlendirilir, hem organik madde kaynağı hem besin maddesi kaynağı yönüyle değerlendirilmesi düşünülebilir. Meyvecilik Araştırma Enstitüsü ile bu yönde bir işbirliği yapılabilir.

Fuat BİLGİN (SAREM-Oturum Başkanı): MAREM' le görüşüldü MAREM projeye sadece gübre olarak bakmakta, iki ayrı proje olarak yürütülecek.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJE / NO: 32 (GÜDÜMLÜ)

Projenin Adı	**Çift Kabuklu İzleme Programının Avrupa Komisyonu Yönetmeliklerine Göre Değerlendirilmesi**
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM)
Proje Koordinatörü	Dr. Gülnur Penbe ÖZDEMİR (TAGEM)
Projede Görevli Araştırmacılar	3
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2022 - 31/01/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Prof.Dr. Cüneyt SUZER (Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Proje liderini ve ekibini tebrik ediyorum. Çift kabuklu çalıştayı ve bunun ürünü olan kitabı gördüm, inceledim ve konuyla ilgili de bilgi sahibiyim, öncelikle çok güzel bir çalışma. 2021 yılı içinde de İzmir'de ve Kuzey Ege, Güney Ege ve Mersin bölgesi de dahildir diye düşünüyorum buna, özellikle çift kabuklu üretim alanlarının açılmasına yönelik çok ciddi başvuru ve talep var. Bu proje tamamlandığında bu ihtiyaca yönelik ne gibi bir projeksiyon ya da ne gibi bir açılım olacaktır. Burdan çıkacak sonuçların bu alanların oluşturulmasında ve açılmasında ciddi bir tesir olacağını düşünüyorum.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (Proje Lideri-Cevap): Bu proje aslında yetiştiricilikle ilgili değil. Genel müdürlüğün ihtiyacı olan bir raporlamanın yapılması, potansiyel çift kabuklu yetiştiricilik alanlarının belirlenmesine yönelik çalışmayı bir aksilik olmazsa 'Denizlerde Potansiyel Su Ürünleri Yetiştiricilik Alanlarının Belirlenmesi' projesi kapsamında saha çalışmasını Güllük Körfezinden başlayarak özellikle Güney Ege ve Tekirdağ kıyılarında birkaç bölge var, hat boyunca Temmuz-Ağustos aylarında saha çalışmalarını gerçekleştirip Genel Müdürlükle bir konsensüse varmayı hedefliyoruz. Dediğiniz gibi çok ciddi bir talep var. Hayvansal su ürünleri yetiştiricilik yöntemleri arasında en ekolojik olanı olarak kabul edebileceğimiz çift kabuklu yetiştiriciliğinde sadece ekonomik değil, aynı zaman da ekolojik katkılarını da göz önüne almamız gerektiğini de çalıştay bildirgesinde de yayınlamıştık. Genel müdürlüğümüzde konuya sıcak bakmaktadır, ancak karşımızdaki en büyük sorun sosyal tepki. Şu an en yaygın olarak kullandığımız üretim yöntemi olarak halat yapıları, görsel olarak aslında kirlilik yaratmamasına rağmen yetiştiriciliğin insanlar üzerinde kötü bir imajı nedeniyle çift kabuklu yetiştiriciliğine aynı mantıkla yaklaşmaktalar. Çogunlukla mevcut alanların kapatılmasıyla ilgili süreçler de genel müdürlük nezninde yaşanıyor. Bizde mümkün olduğu kadar harita üzerinde potansiyel olarak düşündüğümüz alanları insanların gözlerinden uzak alanlara odaklanarak gerçekleştirdik. Tabi bunlar yapılana kadar Çanakkale, Yalova, Bursa ve İzmir'de potansiyel olabilecek yeni alanlar açıldı. Umarım ki biz de bunla ilgili sonucu yıl sonuna kadar genel müdürlüğümüze iletmiş olacağız, bundan sonraki süreç genel müdürlük takdirindedir.

Prof.Dr. Ercüment GENÇ(Ankara Üni-Ziraat Fakültesi): Bir öneri de bulunmak isterim. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Şurası ile ilgili bir çekim yapmakta, ve bu kısa film televizyonda kamoyuyla buluşmakta. Çift kabuklu yetiştiriciliği ile ilgili çift kabuklu yetiştiriciliğinin böylesi düzgün alanlarda su kalitesi ve besin maddesi bakımından iyi olan ve kirlenmemiş sahalarda yetiştiricliğinin yapıldığı ve bu yetiştiriciliğin çevresel anlamda bir sıkıntı yaratmadığı noktasında kamoyu bilgilendirilebilir, bunun olumlu bir yansıması ortaya çıkabilir. Çoçuklar, ev hanımları gibi kitleler bunu öğrenebilir, ve buna dair resistance ortadan kalkmış olur diye düşünüyorum. Bakanlığımızın bu sorunu çözebileceğini ön görmekteyim.

Prof.Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri): Karadeniz de bu alanların belirlenmesine yönelik bir çalışmanız var mı? Çift kabuklu üretimi için Karadeniz'in çok uygun olduğunu düşünmekteyim. Büyüme oranlarının Ege ve Akdenize göre çok daha iyi olduğunu biliyorum. Karadeniz deki durum nedir? Çift

kabuklu olarak dediğimiz sadece Akdeniz midyesinden mi ibarettir? İstirdiye yetiştiriciliği ile ilgili crustecea için bir çalışma var mıdır?

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (Proje Lideri-Cevap): Karadeniz bizim çalışma sahamız değil, zaten potansiyel su ürünleri yetiştiricilik alanlarının belirlenmesi projesi kapsamında SUMAE gereken çalışmaları yapıyor. Sanıyorum ki bu alanlar içerisinde çift kabuklu yetiştiriciliği içinde önerileri getiriyor olacaklar. Şu alanlarda şu türler var gibi bir yaklaşımımız yok, taşıma kapasitesini tahmin edebileceğimiz bir veri toplama şeklimiz yok, bu alanda şu kadar ürün elde edebiliriz denebilecek bir veri toplama şansımız da yok. Biraz daha detaylı çalışmalar gerekecek. Bizim yapacağımız çıkarım; potansiyel olacak bu alanlar çift kabuklu yetiştiriciliğine uygun, ihtiyaç hasıl olması durumunda da bu alanlarda hangi türlerin yetiştiriciliği ve verimliliği ile ilgili çalışmalar yapmak olacaktır. Şu an yeni alanlar açılıyor ve Akdeniz midyesinin baskın olarak yetiştiriciliği yapılıyor. Tür ölçeğinde hangi alanların muhtemel o türlere yönelik de bazı spesifik çalışmalarını yapmak gerekecek detaylandırabilmek için. Spesifik büyüme oranlarını mevcut alandaki Klorofil-A gibi ya da organik karbon kökenli taşıma kapasitesi modelleriyle biraz daha detaylı çalışmalar gerekecektir. Uzaktan birkaç örneklemeyla karar verebilecek mekanizmalar değil. Bu aşamada alanın uygunluğuna yönelik çalışmalar çıkartmış olacağız.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 33

Projenin Adı	**Samsun-Hopa Arası Infralittoral Zonda Bentik Ekolojik Kalitenin İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/A6/P4
Yürütücü Kuruluş	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Recep Tayyip Erdoğan Ü., Azerbaycan Balıkçılık Araştırmaları Enstitüsü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Doç.Dr. Nimet Selda BAŞÇINAR
Projede Görevli Araştırmacılar	6
Proje Başlama Tarihi	01/01/2018- 31/12/2022

KATKI VE GÖRÜŞLER: Katkı ve görüş yoktur.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: İzleme projesinde verilerin yıllık takibinde eksiklik olmaması için yaz dönemi arazi çalışmasının yapılması talep edilmiştir.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 34

Projenin Adı	**Doğu Karadeniz Kıyı Şeridi Makroalg Türlerinin Biyokimyasal İçeriklerinin Belirlenmesi**
Proje numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/A6/P3/423
Yürütücü Kuruluş	Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Manisa Celal Bayar Üniv., İskenderun Teknik Üniv., Sanko Üniv., Christian Albrechts Üniv. Kiel/Germany
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Nihal ÇALIŞKAN
Projede Görevli Araştırmacılar	11

KATKI VE GÖRÜŞLER:

Prof.Dr. Mehmet AYDIN(Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri): Makroalg uzmanı değilim, ancak AKSAM'dan enstitü müdürü Serkan Erkan'la bu konu üzerinde bir katalog çalışması yapmıştık. İlgilendiğim bir alan Karadenizde de türlerin tespitiyle ilgili hatta moleküler düzeyde bir BAP projesi de yürütmekteyiz. Merak ettiğim; Kaç tür çalışılacak ya da kaç tür tespit ettiniz? Bunun sonucunda bir katalog çalışması yapılması düşünülüyormu? Proje kapsamında olmasa bile enstitüde Karadenizdeki makroalglerin fotograflandırılması katalog oluşturulması olacak mı ? Çünkü gerçekten büyük bir eksiklik olduğunu düşünmekteyim. Benimde DOKA kapsamında yürüttüğüm başka bir proje çalışmasında şimdiye kadar 10-14 makroalg türü tespit ettik örnekledim, 59 tane dediğiniz makroalg türü mü bulundu yani? Sadece barbata verilmiş, sadece barbaratayı mı tespit edebildiniz? İsim mi verilemedi? Oradaki sorun nedir? Tam olarak anlamlandıramadım. Enstitüde de bu konuyla ilgili bir çalışma yapılacak mı? Karadeniz de bir katalog olmaması önemli bir eksiklik, insanların açıp şu bitki neymiş diye açıp bakabileceği bir katalog olmalı.

Dr. Nihal ÇALIŞKAN (Proje Lideri-Cevap): Bu çok kapsamlı bir proje, 6 ilden 12 istasyondan tüm mevsimleri örnekledik gerek dalgıçla gerekse kıyıdan. Çok fazla örnek topladık, 62 farklı tür bulduk. Bizim çalışma örnek sayımız 700-800 ü geçmekte. Su içerisinden goproyla örnekler ayıklanırken ve dışardan çekimler yaptık. Çok meşakkatli bir çalışmaydı. Ayıklanması olsun, iş paketleri olsun, iş yükü çok fazla. Bu çalışmalar bir katalog için değil, onun için farklı bir çalışma olması lazım.

Bizim de genetik çalışmalarımız oldu bunların DNA'larını izole ettik, sekanslama çalışmalarımız devam ediyor. Biyo kimyasal analizlerini yaptık. Makroalgleri kodlamak zorunda kaldık.

Prof.Dr. Mehmet AYDIN(Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri): Tür bazında molaküler olarak çalışmasını yaptınız mı? 62 tür kesin mi? Çünkü mevsimsel olarak türler çok değişkenlik gösterir görüntü itibariyle. Yazın bakarsınız bir bitkiye farklı görünür, sonbaharda çok farklı bir görüntüye bürünmüş olabilir. Görsel olarak gördüğünüz aynı türe ait olabilir. Moleküler düzey de ben ayrımının yapılıp yapılmadığını merak ediyorum.

Dr. Nihal ÇALIŞKAN (Proje Lideri-Cevap): İş paketimizi yapan Ergün TAŞKIN (Manisa Celal Bayar Üniversitesi) uzmanımız olur. Teşhislerini taksonomik olarak kendisi yaptı. Morfolojik olarak çalışmalarına bende katıldım, moleküler çalışmaları ise ben ve moleküler biyolog hocamızla yapıyoruz, DNA'ları izole ettik ancak bunlarda sorun var. Kimisi mukuslu, kimisi de donmadan kaynaklı DNA'yı vermedi. Birçok yöntem denedik, hem klasik yöntemle hem de kitle denendi. Çalışmalarımız devam ediyor, DNA bazında ve PCR bazında ilerledik ancak henüz sekanslama yapılmadı.

Prof.Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Üniversitesi-Fatsa Deniz Bilimleri): Benzer çalışmaları bende yürütüyorum. Takdir edilesi bir çalışma. Ancak ben 62 türü tespit edebildiğinizi düşünmüyorum. Bu proje sunumu içerisinde tek bir tür adı bile isimlendiremediniz. Eğer böyle bir emek varsa ortada bunun kesinlikle bir katalog haline dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Enstitünün bir kaynak bulup kataloglandırıp, bilime bir hizmeti olması gerektiğini düşünüyorum.

Dr. Nihal ÇALIŞKAN (Proje Lideri-Cevap): Bütün bu bilgileri çalışma bitiminde derleyip, tümünü sonuç raporunda vereceğiz, tablomu ben ara raporlarda daha önce sunduğum için tekrar sunuya koymadım.

Dr.Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL(Koyunculuk Araştırma Enstitüsü): Projenin küçük bir kısmında çalışma da bulundum, projeden çıkarılmayı ve sonuç raporunda adımın yer almamasını talep ediyorum.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Proje çalışmaları pandemiden ve bazı makrolaglerin biyomateryal özelliklerinin belirlenmesi adlı iş paketindeki kimyasal temininde yaşanan aksaklıktan dolayı halen devam etmektedir. Proje çalışmalarının tamamlanabilmesi için bir (bir) uzatılması talep edilmiştir. Tayin dolayısıyla enstitüden ayrılan Dr. Ekrem Cem Çankırılıgil'in ismi sonuç raporunda yer almaksızın projeden çıkarılması talep edilmiştir.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 35

Projenin Adı	**Doğu Karadeniz'de Karasal Kaynaklı Kirleticilerin Kıyı ve Deniz Ekosistemine Etkilerinin Belirlenmesi (İzleme Projesi)**
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dilek FİDAN
Projede Görevli Araştırmacılar	7
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01.05.2019-01.05.2024

KATKI VE GÖRÜŞLER: Katkı ve Görüş Yoktur.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

Tarih: 03.03.2022
III. OTURUM: DEVAM EDEN PROJELER
Barajlarda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi

DEVAM EDEN PROJELER / No: 36

Ülkesel Proje Adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt Projenin Adı	**Sır Baraj Gölünün Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/20/A6/P2/2323
Yürütücü Kuruluş	Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Kahramanmaraş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl. Turgut Özal Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dicle Üniversitesi Fen Edabiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Liderinin Adı Soyadı	Mehmet KÜÇÜKYILMAZ
Projede Görevli Araştırmacılar	13
Proje Başlama Ve Bitiş Tarihi	01.01.2020- 31.12.2021

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Baraj göllerindeki yetiştiricilik artık Karadeniz'deki somon yetiştiriciliği ile beraber çok önemli hale gelmeye başlamıştır. Baraj göllerindeki yetiştiricilikle ilgili diğer genel müdürlüklerden de bilgiler gelmektedir. DSİ genel müdürlüğü bazı baraj gölleri için kapasite belirlemesi yapmakta, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'de özümleme çalışmaları yapmaktadır, bizde bu bilgiler mevcut. Şu an itibariyle 5 tane tesis yaklaşık 400 ton kadar üretim yapmakta sır baraj gölünde. 28 bin metrekarelik bir alan kalmış, bu çalışmanın sonunda 28 bin metrekarelik alanı ne kadar değerlendirebildiğimizi görmüş olacağız. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün özümleme çalışmalarına göre kalan fosfor özümleme kapasitesi aşılmış ve hipertrofik olarak görünmekte sır baraj gölü. Dolayısıyla sizin çalışmalarınızla birlikte bizlere yön verecek bu çalışma.

Mehmet KÜÇÜKYILMAZ (Proje Lideri-Cevap): Değerlendirme yaptığımız zaman sonucu ortaya koymaya çalışacağız.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 37

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Çamlıgöze Baraj Gölünün Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Fırat Ünv. Su Ürünleri Fakültesi
Proje Liderinin Adı Soyadı	Rıdvan TEPE
Proje koordinatörü	Serhat DİNÇER(TAGEM)
Projede Görevli Araştırmacılar	12
Proje Başlama ve bitiş tarihi	01.01.2020- 31.12.2022

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Belirttiğiniz bilgilerin güncel olanlarını paylaşıyorum, 5 tesisimiz bulunmakta, 4250 ton üretim yapılmakta, %80' inine yakın bir alan dolmuş durumda. 115.500 metrekarelik alanı üretime açtık. Çamlıgöze Baraj Gölü de Sır Baraj Gölü gibi Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün özümleme çalışmaları sonucunda ötrofik olarak görünmekte, sizin yaptığınız çalışmayla ilgili buna benzer bir sonuç mu elde etmiş olacağız?
Rıdvan TEPE(Proje Lideri-Cevap): Ocak 2022 yılında gittik en son orda sadece MARSİS diye bir firma var, kendi içinde ayrı ayrı firmalara bölünmüşse bilmiyoruz ancak başka da bir firma yok diye biliyoruz.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Dönemsel olarak üretim yapılmıyor olabilir ancak, bizim elimizde 5 tane izinli yetiştiricilik belgesi olan tesis bulunmakta. Ötrofik olduğu bilgisini paylaşmak isterim. Çamlıgöze Baraj Gölü'yle ilgili elimizdeki bilgiler bunlar.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 38

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Beyhan Baraj Gölü Su Kalitesi ve Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi.**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma İstasyonu Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Malatya Turgut Özal Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi
Proje Liderinin Adı Soyadı	Kenan ALPASLAN
Proje koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Projede Görevli Araştırmacılar	7
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2020 - 31/12/2022

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Beyhan Baraj Gölüyle ilgili bir husus var. DSİ burayı üretime açtıktan sonra taşıma kapasitesinin belirlenmesine yönelik talepte bulunuldu ancak, Beyhan Baraj Gölü Elazığ ve Bingöl olmak üzere iki bölgeye ayrılmış durumda. Ancak burda güvenlik nedeniyle, terör örgütünün geçiş güzergahnda olması sebebiyle Jandarma Komutanlığı olumsuz görüş vermiştir. Bu sebepten bu göl üretime açılmamıştır henüz durdurulmuştur. İlerleyen yıllarda nasıl gelişmeler olur bilemiyoruz.

Çevre Bakanlığının bilgilendirme sebebi nedir? Bunla ilgili bir talep mi var ? Gerekli olduğunu düşünmüyorum bu hususta.

Kenan ALPASLAN(Proje Lideri-Cevap):Çevre Bakanlığına kuraklık nedeniyle bilgi verilmiştir, böyle bir talep yoktur, gerekli görülmesi durumunda çıkarılabilir.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 39

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Sefa Köy Baraj Gölü Su Kalitesi ve Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	-
Proje Liderinin Adı Soyadı	Kenan ALPASLAN
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Projede Görevli Araştırmacılar	6
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2022 - 31/12/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Sefa Köy Barajı yeni açıldı. 2020 yılında TAGEM'e yazdık taşıma kapasitesinin belirlenmesiyle ilgili. Ondan önce de kanun değişikliğiyle birlikte bürokratik süreçle ilgili sıkıntılar vardı. Su ürrünleri kanununda denilmektedir ki Kültür ve Çevre Bakanlığının görüşü alındıktan sonra yetiştiriciliğe açılmaktadır demektedir. BSGM olarak biz önce bu görüşleri alıp, su ürünleri yetiştiricilik bölgeleri olarak adlandırılıyor. Bu bölgelerin çoğu kanundaki tanıma göre, bu görüşleri aldıktan sonra 2020 Yılı kasım ayında taşıma kapasitesinin belirlenmesiyle ilgili görüşüldü. Daha önce de belirttiğim gibi baraj göllerindeki yetiştiricilik özellikle Karadeniz ve yakın illerde önem kazandı, üreticilerimiz dört gözle bu barajların açılmasını beklemekte. BSGM olarak bizde üretime açmak istiyoruz. Çalışmalar ne kadar hızlı sonuçlanırsa ya da en azından bir ara rapor sunulursa memnuniyet duyarız ve biran önce müracatları alır, değerlendirmeye başlarız. Henüz bir tesis yok bölgede. Ancak şöyle bir kapasite bilgisi var; DSİ üretime açtıktan sonra 110 hektarlık alanın %3 ünü açmış, 1500 tonluk bir kapasite belirlendiği bilgisi mevcut. Ara rapor verilmesi durumunda çalışmalarımıza başlanacaktır.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 40

Ülkesel Proje Adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt Projenin Adı	**Alparslan 2 Baraj Gölü Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Muş Tarım ve Orman İl Müdürlüğü (Teknik ve Altyapı Desteği)

Proje Liderinin Adı Soyadı	Nurten ÖZBEY
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER(TAGEM)
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/10/2021 - 30/09/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Alparslan-2 Baraj Gölü, Alparslan-1 ve Alparslan-2 Baraj Gölü olmak üzere sıralı bir baraj gölü. Alparslan-1 Baraj Gölünde birçok tesisimiz mevcut ve çok fazla da müracaat almaktayız. Alparslan-2 Baraj Gölü içme suyu olarak belirlenmiş ancak, 2021 yılıda DSİ tarafından uygun görülmemiş yetiştiriciliğe açılması. Suyun alınacağı mazhabın yeri mi değişti, başka bir durum mu var emin olmamakla birlikte 300.000 metrekarelik alan %1 itibariyle üretime açıldı, çalışmalarınızın sonucunu bekliyoruz.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 41

Ülkesel Proje Adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt Projenin Adı	**Yukarı Kaleköy Baraj Gölü Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Bingöl Tarım ve Orman İl Müdürlüğü (Teknik Ve Altyapı Desteği)
Proje Liderinin Adı Soyadı	Nurten ÖZBEY
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER(TAGEM)
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/10/2021 - 30/09/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Yukarı Kaleköy Baraj Gölü iki ayrı avlak sahada yer almaktadır. Bingöl ve Muş illeri sınırları içerisinde. Şu ana kadar çok bir şey yapılmamış sanırım ayrı ayrı avlak sahasında kapasite mi belirleyeceksiniz sadece bir bütün olarak Yukarı Kaleköy Baraj Gölünü bir bütün olarak mı ele alacaksınız? BSGM olarak bizim için ayrı ayrı iki bölge olarak belirlenmesinde fayda var, daha uygun olacağını düşünmekteyim.

Nurten ÖZBEY (Proje Lideri-Cevap): Böyle planlanmamıştı ancak daha uygun olacağını düşünüyorsanız o şekilde yapılabilir. Henüz arazi çalışmalarına başlanmadı numune alınmadı.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Böylesi daha uygundur. Birinci avlak sahası Bingölde ikinci avlak sahası ise Muş il sınırları içerisindedir. Bununla ilgili biz DSİ den koordinat harita ya da hatları ayrıca, edindiğimiz bilgileri de sizlere ulaştırabiliriz. İki ayrı kapasite belirlenmesi daha uygundur.

Ferhat DEMİROL(ELSAM): Bu konularla ilgili olarak Mehmet Ali KOÇER'e soru yöneltmek istemekteyim. Bu barajların hepsi Murat Nehri üzerinde kuruldular, kapasiteleri ya tam dolu değil ya da hiç yok. Biz devasa kapasiteler belirliyoruz, ancak yarın birgün bu kapasiteler dolduğu zaman bu barajlardan çıkan su diğerine bir diğerine geçecek, yani fosfor yükü ordan oraya transfer olmuş olacak, şimdi bu durumda bu kapasiteler hesaplanırken, bunu dikkate almak gerekiyor mu? Teorik olarak alınabiliyor mu ya da alıyor muyuz?

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Şu an elimizdeki en iyi seçenek kararlı hal modeli olan Vollenweider modeli. Bu anlamda burda yük hesabı yapmamaktayız, yükün zaten var olan tayin ettiğimiz konsantrasyon içerisinde olduğunu kabul etmiş oluyoruz, neticede bir üstteki barajdan giren konsantrasyonu kendi solüsyonu içerisinde tayin etmiş oluyoruz yani, her zaman için çok zayıf bir model ve kötü bir tahmin olduğunu düşünüyor olmamla birlikte mevcut olarak ve alt yapı olarak daha iyisini yapabilir miyiz bu konuda kararsızım, ama sanırım bu kararlı hal modelinin bir ötesine gidilerek, biraz daha empirik modeller kullanıldığını görmekteyiz. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ya da DSİ nin iç sularda asimilasyon özümseme kapasitesiyle ilgili bir grup proje bitirildi, diğer gruba geçildi. Sanırım bizim kullandığımızın bir üst versiyonu ama neticede oda dinamik değil, empirik. Şu an için daha iyisini mevcut alt yapımızla yapmamız zor.

Prof.Dr.Ferit RAD(Mersin Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Bu baraj göllerindeki alabalık üretimi daha Karadenizdeki türk somonu gelişmemişken iç piyasaya yönelik porsiyonluk balık üretimi şeklindeydi ve bunların birçoğundaki üretim mevsimsel olduğu için su sıcaklıklarının artmasıyla birlikte Mayıs-Haziranda arz da çok artmaktaydı. Çünkü yetiştiricciler bu balıkları hasat edip pazara sevk etmeleri gerekiyordu, ve bunun sonucu fiyatta aşırı düşmekteydi ve sektör gerçekten büyük bir dar boğaz yaşamaktaydı. Belki de kimisi bakanlığın daha önce ödediği bu primlerle ayakta kalmaktaydı. Ama bu Pazar açısından sürdürülebilir bir gelişme değil. Karadeniz somonu yeni bir pencere açtı alabalık sektörü için. Bunu sektörden çok fazla duymaktayım. Yavru fiyatları arttı yavruya çok fazla ihtiyaç var. 100-250 gram daha sonra bunları kafeslerde somon haline getirip Japonyaya ihraç etmekteyiz. Diğer bir öenemli pazarımız da Rusya ve Ukrayna'dır. TÜİK verilerine göre 2020 yılında Karadenizde 8 bin ton Karadeniz somonu üretildi, Sinop ve birkaç yerde alan tahsisi söz konusu. Bu üretim kapasitesinin 40

bin tona veya daha fazlasına çıkması planlanmaktadır. Merak ettiğim bu 40 bin ton kapasite belirlenirken özellikle denizlerde yetiştirilen alabalık sektörü için bakanlık ne kadar stok materyaline yani biyomasa ihtiyacı olduğunun projeksiyonlarını yapıyor mu ? Şöyle düşünelim; 40 bin ton 40 milyon kilogram etmekte, her bir balık bir kilogram olsa 40 milyon tane balık eder. Bu 40 milyon ton balığın kafeste büyümesi sonucu tabi ölümlerde meydana gelecektir. Bizim ne kadar alabalık biyo kütlesine yani stok materyaline ihtiyacımız olduğunu hesaplıyor muyuz? Barajlarda kurulacak işletmeler tabi burda bir girdi temini yani onlar bu biyo kütleyi sağlamakta ancak o kadar büyük kapasitelerden bahsediyoruz ki yarın birgün farz edelim Karadeniz'deki balıkların ihracatını yapamazsak bugün olduğu gibi bir savaş çıkarsa Rusya pazarında bir sıkıntı çıkarsa bu balıklar bu sefer türk somonu balıkçılarının elinde kalacak ve bu barajlarda izin verilerek yapılan balıkta iç piyasaya verilmek zorunda kalacak, iç piyasada bir kaos, talep fazlası ve bunun sonucunda fiyatlarda düşmeler görülecektir. Özet olarak tabiki üretimi desteklemeliyiz. BSGM de gördüğüm kadarıyla sektörden gelen talepler doğrultusunda TAGEM den taşıma kapasitelerini istemekte. Biz ülke olarak barajlara veya herhangi bir sektörün üretim kapasitesine izin verirken pazar projeksiyonları yapıyor muyuz, arza bağlı fiyat projeksiyonları yapıyor muyuz?

Üç sene sonra bu kadar kapasite artışıyla birlikte bu balıkları nereye satacağımızı, kaçtan satacağımızı, bu sektörde karlılık oranlarının ne olacağını dikkate alıyor muyuz? Sunulan projelere baktığımızda bu projeksiyonlara yönelik bir tane çalışma görmemekteyim. Yani körü körüne kapasite açıp, üretin demekteyiz ancak bir sıkıntı çıktığında bakarız denilemez. BSGM nin bu projeksiyonları yapması lazım, sektörden talep geldi diye bu pek yeterli bir gerekçe değil. Avrupalılar çok planlı gitmekte, Pazar nedir? Pazar büyüklüğü nedir? Pazarın talepleri nelerdir? bunlar doğrultusunda nasıl bir mal ve ne kadar üretmek gerektiğini öngörmekteler. Dolayısıyla biz zaman zaman şu sıkıntıları çekmekteyiz; Pandemi oldu, çipura ve levreği avrupaya taze soğutulmuş olarak ihraç edemedik, o dönemde depolarda dondurulmuş balık filetolarımız vardı da dondurulmuşa talebin olduğu bir döneme denk geldi o şekilde gönderebildik. Sektör olarak artık pazara, projeksiyonlara ekonomiye, karlılık oranına bakılmalı. Çevre sürdürülebilirliği çok önemli ancak muhteşem bir çevre sürdürülebilirliği olan bir işletme 15 dolardan üretip satamıyorsa ve kar elde edemiyorsa, sadece ekolojik sürdürülebilirlik yetmemektedir. Bu işletmenin biz geleceğini, karlılığını, arzını, talep dengesini, iç ve dış pazardaki dinamiklerini dikkate almamız gerek. Bu tip projeksiyonlara yön verilmeli. Daha bilinçli şekilde bilime dayalı kararlar verelim. Niyetim kimseyi eleştirmek değildir, sadece bir akademisyen olarak görüşümü dile getirmek isterim. Sektörü destekleyen gerek ulusal gerekse uluslarası platformlarda sektörümüzle gurur duyduğumuzu ve bunun ekonomik sürdürülebilir ayağının her zaman eksik olduğunu vurgulamak isterim.

Fuat BİLGİN (SAREM-Oturum Başkanı): Bu tür çalışmalar hem üretim hem yetiştiricilik hem de pazarlama hepsi bir arada yürütülmesi gereken çalışmalar ki muhakkak konuyla ilgili kararlar alınıyordur, alınmalıdır da.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ (BSGM): Ferit hocama bir açıdan katılıyorum, bir açıdan katılmıyorum. Pazara arz konusunun karlılık olup olmayacağını, bundan sonra piyasanın tıkanıp tıkanmayacağının hesabını BSGM olarak bizim yapmamız çok açık şekilde bilemiyorum. Biz projeleri onaylıyoruz, mevzuat açısından hukuki olarak konuşmaktayım. Projenin içerisinde tüm karlılık analizleri, talep arz analizleri tamamı hesaplanıyor ve o sonuçta projenin karlı olup olmadığı ve pazar sorunu ki şu an pazar sorunu yaşanmamakta ilerleyen dönemlerde yaşanır mı bilmiyorum ancak benim de görüşüm pazar sorunu yaşanacağına yöneliktir. BSGM olarak misyonumuz ve vizyonumuz üretimi arttırmaktır. Talep var ki üretim alanlarını açıyoruz, şu an hala ciddi anlamda talep var. Denizlerle ilgilli bilgi veremeceğim iç sularla ilgili alana baktığım için. Barajlarda yetiştiricilik taleplerine yetişmekte zorlanıyoruz. Bu talepleri mevcut haliyle sürdürülebilirliği dikkate alarak çok önemli olduğunu bilerek verilen alanları stok yoğunluğunu, barajlarda stok yoğunluğu ve rotasyon alanı da dahil olmak üzere dikkatli şekilde barajlara fazla yüklenmemeye çalışıyoruz

Özkan ÖZBAY(ELSAM-Enstitü Müdürü): Ferit hocamın endişelerini haklı buluyorum. Elâzığ alabalıkta her sene üretimde Türkiye 1'incisi olmasına rağmen kapasitenin yarısı kadar üretim yapıyor, kapasitesini sonuna kadar kullanmamakta. Yani burdaki taşıma kapasitesiyle maximum bu kadar üretilebilir deniliyor ancak, özel sektör buraya bir yatırım yaptığı için arz talebi çok ince hesapladığından ne kadar üretmesi gerektiğine yönelik kendi içinde bir döngü var.

Elazığ Türkiye 1'incisi olmasına rağmen alabalık üretiminde ki şu an kapasitesini tamamlayamıyor bile ki hayalimiz tamamlaması. Yani bu döngü kendi içinde zaten ilerlemekte. Konuya şurdan bakmak lazım; şu an için 9 tane proje yapılmakta, 9 tane belirlenen baraj BSGM nin talebi üzerine bizim yaptığımız projeler. Biz devlet olarak karlılık oranını değil, özel sektör daha çok önemsemekte. Özel sektör kar elde edeceğini düşündüğü noktada bu kapasiteyi arttırmaya gidecektir. Şu an için kapasitesi yarı yarıya çalışıyor, bu döngü kendi içinde halledilyor.

Prof.Dr.Ferit RAD(Mersin Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Ekonomik açıdan bir olguyu söylemek isterim. İnsanlar tabiki balık yemeli ben balık yemesinler demiyorum. Yakın zamanda tüketici değil üretici fiyat endeksi yayınlandı. %100' e yakın olarak açıklandı. Bunun anlamı şudur ki; üretici bir malı üretiyor ve bellir bir maliyeti var, bu maliyetleri %100 artmış, piyasa koşullarından dolayı bu malı gereğinin altında satmakta, bu sürdürülebilir bir durum değil. Balık ucuz olsun öyle yensin düşüncesi yanlıştır. Balık böyle ucuz olmayacaktır. Eğer bir üretici maliyetinin altında balık satıyorsa bunu bir gün iki gün satacaktır, ondan sonra iflas eder. Doğru olan fiyatın arz-talep çeliştiği noktada fiyat teşvik eder o fiyatta satılması gerek. Kapasiteye ulaşılamıyor demektir, bahsettiğim

şudur ki; o kapasiteyi demek ki onların gerçek kapasitesi bugün piyasanın onları zorladığı üretim seviyesidir. Bizim sadece projede 400.000 bin ton kapasitemiz var demekle bu iş bitmez. Demek ki o projeksiyon bilimsel temelden yoksun. Eğer o üretici 2.000 bin ton kapasitesi varda 1.000 ton üretiyorsa piyasa ona gerçekleri göstermiş, bilniyor ki demek 2.000 ton gerçekçi değil, piyasa koşullarında 1.000 bin ton üretilmeli. Ekonomik açıdan hiçbir çelişki söz konusu değil. BSGM yi anlıyorum, ekonomisini yapamayacakları hususunda.

Elazığ da kapasite istenirse 10.000.000 ton olarak belirlensin, bu miktarın bir önemi yok, piyasa onu kaç tona zorluyorsa, maliyet kar usulü kapasitesi budur. BSGM ye iletmek istediğim TAGEM'e bağlı tarım ekonomisi birimi var. Onlarla güzel bir proje verelim. Tüketim ne olacak, arz ne kadar olmalı bunlar hesaplansın.

Norveç nasıl bir 600.000 ton somon üretiyor? Bunun sebebi sınırlamasıdır. Çünkü yeni lisans vermemekte; yeni lisans verdiğinde piyasa dengesi bozulacak, 178 ülkede temsilcilikleri var ve dünyayı takip etmekteler. Bizdeki Türk somonu gurur duyduğumuz bir sektör ama daha sürdürülebilir olması için Japonya'yı, Ukrayna'yı, Rusya'daki gelişmeleri, kişi başına düşen geliri, büyüme hızını hesaba katmamız gerek, bu kadar basit değil. Ben bu ülkenin bir vatandaşı olarak bu sektörün daha sürdürülebilir daha iyi yerlere gelmesi için hiçbir kurum ve kişiyi eleştirmiyorum.

Özkan ÖZBAY(ELSAM): Elâzığ bu işe başladığı zaman 3.000 tonlardan başladı. Şu anda 25.000 tonlara yaklaştı. Yani burada bizim yaptığımız taşıma kapasitesi, onların satma kapasitesi ve yahutta pazara sunmak, kapasitesi değil. Biz diyoruz ki, suya o lokasyona zarar vermeden şu kadar ton en fazla üretim burada yapılabilir diyoruz ama kendisi bu kapasitenin altına satmayı göze alıyorsa, ve yahut kapasiteyi durdurabiliyorsa o bizim yaptığımız sadece o lokasyona, su yahut baraja verilecek maksimum yer. Çünkü dediğim gibi Elâzığ bu işe tarihine bakın. 3.000 tonla başladı, 25.000 tona çıktı. Yani demek ki ortam şartları gelişince bu tona ulaşabiliyor. Satabildikçe bu tona ulaşabiliyor. Burda bizim yaptığımız da bu barajlarda aslında Norveç'in yaptığını yapıyoruz. Bir sınır koyuyoruz, oraya. Şu kadar tondan fazla üretim yapamayız diyoruz. Ancak özel sektör olduğu için buna bir yatırım yaptığı için biz onun elinde tutamayız. Ne kadar yapacaksa o izni aldıktan sonra o arza göre talep, talebe göre arz yapıyor. Yani ben bunu dile getirmek istiyorum. Yoksa bizimkisi maksimum verilecek rakam olarak biz veriyoruz. Biz onu satabileceği rakam olarak değil bu kendisinin. Pazarlama birimi ile yapılacağı bir konu. Yoksa kar etmeden satış olmayacağını herkes de biliyor. Zaten o süreç yürümez.

Serhat DİNÇER(TAGEM): Bildiğiniz üzere taşıma kapasitesi BSGM tarafından talep edilerek hem iç sularda hem denizlerde taşıma kapasiteleri belirlenmekte. Ülkesel çapta projeler halinde belirlenmekte. Hem enstitü müdürlüğümüzce hem genel müdürlüğümüzce yürütmüş olduğumuz taşıma kapasiteleri ile ilgili, ayrıca bu su kaynaklarımızla ilgili su değişiminin sürdürülebilir kullanımına yönelik bu taşıma kapasitesinin daha sonraki projelerle yeniden tekrar durumunun tespitine yönelik de ayrı bir çalışmamız da var. Bunu da yakın zamanda hem BSGM hem enstitü müdürlüğümüzde nihayet aşamasına getirerek bu projeleri, en sürdürülebilir hale getireceğimize yönelik yeni bir çalışma başlatacağız.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Siyasetin baskısı altında kalan bir BSGM bürokrasisi var. Aslında istekli bir şekilde taşıma kapasitesine dayalı olarak yürütmek isteyen bir BSGM bürokrasisi ve bir yandan da istekli bir TAGEM var. Bilimsel temellere dayalı iyi bir model geliştirmeyi hedefleyen, birbiriyle uyumlu fakat açmaz olduğumuz kısım bilimsel temeller ile hareket ettiğimiz sonuçları uygulamayı çok iyi yansıtamıyor olmamız. Kişisel görüşüm; Bunun herhangi bir bilim akademik bulguya dayanarak söylemiyorum. Baraj göllerindeki yetiştiricilik faaliyetlerimizin maksimum 25-30 yıllık ömrü kaldığı yönünde, çünkü gerçekten sınırlı bir kaynağımız var, sınırsızca balık yetiştiriciliği yapmaya çalışmanın yanı sıra sadece balık yetiştiriciliği için değil, bu başta tarımsal sulama olmak üzere sınırlı bir kaynağı sorumsuz ve sınırsızca kullanmaya çabalıyoruz. En büyük açmazımız burda. Aslında buna yönelik yönetim planları ve yönetim şekilleri çok kolay olmakla birlikte yine içinde bulunduğumuz bu kısır döngü nedeniyle bunların çok harekete geçiremiyoruz. Çoğu zaman benim de içinde bulunduğum çeşitli çalışmalarla da sonuçlandıramıyoruz. Önümüzdeki 10 sene içerisinde tahminim BSGM ve bağlantılı olarak Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü işin bu kısmına bir düzenleme getirmezse bu sürekli kapasite artışı ve kaynağın kullanımına yönelik bir sınırlama getirmezse iyi modellere dayanan, yani yönetim modellerine dayanan bir sınırlama getirmezse çevresel sürdürülebilirliği dikkate alarak söylemekteyiz. Yaşadığımız iklim değişikliği ve yaşayacağımız hızlı nüfus artışı ve eonomik büyümeyi takiben 10 yıl içerisinde Başka genel müdürlüklerin ya da başka bakanlıklar bize hangi baraj gölünde ne kadar kapasite azaltmamız gerektiğini, nerelerde yapabileceğimizi söylüyor olacak. Ben öyle olacağını düşünüyorum. Çok büyük ihtimalle de 10 yıl içerisinde Biz artık gelen yazılara göre. Kapasiteleri tanımlıyor olacağız. Maksimum 30 yıl içerisinde de baraj göllerinde kullanabileceğimiz kapasiteler şimdikinin üçte biri kadar azalmış olacak. Bu sadece benim öngörüm.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Bundan sonra bizim genel müdürlük olarak yaptığımız mevzuat çalışmalarında ve genel prensip olarak ta aynı zamanda biz tüm Türkiye'de iç su, deniz barajlar ne olursa olsun tüm tesislerde atıl kapasiteleri belirlenerek belli bir süre üretim yapmayan atıl kapasitelerin proje kapasitelerini azaltmak yönünde çalışmalar yapacağız. Dolayısıyla şuan bizim 500.000 ton, 600.000 ton üretimimiz var dediğimiz noktada gerçek rakam bu değil. Tabiki hepimiz biliyoruz, daha altında üretimi yapılıyor. Buda işte Özkan Bey'in söylediği gibi yarı kapasitede çalışan tesisler var. Şimdi bazı tesisler var, üretim yapamazken ya da

tam kapasite çalışamazken bir diğer tesis sürekli üretim halinde olabilmekte. Yapabilen var, yapamayan var, pazarı bulan var, bulamayan var. Bununla ilgili sorunlar var. Pazarı bulamayan kişi kendine göre bir üretim planlaması yapıyor ve dolayısıyla işte 1.500 ton değil, 250 tonluk bir üretim yapıyor ama gerçek üreticilerin piyasada olması halinde çok güzel bir üretim gerçekleştirildiğini görüyoruz, biliyoruz. Onunla ilgili pazar sorunu yaşamadıklarını da biliyoruz. Arz talep, teknik personelle ilgili; Üniversiteleri artık öğrenciler tercih etmemekte. 2 tane üniversite tam doldu, Ankara ve İstanbul Üniversitesi. Onun dışında diğer üniversitelere öğrenci bile gelmedi. Mezun olan öğrencilere biz Su ürünleri Yetiştiriciliği Yönetmeliği kapsamında teknik personel olarak tesislerde çalıştırma zorunluluğu getiriyoruz. Ama üreticilerden işte 3 tane personel çalıştırılması gerekiyorsa bir tanesini zor buluyor. Bakıyoruz işsiz bir sürü su ürünleri mühendisi var diyoruz ama onlardan bir tanesine girip tesisi çalıştırıyoruz. Haklılar da aynı zamanda. Çünkü çalışma koşulları gerçekten çok zor. Bir denizin ortasında 24 saat kalmak zor. Barajın ortasında 24 saat kalmak zor. İç sularda dağın başında internetin olmadığı, sosyal hayatın olmadığı yerlerde çalışmak gerçekten zor. Bir şehir merkezinde bir su işleme tesisinde çalışmak kolay ama sonuç itibarı ile dağın başında çalışmak, denizin ortasında çalışmak çok zor. Tercih meselesi bu yani teknik personeli de biz sırf bu yüzden yani arzdan dolayı değil, talebin olmamasından dolayı biz mevduat değişikliğine gittik. Teknik personel sayılarını azalttık, çünkü ciddi derecede sıkıntılar var. Dolayısıyla üniversitelerde teknik personelin azaltılmasıyla ilgili sıkıntılar yaşıyoruz. Bundan sonraki 10 yıl içerisinde barajlardaki üretimin ne hale geleceği konusunda bugün bile sinyaller verilmekte. Ben 10 yılı bile süreceğini düşünmüyorum açıkçası. Bu nedenle biz de elimizden geldiği kadar önlem almaya çalışıyoruz. Ortak çalışmalar yapmaya çalışıyoruz. Bununla beraber o üretim planlamaları Sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde o sinyalleri almayacak bir şekilde planlama yaparak üretime izin vermemiz gerekiyor.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Grup toplantısında karar alınması gereken husus bulunmamaktadır.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır

Tarih: 03.03.2022
IV. OTURUM: DEVAM EDEN PROJELER : BARAJLARDA YETİŞTİRİCİLİK TAŞIMA KAPASİTESİ

DEVAM EDEN PROJELER / No: 42

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Denizli İli Beyağaç İlçesi Sınırlarında Bulunan Su Kaynaklarının Taşıma Kapasitelerinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü – Eğirdir
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Denizli Tarım İl ve Orman Müdürlüğü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Cafer BULUT
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER(TAGEM)
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01.10.2019- 01.01.2020

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM-Mühendis): Proje liderine sorum şu olacak; Çalışma yapılan bölgede hiç tesis yok. Su kalitesine yönelik bir öngörünüz var mı? Buralara büyütme tesisleri sokmaktansa, yavru üretimine yöneltilerek öngörü de bulunabilir miyiz?

Dr. Cafer BULUT (Proje Lideri-Cevap): Şimdi aslında biz kaynak orada yansıda görmüşsündür onu. Yani her bir kaynağı ayrı ayrı çalışıyoruz. Özellikle debisi yüksek olan kaynaklar yetiştiriciliğe uygun. Potansiyeli doğru planlanır ve sağlıklı bir programlama yapılırsa daha iyi olacağını öngörmekteyiz. Tarım İl Müdürlüğüyle istişare içindeyiz. Hem yavru için ayrı alanlar porsiyonluk için ayrı alanlar için ayrı alanlar planlanmakta. Sektörün beklediği yavru ihtiyacını karşılamaya çalışacağız.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Evet, ciddi derecede sektörün yavru sıkıntısı yaşadığını biliyoruz ithalata bağımlı bir sektör maalesef alabalık için konuşuyorum. Yıllardır 3-4 yıldır galiba hastalıktan ari kuluçkahane, lerde damızlık alabalık desteği tebliğini çıkarıyoruz. 4 yılda bir tane bile müracaat alamadık. Çünkü hastalıktan ari ne bir suyumuz var nede balığımız var. Maalesef böyle bir durumla karşı karşıyayız.

Dr. Cafer BULUT (Proje Lideri-Cevap): Şu an da burada herhangi bir tesis yok. Birazda insan iletişimine ırak olduğu için sizinde planlamalarınız doğrultusunda hastalıklardan ari işletmeler kurulabilir.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Proje, yaşanan pandemi süreci nedeniyle örneklerin alınmasında yaşanan aksama nedeniyle eksik ayların örneklemesi 2022 yılında tamamlanacaktır. Sürenin bitimine

kadar proje sonuç taslağı hazırlanacaktır. Ayrıca talep eden kurum olan Denizli İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nü talebini karşılamak üzere proje bitiş süresi beklemeden bir ara rapor hazırlanacaktır.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 43

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Pembelik Baraj Gölü Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Seçil GÜNEŞ
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01/01/2022 - 31/12/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:
İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ (BSGM-Mühendis): Pembelik baraj gölü yine yeni açılan bir baraj gölü, toplam bir kapasite belirlenmiş burası için DSİ tarafından. Burası için biz daha fazla üretimi yapılabileceğini düşünüyoruz. Çünkü çok güzel suyu olan bir baraj gölü olarak söyleyeniyor şu anda teknik olarak. Barajı görmedim bilmiyorum da. Ama üreticilerin beklenti içinde olduğunu biliyoruz. Bir an önce çalışılması gerektiğini düşünüyorum. Burada da aynı şey söz konusu. Burası 3 tane avlak sahaya ayrılmış bir baraj gölü, Elazığ, Tunceli, Bingöl. Bunların da 3 avlak sahasını ayrı ayrı çalışmamız mümkün mü? Ara raporda, mümkünse eğer genel müdürlüğümüze gönderirseniz bizim için bir fikir olur.

Dr. Seçil GÜNEŞ (Proje Lideri-Cevap): Dikkate Alırız.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok.

PDT Grup Kararı: Sunulan değişiklik önerileri uygun görülerek projenin devamı kararı alınmıştır.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 44

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Kiğı Baraj Gölü Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Bingöl Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Dr. Seçil GÜNEŞ
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01/01/2022 - 31/12/2023

KATKI VE GÖRÜŞLER:
İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Projenin kapatılmasımı gerekiyor. Gerekçelerinden bahsettiniz?

Fuat BİLGİN (SAREM-Oturum Başkanı): Güdümlü projeler toplantısında görüşüldü sanırım baraj gölü şu an su tutmadığından arıza giderim su tutmaya başladıktan sonra ya da arıza giderimi yapılmadığı takdirde ortada bir su da olmayacağından proje kaldırılacak.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: Güdümlü Proje Yönetim Komitesinde halep bu baraj gölünde Bingöl Depreminde oluşan hasar nedeniyle su tutma sorunu olduğu bu nedenle proje saha çalışmalarının başlanmadığı bildirilmiş, DSİ tarafından yürütülen onarım çalışmalarına göre saha örneklemeleri için beklenmesi kararı alınmıştır.

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 45

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Zernek Baraj Gölü Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	Elâzığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Turgut Özal Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dicle Üniversitesi Fen Edabiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü
Proje Liderinin Adı Soyadı	Ahmet ULUER
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01/01/2020 - 31/12/2022

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM-Mühendis): Zernek Baraj Gölü alan ve DSİ nin açtığı alan dan daha fazla bir alanda üretim yapıyor, yapılıyor daha doğrusu. 1253 ton görünmekte ve 5 tane tesis kapasitede alan aşılmış görünüyor ama muhtemelen burada yetiştiricilik kapasitelerini artırmak istiyor üreticiler. Biz 2017 yılında BSGM tarafından taşıma kapasitesinin belirlenmesi istenmiş, bugüne kadar yapılan çalışmada ne gördünüz? Onu merak ediyorum çünkü ciddi derecede burada aşılmış. Aslında daha fazla üretime izin verecek gibi durmuyor**.**

Ahmet ULUER (Proje Lideri-Cevap): 5 tesis görünmesine rağmen aktif olarak bir tesis görev yapmakta. Kapasitesinin altında üretim yapmakta. Şu an Zernek Barajında sıkıntı olan konu; kışın 3 ay baraj gölü donmakta. Ancak üreticiler kışın donmanın dezavantaj olmadığını iddia etmekteler, çünkü yemleme yapmadıklarını bildirdiler. Balıkların gramajında %10-15 oranında artış olduğunu söylemekteler. Agustos ayında Sel felaketinden etkilendi, çalışan tek tesisin balık kaybı da %80dir.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Bu pek mümkün değil. Aksine azalma olur. Çünkü beslenme yok. Bilmiyorum, ama elimizdeki verilere göre kapasitesi aşılmış görünüyor da sizin görüşünüzü merak ettim. Şu an ölçümleri ve analizleri tamamladınız herhalde bize bir ara rapor gönderebilecek misiniz? Bu yıl sonu bitecek görünüyor proje.

Ahmet ULUER (Proje Lideri-Cevap): Mayıs ayında ara raporumuzu ileteceğiz.

Serap SALER (Fırat Üniversitesi): Taşıma kapasiteleriyle ilgili görüş bildirmek isterim. Bunların birçoğu iç sularda ve bizim bölgemizde bulunan baraj göllerindeki çalışmalardır. Taşıma kapasiteleriyle ilgili kullanılacak metodunda bir standardı olmalı gerektiğini düşünüyorum. Birçok çalışmada bende bulundum fito ve zooplanktonlarına bakıldı ama daha sonraki baraj göllerinde mesela Sefaköy'de, Alparslan-2 de, Yukarı Kaleköy' de ve Pembelik baraj gölünde ben herhangi bir fito veya zooplankton bırakılacağına veya bakıldığına dair bir bilgiye rastlamadım. Dolayısıyla biz zooplankton ve fitoplankton bakarken tür çeşitliliğini ve tür yoğunluğunu çeşitli indeksleri de beraberinde değerlendiriyoruz. Eğer fito ve zooplankton mutlaka bakılması gereken parametrelerden ise bu baraj göllerinde de yapılsın. Yapılmayacak bir parametre ise biz bu konularda çalışmayalım. Ama şöyle söyleyeyim; Yapılmasa bile ben sonra getirdikleri takdirde. Bu projeler dışında her zaman bakabilirim. Burada bir problem yok ama bakıyorum bazılarının da plankton alınmış, bazılarında alınmamış. Bu da bir standartının olmadığını gösteriyor.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

DEVAM EDEN PROJELER / No: 46

Ülkesel proje adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Alt projenin adı	**Birecik Baraj Gölünde Yetiştiricilik Açısından Su Kalitesinin ve Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü Kuruluş	GAP Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İş birliği Yapılan Kuruluşlar	Şanlıurfa Su Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bozok Üniversitesi, Harran Üniversitesi
Proje Liderinin Adı Soyadı	Mahmut YÜKSEL
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Başlama ve Bitiş Tarihi	01/01/2021 – 01/01/2024

KATKI VE GÖRÜŞLER:

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): 2020 yılında da teklif edilmişti bu proje ve o zaman da uzun uzun tartışıldı. Birecik Baraj Gölü içme suyu amaçlı tahsis edilmiş bir baraj gölüdür ve su ürünleri yetiştiriciliğine açılması uygun görünmüyor. O zaman da konuşulmuştu. Baraj göllerinde, 75 hektardan büyük baraj göllerinde binde bir oranında su ürünleri yetiştiriciliğine açılabilir ancak Atatürk Barajı nda olduğu gibi. Bu projeyi devam edilmesinin sebebi nedir? Bir proje yürütülüyor, emek veriliyor, para harcanıyor ve çıktılarının mutlak suretle bir şeye yaraması gerekiyor. Bu çalışma kimin işine yarayacak?

Ahmet ULUER (Proje Lideri-Cevap): Evet, içme suyu özelliğinde olup olmadığı noktasında su kalitesinin ortaya konulması gerekiyor. Belki şu an için balıkçılık noktasında balıkçılık ve BSGM nin çalışması yok. Burayı düşünmüyor belki ama ilerisi için bir altyapı oluşturması gayesiyle su kalitesinin ortaya konması planlanmakta.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM-Mühendis): 2020 yılında bu konuşuldu ve bu şekilde düzenlenmesi tavsiye edildi projenin. Belki de taşıma kapasitesinin belirlenmesinden ziyade, su kalitesi çalışmış olsaydınız şu an bu soruları sormazdım. Taşıma kapasitesi mi belirliyorsunuz? Sadece su kalitesi açısından mı değerlendirceksiniz?

Ahmet ULUER (Proje Lideri-Cevap): AYK kararında zaten konuya değinildi, taşıma kapasitesi hesaplanmayacak. Evet. Sadece su kalitesi noktasında durum değerlendirmesi yapılacak.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM: O zaman proje adı değişiyor olması gerekiyor.

Ahmet ULUER (Proje Lideri-Cevap): Ona gerek duymadılar.

Grup Toplantısında Karar Alınması Gereken Husus: yok

PDT Grup Kararı: Proje çalışmalarının devamına karar verilmiştir.

TAŞIMA KAPASİTESİYLE İLGİLİ GENEL GÖRÜŞLER:

Prof.Dr.Sedat YERLİ (Hacettepe Ü., Biyoloji Böl.): Şunu anlamamız lazım taşıma kapasitesi diğer bir deyişle özümleme kapasitesinden ne anlıyoruz. Su kütlesinin kirlenmemiş duruma dönmek için bütün kirleticileri insanlara zarar vermeden alma kapasitesidir. Yani mevcut halinden geriye gitmemesini sağlayan sınır değer. Sunulardan şuraya vardım projelerde belirli bir yöntem yok. Böyle bir yerde amaç taşıma kapasitesini belirmelemek ise olmazsa olmaz parametler var. Sıcaklık, elektriksel iletkenlik, çözülmüş oksijen, klorifil a, azot türleri vb. bu ama için bunlar dışında bir sey yapılmamalı. Eğer bunlar dışında bir sey yapılıyorsa özel bir amaç vardır. Orada ki su kalitesini takip etmek istiyorsunuz demektir. Taşıma Kapasitesi için diğerleri tamamlayacıdır. İlerisi için hedef çizmek gerekir. Taşıma kapasitesi seçiyorsak bir su ortamında biz burada yetiştiriciliğe ilave bir yük getireceksek orasnın trofik durumunu bilmemiz gerek. Trofik durumdan kasıt; Oligotrof ötrofik mi? Hipertrofik mi? Yoksa daha ara bir yerde mi? Onu bilmemiz lazım. Trofik durumun mezotrofikte korunması yeterli. Mezotrofik bir durumda bir kapasite tarif edilebilir. Aşılmıssa yapacağınız her ilave üretim o gölü otrofiye doğru götürür. Bu Sınıra karar vermek gerek. Su ortamının iyi tarif edilebilmesi için yeterince nokta konulmalı. Nokta koyarken büyüklüğü kaç hektar olduğu ya da başka etkenler varsa onları belirlemek gerek. Bir Başka araştırma sorusuda burası yaşayan yerler mi? İçme suyu alınan ya da kullanma suyu alınan kirletici kaynaklar vardır. Yani azot fosofor beslemesi var. Bu genel durumu tarif etmeden içerdeki ilave yükün nereye varacağını hesaplayamayabiliriz. Azot, fosfor döngüsü kütle eşitliğinden giderek bir şey söylemek mümkündür. Projelerde ortak yöntem geliştirmek gerek. Temel Parametlerde ortak hareket edilmeli. Bir çok anlamda standardizasyon sağlamak gerek. Mezotrofik durumu tarif ederken de su kalite parametleri yılda iki kez suların en yüksek olduğu ilk bahar ve suların en düşük olduğu sonbahar döneminde fitoplankton ve makrofitlere bakmak yararlı olur.

Serhat DİNÇER(TAGEM): Taşıma kapasitesi ile ilgili projelerde taşıma kapasitesini belirleyecek parametler metot birliği konusu ve bir modellemeye yönelik çalışmayla birlikte değerlendirilmesi gerektiktiği enstitü ziyaretlerimiz sırasında görüşüldü. Fosofor yüküne dayalı bir metodun ne kadar doğru olduğuana dair tartışmalar yapıldı. BSGM den de bu hususuta talepler gelmekte ve onların ihtiyacına binayen çalışmalar yapılmaktadır. Taşıma kapasitesinin belirlediğimiz bir su kaynağını bir sonraki taşıma kapasitesi belirleme çalışmasında daha düşük taşıma kapasitesi tespit edilirse, BSGM nin bu konuda tutumları konusunda bir çelişki ortaya çıkacaktır. İler ki dönemde TAGEM olarak metot birliği ve modellemeye yönelik su yönetimi genel Müdürlüğü ile çalışmalar gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Taşıma kapasitesi projelerini bu hale getirmeye çalışıyoruz.

Dr. Vedat YEĞEN (SAREM-Mühendis) : Bir metot birliği gerekmekte buradaki tüm paydaşların bir araya gelerek bir projeksiyon çizilmesi gerektiği bu çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Öncelikle üreticinin isteği bu yönde işin içine ekonomik boyut ve gelecekte ne gibi bir portrenin bizi beklediğine yönelik 5,10,15 yıllık projeksiyonun belirlenmeli. Denildiği gibi bu taşıma kapasitelerinin verilip 2 gün sonra bu taşıma kapasiteleri düşürelecekse hem emeğe hem de kaynaklarda yatırım yapan üreticeler mağdur olur. Gelen tekliflerin dışında uygun olanları tespit edip üretici geldiğinde bu alanlar uygun değil ama bu alanlar şunlar yapılabilir demek bu işi standart metotla tek bir profil proje formatı çizilirse daha faydalı olacaktır.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Bu taşıma kapasitelerinin belirlenmesi aşamasında bize üç veri gelmekte.

1- Su yönetimi Genel Müdürlüğününün özümleme kapasitesi çalışmaları

2- DSİ barajı açacakken şu kadar alan şu kadar kapasite diyebileme bu konuda yetki DSİ de

3- BSGM tarafından belirlenen taşıma kapasiteleri yani bizim elimizde 3 tane kapasite belirlenmiş oluyor.

Bu genel müdürlüklerin her biri farklı farklı metodları kullanıyor. Değişik sonuçlar elde ediyor. Dolayasıyla böyle bir durumda karar vermek zordur. Barajlarda taşıma kapasitesi belirleme çalışmalrı devam ediyor.

Serhat beyin sorusuna binayen önceliklşe atıl kapasiter belirlenmekte projeleri revize ederek kapasiteler düşürülmektedir. İkinici olarak yönetmelik çalışmalarımız devam etmekte özellikle karada tesislerin haricinde barajlardaki tesislerde yönetmeliğe öyle bir madde koyucaz ki çalışmalarımız doğrultusunda bu baraj gölünde kapasiteyi şu noktaya azaltmak lazım. Bu yönetmelik en kısa sürese çıkacaktır.

Gökhan KARAKAYA(ELSAM-Mühendis): Metot birliği gerek. Enstitü olarak yaptığımız trofik seviye belirlenirken sadece su kalitesi üzüerinden plantkonlar üzerinden de çalışmaktayız. Son güdümlü projeler toplantısında plankton çalışmlarına yer vermedik. Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün trofik seviyeler ile ilgili kararını bekliyoruz. Ekolojik Modelleme geliştirelecektir. 2021 yılının 6. Ayında belirlenen yöntemlerle göl ve baraj göllerinde trofik seviye çalışmalarını yürüttük. Şu anda ki sıkıntı yeni açılan baraj gölleirnde ki sıkıntılar yeni barajların yapılması ile ilgili tartışmalara bağlı olarak özellikle büyük baraj göllerinde mesela Keban gibi bunlara hemen taşıma kapasitesi hesaplanması ve yetiştiriciliğe açılmasına talepler gelmekte. Şu anki sıkıntı organik madede yükünün azalacağını tahmin etmiştik. Ancak tahminimiz doğrultusunda gerçekleşmedi. Bu Baraj göllerinin derinlikleri az. Yüzey alanları geniş olmakata ama bunların hidrolik yenilenme süreleri çok kısa olmakta. Bu yüzden özellikle azot ve fosofor taşınımı çok fazla olmakta. Mesala fosofor özümleme kapasitesi hesaplanırken nasıl hesaplanacağı bilinmemekte. Beyhanda bile yaklaşık 15-20 günde bir komple baraj hacminin yenilendiği görmekteyiz. Yeni kurulacak baraj gölleri yerleşim alanına daha yakın olduğu için hem azot hem fosofor yükleri daha fazla aertmaya başladı. Bu fosfor yükleri ana baraj gölünü daha rahatlatacağına tam tersine bir durrum gerçekleşti. Daha fazla taşınım olmaya başladı. Tavsiyem bu yeni baraj göllerinde taşıma kapasitesi hesaplanmalı ancak bunlara açmadan önce baraj göllerini tek başına değil havza modeli üzerinden bütüncül bir yaklaşımla çalışmalar yürütülmelidir.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Amaç şayet balık yetiştiriciliği için taşıma kapasitesine tahmin etmek ise metot bütünlüğümzüz var. VollenWeider alabalık yetiştiriciliği için dönüştürdüğü metodu kullanılmaktadır. İhityaç olan tek parametre toplam fosfor ve hidrolojik bilgi. Hidrolojik bilgiyi DSİ den almaktayız. Metorolojik bilgi ile genişletebiliriz. Bunun dışında yapılan analiz ve ölçümler genel anlamda sadece taşıma kapasitesini belirlemiyoruz. Su Kalitesi Bakımından alabalık yetiştiriciliğne uygunluğuna bakılmış oluyor. Trofik durumu yönetmeliğe göre tanımlıyoruz. Sır baraj gölü için konuşacak olursak baraj gölü ötrofik. Asıl konuşmamız gereken kapatıp kapatmayacağızdır. Trofik durumu tanımlıyoruz ama yönetmelikte maddesi olan mezotrofik gölde yetiştiriciliğe izin verilme maddesine uymayıp orada kapasite belirlemeye çalışıyoruz. Bu geçmiş yıl boyunca yapılan taşıma kapasitesi projelerinde karşımıza çıkan göl ötrofikte olsa bir kapasite belirlemek zorunda kalıyoruz. Zaten yetiştiricilik yapılmamalı bu çıkmaz noktalardan biri, ancak sonuçta nereye varılacağı konusunda karar verilirse, hangi yöntem kullanılacağı konusunda karar vermek çok kolay olacaktır.

Bir önceki yönetmelikte, baraj gölleri için fosfor konsantrasyonu 100 mg/lt ötrofik sınırdı şu an bu rakam 60 mg/lt. Oturmuş yeni olmayan baraj göllerinin tamamı 60 mg/lt nin üzerinde fosfor konsantrasyonuna sahip. Bu 60 mg/lt baraj gölüne girebilecek fosfor konsantrasyonunun neden olabileceğinin arttırımını kast etmekte. Başka kaynaklar girmeyecek sadece balıkçılık deşarjı yapılacak senaryosunu modellemekteyiz. Teoriği böyle olmayacaktır, dinamik sisteme göre modelleme yapamamaktayız. Çok basit hesaplamalarla yapılmaktadır. En azından mevcut düzenleme üzerinden kritik noktalar konusunda mütabık olmalıyız.

Prof.Dr.Ferit RAD (Mersin Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Danimarka, Norveç gibi ülkelere baktığımızda bunlar kapsite tayininde öreneğin akarsu ya da baraj gölünden ton üzerinden kapaiste belirlemekten ziyade o ekosistemin kaldıracağı azot ve fosofor yüküne bakarak kullanılacak yem miktarı üzerinden bir kapasite belilemekte öreneğin bir işletmeyi kurarken senin ruhsatın 100 tonluk bir yemi kullanmayla sınırlıdır. Azot ve fosofor yüküne bağlıdır. Yılda sedece 400 ton yem kullanabilecek bir işletme mümkün olduğu kadar daha etkin bir yemleme yönetmi kullanarak FCR en olumlu noktada tutmaya çalışılıyor. Ne kadar inavasonda etkin olursa o 100 ton yemle çok daha fazla balık iletmeye çalışmakta. Nitekim Bakıldığında Norveç'te somon yetiştiriciliğinde ekonomik FCR 0,8 bizde en iyi alabalık işletmesinde 1.2 Çin işletmerinde 1.8 dir.

Norveç'li ve Danimarka'lı kapasitesini sınırlandıran yem miktarıysa o yem miktarıyla daha etkin yem kullanılarak daha etkin bir kapasiteye ulaşılmaya çalışılıyor. Bizde ise; ton üzerinden gidilmekte. Bizim böyle bir şansımız yok mu yoksa o yöntemde sıkıntı mı var.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Gerek ELSAM gerek SAREM aynı yaklaşımla hareket etmekte, fosfora dayalı bir kütle dengesi değil de, fosfor yüklenme modeli kullanılmakta, bunun içerisine girecek fosfor kapasitesindeki mevcut belirlenecek olan kapasitedeki yem miktarına dayalı kullanılmakta. Yaklaşım aynı ancak havzalardan gelen fosforun sınırlanmasına dayalı bir yönetim planı var.

Gökhan KARAKAYA(SAREM-Mühendis): 2021 yılının altıncı ayındaki yönetmelik kapsamında en büyük handikap; Su Ürünleri Yönetmeliği ayrı, Su Kalitesi Yönetmeliği ayrı olarak birbiriyle çatışmaktadır. En son yönetmelik değişikliğiyle DSİ alanın %3'lük kısmına izin vermekteydi ancak özümleme kapasitesi hesaplananlar için bu hükmü de ortadan kaldırmış oldu, özümleme kapasitesinin sonucuna göre alan hesaplanacak.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM-Mühendis): Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu özümleme sonuçlarının sonuçları BSGM de mevcut. Eğer o baraj gölünde herhangi bir kapasite çalışması yapılmışsa, su yönetimi genel müdürlüğü özümleme çalışmasına bakılır, ötrofik ya da hipertrofik görünen bir müracaatsa reddetmekteyiz. Bugün çalışılan Sır Baraj Gölü'yle, Çamlıgöze Baraj göl'ü ötrofik görünmekte kapasiteler birinde 400 ton, birinde 4.000 ton olarak görünmekte. Bundan sonrası içinde oralara müracaat almamayı düşünmekteyiz. Çalışma sonunda 400 tonda ötrofik olan bir baraj gölü TAGEM'in yapmış olduğu çalışma sonunda 1.000 tona çıkarsa o zaman bir tereddüt oluşturmaktadır. Burası ötrofik diyoruz ama TAGEM 400 tonla ya da 4.000 tonla

sınırlayabilecek bir çalışma elde etmiş olması lazım. Su yönetimi genel müdürlüğü bunu artık ele alacaktır çünkü havza yönetim planlaması hazırlandı ve sonuçlandı, çalışmalar da sürekli devam etmektedir. Su kanunuyla beraber Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve DSİ bütün yetkiyi eline alacaktır. Havza yönetim planları sonucunda tamamen bu kanun doğrultusunda BSGM tamamen izin verecek gibi görünmektedir, mevcut ötrofik olan baraj göllerinde üretim yapılabilen tesisler stok yoğunluğunu azaltarak önlem almaya çalışmaktalar veya üretim hiç yapılmıyorsa yaşadıkları sorunları bilerek buraları terk etmekte ve projelerini iptal etmektedirler. Özümleme çalışmalarının yapılmadığı baraj göllerinin ayrımıyla ilgili bir bilgim yok. DSİ karar vermekte. Bazı baraj gölleri için %3 bazı baraj gölleri için %1 ancak biz özümleme çalışması yapılsa da dikkate almaktayız.

Prof.Dr.Sedat YERLİ (Hacattepe Üniversitesi): Trofik durumla belirlediğimiz kapasite arasındaki ilinti fosfor yükü açısından bir kota belirlenecek. Eğer 50-60 mg/lt'den bir kota belirlenecek. Eğer 50-60 mg/lt ise sınırı mezotrofiğin sınırı da ötrofiğin sınırı da 80-90 mg/lt olacaktır. Arada %100'lük bir fark var demektir. Bu kotayı balık üretiminde kullanacaksak işte o bizim amacımız olmalı, ordaki kotayı başka sektörler işgal etmeden kullanmak gerek bir başka konu da; şu an sularda en etkin kanun su ürünleri kanunudur. Bu kanuna göre araştırma yapmak yaptırmak ile ilgili birim yetkisinde.Yöntem ve amaç birliğini doğru yapmak lazım su yönetimi genel müdürlüğü ihtiyaç sahipleriyle karşı karşıya gelmesinden ötürü anlık araştırmalara devam edilmesi gerekmektedir.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.): Taşıma kapasitesiyle ilgili Birecik Baraj Gölü'nün içme suyu tahsisli olduğunu bilmiyordum. Eğer içme suyu tahsisliyse kapasitesinin belirlenmesi ve yetiştiriciliğe açılmasına gerek yoktur. Sadece içme suyu kalite parametrelerine bakılacağı söylendi ,bu kalite parametreleri yetiştiriciliğe de hizmet edecek parametrelerdir. Su ürünleri kalitesi parametreleri ile taşıma kapasitesi kalite parametreleri içme suyunda kullandığımız parametreler ortak. İçme suyunda bizim dışımızda su ürünlerinde kullanmadığımız bazı patojen bakterilere bakmaktayız taşıma kapasitesi çalışmalarında; E.coli, Salmonella, gibi bazı özel patojenlere bakmamız lazım. Bizim bakmadığımız arsenik gibi, flor gibi, siyanür gibi değerlere bakılmalıdır. İçme suyu olarak düşünülüyorsa mutlaka pestisit bakılmalı, içme suyunda mevzuata bakıldığında 30 dan fazla parametre mevcuttur. İçme suyuyla ilgili parametrelerin ortaya konabilmesi için bu çalışmalarda farklı değerlere de bakılmalıdır. Çalışmanın su ürünleri sektörüne de içme suyu sektörüne de faydasının olmadığı görüşündeyim. Projenin amacının olmadığını düşünmekteyim.

Muharrem AKSUNGUR(TAGEM): Birecik Baraj Gölü henüz yeni su tutma aşamasında bir baraj gölüdür. 5 yıllık süre içerisindeki ilk korunum sonrasında baraj göllerinde mevcut durumun tespitine yönelik veri tabanı oluşturulması için bir çalışma yapılmaktadır. Söylenildiği gibi yetiştiriciliğin taşıma kapasitesine yönelik bir projedir fakat AYK değerlendirmesinde BSGM'den genel müdürlük düzeyinde katılımla burda içme suyu havzası olduğundan yetiştiriciliğe açılamayacağı konusunda değerlendirildi. Yeni kurulan baraj olması nedeniyle bakanlığa veri tabanı oluşturması açısından bu baraj göllerinin izlenmesi üzerine bir karar alındı.

Süleyman Oğuz KORKUT (SAREM-Mühendis): Yetiştiriciliğe uygun olmayan alanların amatör avcılığa açılmasını talep etmekteyiz.

Gökhan KARAKAYA(SAREM-Mühendis): Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün özümleme kapasitesinin sonuç raporlarına erişememekteyiz.Veriler bizimle paylaşılmamaktadır.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM-Mühendis): BSGM'de sadece baraj göllerinin isimleri ve ötrofik olup olmadığı kapasite bilgilerini su yönetimi genel müdürlüğü BSGM'den edinmektedir. Su yönetimi genel müdürlüğünün kullandığı metotla ilgili bir bilgim yok, diğer kurumlarında uygulandığı metodun bilinmemesinden ötürü belirlenen taşıma kapasiteleri farklı olabilmektedir.

Prof.Dr.Sedat YERLİ (Hacattepe Üniversitesi): Yöntemlere yardımcı olmak isteriz, elimizdeki dökümanları paylaşmak isteriz.

Serhat DİNÇER(TAGEM): Bu projeleri durum tespitine, bakanlığa endekslemeye çalışacağız. Fosfora dayalı bir endeks yaparak onu sadece balıkçılık yükü fosforu girerek endekslemeye çalışıyoruz bu modellemeye yönelerek.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ(BSGM): Su ürünleri kanunun değişmesiyle birlikte su kiralama yönetmeliği de değişti, o yönrtmelikle yetiştiriciliği yapılmayan göl ve göletlere yetiştiricilik izini vermemekteyiz. Genel müdürlük olarak bu alanları rekreasyonel olarak kiralamak istiyoruz, ticari ya da amatör amaçlı balıkçılara müracaat olarak değerlendirebiliriz.

Süleyman Oğuz KORKUT (SAREM-Mühendis): Yönetmelikle ilgili bilgimiz var. Kiralamalar başladı. Sadece yetiştiriciliğe uygun olmayan alanlar değil, yüz ölçümü küçük alanların tamamında da talep var ya da yetiştiriciliğe açılmış ya da ticari maksatlı kiralanmış alanlarda da amatör avcılık için belli bir alan açılmış olması gerekiyor. Bu alanın ortak kullanımı uygulama da ciddi çalışmalara yol açmakta. Amatör balıkçılık açısında da bakıldığında

ticari balıkçılıkta ve yetiştiricilikten ayrı özel olarak düzenlenen sulak alanlara ihtiyaç var. Bu faaliyetler için yönetmeliklere ihtiyaç duyulmakta.

Prof.Dr.Ercüment GENÇ (Ankara Üniversitesi-Ziraat Fakültesi): Amatör avcılık için kullanılmasına yönelik öneriler kurs ve sertifikalar düzenlenmelidir.

Başkan	Başkan Yrd.	Raportör	Raportör
Fuat BİLGİN Müdür	Dr. Cafer BULUT Teknik Koordinatör	Çiçek ÜKİŞ Mühendis	Ali ÖZCÜ Mühendis

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMALARI PROJE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Tarih: 04.03.2022
5. GÜN: SONUÇLANAN PROJELER
09:30-11:00 - I. OTURUM - BALIKÇILIK YÖNETİMİ PROGRAMI

SONUÇLANAN PROJELER / No: 1

Projenin Adı	**Van Gölü İnci Kefali (*Alburnus tarichi*) Stoğunun İzlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/G/17/SU/P-02/5
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Munzur Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü
Proje Lideri	Ferhat DEMİROL
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.07.2017 - 31.12.2021
Toplam proje bütçesi (TL)	85.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Soru ve öneriler için sözü hazeruna vermiştir.

Prof. Dr. Ali Cemal GÜCÜ (ODTÜ Deniz Bil. Fak.): Sunum için teşekkür ederim. Projenin sonunda stoğun durumuna göre avcılığın yüzde 40 düşürülmesi gerektiği sonuçlardan görülmektedir. Bu proje kapsamlı ve önemli bir projedir. Devam ettirilmesi önemlidir. Türkiye'de benzer çalışmalar yıllardır yapılıyor ancak hep aynı metotlarla. Bu proje ise kullanılan yeni modellemeler ile bu çalışmaları bir adım ileriye götürecektir. İleride yapılacak çalışmalar ile de daha yeni modellerle iyi değerlendirmeler yapılabilir. Aynı zamanda 20 yıl önce kullandığımız akustik cihazı DSİ'de atıl olarak duruyor. O cihaz kullanılabilir. Bu tip çalışmalar denizel ortamda hamside de olduğu gibi genelde 20 yılda bir yapılıp kalır. İnşallah bu çalışmaların devamının gelmesi ile bu alanda daha kapsamlı adımlar atılacaktır.

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Ordu Üni., Fatsa Deniz Bil. Fak.): Son zamanlarda balıkçılıkla igili yapılan en kapsamlı ve güzel sunumlardan birini izledim. Çok güzel bir çalışma ve çok güzel sunuldu. Tüm ekibi bu kapsamda canı gönülden tebrik ederim.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Enstitü Müdürü): Proje ekibine bu zahmetli projede çalıştıkları için teşekkür ederim. Kendilerine bir ecosounder bulduk en kısa zamanda kendilerine ileteceğiz. Her türlü desteği vermeye devam edeceğiz. Tekrar tebrik ediyorum.

Merve KARAKUŞ (AKSAM-Mühendis): Ferhat beye, ekip arkadaşlarına ve projeye katkıda bulunan Ali hocayı tebrik ediyorum. Çok kapsamlı ve güzel bir proje. Bu bir ekip işi. Balıkçılık ve stok araştırmaları büyük özveri isteyen araştırmalar. Gönüllülük ve motivasyon işi. Umarım hiç bir zaman bu hevesi kaybetmezsiniz. Tekrar tebrik ediyorum.

Prof. Dr. V. Sedat YERLİ (Hacettepe Üni., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Sayın başkan çok teşekkür ederim. Ferhat'ı ve tüm ekibi tebrik ediyorum. 1996-1997'deki benim de içinde bulunduğum projede istediğimiz yöntemleri kullanamamıştık. Ama bu projede yeni modellerin kullanılmış olduğunu görünce oldukça mutlu oldum. 25 sene önce gelmemiz gereken noktaya bugün geldiğimizi görüyorum.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üni., Su Ürünleri Fak.) : Şu anda kendimi çok gururlu hissediyorum Ferhat bizim öğrencilerimizdendir. Eskiden beri Ferhat'ın bilime bakış açısına her zaman hayran kalmışımdır. Tüm projelerimiz kıymetli. Herkes büyük bir çaba harcamış. Ancak Ferhat sunumunda bu hevesi ve çabayı bize çok açık bir şekilde aktardı. Bu sebeple Ferhat beyi pratik zekasını sunumuna aktarmasından dolayı da ayrıca tebrik ediyorum. Tüm ekibi ve akademisyenleri tekrar tebrik ederim.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunumunuzu çok güzel gerçekleştirdiniz. Akustik sistemin uygun bir model olduğunuzu söylediniz. Verilerinizi çok güzel sundunuz. İleriki dönemde bu alandaki farkındalığı artırmak için üreme döneminde bir çalıştay gerçekleştirilebilir mi? Eğer olursa farkındalık olacaktır diye düşünüyorum. Ayrıca 20 yıl sonra böyle bir çalışma yapılması çok önemli.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Enstitü Müdürü): Aslında biz bu çalıştay fikrini projenin üçüncü yılında düşünmüştük. Ancak pandemi sebebiyle gerçekleştiremedik. Yakın zamanda Ferhat bey ile bir program yapıp bunun tarihini belirleyip sonuç raporu ile birlikte sunmayı planlıyoruz. Çalıştayı Van'da yapmayı planlıyoruz.

Ferhat DEMİROL (Proje Lideri-Cevap): Tüm yorum ve katkılar için herkese çok teşekkür ediyorum. İyi yaptığımız çalışmalar iyi bir şekilde sunmaya çalışıyorum. Tebrikler ve övgü dolu sözler için herkese çok teşekkür ederim. Arkadaşlarımla paylaşacağım bunları. Sağolun.

Karar:
08.02.2022 tarihinde yapılan Güdümlü Proje Yönetim Komitesi toplantısında
•Projenin 5 yıllık çalışmalarının sonuç raporu olarak hazırlanması ve TAGEM'e sunulmasına,
•2. Toplantıda yapılan değerlendirmede Yönetim Komitesi üyelerinin talebi üzerine proje içeriğinin, ilk üreme boyu ve buna bağlı olarak minimum yasal avlanma boyu ve üreme dönemi konularını da kapsayacak şekilde genişletilmesine,
•Van Gölü İnci Kefali Populasyonunun hidroakustik yöntemle izlenmesinin yeni proje döneminde de devam ettirilmesi amacıyla, ihtiyaç duyulan hidroakustik donanım ve yazılımların Enstitü Müdürlüğüne temin edilmesine,
•Ülkemizin içsularda en büyük stokları konusunda yürütülen projenin II.dönem olarak 5 yıl süreyle izleme projesi olarak yürütülmesi, bu amaçla önerilen metodoloji ile güdümlü proje teklif formu hazırlanması ve TAGEM'e sunulmasına; karar verilmiştir.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 2

Projenin Adı	**Alabalık Yetiştiriciliği Yapan Havuz İşletmelerinin Çevresel Etkisi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/17/A11/P1/1
Proje Koordinatörü	Dr. Cafer BULUT
Proje Liderleri	Dr. Cafer BULUT (Denizli ve Isparta Bölgesi) Timur DEMİR (Malatya Bölgesi)
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü – Eğirdir
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enst., Tunceli Munzur Ü., Denizli Tarım İl ve Orman Müd., Isparta Tarım İl ve Orman Müd., Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği
Proje Başlama ve bitiş Tarihi	01.01.2017 - 31.12.2021
Toplam Proje Bütçesi (TL)	97.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ (BSGM-Mühendis): Çalışmalardan dolayı tebrik ederim. Bizim karada alabalık yetiştiricliği yapan tesislerde yaşadığımız en büyük sorun tesislerin çevreye olan etkileri. Bu alanda yapılan çok çalışma var. Bu konuda üzerimize de gelen çok var. Ağırlıklı olarak arıtma ile ilgili sorunlar var. Projede de gördüğümüz gibi pek çok tesiste çökertme havuzu yok. Son iki yıldır genel müdürlük olarak tesis yenilenmeleri söz konusu olduğunda çökertme havuzu yok ise yapılmasını şart koşuyoruz. Yoksa proje yenilenmesine izin vermiyoruz. Onun dışında sormak istediğim bir soru var. Tambur filtre ve çökertme havuzu haricinde tesisler için başka hangi arıtma metodunu önerebiliriz? Nasıl bir arıtma yöntemi geliştirebiliriz? Su bitkilerinin çökertme havuzlarına entegre edilmeleri ile azot ve fosforun absorbe edilebileceği söyleniyor. Bunların kullanılması konusunda fikriniz var mı? Teşekkür ederim.

Dr. Cafer BULUT (Proje Lideri-Cevap): Küçük işletlemelerin atıklarını düzgün toplaması konusunda hemfikiriz. Birbirlerine yakın olan işletmelerde, üstteki tesisin atıkları alttaki tesiste birikebiliyor. Bu da tesisler arasında büyük sıkıntı yaratıyor. Gerekirse her tesise bu tip ekipmanların eklenmesi önerilebilir. Tesislerin çevreye etkilerinin belirlenmesi konusunda ise tesislerin olduğu akarsulardan sürekli örnekler alınmakta ve kirlilik takibi yapılmaktadır. Tesisler atık bırakmadıkları zaman analiz sonuçları temiz çıkmaktadır. Ancak atık bıraktıkları zaman sıkıntılar yaşanmaktadır. Tambur filtresi olanlar ama kullanmayanlar da çok. Pratik gelmediği için kullanmıyorlar. En azından herkes kendi önlemini alırsa bölgedeki tesisler arasındaki kargaşa da önlenebilir.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 3

Projenin Adı	**Türkiye'deki Kerevit Avcılığında Iskarta ve Hedef Dışı Av Miktarlarının Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P1/2012
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Araştirma Enstitüsü Müdürlüğü Eğirdir
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Su Ürünleri Araştirma Enstitüsü Müdürlüğü Elazığ
Proje Lideri	Kadir ÇAPKIN
Proje Başlama-Bitiş Tarihi	01/01/2020 - 31/12/2021
Toplam proje bütçesi (TL)	85.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunum için çok teşekkür ederim. Bir katkı alabiliriz sonra 15 dakika aramız olacak.

Dr. Murat DAĞTEKİN (SUMAE-Mühendis): Sunumu tam dinleyemedim ortasında katıldım. Kaçırmış da olabilirim. Iskarta oranı ve yaşama oranı ile ilgili bir çalışmanız oldu mu?

Kadir ÇAPKIN (Proje Lideri-Cevap): Bu konuda detaylı bir çalışmamız yok. Ancak gözlemlediğmiz kadarıyla yaşayabiliyorlar. Büyük sıkıntı ise şu bir kez seçim yapınca bir sıkıntı olmuyor ama ikinci bir seçim yapınca bazı bireyler iç piyasaya veriliyor. Bunların denetlenmesi gerekiyor. Detaylı bir çalışma ile ölüm oranları ilerki araştırmalarda belirlenebilir.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üni., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl.): Çok güzel bir çalışma. Farkındalık yaratmak için de önemli bir çalışma. Bu alanda küçük bireylerin suya geri atılması ile ilgili medyanın da katıldığı bir etkinlik yapılmalı. Buna da TAGEM ön ayak olmalı. Sayın Şeref hocanın bana bir önerisi oldu. Cinsiyete dayalı da bu çalışmalar yapılmalı. Ayrıca pinterlerin dipte fazla bırakılmaması da önemli. Küçük bireylerin suya geri bırakılması gerekiyor. 3 yaşında üreyen bu canlılın öneminin balıkçılara aktarılması gerekiyor.

Kadir ÇAPKIN (Proje Lideri-Cevap): Bu konuyla ilgili bir çalıştay planlamıştık ancak pandemi sebebiyle sekteye uğradı. Ancak herkesin katılımı ile birlikte bir çalıştay yapıp, bu sonuçları basınla da paylaşmak isteriz. Geçen yıl projede çalıştay bütçemiz de vardı. Ancak pandemi sebebiyle iptal etmiştik. Eğer kabul edilir, idare de destek verirse kamuoyunda bir bilinç uyandırmak için biz bu çalıştayı yapmak isteriz.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üni., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl.): Şeref hoca diyor ki yakın komşular özellikle Avrupa ve İran dişi kerevitleri istiyor. Bu sebeple de cinsiyete dayalı bir avcılık gerçekleştiriliyor. Bu ne derece doğru bilemiyorum? Ama bu da bir tehlike olduğu için hatırlatmamı istedi. Teşekkür ediyorum tekrar.

Kadir ÇAPKIN (Proje Lideri-Cevap): Biz teşekkür ederiz hocam. Dişi kerevitler için bir kaç yıl öncesine kadar yüksek talep vardı. Ancak son yıllarda işlenmiş ürün sattığımız için onlarda bu ayrımı pek istemiyorlar. Kerevitin tamamı işlenmiş ya da pişirilmiş olarak ihraç ediliyor. Ama dediğiniz gibi tekrar bir cinsiyet ayrımına gidilirse stoklar tehlikeye girebilir.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Ercüment hocaya farkındalık katkısı konusunda teşekkür ederim. Şimdi oturumu kapatıyorum 15 dakika aradan sonra görüşmek üzere.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

11:30-13:00 II. OTURUM
SONUÇLANAN PROJELER- KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

SONUÇLANAN PROJELER / No: 4

Projenin Adı	**Gökkuşağı Alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*) Yetiştiriciliğinde Kriyopreserve Edilmiş Spermin Kullanım (Suni Tohumlama) Başarısının Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/2017/A11/P-01/4
Yürütücü Kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Alioğlu Alabalık Tesisi, Sümer Alabalık Tesisi Gürpınar Alabalık Tesisi
Proje Lideri	Dr. Atife Tuba BEKEN
Proje Başlama Bitiş Tarihi	01/01/2017-31/12/2020 (Uzatma alındı)
Toplam Proje Bütçesi (TL)	171.500 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üni., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl.): Zoom uygulaması chat kısmından "DNA hasarı tespiti için aynı balığın sperminin bir kısmını taze bir kısmını dondurulduktan sonra mı sonuçlar ortaya konuldu?" ve "Yumurta mı embriyo mu donduracaksınız?" sorularını yöneltti.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Ercüment hocanın chat uygulamasından yönelttiği sorulara cevap verebilirseniz hazerundan diğer soruları da alabiliriz.

Dr. Atife Tuba BEKEN (Proje Lideri-Cevap): Evet aynı spermin bir kısmını taze, bir kısmını ise çözdürme sonrasında değerlendirerek DNA hasarına baktık. Yumurta ve embriyo kriyoprezervasyonu balıklar için mümkün değil. Yapılan çalışmalar var ama başarı oranı çok düşük. İlerleyen süreçlerde üreme kök hücrelerini dondurmak için çalışmalar gerçekleştireceğiz. 2018 yılında İspanya'da katıldığım bu konudaki bir eğitimde de teyit ettiklerine göre balık yumurta ve embriyosunun en azından günümüz şartlarında kriyoprezervasyonunun çok uygun olmadığı, ancak üreme kök hücrelerinin çalışılabileceği bildirilmektedir.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üni., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl.): Atife Tuba BEKEN'i tebrik ediyorum. Doktora aldığını da farkettiğim için ayrıca tebrik ediyorum. Doktora tezinin yayınının Q1 olarak basılması da bakanlık çalışanlarına örnek olmalıdır. Gelecek çalışmalarda kök hücrelerinin çalışılması da oldukça kıymetli. Atife Hanım tebrikler.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Tuba hanım ve ekibini tebrik ediyorum. Enstitü bu alanda çok değerli çalışmalara imza atıyor. Şöyle bir sorum var. Kriyoprezervasyon ve DNA hasarı günümüzde önemli bir konu haline geldi. Kriyoprezervasyon ile DNA hasarı korelasyonu ne ölçüde? Deniz balıklarında ve gökkuşağı alabalığı özelinde nasıl bir korelasyon var? DNA hasarı oluşuyor mu? Bunu nasıl engelleyebiliriz?

Dr. Atife Tuba BEKEN (Proje Lideri-Cevap): Gökkuşağı alabalığı sperminde uygulanan metotların az DNA hasarı konusunda daha uygun olduğu, extenderlar ile bu hasarın azaltıldığı bildirilmektedir. Kendi manuel olarak hazırladığımız extenderlara koruyucular katarak bu hasarı azaltabiliriz. Ayrıca ani şoklar yerine kademeli dondurma işlemleri uygulayarak bu hasarı azaltabiliriz. Deniz balıklarında ise hali hazırda Hamza beyin doktora proje çalışması bu konu ile ilgili. Şu an sonuçları değerlendirme aşamasında olduğu için tam bir bilgi paylaşımında bulunamayacağım. Ama nasıl önleyebiliriz sorusuna cevap vermem gerekirse extender içeriği ve kademeli dondurma yöntemleri ile hasar azaltılabilir.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Atife hanım ben de doktor olduğunuzu yeni öğrendim. Tebrik eder çalışmalarınızın devamını dilerim.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 5

Projenin Adı	**Avrupa Yılan Balığının (*Anguilla anguilla*) Kontrollü Şartlarda Üretim İmkânlarının Araştırılması**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/SU//P-01/599
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü Aksaray Ü., Eskil Meslek Yüksek Okulu, Veterinerlik Böl.
Proje Lideri	Süleyman ÖZTÜRK
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2018 - 31.12.2020
Toplam proje bütçesi (TL)	157.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunum için çok teşekkür ederiz. Bu konudaki yeni teklif projenizi de verdiniz umarım geçecektir. Katkı ve önerileri bekliyoruz.

Prof.Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Süleyman bey 13 günlük bir yaşama başarınız var. Doğada da çok zor yaşayan özel bir balık. Bu sıkıntının merkezine ne koyarsınız? Metamorfoz çalışması mı, besleme çalışması mı? Bu yüksek mortaliteler size neyi gösterdi? Burdan aldığınız ana çıktı nedir?

Süleyman ÖZTÜRK (Proje Lideri-Cevap): Çalışmamızda %16 gibi bir döllenme oranı saptadık. Açılma oranlarını ise hesaplayamadık. Bu yumurtaları dezenefekte edip larva elde ettiğimizde yaşama oranını 6 günden

13 güne çıkarabildik. Bundan sonraki çalışmalarımızda da dezenfektan ve antibiyotik tedavileri kullanmayı düşünüyoruz. Ölüm süreleri de ağırlıklı olarak larval dönemde yaşanıyor. Tam olarak türün larval gelişim safhaları henüz detaylı çalışılmadığı için bir bilgi açığımız var. Önümüzdeki çalışmalarda bunları kapatmaya çalışacağız.

Prof.Dr.Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Benim önerim bundan sonraki projenizde histolojik kesitler ile erken yaşam dönem özelliklerini belirlerseniz daha güçlü sonuçlar elde edebilirsiniz.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 6

Projenin Adı	**Akuaponik Sistemde Leonardit ve Leonardit Kaynaklı Humik Asit Kullanımının Sebze ve Balık Üzerine Etkisi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/18/A6/P2/592
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü (AKSAM)
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitü Müdürlüğü
Proje Lideri	Ramazan UYSAL
Proje başlama ve bitiş tarihi	02.01.2018 - 30.06.2020
Toplam proje bütçesi (TL)	52.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Ramazan UYSAL (Proje Lideri): Akuaponik Sistemde Leonardit ve Leonardit Kaynaklı Humik Asit Kullanımının Sebze ve Balık Üzerine Etkisi projesinin sunumunu gerçekleştirdi.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunumunuz için size ve ekibinize teşekkür ediyoruz. Bir proje değişiklik önerisi var. Projenin sonuç raporu yazımı için bitiş süresinin uzatılarak 30.06.2021 tarihinde sonlandırılması talep edilmektedir. Bu konuyla ilgili Muharrem bey'e söz vermek istiyorum.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Bu konuda AYK'ya kadar proje sonuç raporunun yazılması kararı alınmıştı. Ek bir süre verilmeyecek.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

14:00-15:30 III. OTURUM
SONUÇLANAN PROJELER- KAYNAK YÖNETİMİ VE ÇEVRE PROGRAMI

SONUÇLANAN PROJELER / No: 7

Projenin Adı	**Antalya Körfezi'nde Ticari Balık Türlerinin Yumurta ve Larva Verilerine Dayalı Üreme Dönemlerinin Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/18/SU/P2/01
Yürütücü Kuruluş	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Çukurova Ü., Su Ürünleri Fakültesi, ODT., Deniz Bilimleri Enstitüsü Dokuz Eylül Ü., Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü İstanbul Ü., Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü
Proje Lideri	Dr. Banu YALIM / Cihan TOSLAK
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2018 - 31.12.2020 (uzatma alındı)
Toplam proje bütçesi (TL)	250.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Size ve ekibinize teşekkür ederiz. Bu kapsamda karar alınması gereken "Projenin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi için kalan 7 aylık dönem için de örnekleme çalışmalarına devam edilmesi için projenin bir yıl uzatılması önerilmektedir" adlı bir öneri var.

Dr. Banu YALIM (Proje Lideri-Cevap): Sanırım bu bir önceki dönemden kalmış bir öneri. Biz düzeltmelerimizi yapıp Kasım ayında projeyi yükledik. Son düzeltmeleri yapıyoruz.

Doç.Dr.Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak.): Teşekkür ediyorum. Bu vesile ile Cihan beye de rahmet diliyorum. Projenin çalışmalarını geçen yıl ekim ayında bitirmek zorunda kalmıştık. Bu eksiklikleri literatürden tamamlamaya çalıştık.

Dr.Savaş KILIÇ (AKSAM-Mühendis): Sonuç kısmında Antalya Körfezi Kuzeybatı kısmında üremenin bol olduğu söylendi. Bu kesimden kasıt tam olarak neresiydi. Burası bir yumurtlama alanı mı? Koruma alanı olması önerilebilir mi?

Dr. Banu YALIM (Proje Lideri-Cevap): Bu bir ön çalışmaydı. Bildiğiniz gibi ekonomik balıkların çoğunun üreme alanı kıyısal alanlar. O sebeple bu alanlarda daha çok yumurta saptadık.

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak.): Antalya körfezinin örnekleme yaptığımız kıyılarında kıta sağanlığı daha geniş. Bu da yumurtlaarın korunaklı olan açık denize taşınmasını kolaylaştırıyor. İlk izlenim olarak batı kıyılarının koruma alanı olmasını önerebiliriz.

Prof. Dr. Ali Cemal GÜCÜ (ODTÜ Deniz Bil. Fak.): Örneklenen türler içinde hem neritik türler hem mezopelajik türler olduğunu görüyorum. Bunların hepsinin birlikte değerlendirilmesi ne kadar doğru? Ayrılırsa daha net sonuçlar elde edilebilir. Kıyısal türlerin de açık denize sürüklenenleri örneklenmiş anladığım kadarıyla. Bunlar da dikkate alınmalı. Banu hanım her ne kadar aylık örnekleme yapılamasa da eksik kalan veriler literatür bilgisinden tamamlandı demişti. Bu bilgiler bunlar sunumda var mıydı? Bu çalışmaların örnekleme dönemleri üreme dönemi ile uyumlu muydu?

Dr. Banu YALIM (Proje Lideri-Cevap): Hocam bizim beş aylık örneklememiz ve literatür bilgisini birlikte değerlendirerek bu listeyi oluşturduk.

Prof. Dr. Ali Cemal GÜCÜ (ODTÜ Deniz Bil. Fak.): Üreme dönemleri gonadosomatik indeks bakılarak yapılıyor bununla destekleme imkanı olmadı sanırım.

Dr. Banu YALIM (Proje Lideri-Cevap): Hayır hocam olmadı.

Doç. Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak.): Türlerin neritik ve mezopelajik olarak ayrılması önerisini dikkate alacağız. Ama bir ön gözlem olarak verimliliğin artma sebebi neritik türlerden kaynaklanıyor. Yüz metrenin altındaki istasyonlarda da mezopelajik gruplara rastlanıyor. Haziran ekim aylarındaki çekimleri bongonet ile yaptığmız için bu verilerin kullanılmasını daha doğru olmasını düşündük. Kasım ayında ise standart ağ ile çekim yaptık. Bir başka tez çalışmasından ise geri kalan aylara ait verilere atıf yaptık. Gonadosomatik indeks bakamadık çünkü ergin balık örneklemesi yapamadık.

Prof. Dr. Ali Cemal GÜCÜ (ODTÜ Deniz Bil. Fak.): Bolluk değerleri hazirandan itibaren azalmakta. Bu veriler gözlemlere mi dayalı? Bu veriye bakınca eğer mayısta da örnekleme yapılsaydı yüksek miktarda yumurta bulunacaktı izlenimi doğuyor.

Dr. Banu YALIM (Proje Lideri-Cevap): Gözleme dayalı hocam.

Doç.Dr. Sinan MAVRUK (Çukurova Üni., Su Ürünleri Fak.): Muhtemelen bol bulunurdu hocam.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 8

Ülkesel Projenin Adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/G/19/A6/P4/2091
Projenin Adı	**Hirfanlı Baraj Gölünün Alabalık Yetiştiriciliği Açısından Değerlendirilmesi ve Taşıma Kapasitesinin Tahmini**
Yürütücü Kuruluş	Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretme ve Eğitim Enstitüsü
Proje Koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje Lideri	Dr. Vedat YEĞEN
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2019 - 31/12/2021
Toplam proje bütçesi (TL)	56.300 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ (BSGM-Mühendis): Çalışmalarınız için teşekkür ederim. Hirfanlı Barajı'nın sonuçlarını dört gözle bekliyorduk. İlk dört bölgeye yüksek miktarda başvuru var. Bu sonuçlara göre beşinci bölgeye izin vermememiz gerekiyor sanırım. Projenize göre sadece birinci bölgeye izin vermemiz gerekiyor. Diğer bölgelerdeki mevcut tesislere ise ne yapılacağnı ise süreç içinde göreceğiz.

Dr. Vedat YEĞEN (Proje Lideri-Cevap): Aslında baraja genel olarak bakarsak taşıma kapasitesini aşmış durumda. Ancak bize bölge bölge bir araştırma talebi geldiği için böyle değerlendirdik. Birinci bölge için maksimum 700 ton bir üretim ön görüyoruz. Ancak bu haliyle bile baraj alarm veriyor.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 9

Ülkesel projenin adı	**İç sularda Yetiştiricilik Taşıma Kapasitesi Belirlenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSÜD/B/20/A6/P4/5125
Projenin adı	**Deriner Baraj Gölü Su Kalitesi ve Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi**
Yürütücü kuruluş	Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü
İşbirliği yapılan kuruluşlar	Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fak.
Proje koordinatörü	Serhat DİNÇER (TAGEM)
Proje lideri	Dilek FİDAN
Proje başlama ve bitiş tarihi	01/01/2020 - 31/12/2021
Toplam proje bütçesi (TL)	31.500 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunumunuz için teşekkür ederiz. Bu proje ile ilgili proje koordinatörü Serhat beye de söz verebiliriz.

İl Bilge Aslıhan OKUMUŞ (BSGM-Mühendis): Dilek hanıma tebrik ve teşekkür ediyorum. Bu çalışma sonucunu aldıktan sonra Genel Müdürlük olarak üretim planlaması yapıldı. Karadeniz'e yakın olmasından dolayı çok rağbet gören bir baraj. 150'den fazla başvuru aldık. Şu an 24 tesis için ön izin vermiş bulunmaktayız. Tekrar teşekkür ediyorum.

Serhat DİNÇER (TAGEM-Mühendis): Su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımına yönelik çalışmalarımız ile ilgili önemli bir proje. Hirfanlı Barajı hakkında da konuşmam gerekirse özellikle orada bir ötröfikasyon sıkıntısı var. Bu tesisler kurulduktan sonra da su kalitesinin izlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Daha fazla taşıma kapasitesi çalışması yapılması gerektiğini düşünüyorum. Müdürlüğümüz imkanları doğrultusunda proje sayılarını artırmalıyız.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Dilek hanımı ve Vedat beyi tebrik ediyorum. Bu konuları çok önemsiyorum. Çünkü bu alanlara çok talep var. Barajlarımız genel olarak içme suyu değil de sulama amaçlı kullanılıyor. Bu sebeple buralarda planlama çok önemli. Bu konuda gerekli düzenlemeler yapılıyor mu? Çevreye duyarlılık açısından besleme rejimlerinde neyi önerirler? Taşıma kapasitesinin belirlenmesinde küresel iklim değişikliği kaynaklı sıcaklık ve derinlik değişimlerini göz önünde bulundururarak gelecek projeksiyonlarına dönük ne öneririrler?

Dilek FİDAN (Proje Lideri-Cevap): Bentik zonda değişim olduğunda bu çalışmaların yenilenmesi gerektiğini öneriyoruz. Bu bağlamda Borçka Baraj Gölü'nde yaptığımız hesaplamaları 10 yıl sonra yeniledik. Küresel iklim değişikliği dahilinde bu değişim daha kısa sürede olabilir. Biz de duruma göre bu planlamaları yapmayı düşünüyoruz.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Yüzey suları çok hızlı ısınabildiği için kültür balıkçılığı da etkileniyor.

Dilek FİDAN (Proje Lideri-Cevap): Haklısınız hocam. En olağandışı mevdim dışı sıcaklıkları bu sene gördük. Bu alanda alınabilecek önlemleri paydaşlarla paylaştık. Taşıma kapasitesini hesaplarken de bu hata paylarını da en maksimum seviyede dikkate alıyoruz.

Serhat DİNÇER (TAGEM-Mühendis): Taşıma kapasitesi ile ilgili şöyle bir yorum getirmek istiyorum. Her projenin bilimsel yayın seviyesinde değerlendirilmesini istiyorum ki bu çalışmalar birer referans olsun.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Benim önemsediğim nokta ise şu: bu yerler giderek cazibe noktaları haline geliyor. Her yıl yaz ayları son on yılın en sıcak yazı olarak adlandırılıyor. Akış rejimleri ve baraj seviyeleri değişiyor. Yüzey suları da çok çabuk ısınmaya başladı ve bu balık kültürünü direkt olarak etkiliyor. Bu sebeple yemleme protokollerinde olacak ufak bir değişiklik bile taşıma kapasitesini etkileyecektir. Bu alanda bir yol haritası çıkarılmasının çok stratejik ve önemli olduğunu düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. V. Sedat YERLİ (Hacettepe Üni., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Bütün arkadaşlara ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Çokça söylendi ama altını çizmek lazım. Bu çalışmaların tekrarlanması ve izlenmesi gerekiyor. Çünkü çevresel şartlar sürekli değişiyor. Başka parametreler de kullandınız onları ne için kullandınız?

Dilek FİDAN (Proje Lideri-Cevap): Biz bu taşıma kapasitesi raporunu bilimsel yayın haline getirmeyi planladığımız için detaylı çalıştık. Deriner Baraj Gölü yeni bir sistem ve daha önce hiç çalışılmamış bir sistem.

Böyle bir sistemin ilk halini belirlemek için çok detaylı çalıştık.

Prof. Dr. V. Sedat YERLİ (Hacettepe Üni., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Eğer Baraj Gölü yakınında bir sanayi kirlenmesi yoksa bunlara bakmak çok anlamlı değil ama bir değer olarak arşivinizde kalabiir.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Neden güdümlü projeler başlatma gereği duyduğumuza dair kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Son yirmi yıldaki bu konudaki müracaatlarda, ensitüdeki araştırmacı arkadaşlar kısa süreli çalışmalarla teknik raporlar hazırlamak durumund kalıyorlardı. Ancak değişen ekosistem şartları sebebiyle yatırımları doğru yönlendirmek adına bu tip taşıma kapasitesi çalışmalarına öncelik verildi. Böylece tesis müraacatları bekletilip çalışmaların sonucuna göre izin verilmeye başlanıldı. Benzer şekilde Deriner Baraj Gölü'nün taşıma kapasitesine dair veriler proje sonuç raporu yazılmadan ilgili müdürlükler ile paylaşıldı. Çalışmaların hızlı başlaması adına da projeler güdümlü olarak başlatılmaktadır.

Mehmet DENİZ (TAGEM-Mühendis): (Chat uygulamasından) "Bizim konumuza girmemekle birlikte, havzalarda sulama için kuyu açılmasına kısıtlama getirilebilir, sulama da damlama sulamaya daha fazla teşvik verilebilir" yorumunu paylaştı.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

SONUÇLANAN PROJELER / No: 10

Projenin Adı	**Karasu Nehri Fizikokimyasal ve Biyolojik Özelliklerinin İncelenmesi**
Proje Numarası	TAGEM/HAYSUD/B/19/A6/P4/01
Yürütücü Kuruluş	Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
İşbirliği Yapılan Kuruluşlar	Fırat Ü., Su Ürünleri Fakültesi, İnönü Ü., Su Ürünleri Fakültesi Erzincan Üniversitesi, İstanbul Ü., Su Bilimleri Fakültesi
Proje Lideri	Gökhan KARAKAYA
Proje başlama ve bitiş tarihi	01.01.2019 - 31.12.2021
Toplam proje bütçesi (TL)	135.000 ₺

KATKI VE GÖRÜŞLER

Gökhan KARAKAYA (Proje Lideri): Karasu Nehri Fizikokimyasal ve Biyolojik Özelliklerinin İncelenmesi adlı projesinin sonuç verilerini sundu.

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Sunumunuz için teşekkür ederiz. Katkı ve öneri sunmak isteyen var mı acaba hazerundan? Soru olmadığı için bugünkü oturumları kapatıyoruz.

Grup toplantısında alınması gereken husus: yok.

Başkan	Raportör	Raportör
Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı)	Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL	Engin KOCABAŞ

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı): Bugün toplam 10 adet projenin sonuç raporu sunuldu. Bu bağlamda proje desteği veren TAGEM'e, proje sunan arkadaşlara, proje ekiplerine, raportör arkadaşlara ve tüm dinleyicilere teşekkür ediyorum. Umarım ileride yüz yüze de görüşmek nasip olur. Şimdi söü hazeruna bırakıyorum.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Değerli katılımcılar toplam 13 yeni teklif, 46 devam eden ve 10 adet sonuçlanan proje sunuldu. Katkı veren herkese teşekkür ederim. Oturumlar sırasında TAGEM olarak cevaplamamız gereken bir soru olmuştu. TAGEM konu başlıklarını master planına göre belirliyor. Araştırmacılar proje önerilerini ekim ayında sisteme girdiklerinde kendi kurumlarında projelerini tartışıyorlar. Eskiden diğer programlardaki projeler bilgilendirme amaçlı sunulurdu ancak proje sayımız çok olduğu için bunları artık sunmuyoruz. Proje işleyişleri yönünden burdaki grup toplantısında alınan kararları kayıt altına alıyoruz. Haziran ayına kadar bu değerlendirmeler sürüyor. Proje liderleri projelerine son hali verip sisteme yüklüyorlar. En son bütçe ve uygulanabilirlik yönünden değerlendirilip son karar veriliyor. Bu bağlamda görüşlerinizi ve önerilerinizi almak isterim.

Dr. Buket YAZICIOĞLU (SUYMERBİR-Genel Sekreter): Herkese merhabalar. Not aldığım bazı hususlar var. Öncelikle yapılan tüm bilimsel çalışmalar yetiştiricilik sektörü için çok kıymetli veriler içermekte. Yetiştiricilik sektörü olarak suyu tüketmeden kullanan tek sektörüz. Taşıma kapasitesi çalışmaları hem bizler hem de Bakanlık nezninde de çok kıymetli çalışmalar. Yetiştiricilik taleplerini bilimsel verilere dayanarak konuştuğumuzda ortada bir muamma kalmamış oluyor. Bunun yanında farkettim ki yetiştiricilik sektörü eleştirilmesi en kolay sektör. Özellikle kamuoyunda oluşan önyargıları da göz önüne alırsak, yapılan yorumlarda yetiştiricilik ürünlerinin yenmemesinin sebebi üreticiler değil tüketicilerin yetiştiriclik ürünlerinin tercih etmemesi. Bu sebeple bu alanda kamuoyunun bilgilendirilmesi gerekir. Bizim sektörümüz bilimsel veriye çok önem veriyoruz çünkü bir sıkıntı olduğunda ya balıkçılık ya yetiştiricilik sektörü zan altında bırakılıyor. Mühendisler de çalışma şartlarının zorluğu ve yaşama şartlarından dolayı zorluklar yaşamaktadır. Genel olarak tüm çalışmalarda emekleri geçenlere çok çok teşekkür ediyorum. Kirlilik ile ilgili yapılan çalışmaların da artırılarak sektörün çevresel etkileri ile ilgili kamuoyunu doğru bilgilendirecek çalışmaların artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Abdulselam GÜN (ELSAM-Mühendis): Çok yorucu ve bir o kadar keyifli bir haftayı beraber tamamladık. Katılım sağlayan herkese teşekkür ederim. Seneye yüz yüze görüşmek dileğiyle herkese selamlar. İyi günler dilerim.

Prof. Dr. Ercüment GENÇ (Ankara Üni., Ziraat Fak., Su Ürünleri Böl.): PDT kapsamında çok nitelikli çalışmalara imza atıldığını ve atılmakta olduğunu gördüm. Değerli meslektaşlarımı saygıyla selamlarım.

Prof. Dr. Cüneyt SÜZER (Ege Üni., Su Ürünleri Fak.): Bütün TAGEM ailesine teşekkür ediyorum. Buket hanımın dediklerine katılmamak elde değil. FAO'nun öngörüsüne göre 2030 yılında yetiştiricilik ve avcılık miktarları eşitlenecek, 2050 yılında ise yetiştiricilik miktarı avcılığı geçecektir. Türkiye'de ise biz avcılık üretimini şimdiden geçtik. Sürdürülebilir bir su ürünlerini yaratma konusunda üniversite, kamu ve özel sektör ortaklıklarının artırılması önemlidir. Bu bir hafta içinde çok güzel projeler dinledik. Etki değeri yüksek dergilerde basılabilecek çalışmaları da gördük. Ciddi anlamda umutlanıp heyecanlandık. Bu bağlamda hazırlanan tüm projelerin çok değerli köşe taşları oluşturacağına inancım sonsuz. Bu sebeple katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz Bilimleri ve İşl. Enst.): Özellikle herkese çok teşekkür ediyorum. Çok güzel projeler vardı. Gittikçe bu projelerin çeşitliliğinin artması da çok önemli. Buket hanıma cevaben, bilimsel verilere dayanarak balıkçılığın da etkin olduğunu söylemekteyiz. Marmara Denizi'nde zaten kirlilik izleme çalışmaları yapıyoruz. Azot ve fosfor oranlarında büyük değişiklik yok. Ancak pelajik sistemde büyük değişim var. Jelimsi canlıların artışı bariz ve bunun sebebi de literatüre göre aşırı avcılık. Marmara'da ne zaman müsilaj olsa baktığımızda aşırı avcılığı görüyoruz. Alt seviyede nütrient yükü önemliyse üst seviyede balıkçılık önemli.

Dr. Buket YAZICIOĞLU (SUYMERBİR-Genel Sekreter): Çok özür dilerim yanlış anlaşılmak istemem. Benim demek istediğim bir sıkıntı olduğunda kamuoyu tepkisinin bizim üzerimize kalması kötü bir durum. Bilimsel verilerin elimizde olması kendimizi savunmak adına önemli.

Doç. Dr. Ahsen YÜKSEK (İstanbul Üni., Deniz Bilimleri ve İşl. Enst.): Balıkçılık gerçekten ciddi bir baskıdır. Bu alanda da bakanlıklar çok radikal kararlar aldı. Çevre Bakanlığı da çok ön plandaydı ve büyük yaptırım kararları aldı. Tarım Bakanlığı ise ne yazık ki avcılığı yeterince kontrol altına almadı. Denetimler yapıldı. Çok büyük cezalar da yazdı. Ama hala boğazlarda korkunç bir avcılık yapılıyor. 24 metre yasağından dolayı lüferde artış oldu. Bunu gören baslıkçılar baskıyı daha da artırdılar. Gerçekten bu seferki sunumlardaki tartışmalar çok eğiticiydi. Bütün araştırmacı arkadaşları tebrik ediyorum.

Prof. Dr. Serap SALER (Fırat Üni., Su Ürünleri Fak.) : Herkesi selamlıyorum. Bu beş gün içinde tüm sunumları beğeni ile izledim. Hepsi birbirinden kıymetliydi. Geçen seneki sunular ila bu senekini kıyaslarsam bu yılkilerin daha güncel olduğunu, yenilikçi konuların ele alındığını, sürdürülebilirliği öne alan projeler olduğunu

ve ekonomik katkının göz önünde bulundurulduğunu gördüm. Ben de Ahsen hoca gibi sunumları çok eğitici buldum. Projelerde oy verirken doğru bir şekilde değerlendirme yapıp ona göre oy vermek lazım diye düşünüyorum. Neredeyse tüm projeler %85 üzeri oy ile geçti. Bazı projelerde insanüstü çabalar gördüm. Herkesi tebrik ediyorum. Herkese kolaylıklar diliyorum.

Muharrem AKSUNGUR (TAGEM-Koordinatör): Burda alınan oyların yüzdesi çok bağlayıcı değil. Bazen sizlerin gerekçeleriniz ve görüşleriniz daha önemli. Kritik şekilde yanlış uygulama yapılan bir konuda, tek bir cümle ile amaç, kapsam ve metot değiştirilebiliyor.

Doç.Dr. Mümtaz TIRAŞIN (Dokuz Eylül Üni. Deniz Bilimleri ve Tekn. Enst.): Değerli meslektaşlarım. Sizlerle birlikte olmak her zaman olduğu gibi çok güzeldi. Her yıl genel olarak yeni teklif edilen, halen süren ve tamamlanmış projelerin kalitesi, etkinliği ve sorunlarımıza çözüm bulabilme kapasitesi artıyor. Çok mutluyum bu gelişimi bizzat yaşıyor ve izliyor olmaktadn. Herkesin emeğine sağlık. Öcenlikle bu güzide toplantıyı düzenleyen TAGEM'e ve toplantıyı gerçekleştiren tüm katılımcılara teşekkürlerimi ve içten selamlarımı iletmek istiyorum. Bir sonraki toplantıda buluşuncaya kadar sağlıcakla kalınız.

Dr. Vedat YEĞEN: Gördüğüm kadarıyla projelerde bir kalite artışı var. Özellikle iş birliği anlamında bir gelişme var. Bu da çok mutluluk verici. Bu toplantıdan sonra da yeni işbirlikleri doğacaktır. Enstitülerde yeni personel alımı konusunda eksiklikler var. Bu alanda çalışmalar yapılmalıdır. TAGEM'deki kan kaybını önlemek için de özlük haklarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Saygılar sunuyorum.

Nadir USLU (BSGM-Mühendis): Projelerde emeği geçen herkesi tebrik etmek istiyorum. Hepimizin göğsünü kabartan projeler sunuldu. Tekrardan kaçarak küçük bir değerlendirme yapmak istiyorum. Avcılık yolu ile elde edilen su ürünlerinde sını noktasına gelindi. Bu bilimsel bir gerçek. Bu bağlamda yetiştiricilik çok önemli. Sunulan projelerin de büyük bir kısmı yetiştiricilik ağırlıklı. İhracat miktarımız da yükselmeye devam ediyor. Burdaki çıkmazımız ise kendi halkımıza yetiştiricilik ürünlerini yedirmek konusunda sıkıntılarımız var. Bu sebeple bu alanda kafa yormamız ve çalışmamız gerektiğini düşünüyorum. Sürdürülebilirlik konusunda iç tüketimin de artırılması gerektiğini düşünüyorum. Bu sebeple ekonomi çalışan enstitülerden proje önerisi yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Ferhat DEMİROL (ELSAM-Mühendis): Bu toplantılar online yapıldığı için ensitülerdeki tüm personellerin katılması da önemli olacaktır. Bu konuda bir düzenleme yapılamaz mı? Eskiden hocalarımızın uzmanlık alanlarında yaptığı sunumların da programa sıkıştırılması taraftarıyım. Vedat beye özlük hakları konusunda katılıyorum. İyiye gideceğimize geriye gidiyoruz. İlçe müdürlüklerinde yeni başlayan bir mühendisten bile daha gerideyiz. Bu konuda düzenleme yapılması şart. Eskiden insanlar üniversiteye geçmek isterdi artık il ve ilçe müdürlüklerine dahi gidiyorlar. Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. V. Sedat YERLİ (Hacettepe Üni., Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Böl.): Değerli TAGEM ailesi, emeği geçen herkese selam, saygı ve sevgilerimle teşekkür ederim. Sağlık, huzur ve neşe dolu günler dilerim.

Dr. Mehmet Ali Turan KOÇER (AKSAM-Teknik Koordinatör): Geçen hafta Antalya'da tüm il müdürlerinin katıldığı bir toplantıya katıldık. Ordan çıkan sonuç il ve ilçe teşkilatları ile iletişimimizin düşük olduğu yönündeydi. Son yıllarda yapılan çalışmalar farklı bakanlık ve müdürlüklerle yapılan multidisipliner çalışmalara döndü. Yapılan çalışmalar genelde sonuca dönük çalışmalar.

Remziye ÖZKÖK (SAREM-Mühendis): Bu seneki PDT toplantısında sunum yapan herkese, düzenlemede emeği geçenlere, tüm hocalarımıza, dinleyici olarak katılanlara ve katkı veren herkese çok teşekkür ediyorum. Katkı veren herkese çok teşekkür ederim. Artık hepimizin arzusu seneye yüz yüze bir toplantı olması ancak bir sorun var. Günlük harcırahlarımız 2022 yılı güncellemesi olsa da şu anki otel fiyatlarını karşılamaktan çok uzak. Böyle giderse bundan sonra otel toplantıları yapılamayabilir. Harcırahlarımız öğretmen evi ücretlerini ancak karşılayabilir. Bu hususa da dikkat çekmek isterim. Ayrıca, enstitülerde de üniversitelerdeki gibi yurt dışındaki enstitülere erasmus tarzı araştırmacı değişim programları yapılabilir diye düşünüyorum.

Haşim İNCEOĞLU (KAEM-Mühendis): Çok güzel projeler ve sunumlar dinledik. Herkese çok teşekkür ediyorum. Antartika'daki Alpaslan KARA arkadaşımıza da burdan selam yollamak istiyorum.

Süleyman Oğuz KORKUT (SAREM-Mühendis): Özlük haklarında iyileştirme yapılmaz ise TAGEM'de kan kaybı devam edecek acil çözüm gerekli. Ayrıca hem TAGEM hem de üniversiteden amatör balıkçılık konusuna daha fazla eğinilmesini talep ve tavsiye ediyorum. Selamlar ve saygılar.

Dr. Ercan KÜÇÜK (SUMAE-Enstitü Müdürü): Herkese merhabalar. Değerli katkılarını sunan hocalara çok teşekkür ediyoruz.

Fuat BİLGİN (SAREM-Enstitü Müdürü): Oldukça başarılı bir toplantı olduğunu düşünüyorum. Bir sonraki toplantının yüz yüze gerçekleştirilmesi dileği ile herkese başarılar diliyorum.

Özkan ÖZBAY (ELSAM-Enstitü Müdürü): Çok verimli bir toplantıydı ancak yüz yüze yapılan toplantılar daha verimli oluyordu. Çünkü bizim toplantılarımız oturumlar sonrası da devam etmekteydi. Bu alanda katkı veren herkese çok teşekkür ediyorum.

Başkan	Raportör	Raportör
Doç. Dr. Meral APAYDIN YAĞCI (KAEM-Oturum Başkanı)	Dr. Ekrem Cem ÇANKIRILIGİL	Engin KOCABAŞ